

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ORTAÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

GEÇ ORTAÇAĞ'DA İTALYA'NIN SİYASİ DURUMU

Yüksek Lisans Tezi

Sait Emre ÇİFTÇİ

Ankara-2019

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ORTAÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

GEÇ ORTAÇAĞ'DA İTALYA'NIN SİYASİ DURUMU

Yüksek Lisans Tezi

Sait Emre ÇİFTÇİ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hatice ORUÇ

Ankara-2019

ONAY

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ORTAÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

Sait Emre ÇİFTÇİ

GEÇ ORTAÇAĞ'DA İTALYA'NIN SİYASİ DURUMU

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hatice ORUÇ

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tez Sınavı Tarihi

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE
BİLDİRİM

Bu belge ile, tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...../06/2019)

Sait Emre Çiftçi

ÖNSÖZ

“Geç Ortaçağ’da İtalya’nın Siyasi Durumu” adlı bu yüksek lisans tezinde XI. yüzyıldan XV. yüzyılın sonuna kadar İtalya’daki politik gelişmeleri ele aldık. Amacımız bu zaman diliminde meydana gelen siyasi olayları, devletleri, kişileri ve aileleri yazmaktır. Kullandığımız yöntem; birinci elden kaynaklar ile çağdaş İtalyanca ve İngilizce kaynaklardan faydalanıp, kronolojiye dikkat ederek söz konusu zaman diliminde yaşanan olayların bilgisini vermek olmuştur. Tezin içeriğine gelirsek; birinci bölümde İtalya’daki kentlerin komün yönetimlerine geçiş süreçlerini, Kutsal Roma-Germen imparatorlarının bu komünleri itaat altına almak için düzenlediği seferleri ve Guelf-Ghibellin savaşlarının başlangıcını yazdık. İkinci bölümde XIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Kuzey ve Orta İtalya’da signoria yönetimlerinin kurulma sürecini, XIV. yüzyılın önemli signoreleri ve signoria ailelerini, Kutsal Roma-Germen imparatorlarının İtalya’da Anjou’lara karşı rekabetini, Visconti ailesi döneminde Milano’nun durumunu, XV. yüzyılın ilk yarısında yaşanan Lombardiya Savaşları’nı ve XV. yüzyılın ikinci yarısında Sforza ailesi dönemi Milano’da yaşananları inceledik. Üçüncü bölümde Cenova ve Venedik’in XI.-XV. yüzyıllardaki tarihlerini, dördüncü bölümde XIV. ve XV. yüzyıllarda Toskana’da yaşanan gelişmeleri, beşinci bölümde XIV. yüzyıldan XV. yüzyılın sonuna kadar Kilise Devleti’nde yaşananları, altıncı bölümde XIV. ve XV. yüzyıllarda Güney İtalya’nın siyasi tarihini, Napoli Krallığı’nda Anjou ve Aragon yönetimlerini yazdık.

Değerli hocam Doç. Dr. Hatice Oruç’a tez konumun belirlenmesinde ve yazım aşamasında yardımlarından dolayı teşekkürü borç bilirim.

Ankara, Mayıs 2019

Sait Emre Çiftçi

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ONAY	III
BİLDİRİM.....	IV
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
HARİTALAR LİSTESİ	VIII
KISALTMALAR LİSTESİ	IX
GİRİŞ.....	1
KAYNAKLAR.....	6
Birinci Elden Kaynaklar	6
Modern Kaynaklar	8
BİRİNCİ BÖLÜM.....	11
XI. YÜZYILDA KOMÜNLERİN SİYASİ ÖZERKLİK KAZANMALARI.....	11
1.1. Canossa Ailesi'nin Tuscia Markiliği	12
1.2. Friedrich Barbarossa'nın İtalya Seferleri ve Legnano Savaşı	13
1.3. Güney İtalya'da Hohenstaufen Hanedanı; Guelf-Ghibellin Çatışmalarının Başlaması.....	17
İKİNCİ BÖLÜM	19
KUZEY VE ORTA İTALYA KENTLERİNDE SİGNORİA YÖNETİMLERİNİN KURULMA SÜRECİ.....	19
2.1. Pallavicino ve Ezzelini Aileleri	19
2.2. Floransa, Siena ve Pisa Cumhuriyetleri'nin Durumu	23
2.3. Luxembourglu VII. Heinrich ve Wittelsbachlı IV. Ludwig'in İtalya'ya Gelişleri	30
2.4. Ugucione della Faggiuola ve Castruccio Castracani'nin Signoria Yönetimleri	32
2.5. Della Scala ve Carraresi Aileleri	37
2.6. Condottieroluk ve Capitano di Ventura İlişkisi, Paralı Askerler Birlikleri	41
2.7. Milano'da Torriani ve Visconti Aileleri Arasında Mücadele; Desio Savaşı	47
2.7.1. Visconti ve Sforza Egemenliklerinde Milano.....	48
2.7.2. Lombardiya Savaşları (1423-1454)	60
2.7.2.1. Savaşların İkinci Aşaması.....	64
2.7.2.2. Savaşların Üçüncü Aşaması.....	69
2.7.2.3. Cremona Barışı'ndan Sonra Yaşananlar	75

2.7.2.4. Ambrosiana Cumhuriyeti.....	78
2.7.2.5. Francesco Sforza ve II. Dukalık Dönemi.....	80
2.7.3. Lodi Barışı Sonrasında Milano	84
2.8. Ferrara Signoria'lığı; Estensiler, Mantova'da Bonaccolsi ve Gonzaga Aileleri..	90
2.9. Savoia Kontluğu ile Piyemonte Bölgesinde Montferrat ve Saluzzo Markilikleri	98
2.9.1. Montferrat ve Saluzzo Markilikleri	102
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	105
CENOVA VE VENEDİK DENİZCİ CUMHURİYETLERİ	105
3.1. Cenova'nın Kuruluş Evresi.....	105
3.2. Cenova'nın Yükselme Evresi	108
3.2.1. Guelf-Ghibellin Savaşları'nın Cenova'ya Yansıması.....	108
3.2.2. Ninfeo Antlaşması, Cenova-Pisa (Meloria Savaşı) ve Cenova-Venedik (Curzola Savaşı).....	110
3.3. Chioggia Savaşı (1378-81) ve Sonrasında Cenova.....	113
3.4. Venedik Cumhuriyeti.....	120
3.4.1. Venedik Genişlemesi ve Sonraki Dönem	124
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	132
XIV VE XV. YÜZYILLARDA TOSKANA BÖLGESİ.....	132
4.1. Medici'ler.....	144
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	164
KİLİSE DEVLETİ VE BÖLGELERİ	164
5.1. Papalığın Babil Sürgünü; Avignon Papalığı'nın Oluşumu.....	167
5.2. Egidio Albornoz'un (Gil Álvarez Carrillo de Albornoz) İtalya Siyaseti.....	169
5.3. Papaların Roma'ya Dönüşü ve Katolik Şizması.....	172
5.4. Katolik Şizması Sonrası XV. Yüzyıla dek Papalık.....	174
ALTINCI BÖLÜM.....	184
XIV VE XV. YÜZYILLARDA GÜNEY İTALYA.....	184
6.1. Carlo d'Angio-Sicilya Vesperleri ve Trinacria Krallığı'nın Kurulması.....	184
6.2. Napoli Krallığı (Regno di Napoli)	190
6.2.1. Napoli Krallığı'nda Aragon Hakimiyeti	201
SONUÇ	212
KAYNAKÇA.....	217
ÖZET	225
ABSTRACT	226
EKLER	227
EK-1: Listeler.....	227

EK-2: Soyağaçları.....	236
ÖZGEÇMİŞ	250

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1. Castruccio Castracani döneminde Lucca Sınırları	36
Harita 2. XIV. Yüzyılın Erken Dönemlerinde İtalya	46
Harita 3. Gian Galeazzo Visconti Yönetiminde Milano Dukalığı Sınırları.....	56
Harita 4. Cenova Körfezi Haritası	110
Harita 5. Venedik Cumhuriyeti'nin Doğu Akdeniz'deki Kolonileri	123
Harita 6. Venediklilerin İtalya Topraklarında Yayılışı	130
Harita 7. Floransa'nın Yayılışı.....	131
Harita 8. Romagna ve Marche Bölgeleri	163
Harita 9. Kilise Devleti Haritası I	165
Harita 10. Kilise Devleti Haritası II	166
Harita 11. XIV. Yüzyılın Başında Napoli Anjouları'nın Mülkleri	188
Harita 12. Napoli Krallığı Haritası	189
Harita 13. Avrupa'da Aragon Mülkleri	200
Harita 14. XV. Yüzyılda İtalya Haritası.....	215
Harita 15. XV. Yüzyılın Yarisında İtalya.....	216

KISALTMALAR LİSTESİ

Bkz. : Bakınız

Çev. : Çeviren

Ed. : Editör

Eds. : Editörler

RCS Libri S.p.A : Rizzoli Libri (Kitapları)

s. : Sayfa

UTET : Unione Tipografico-Editrice Torinese

Vd. : Ve diğerleri

Vol. : Volume

GİRİŞ

İtalya Yarımadası'nın kuzeyinde Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'na bağlı Markiliklerin (Markinin hâkim olduğu yerler; Campagna adındaki köy kırsalları, manor binaları olan Malikaneler, askeri istihkam yerleri olan kaleler, markinin kendisine ait demesne arazileri vd.) sınırları içinde bulunan kentler, piskoposlukların etrafında inşa edilmiş dini merkezler kimliğine sahiptiler. XI. yüzyılın başından itibaren söz konusu kentler piskoposun ve onun yanındaki “boni homines” adı verilen heyetin yönetiminden komünlere doğru evrilmeye başlamıştır.¹ Bu sürecin daha iyi anlaşılması için erken bir tarihe gitmeliyiz; Lombard istilasından (568) sonra Kuzey İtalya'da kurulan dukalıklar, Karolenjler döneminde Orta Frank Krallığı'nın sınır kontlukları olan Markiliklere dönüşüp Lombard, Frank ve Burgond aristokrasisi bölgeye hâkim olmuştu.

Bu dönem X. yüzyılın başında Ivrealı Anskarid Hanedanı'nın kralı Arduin'in İmparator II. Heinrich tarafından mağlup edilmesiyle sona erdi ve yarımadada İmparatorluk otoritesi kesinlik kazandı.² Saksonyalı imparatorlar İtalya'daki Markiliklerde fiefleri olan aristokrasiyi dizginlemek için saltanatlarının büyük çoğunluğunu burada ikamet ederek çözmeye çalışmışlardı. “Salier” Frankonya Hanedanı imparatorları ise öncüllerinin bu çözümünü sürdürmeyip, Kuzey İtalya'daki bu güçlü feodal beylerin (capitanei) imparatorluğu yeniden tehdit etmeye başlamasıyla onlara karşı “*valvassori*” ya da “*valvassini*” denilen küçük feodal soyluları, lordları desteklemeye başladılar.³ İmparator II. Konrad'ın yürürlüğe soktuğu 28 Mayıs 1037

¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, (Çev. Hamit Çalışkan), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014, s. 8-11 / 35-38; Piskoposların bir kısmı X. yüzyıldan itibaren kontluk erkine sahiptiler: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 1-2

² İmparator III. Otto'nun ölümünden sonra Ivrealı Arduin 1002 yılında İtalya'nın kralı olarak taç giyinmişti. İmparator II. Heinrich 1004 ve 1013 yıllarında İtalya'ya gelerek ona meydan okudu. Heinrich en sonunda ona karşı galip gelerek Şubat 1014 tarihinde Roma kentinde taç giyindi: Giuseppe Sergi, “Kingdom of Italy”, Timothy Reuter (Ed.), *The New Cambridge Medieval History*, Volume III, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2006, s. 366-368; Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, (Çev. Galip Kemal Söylemezoğlu), Cilt 1, Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1940, s. 51-52

³ Daniel R. Dodders, “Conrad II”, Christopher Kleinhenz (Ed.), *Medieval Italy*, Routledge, New York, 2004, s. 246; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 10-11

tarihli “La Constitutio de Feudis” adlı kararname bu uygulamaya yöneliktir. Konrad küçük feodal soylular için tevarüs hakkını yürürlüğe sokmuştur.⁴

Bu küçük feodal soylu şövalye grubu seyyar tüccarlarla birlikte kentlere gelip piskoposlara isyan ettiler ya da onlarla anlaştilar ve komün yönetiminin tesis edilmesini sağladılar. Bu isyanlardan en bilineni 1035-1036 yılında Milano’da Başpiskopos Aribert da Intimiano’ya karşı çıkan ayaklanmadır.⁵ Bunun dışında 891’de Modena’da, 924’te Cremona’da benzer isyanlar olmuştur.⁶ Diğer bir deyişle komünler, piskoposluğa bağlı olan kentlerde borghesia (burjuvazi) ile şövalyelerin otoriteyi ele almasıyla kurulmuşlardır.⁷ Kente yerleşen bu küçük feodal soylular (şövalye) şehirdeki soyluya, seyyar tüccarlar ise şehir tüccarlarına dönüştüler.⁸ Bu iki grubun binaları Konsül ve Podesta’ya ait Komün Sarayı, Podesta Sarayı ile Burjuvaziye ait Piazza adlı meydandır. Bu binaların ortasında Piskoposluk binaları olan Duomo; Katedral veya Bazilika ile Campanile: Çan Kulesi yer almaktadır.⁹ Komün yönetim sistemi Antik Roma’da olduğu gibi yürütme ve yargı erkinin lideri iki konsülün bulunduğu, yasamada ise “Arengo” adında parlamentonun hâkim olduğu bir yapılanmaydı.¹⁰ Komün yönetimlerinin kurulmasında en önemli faktörlerden birisi kentlerde piskoposun yargı yetkisinin ve

⁴ Daniel R. Dodders, “Conrad II”, *Medieval Italy*, s. 246; Giovanni Tabacco, “Northern and Central Italy in the Eleventh Century”, David Luscombe and Jonathan Riley-Smith (Eds.), *The New Cambridge Medieval History*, Volume IV, Part II, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2006, s. 74-75; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 59-60

⁵ Giovanni Tabacco, “Northern and Central Italy in the Eleventh Century”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume IV, Part II, s. 74; İmparatorluk tarafından azledilmesinden önce Aribert ile imparatorluğun ilişkileri iyiydi. Aribert 1026’da II. Konrad’a taç giydirmişti. Buna karşın devam eden olaylar Konrad ile Aribert’in arasını bozdu: Bkz. John W. Parker, Christopher Kleinhenz, “Aribert”, *Medieval Italy*, s. 52-53; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 59-60

⁶ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 2, 10, 265

⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 8-11; Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, (Çev. Eylem Çağdaş Babaoğlu), Feylesof Kitap, İstanbul, 2018, s. 55-56; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 61, 69

⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 14, 25-26; Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 56; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 70

⁹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 131-134

¹⁰ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 40-45; Konsüllerin görev süreleri genellikle bir seneydi: Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 74; Konsüllerden birisi Cenova’da olduğu gibi Adli Konsül: Console dei Placiti’ydi. Aynı tipte adli konsüller 1145’te Pavia’da, 1153’te Milano’da bulunuyordu: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 40, 267; Alessandro Torti, *Storia di Genova dalle Origini al 1190*, Orti di Carignano, Genova, 1997, s. 28

“boni homines” kurulunun yürütme yetkisinin bu konsüllere devredilmesi idi.¹¹ Konsüller henüz popolo’nun (Halk) güçlenmediği bu dönemde komün içindeki soyluların egemen olmalarından dolayı Soylu Oligarşisinden gelmekteydiler.¹² Şövalye kökenli bu soylular ayrıca I. Haçlı Seferi sonucunda doğu-batı ticaretinin canlanmasıyla zenginleşen kent tüccarları ile iş birliği yaparak ticarete ve endüstriye atıldılar.¹³ Böylece zenginleştikten sonra komünler içinde önemli imar faaliyetlerinde bulundular.

Bu imar faaliyetleri arasında en belirgin olanı feodal askerî istihkam binası kalelerin uzantısı olan kuleler, soylu şövalyeler tarafından şehirlerde kendi mülklerini savunmak ve aileler arası kan davaları durumunda inşa edildiler.¹⁴ Bu soylu kimseler aynı zamanda Consorzeria adında soylu ittifakına dahildiler ve Consorzeria onlara kule inşaatı için para temin ediyordu.¹⁵ Kuzey ve Orta İtalya’nın pek çok şehrinde bu kuleler vardır; Siena’ya bağlı San Gimignano komünündeki kuleler, XII. yüzyıldan gelen Pavia kentindeki kuleler ve Bologna şehrinde şövalyeler tarafından yan yana inşa edilen kuleler (Torre degli Asinelli ve Garisenda) bu durumun en canlı örnekleridirler.¹⁶ Şehre yerleşen soylu şövalyeler aynı zamanda kentlerde kendi süvari sınıflarını (milites) yaratırlarken zengin tüccarlar da para karşılığında süvari birlikleri oluşturmaktaydılar.¹⁷ Denize kıyısı olan komünler arasında özerkliğini ilk kazanan Cenova, Pisa ve Ancona şehirleri ise buldukları coğrafi konumlardan da istifade edip ticaret ağırlıklı yarı bağımsız denizci cumhuriyetleri “Repubbliche Marinare” haline geldiler.¹⁸ (Bu denizci

¹¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 35-45

¹² A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 73

¹³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 157; İtalya’daki feodal yapılanma Avrupa’nın diğer ülkelerinden farklıdır. Kent ve kırsal arasında daima organik bir bağlantı bulunmaktadır: Bkz. Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 55; Bunun en belirgin örneği “Mezzadria” adındaki sistemle kentte yaşayan soylular ve zengin tüccarların kent dışındaki topraklardan arazi satın alarak buraları daha sonra ürün yarısı karşılığında kiralamalarıydı. Böylece tarım ticaret ve endüstrinin parçası haline geldi: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 87-91

¹⁴ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 156-170

¹⁵ Kuleler İtalya kentlerindeki soyluların esas savunma sistemini oluşturmuştur: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 156-170; Tek başına kuleler ya da kuleli evler, soyluların evleri olarak da adlandırılırlar: Bkz. Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 56; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 71

¹⁶ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 159-167

¹⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 70; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 57

¹⁸ Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 50-51

cumhuriyetlerde ticaret ve endüstri sınıfının oluşturduğu Burjuva Oligarşisi vardır. Bu grup diğer toplum katmanlarından buralarda daha güçlüdür.)

Papalık ve Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu arasında yaşanan çekişmeleri bahane eden gruplar, “Guelf ve Ghibellin Mücadeleleri” adı altında kaos ortamı oluşturmakta gecikmediler. Toskana’da Guelflerin iki grubu olan Neri-Bianchi (Siyahlar ve Beyazlar) gruplaşması gibi soylu ailelerin kendi aralarında kan davası mücadeleleri, soyluların oligarşisine karşı halkın mücadelesi gibi nedenlerden dolayı komünlerde olağanüstü yetkilere sahip tek bir liderin ihtiyacı hissedildi.¹⁹ Bu liderler ilk başlarda feodal bir lord, marki, kont ya da diğer komşu komünlerden gelen şehirdeki soylu grubundan konsül kökenli podestalar aracılığıyla sağlandılar.²⁰ Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu onayıyla atanan podestalar (ilk örnekler İmparator Friedrich Barbarossa’nın 1160 yılından sonraki atamalarıyla başlamıştır.)²¹ komünlerde yargıç ve askeri vali makamında olup şehir içindeki hizipleşmelere karşı müdahale ediyorlardı. Podesta kurumu XII. yüzyıldan sonra konsüllerle dönemsel olarak yönetimde yer almaya başladı.²² Bu durum komün idarecisi konsüllerin arka plana atılmasına yol açacaktı. Olağanüstü yetkilere sahip podestaların görev süresi altı ay veya bir sene olmakla birlikte yaşanan çekişmelerden faydalanarak yaşam boyu bu görevde kalmaya başlamışlardır.²³ Podestaların önemi 1250’den itibaren kentlerde halkın güçlenmesiyle azalarak sadece memuriyet sıfatı kazanmaya başlayacaktır.²⁴

¹⁹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 45-46, 212; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 107, 116

²⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 73; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 46-47

²¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 46-47

²² Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 46-48

²³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 46-48; Podesta yönetimi İtalya’da Arşivcilik ve resmi kayıtların belgelenmesini şaha çıkartmıştır: Bkz. Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 73

²⁴ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 48; Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 64; Popolo’nun (Halkın) XIII. yüzyılda ilk ön plana çıktığı kentler: 1206’da Vicenza, 1208’de Pavia, 1210’da Cremona, 1212’de Siena, 1220’de Piacenza, 1228’de Bologna’da, 1236-7’de Pisa ve Pistoia’dır: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 259-272; 1228’de Bologna halkı başarılı isyan girişimleri sonucunda kendi yönetim heyetlerini kurdular: Bkz. Shona Kelly Wray, *Communities and Crisis Bologna During the Black Death*, Brill Academic Publishers, 2009, s. 62; Özellikle Siena

Normal durumda podestanın siyasi bir görüş belirtme hakkı olmayıp “Sindicato” adlı bir heyet tarafından yolsuzluk yapıp yapmadığı teftiş edilirdi.²⁵ Podestaların yanında XIII.-XIV. yüzyıllarda “Condottiero” adı verilen bazı ordu kumandanları da tıpkı podestalar gibi olağanüstü yetkileri ellerine almışlardır. Bunlar arasında kendi signoria yönetimlerini dahi kuranlar vardır; en bilinenleri Lucca signoresi Castruccio Castracani, Pisa signoresi Ugucione della Faggiuola ve Milano dükü Francesco Sforza’dır.²⁶ Komün hükümetinin komisyonu Balia’nın ve Savi: Bilgeler Komisyonu’nun kararlarını etkileyen feodal lord ya da şehirdeki soylular kendilerini önce yaşam boyu “Podesta” veya “Capitano Generale” yaptırırlarken XIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ilk signoria yönetimlerini kurmaya başladılar.²⁷ Signoria yönetimlerinin başındaki signoreler (Signore ismi İngilizce’de lord ve Fransızca’da seigneur: senyör kelimelerinin İtalyanca’daki karşılığıdır.) komünlerde tek yönetici konumuna gelmiş kişilerdir. Bu nedenle eski cumhuriyet kurumlarının bir kısmına kendi yönetimlerinde izin vermelerine rağmen otoriter bir idareye sahiptiler. Söz konusu signoria yönetimleri soyluların desteğini alan signoria yönetimi ya da halkın desteğini alan “Capitano del Popolo” (Halkın Lideri) kökenli signoria yönetimi olmak üzere iki grupta toplanabilirler.²⁸ (Bu durum komün içerisinde soyluları ve zengin burjuvaziye oluşturan Büyüklerin: Maiores ya da halk ile plebin oluşturduğu Küçüklerin: Minores daha güçlü olup olmadığına göre değişiyordu.) İtalya tarihinde ilk signoreler feodal bir köken (lord, kont, vikont ve marki) taşıdıkları için yönetime geçtikleri kentlerde Avrupa

kentinde Siena halkı 1262 yılında kent yönetiminin çoğunda hâkim olmuştur: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 181

²⁵ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 47; Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 73; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 73

²⁶ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 211

²⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 45, 213-214; Signoria yönetimi kentlerde tek yönetici olarak signorenin bulunduğu otoriter bir yönetim şeklidir.

²⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 213-214; Capitano del Popolo kurumu, Halkın fiili liderleri Anziani ya da Priorlardan sonraki tarihlerde yaygınlaştı. Bu kişiler halk taraftarı olmasının yanında aynı zamanda soylulardı. İlk Capitano del Popolo 1244 tarihinde Parma’da göreve gelmiştir: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 173-174, 178

Feodalizmi geleneklerinin bir kısmını sürdürmeye devam etmişlerdir.²⁹ Örneğin; signoreler kent yönetimlerinde maiyetlerini ve “fideles” adlı vasallarını yanlarında bulundurmışlardır.³⁰ Signoreler daha sonraki yıllarda kentlerdeki meşruiyetlerini sağlamak için Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu ve Papalık tarafından vicar (vekil, temsilci) atanmaya ya da para karşılığında dukalık, markilik ve kontluk payeleri almaya başlamışlardır.³¹ Aldıkları bu payelerle signoreler tevarüs sistemine geçip İtalya’nın pek çok kentinde kendi ailelerini oluşturdular. Bu durum onların monarşik bir yapıya evrilmelerine ve XV. yüzyıldan başlayarak Avrupa kıtasında inşa edilen Ulusal Monarşilerden de etkilenmeleri sonucu Prensliklere dönüşmelerine sebep olmuştur.³²

KAYNAKLAR

Birinci Elden Kaynaklar

Konumuz ile alakalı pek çok birinci elden kaynak ve eski basım eser bulunmaktadır. Bunun nedeni İtalya’da daima kronik yazımı ya da yıllık tutma geleneğinin olmasıdır. Kent kurumlarının varlığı ve kentsel tarihin ön planda oluşu bu duruma katkıda bulunmuştur. Eski basım eserler XVIII. yüzyılın başından XIX. yüzyılın sonuna dek artış göstermektedir. Bölgeleri ele alan çalışmalar eski eserlerin yayımlandığı bu dönemlerde çoğalmıştır.

Tez yazımında en çok faydalandığımız kaynaklardan birisi, ünlü Floransalı devlet adamı Niccolo Machiavelli tarafından XVI. yüzyılın ilk çeyreğinin sonlarında yazılan “Floransa Tarihi: Istorie Florentine” adlı eserdir. Eser A. Berna Hasan tarafından 2001 yılında “Floransa’da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi” adıyla Türkçe’ye çevrilmiştir. Machiavelli bu yapıtında bir kent tarihi yazsa da Ortaçağ İtalya

²⁹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 206; Signorelerin İtalya tarihinde kent merkezli ya da kırsal özellik taşıyan olmak üzere iki kısımda toplandığı fark edilebilir: Bkz. John Law, “The Italian North”, Michael Jones (Ed.), *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2006, s. 450-451

³⁰ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 207

³¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 219; John Law, “The Italian North”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 452

³² A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 116-117

tarihinin genel bir bilgisini vermiştir. Özellikle Geç Ortaçağ İtalya tarihi için çok önemli bilgiler vermesi açısından konumuzla alakalı başlıca birinci elden kaynaktır.

En çok faydalandığımız diğer bir önemli eser, Ludovico Antonio Muratori tarafından kaleme alınan “İtalya’nın Yıllıkları” adlı eserdir. Eserin elimizdeki baskısı 1846 yılında Venedik’te yayımlanmıştır. Modena’da Estensi ailesinin bir kütüphanecisi olan Muratori, X.-XV. yüzyılları kapsayan bu eserini 1738-1744 yıllarında yayımlamıştır.³³ Muratori eserinde Ortaçağ’daki pek çok İtalyan kronikçisinin yazdıklarını derlediği için en önemli başvuru kaynaklarından birisi olmuştur. Muratori’dan sonraki dönemde yaşayan J. C. L. Sismonde dei Sismondi’nin 1808-1818 yıllarında yazdığı 16 ciltlik “Ortaçağ’da İtalya Şehir Cumhuriyetleri Tarihi” isimli eseri yine faydalandığımız eski kaynaklardan birisidir.³⁴ Genel bir özeti olmasından dolayı tez yazımında bu eserin 1835 tarihli İngilizce çevirisini kullandık.

İngiliz tarihçi Oscar Browning tarafından XIX. yüzyılın sonunda yazılan “Guelphs and Ghibellins” ve “The Age of Condottieri” eserleri Geç Ortaçağ İtalyası için güzel bilgiler sunmaktadır. Bunlardan birincisi 1250-1409 yıllarını ikincisi de 1409-1530 yıllarını kapsar. En çok faydalandığımız eserlerden birisi olan, Pisa Üniversitesi Profesörü A. Savelli’ye ait “İtalya Tarihi” adlı eser 1940’ta Galip Kemal Söylemezoğlu tarafından Türkçe’ye çevrilmiş ve İstanbul’daki Kanaat Kitabevi tarafından basılmıştır. Savelli eserde genel bir İtalya tarihi bilgisi verir.

Giovanni B. Fanucci tarafından yazılan “İtalya’nın Üç Ünlü Denizci Halkının Tarihi, Venedikliler, Cenovalılar ve Pisalılar, Onların Geç Yüzyıllarda Ticaretleri ve Seyrüseferleri” adlı eser Ortaçağ’da İtalyan Denizci Cumhuriyetleri hakkında en önemli kaynaklardan birisidir. 1817 yılında Pisa’da birinci cildi daha sonraki yıllarda da diğer ciltleri yayımlanmıştır. Muratori’yle çağdaş bir tarihçi olan Pietro Giannone’nin 1723’te

³³ Louis Green “Historiography”, *Medieval Italy*, s. 500-503

³⁴ Louis Green “Historiography”, *Medieval Italy*, s. 500-503; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 224

yazdığı “Storia Civile del Regno di Napoli” isimli eseri Napoli Krallığı tarihi için başlıca kaynağımızdır.³⁵ Ortaçağ’da Papalık tarihi için en temel kaynaklardan birisi olan “Roma Şehrinin Tarihi” adlı eser 1859-1872 yıllarında Ferdinand Gregorovius tarafından Almanca yazılmıştır.³⁶ Tez yazımında bu eserin Avv. Renato Manzato tarafından 1875 yılında yapılan ilk İtalyanca çevirisini kullandık.

Ercole Ricotti tarafından yazılan “Storia delle Compagnie di Ventura in Italia” adlı eser Paralı askerlik ve Condottiero konusunda en temel kaynağımızdır. 1844 yılında Torino’da basılmıştır. Antonio Gallenga’nın 1855 yılında “Piyemonte Tarihi” adıyla iki cilt halinde yazdığı eser ve Agostino Verona tarafından 1859’da yazılan “Storia della Monarchia di Savoia: Savoy Monarşisi Tarihi” adlı eser, Savoia Kontluğu ile Kuzeybatı İtalya’da Montferrat Markiliği Tarihleri için başlıca kaynaklarımızdır. Horatio F. Brown’ın 1895 tarihinde Londra’da basılan “Venice an Historical Sketch of the Republic” adlı eseri Venedik tarihi için önemli eserlerden birisidir. Verona’da Scaligeri ailesinin tarihi için yararlandığımız G. Bennassuti’ye ait 1826 tarihli “Storia degli Scaligeri Signori di Verona” kitabı Della Scala-Scaligeri ailesinin iktidara gelişinden Venedikliler tarafından devrilmelerine kadar olan dönemi kapsamaktadır.

Modern Kaynaklar

En çok yararlandığımız modern kaynaklar arasında Daniel Waley ve Trevor Dean’ın “İtalyan Şehir Cumhuriyetleri” adlı eseri çok önemlidir. 2014’te Hamit Çalışkan tarafından Türkçe’ye tercüme edilen eser 1969’da birinci, 1978’de ikinci, 1988’de üçüncü ve 2010’da dördüncü baskısını yapmıştır.³⁷ En çok faydalandığımız diğer bir modern kaynak Cambridge Üniversitesi Yayınevi tarafından yayımlanan “New Cambridge Medieval History” serisidir. Üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci ciltlerini kullandığımız bu seride Trevor Dean, David Abulafia, Giovanni Tabacco, John

³⁵ Louis Green “Historiography”, *Medieval Italy*, s. 500-503

³⁶ Louis Green “Historiography”, *Medieval Italy*, s. 500-503

³⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. XIX-XX

Law ve Michael Mallett gibi Ortaçağ İtalyası konusunda dünya çapında tarihçilerin yazılarından faydalandık.

Routledge Yayınları'nda ve Christopher Kleinhenz'in editörlüğünde basılan "Medieval Italy" eseri diğer bir modern kaynağımızdır. Bu eserde Ortaçağ İtalyası ile ilgili bilgiler A'dan Z'ye çeşitli yazarlar tarafından yazılmıştır. Indro Montanelli ve Roberto Gervaso tarafından yazılan "Storia d'Italia" genel bir İtalya tarihi serisidir. Biz bu seriden sadece Ortaçağ'ı ilgilendiren birinci ve ikinci ciltleri kullandık. Bölgesel konularla alakalı modern kaynaklarımıza gelirse; Visconti ve Sforza aileleri dönemi Milano tarihi için 1963 yılında basılan Pietro Verri'ye ait "Storia di Milano" eseri, Brill Yayınevi tarafından 2014 yılında Andrea Gamberini editörlüğünde basılan "A Companion of Late Medieval Milan" eseri ve Jane Black tarafından yazılan "Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535" adlı eser Geç Ortaçağ Milano tarihine ışık tutan kitaplardır.

Roma kenti ve Kilise Devleti konularında faydalandığımız modern kaynak ise Ludovico Gatto tarafından yazılan "Storia di Roma nel Medioevo" isimli eserdir. 2004 yılında Roma'da yayımlanmıştır. Toskana bölgesi için John M. Najemy'nin "A History of Florence 1200-1575" ile M. E. Bratchel'e ait "Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State" faydalandığımız iki eserdir. Napoli Anjou'larının büyük kralı Bilge Robert döneminde yaşanan gelişmeler için Samantha Kelly tarafından yazılan "New Solomon Robert of Naples (1309-1343) and Fourteenth Century Kingship" adlı eserden, Aragonlular ve Anjou'lar arasındaki mücadeleler gibi geç döneme giren konular için T. N. Bisson tarafından yazılan "Medieval Crown of Aragon" eserinden ve Margaret L. Kekewich tarafından yazılan "The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe" eserinden faydalandık.

Paralı askerlik, Condottiero sistemi konularında kullandığımız modern kaynaklardan birisi David Nicolle ve G. A. Embleton tarafından yazılan “Italian Medieval Armies 1300-1500” kitabıdır. Osprey Military’nin Men-at-Arms serisine ait bir eserdir. Diğer kaynak yine Osprey tarafından basılan David Murphy ve Graham Turner’a ait “Condottiere 1300-1500: infamous Medieval mercenaries” adlı eserdir. Denizci Cumhuriyetler hakkında faydalandığımız eserlerden Gaetano Cozzi ve Michael Knapton tarafından yazılan “La Repubblica di Venezia nell’eta moderna: Dalla Guerra di Chioggia al 1517” adlı kitap Geç Ortaçağ ve Erken Modern Çağ Venedik tarihine ışık tutmaktadır. Cenova tarihi hakkında Steven Epstein tarafından yazılan “Genoa & the Genoese, 958-1528” adlı eser konuyla alakalı başlıca kaynaklardan birisidir. Alessandro Torti tarafından yazılan “Storia di Genova dalle Origini al 1190” adlı eser Cenova Cumhuriyeti’nin kuruluşu hakkında güzel ve önemli bilgiler vermektedir. Milano’da Bergoglio Libri tarafından 1974 yılında basılan Teofilo Ossian de Negri’ye ait “Storia di Genova” adlı eser de Cenova tarihi konusunda başlıca faydalandığımız kaynaklardan birisidir.

Estensi ailesi hakkında en çok faydalandığımız eser Trevor Dean tarafından yazılan “Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450” adlı eserdir. Cambridge Üniversitesi Yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Eser Estensi ailesinin Ferrara’daki hakimiyet dönemine ışık tutan çok güzel bir kitaptır.

BİRİNCİ BÖLÜM

XI. YÜZYILDA KOMÜNLERİN SİYASİ ÖZERKLİK KAZANMALARI

Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu İtalya'nın kuzeyinde hüküm sürmeye devam ederken Orta İtalya'da Kilise Devleti (Patrimonium Petri) Doğu Roma İmparatorluğu baskısından kurtulup Pepin Bağıışı "Donatio Pepini" ile ona ait Romagna bölgesindeki Ravenna Eksarhlığı'nı, Latium'da Roma Dukalığı'nı ve Marche bölgesindeki Pentapolis Dukalığı'nı (Beş Şehir: Rimini, Pesaro, Fano, Senigallia ve Ancona) elde ederek buralarda uzun bir süre hakimiyetini korumuştur.³⁸ Saksonyalı imparatorların saltanatından sonra Frankonyalı imparatorlar döneminde Cluni Reformları çerçevesinde bütün piskoposlukları ve piskopos atama görevini kendisinde toplamak isteyen papalar, Kutsal-Roma Germen imparatorlarının tepkisini çekmeye başladılar. Bu gerginlik Avrupa tarihinde "Atamalar Çekişmesi" olarak adlandırılır.

Bu papalardan en bilineni VII. Gregorius "Hildebrand" kendisinin düzenlediği Gregorian Reformlarıyla önceki Cluni Reformlarını onaylamıştı. İmparator IV. Heinrich buna tepki gösterince, Gregorius onu 1076'da aforoz etti.³⁹ "Canossa Olayı" olarak bilinen tarihi olayda IV. Heinrich, Papa VII. Gregorius ve Toskana-Emilia'nın hâkimi Kontes Matilda'nın huzurunda aforozunu iptal ettirmek için af dilemek zorunda kalmıştır.⁴⁰ Buna rağmen İmparatorluk Papalarla mücadelesini II. Paschalis ve II.

³⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 259, 269; Ravenna Eksarhlığı ve Pentapolis Dukalığı'nın sınırları, Papalığın buralarda hakimiyet kurma süreci için: Bkz. Edward Hutton, *The Cities of Romagna and Marches*, Methuen & Co. Ltd. 36 Essex Street W.C, London, 1913, s. 15-17; Roma Dukalığı VII. yüzyılın ikinci yarısında kurulmuş bir devletçikti. İçine aynı zamanda Toskana'nın güney kısmını da almaktaydı: Bkz. Ludovico Gatto, *Storia di Roma nel Medioevo*, New Compton & Editori-Biblioteca de il Messaggero, Prima Edizione, Roma, 2004, s. 150

³⁹ Uta-Renate Blumenthal, "Gregory VII, Pope", *Medieval Italy*, s. 458-460; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 65

⁴⁰ Indro Montanelli, Roberto Gervaso, *Storia d'Italia 476-1250*, Volume I, RCS Libri S.p.A., Milano, 2006, s. 410; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 65-66; Uta-Renate Blumenthal, "Gregory VII, Pope", *Medieval Italy*, s. 458-460

Urban'ın papalıklarında sürdürdü.⁴¹ En sonunda 1129'da imparator V. Heinrich ile Papa II. Callixtus'un anlaşmaya vardığı Worms Konkordatı'yla problem çözülmüştü.⁴² Fakat XII. ve XIII. yüzyıllarda Guelf-Ghibellin Savaşları üzerinden İmparatorluk ve Papalık arasındaki rekabet devam etti. Bu mücadeleler sırasında İmparatorluk, Kuzey İtalya şehirlerine Papalarla olan çekişmenin de verdiği etkiyle imparatorluk berati (regalia)⁴³ vererek yargılama, kendi konsüllerini atama ve vergi muafiyetleri gibi imtiyazlar bağışladı.⁴⁴ Böylece komünler yavaş bir süreç içinde özerkliklerini kazanmaya başladılar. Buna rağmen komün ahalsinin özellikle imparatorluk yetkililerinin keyfi tutum ve davranışları nedeniyle rahatsız olup isyan girişiminde bulunmaları üzerine imparatorlar burada yeniden egemenliğin tesis edilmesi için İtalya'ya seferler düzenlemişlerdir.

1.1. Canossa Ailesi'nin Tuscia Markiliği

Canossa ailesi XI. yüzyıl İtalyası'na damga vuran feodal ailelerden birisiydi. Tuscia Markiliği'nin yönetimine Tedaldo di Canossa'nın oğlu Boniface ile gelen Canossa Ailesi Toskana ve Emilia bölgelerindeki topraklara sahip olmalarından dolayı Orta İtalya'nın önemli bir kısmına hâkimdiler. Erken dönemde Adalbert tarafından yönetilen Mantova, Kontluğun aile mülklerinin başkentiydi.⁴⁵ Adalbert'in oğlu Tedaldo önemli Emilia kentleri Modena ve Ferrara'yı topraklarına dahil etmiştir.⁴⁶ Ardılları III. Boniface ile kızı Matilda (Lothringen dükü IV. Goffredo ile evli) 1027'de Tuscia

⁴¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 67

⁴² Giovanni Tabacco, "Northern and Central Italy in the Eleventh Century", *The New Cambridge Medieval History*, Volume IV, Part II, s. 89; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 67-68

⁴³ Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 60

⁴⁴ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 36-39; 1183'te yapılan Konstanz Barışı, yargı yetkisinin komünlere verilmesini kesinleştirmesi nedeniyle İtalya komünlerinin resmi doğuş belgesi sayılmaktadır: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 37; Bununla beraber komünlerdeki podestalar sadece imparatorluğun onayıyla yönetime geliyorlardı: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 46

⁴⁵ Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 58

⁴⁶ John W. Parker, Christopher Kleinhenz, "Ferrara", *Medieval Italy*, s. 335-336

Markiliği'ni de alarak aile mülklerini en geniş sınırlarına ulaştırdılar.⁴⁷ Canossa ailesi onun dönemindeki “Atamalar Çekişmesi” kavgasında Papa VII. Gregorius'tan yana taraf oldu.⁴⁸ Matilda bu siyaset doğrultusunda eşi IV. Goffredo'nun vefatı üzerine 1089'da Welf Ailesi'nin Bavyera kolundan V. Guelfo ile evlendi.⁴⁹ Matilda hayattayken; Toskana bölgesinde Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu teşvikiyle yönetim yetkileri almış komünler arasında ilk şehirler 1081-5'te Pisa (Konsül seçimi en eski buradadır.)⁵⁰ ile 1098'de piskoposluk kontluğundan evrilen Arezzo'ydu.⁵¹ Onları 1105'te Pistoia ve Prato izlemiştir.⁵² 1115'te Matilda'nın ölümünden sonra Toskana ve Emilia bölgesinde pek çok komün otorite boşluğundan yararlanıp kendi konsüllerini seçmiştir. Örneğin 1125'te Siena, 1138'de Floransa ve 1142'de Lucca komünleri kendi konsüllerini seçmeye başladılar.⁵³

1.2. Friedrich Barbarossa'nın İtalya Seferleri ve Legnano Savaşı

Frankonyalı imparatorlardan sonra İtalya'ya iki kez sefer düzenleyen ilk imparator Supplinburgerli Lothar (1133-1137) Roma'da II. Innocentus'un elinden taç giymiştir.⁵⁴ Onun döneminden itibaren imparatorluk aileleri arasında Welf ailesi ön plana çıkmaya başlamıştı. Süebyalı Hohenstaufenlilerin ilk imparatoru III. Konrad idareye geçtikten sonra Welfli Aslan Heinrich'e Saksonya'yı bahşederek onlarla yakın

⁴⁷ Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 58

⁴⁸ Uta-Renate Blumenthal, “Matilda, Countess of Tuscany”, *Medieval Italy*, s. 695-696

⁴⁹ V. Guelfo henüz 17 yaşındaydı. Bu nedenle evlilikleri çok uzun sürmeyip 1095'te sona erdi: Bkz. Uta-Renate Blumenthal, “Matilda, Countess of Tuscany”, *Medieval Italy*, s. 695-696

⁵⁰ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 36, 268 Pisa ayrıca Cenova gibi 1162'de Friedrich Barbarossa'dan en büyük imtiyazları almıştır: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 101

⁵¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 260

⁵² Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 39, 268

⁵³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 36-39, 263, 264, 269

⁵⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 78; Lothar'ın müttefiki olan Pisalılar daha önceden Norman hakimiyetine (II. Ruggero krallığında) giren Güney İtalya'daki Amalfi'ye 1137'de saldırıp burayı yağmalamışlardır: Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 78; Indro Montanelli, Roberto Gervaso, *Storia d'Italia 476-1250*, Volume I, s. 557; Giovanni B. Fanucci, *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell'Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Primo, Presso Francesco Pieraccini con Approvazione, Pisa, 1817, s. 244-245

bağlar kurma girişiminde bulundu.⁵⁵ Ardılı olan yeğeni I. Friedrich Barbarossa da amcası Konrad'ın politikasını sürdürerek 1115'te Canossa Ailesi'nin elinden çıkan Tuscia Markiliği'ni VI. Welf'e, Bavyera Dukalığı'nı da Aslan Heinrich'e vermiştir.⁵⁶ (Welf ailesi aslında Kuzeydoğu İtalya'nın soylu ailesi Estensilerin lideri II. Alberto Azzo'nun oğlu IV. Guelfo'nun soyundan gelen bir ailedir.) Guelf kelimesi Welf ailesinin isminden Ghibellin kelimesi de Hohenstaufen Hanedanı'nın Waiblingen kalesinin isminden türemiştir.⁵⁷ Bu yüzden Guelf-Ghibellin isimleri kökenini İmparator II. Friedrich ile amcası Süebyalı Filip'in baş düşmanı Welfli IV. Otto'nun rekabetinden almıştır.⁵⁸ Bu iki isim ilk defa 1242'de Floransa'da birbirine rakip gruplar için kullanılmıştı. Daha sonra 1250'den itibaren Toskana kentlerinde de aynı isimde gruplaşmalar oldu.⁵⁹ Fransa kralı IX. Aziz Louis'nin kardeşi Anjoulu Charles'ın İtalya seferlerinde İmparator II. Friedrich'in oğlu Manfred'in ona karşı savaşmasıyla söz konusu isimler bütün yarımadaya yayıldı. Öyle ki Welf kelimesinden gelen Guelf tabiri imparatorluk karşıtı, Papalık ve Anjou taraftarı grupların isimleriyle özdeşleşmiştir.⁶⁰ (Guelf taraftarı Anjou'lar ve Papalık kendilerini İtalya'yı İmparatorluk boyunduruğundan kurtaran bağımsızlık taraftarları olarak görürlerken, Ghibellinler Guelf taraftarı Anjou'ları Hohenstaufen'lerin topraklarını işgal eden kimseler olarak görüyorlardı.)⁶¹

⁵⁵ Hermann Kinder ve Werner Hilgemann, *Dünya Tarihi Atlası* (Çev. Leyla Uslu), I. Cilt, Odtü Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 165

⁵⁶ Hermann Kinder ve Werner Hilgemann, *Dünya Tarihi Atlası* (Çev. Leyla Uslu), I. Cilt, s. 165; Benjamin Arnold, "The Western Empire, 1125-1197", *The New Cambridge Medieval History*, Volume IV, Part II, s. 415-416; Giovanni Tabacco, "Northern and Central Italy in the Twelfth Century", *The New Cambridge Medieval History*, Volume IV, Part II, s. 428;

⁵⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 190

⁵⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 190

⁵⁹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 190

⁶⁰ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 190-191 "Guelfizm aslında Anjou taraftarlarının oluşturduğu bir ittifaktı. Atamalar Çekişmesi'nden beri İmparatorluğa karşı olan Papalığa destek veren Floransalı Bankerler Anjou Seferlerini finanse etmişlerdir.": Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 192-193

⁶¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 193-194

Barbarossa, İtalya'daki faaliyetlerine Roma komününü ayaklandıran Brescialı Arnold'a karşı Papa III. Eugenius'a destek vererek başladı. Friedrich, otuz iki sene içinde (1154-86) yarımada toplam altı defa sefer düzenleyip I. İtalya Seferi'nde (1154-1155) papaya isyankâr Brescialı Arnold'u IV. Hadrianus'a iade edip onun elinden imparatorluk tacını giymiştir.⁶² II. İtalya Seferi'nde (1158-1162) Barbarossa, Piacenza şehrinin komünü Roncaglia'da bir diyet toplayıp, III. Konrad'ın imparatorluğu döneminde özerklik ilan etmeye başlayan Kuzey İtalya komünlerinin ele geçirdikleri imparatorluğa ait "demesne" arazilerini ve mülklerini iade etmelerini, özerkliklerini ilan eden komünlerin yeniden imparatorluğa tabi olmasını istemiştir.⁶³ Buna karşın Barbarossa yaptığı seferlerde komünlerin bir kısmını kendi yanına çekmek için birtakım imtiyazlar vermiştir. (1159'da Asti, Tortona 1164'te Pavia, 1176'da Cremona imtiyazlar almıştır. Barbarossa'nın en çok imtiyaz verdiği kentler 1162 yılında Cenova ve Pisa kentleridir.)⁶⁴ Barbarossa, Hadrianus'tan sonra yeni papa seçimi için IV. Victor ve III. Alexander arasında Victor'u desteklemekteydi.⁶⁵

Friedrich ve imparatorluk ordusu 1159'da Milano komününe saldırıp imparatorluk yetkililerinin komün halkına uyguladıkları baskı nedeniyle III. İtalya Seferi'nde (1163-1164) Verona, Padova, Treviso, Vicenza ve Venedik'ten oluşan Verona Ligi (1164-1167) inşa edilmişti.⁶⁶ Bunu IV. İtalya Seferi'nde (1166-1168) Bergamo, Brescia, Mantova ve diğer Lombardiya şehirlerinin oluşturduğu Lombardiya

⁶² Brescialı Arnold 1144'ten itibaren Roma'da senatoyu kurmuştur: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 269; Arnold Mendicanti (Dilenci) tarikatlarından etkilenmiş birisi olup Papa II. Innocentus'a ve III. Eugenius'a isyan girişiminde bulunmuş, Papa IV. Hadrianus ile mücadele etmişti: Bkz. Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 46; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 79-80; Giovanni Tabacco, "Northern and Central Italy in the Twelfth Century", *The New Cambridge Medieval History*, Volume IV, Part II, s. 430

⁶³ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 81; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 100; Hermann Kinder ve Werner Hilgemann, *Dünya Tarihi Atlası* (Çev. Leyla Uslu), I. Cilt, s. 165

⁶⁴ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 101, 260, 262, 267; Cremona Barbarossa'dan 1157, 62 ve 64 yıllarında da aynı imtiyazları almıştı: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 262

⁶⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 82

⁶⁶ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 102; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 82

Ligi (1167-1208) izledi.⁶⁷ Barbarossa'nın destek verdiği Victor'a karşı Papa III. Alexander da bu ittifakların yanında yer aldı. Bu yüzden Friedrich, V. İtalya Seferi'ni (1174-78) başlattı; Barbarossa bu seferinde Kuzey İtalya'da ismini Papa III. Alexander'den aldığı, Lombardiya Birliği tarafından 1168'de kurulan Piyemonte'nin Alessandria şehrini 1174'te kuşatmıştır.⁶⁸ Fakat Lombardiya Ligi komünleri 1176 tarihli Legnano Savaşı'nda Barbarossa ve müttefiki Montferrat Markisini mağlup ederek büyük bir başarı kazanmışlardır.⁶⁹ Bunun sonucunda Friedrich, III. Haçlı Seferi'ne katılmak amacıyla geldiği Venedik'te komünlerle 1177 yılında barış anlaşması imzaladı.⁷⁰ Bu antlaşmayı 1183'te Konstanz Barış Antlaşması takip etmiş, Konstanz Barışı'yla Kuzey İtalya komünleri özerkliklerini resmileştirmişlerdir.⁷¹ Friedrich son seferinde Kuzey İtalya komünleriyle uzlaşma arayışına girip hedefini daha çok Orta İtalya'ya yöneltmiştir.⁷² 1184-86'da düzenlediği bu seferde Barbarossa İtalya'ya altıncı kez yeniden gelip Sicilya'da Norman kralının kızı Konstanza ile oğlu VI. Heinrich'i evlendirdi. VI. Heinrich daha sonra İtalya'ya iki sefer daha düzenleyip ikincisinde 1194 yılı Noel gününde Palermo'da Sicilya Kralı olarak taç giymiştir.⁷³ Böylece Güney İtalya'da Norman hakimiyetinden sonra Hohenstaufen ailesi (diğer adıyla Svevia) egemenliği kurulacaktır. Friedrich Barbarossa'nın diğer oğlu Süebya ve Almanların

⁶⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 102, 261, 265; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 83; Indro Montanelli, Roberto Gervaso, *Storia d'Italia 476-1250*, Volume I, s. 518

⁶⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 259; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 84; Giovanni Tabacco, "Northern and Central Italy in the Twelfth Century", *The New Cambridge Medieval History*, Volume IV, Part II, s. 432

⁶⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 84; Oscar Browning, *Guelphs and Ghibellins A Short History of Medieval Italy from 1250-1409*, Methuen & Co. 18 Bury Street, W.C., London, 1893, s. 9

⁷⁰ Giovanni Tabacco, "Northern and Central Italy in the Twelfth Century", *The New Cambridge Medieval History*, Volume IV, Part II, s. 433

⁷¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 37, 102-103; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 84-85

⁷² Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 100

⁷³ David Abulafia, "The Kingdom of Sicily under the Hohenstaufen and Angevins", David Abulafia (Ed.), *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2008, s. 499

kralı Filip (Filippo di Svevia) ise Welf lideri IV. Otto ile mücadele etti. Rakibi IV. Otto 1210'da İtalya'ya düzenlediği seferde ayrıca taç giyinmişti.⁷⁴

1.3. Güney İtalya'da Hohenstaufen Hanedanı; Guelf-Ghibellin

Çatışmalarının Başlaması

VI. Heinrich'in ölümünden sonra Marche'nin Iesi şehrinde dünyaya gelen oğlu II. Friedrich tahta geçti.⁷⁵ Yeni imparator II. Friedrich, Kuzey İtalya komünlerinin durumunu ele almak amacıyla Cremona şehrinde bir diyet toplamak istedi.⁷⁶ Hedefi bütün İtalya'da hakimiyet tesis etmektir.⁷⁷ Ona karşı 24 Mart 1226'da kurulan II. Lombardiya Ligi (1226-1250) planlarına engel olmaya çalıştı.⁷⁸ Friedrich, Roma'da taç giyip yeni Haçlı Seferi'ne katıldı; V. Haçlı Seferi sonucunda Kudüs'ü Müslümanların elinden geri alsa bile yeni papa IX. Gregorius onu Haçlı Seferi yapma fikrinde gönülsüz olmakla suçlayıp aforoz ettiği için İtalya'ya geri dönerek San Germano'da Papa'yla barış yaptı ve Kilise Devleti'ne Güney İtalya için birtakım imtiyazlar verip papanın aforoz kararını kaldırtmayı başardı.⁷⁹ Friedrich, Ravenna şehrinde yeni bir diyet toplamak isteyince II. Lombardiya Ligi komünleri yeniden bir araya geldiler.⁸⁰

Friedrich'in gönderdiği ultiatom kararını reddettikleri için imparatorluk ordusu, Mantova komününü ele geçirmesinin ardından 1237 yılında yapılan Cortenuova Savaşı'nda II. Lombardiya Ligi'ne bağlı İtalyan komünlerini mağlup etti fakat onların

⁷⁴ Indro Montanelli, Roberto Gervaso, *Storia d'Italia 476-1250*, Volume I, s. 566

⁷⁵ Friedrich önce 9 Aralık 1212'de Mainz şehrinde daha sonra da 22 Kasım 1220'de Sicilya'da taç giyinmiştir: Bkz. David Abulafia, "The Kingdom of Sicily under the Hohenstaufen and Angevins", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 501

⁷⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 88

⁷⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 100

⁷⁸ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, Carey, Lea, & Blanchard, Philadelphia, 1835, s. 71; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 103; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 88

⁷⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 88; David Abulafia, "The Kingdom of Sicily under the Hohenstaufen and Angevins", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 504; Hermann Kinder ve Werner Hilgemann, *Dünya Tarihi Atlası* (Çev. Leyla Uslu), I. Cilt, s. 173

⁸⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 89

güçlerini kıramadı.⁸¹ 1238’de Brescia’yi kuşatan Friedrich bu faaliyeti dışında onlarla uğraşmak yerine Sicilya’ya döndü ve orada kendi çevresinde bürokrasiyi oluşturup merkezi hükümeti güçlendirdi.⁸² Papa IX. Gregorius ile imparator II. Friedrich arasında çekişmeler sürmüştür. Mücadelenin temelinde Kilise Devleti’nin 1077’de Benevento’yu ele geçirmesinin ardından 1198 yılında Papa III. Innocentus öncülüğünde uyguladığı “Rekuperasyonlar” ile Spoleto Dukalığı’nı ve Ancona’yı ele geçirip İmparatorluğun İtalya genelindeki hakimiyetini tehdit etmesi yatmıştır.⁸³ IX. Gregorius, Friedrich’i 1239 yılında ikinci defa aforoz edince Svevia birlikleri başarısızlıkla sonuçlanan Roma şehri kuşatmasını başlattılar.⁸⁴

IX. Gregorius, Guelf şehirlerini imparatorluk aleyhtarı yeni bir konsilde toplanmaya çağırmişti. Bu sırada Friedrich, Cenova donanmasını Grosseto kıyısındaki Giglio Deniz Muharebesi’nde mağlup etti. (1241)⁸⁵ Gregorius’tan sonra Papa olan IV. Innocentus da Friedrich’e düşmanca tavır takındı.⁸⁶ 1245’te daha önce planlanan I. Lyon Konsili’ni toplattırmak için Guelf şehirlerinden piskopos ve din adamlarını çağırırken, Friedrich bunu engellemeye çalıştı.⁸⁷ Buna rağmen Konsilde alınan kararda imparatorluk görevinden alındığını duyunca Friedrich, Guelf komünlerine karşı yeni bir savaş silsilesi başlattı. Bunun sonucunda Guelf şehri Parma’yı kuşatan imparatorluk

⁸¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 89; Indro Montanelli, Roberto Gervaso, *Storia d’Italia 476-1250*, Volume I, s. 572

⁸² A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 87

⁸³ Hermann Kinder ve Werner Hilgemann, *Dünya Tarihi Atlası* (Çev. Leyla Uslu), I. Cilt, s. 173

⁸⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 90

⁸⁵ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, Bergogli Libri, Milano, 1974, s. 342-344; Giovanni B. Fanucci, *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell’Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Secondo, Presso Francesco Pieraccini con Approvazione, Pisa, 1818, s. 256-258; John H. Pryor, “The Maritime Republics”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 434

⁸⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 91

⁸⁷ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 345-348

ordularıyla Modena ve Cremona kuvvetleri, Guelf komünü Bolognalılar tarafından mağlup edildiler. Friedrich'in oğlu Enzo bu savaş sonucunda esir edildi.⁸⁸

İKİNCİ BÖLÜM

KUZEY VE ORTA İTALYA KENTLERİNDE SİGNORİA

YÖNETİMLERİNİN KURULMA SÜRECİ

2.1. Pallavicino ve Ezzelini Aileleri

II. Friedrich'in 1250'de ölümünden sonra Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu yirmi üç yıl süren büyük bir fetret dönemine girdi. Friedrich'in oğulları IV. Konrad ve Manfred, Hohenstaufen mülklerini aralarında paylaştılar.⁸⁹ Konrad, İtalya'da ortaya çıkan isyanları bastırıp Capua ve Napoli'yi ele geçirdikten sonra naip olarak vekili Hohenburg markisi Bertoldo'yu belirlemiştir.⁹⁰ Hohenstaufen'lerin Kuzey İtalya'daki müttefiklerinden olan Pallavicino ailesi, Estensi ve Malaspina aileleri gibi II. Berengario'nun Kuzey İtalya'yı üçe ayırdığı markilikler arasında bulunan Obertenga Markiliği'nden gelmiştir.⁹¹ Ailenin en meşhur lordu II. Oberto Pallavicino, İmparator II. Friedrich ve oğlu IV. Konrad tarafından imparatorluk vicar'ı yapılmıştır.⁹² II. Oberto Pallavicino 1250'de Cremona'yı ve 1253'te Piacenza'yı elde geçirerek buralarda ilk

⁸⁸ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 348; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 91; Indro Montanelli, Roberto Gervaso, *Storia d'Italia 476-1250*, Volume I, s. 576-577; bu savaş Fossalta Savaşı olarak da bilinmektedir.

⁸⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 91

⁹⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 92

⁹¹ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 193; Alessandro Torti, *Storia di Genova dalle Origini al 1190*, s. 22

⁹² Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 209

signore oldu.⁹³ 1254'te Pavia ve Vercelli'de ebedi podesta yapıldı ve bunu 1259'da Milano'da capitano generale olması izledi.⁹⁴ Bu sırada Hohenstaufen yönetiminde durumlar karışık IV. Konrad'ın ölümü nedeniyle kardeşi Manfred Napoli'ye gelip Hohenburg markisi Bertoldo'yu devirdi ve Kilise Devleti'ni tehdit etmeye başladı.⁹⁵ Böylece Manfred 10 Ağustos 1258'de Palermo'da yeni hükümdar yapılmıştır.⁹⁶

Manfred diğer büyük imparatorluk taraftarı olan Kuzeydoğu İtalya'nın en büyük lordu, Treviso Markisi III. Ezzelino da Romano'ya Papalığa karşı sefer düzenleme emrini vermişti.⁹⁷ Treviso Markiliği'nde (Marca Trevigiana) ön plana çıkan Ezzelino'nun ailesi Da Romano'lar, Treviso'da diğer aile olan Guelf Da Camino, Padova'da Guelf Camposanpiero ve rakipleri Estensi ailesiyle birlikte Kuzeydoğu İtalya'nın dört büyük ailesinden birisiydi.⁹⁸ Da Romano'lar, Verona'da Guelf Sambonifacio'lar, Padova ve Verona arasındaki Este Kontluğu'nu yöneten Estensi ailesi ile kendi kentleri olan Treviso'da Da Camino'lara karşı mücadele etmekteydiler.⁹⁹ Bu nedenle Da Romano'ların müttefikleri kendileri gibi Ghibellin olan Ferraralı

⁹³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 209, 262, 267; Piacenza kenti Uberto de Inquitate'nin Halk rejimi yönetimi altındaydı. Halkçı bir soylu olan Uberto de Inquitate, Piacenzalı Landi ailesine yakın birisiydi. Uberto, kendisi gibi halkçı birisi olan Antolino Saviagata'nın sürülmesinden sonra 1250'de beş yıl süreyle podesta ve capitano del popolo oldu: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 176-178, 214; Pallavicino Pavia'yı 1254-68 yıllarında, Piacenza'yı 1254-65 yıllarında ve Cremona'yı 1254-66 yıllarında uzun bir süre yönetmiştir: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 262, 266-267;

Pallavicino Cremona'yı yardımcısı Buoso da Dovara'yla birlikte yönetiyordu. Brescia kenti için Pallavicino ve Dovara, Ezzelino'ya karşı cephe alıp Ferrara signoresi VII. Azzo d'Este'yle gizlice anlaşmışlardı. Bu gelişmeler iki büyük Ghibellin şefini karşı karşıya getirmesi açısından oldukça önemlidir: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia Dal Principio dell'Era Volgare Sino all'Anno 1750*, Volume Quinto, Quinta Edizione Veneta, Dal Privilegiato Stabilimento Nazionale di Giuseppe Antonelli Ed., Venezia, 1846, s. 5

⁹⁴ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 209, 267; Pallavicino ayrıca Ezzelino'nun yenilgisinden sonra Brescia'ya 1260'tan 1264'e kadar ve Parma'ya 1363-69 yıllarında hâkim oldu: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 261, 266; Parma'da Pallavicino'dan önce 1259'a kadar Giberto da Gente signore idi: Bkz. Trevor Dean, "The rise of signori", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 469

⁹⁵ Marki Bertoldo kardeşleriyle birlikte komploya karıştıkları için öldürüldüler: Bkz. Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume III, Per Borroni e Scotti, Tipografi, Librai e Fonditori di Caratteri, Milano, 1845, s. 255

⁹⁶ Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume III, s. 260; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 92; Aynı dönemde Roma'da halk taraftarı olduğu düşünülen Bolognalı Ghibellin bir aileye mensup Brancaleone degli Andalo 1258'e kadar senatör ve "capitano del popolo" yapılmıştı: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 269

⁹⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 92-93

⁹⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 206

⁹⁹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 206

Salinguerra Torelli ailesiyken Estensiler de kendileri gibi Guelf taraftarı Verona ailesi Sambonifacio'lar ve Da Camino'larla müttefiklerdi.¹⁰⁰ Da Romano ailesinde önemli figür olan ilk kişi II. Ezzelino'ydu; 1190-92 yıllarında Treviso'da podesta olmuştu.¹⁰¹ Bunu İmparatorluk tarafından Vicenza'da 1210-1213 arasında podestalık görevine getirilmesi izledi.¹⁰² Ardından en büyük rakibi olan Este Markisi aynı zamanda Verona ve Mantova podestası VI. Azzo d'Este'yi yenilgiye uğrattı.¹⁰³ Oğlu III. Ezzelino da Romano, ailesinin ve İtalya tarihinin en önemli figürlerinden birisi olup kısa zamanda Verona Markiliği içindeki Vicenza, Verona, Trento ve Padova'yı 1237'de fethederek sınırlarını genişletmeyi başardı.¹⁰⁴ (Ezzelino, Padova ve Vicenza'yı VII. Azzo d'Este'ye karşı savaşı sırasında ele geçirmiştir.)¹⁰⁵ Ayrıca 1232'den itibaren İmparator II. Friedrich'i desteklemeye başlamıştı.¹⁰⁶ Ona karşı Estensi ve Sambonifacio aileleri Guelf güçlerini yanlarına çekmeye çalıştılar.¹⁰⁷ Ezzelino, İmparator II. Friedrich'in ölümünü takiben Manfred'in seferberliği altında olup Guelf grupları ona karşı Kilise'nin desteğiyle 1256'da bir Haçlı Seferi oluşturdu.¹⁰⁸ Ezzelino kendisine karşı oluşturulan bu ittifaka direnemedi ve 16 Eylül 1259 tarihinde Milano'ya bağlı Casano d'Adda kasabasında Guelf taraftarı Estensi signoresi VII. Azzo d'Este, Cremonalılar ve Torriani

¹⁰⁰ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 206; Trevor Dean, "The rise of signori", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 460

¹⁰¹ II. Ezzelino daha önce kont Schinella'yla birlikte Treviso'yu yönetiyordu: Bkz. Andrea Castagnetti, *Da Romano e la loro ascesa politica (1074-1207)*, in Nuovi studi ezzeliniani, voll. 2, Roma, 1992, I, s. 15-39

¹⁰² Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 271

¹⁰³ Trevor Dean, "The rise of signori", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 460; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 207; "VI. Azzo 1206-8'de Verona ve 1207-8'de Mantova podestası yapılmıştı": Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 265-271

¹⁰⁴ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 208, 266, 271; Trevor Dean, "The rise of signori", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 460; Ezzelino aynı zamanda 1259'daki yenilgisine kadar Brescia'nın hâkimiydi: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 261

¹⁰⁵ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 266, 271

¹⁰⁶ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 101, 208

¹⁰⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 208

¹⁰⁸ Trevor Dean, "The rise of signori", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 460; Oscar Browning, *Guelfs and Ghibellins*, s. 19

ailesinin birleşik ordularına mağlup oldu. Daha sonra Soncino’da hapsedilip orada yaşamını yitirmiştir.¹⁰⁹

Manfred’e karşı Papalar IV. Urban ve IV. Clement, Fransa kralı IX. Aziz Louis’nin kardeşi Anjoulu Charles’ı İtalya’ya davet etmişlerdi.¹¹⁰ Provans Kontluğu’nu ele geçirip Fransa’da önemli mülkler edinen Charles, bu davete olumlu cevap verdi ve 1266’da Sicilya kralı adıyla taç giyindi.¹¹¹ Charles, aynı sene 22 Şubat 1266’da Manfred ve Ghibellin taraftarlarını Benevento Savaşı’nda büyük bir mağlubiyete uğratmasının ardından Napoli’yi de fethederek Güney İtalya’nın tamamen hâkimi oldu.¹¹² Buna ilaveten Arnavutluk’ta Durazzo’yu (Draç) ve Yunanistan’da Ahaya Prenslığı’ni Anjou mülkü haline getirmiştir.¹¹³ (Ardılları daha sonra Macaristan ve Bohemya’da da yönetime geçtiler.) Charles d’Anjou’nun Güney İtalya’yı fethetmesinde Montaperti Savaşı’ndan sonra Bologna’ya sürülen Toskana Guelflerinden oluşturduğu süvari birliğinin katkısı büyük olmuştur.¹¹⁴ Bundan sonraki sene Toskana’nın Guelf komünleri 1267’de Charles d’Anjou’yu altı yıllığına podesta olarak şehirlerine yönetici atamışlardır.¹¹⁵ Buna rağmen Ghibellin taraftarları Almanya’da bulunan IV. Konrad’ın oğlu Conradin’i İtalya’ya çağırdılar.¹¹⁶ Fakat Conradin, Tagliacozzo Savaşı’nda (1268) Charles d’Anjou’ya yenilip daha sonra idam edildi.¹¹⁷ Sonuç olarak 1250’den itibaren

¹⁰⁹ Giovanni Villani, *Nuova Cronica*, a cura di G. Porta, Fondazione Pietro Bembo/Guanda, Parma, 1991, s. 298-299; J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 87-88

¹¹⁰ Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 66; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 93; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume III, s. 272; Ayrıca Papa IV. Alexander’dan beri İngiltere kralı III. Henry’nin oğlu Edmund Crouchback’a (Edmondo d’Inghilterra) teklifler yapılmaktaydı: Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 93; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume III, s. 161, 272

¹¹¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 93

¹¹² A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 94; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume III, s. 285-286

¹¹³ David Abulafia, “The Kingdom of Sicily under the Hohenstaufen and Angevins”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 511

¹¹⁴ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 201; Charles d’Anjou’nun rakibi Manfred de benzer şekilde Piacenza kentinden önemli sayıda Ghibellin taraftarını paralı asker olarak hizmetine sokmuştur: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 200-201

¹¹⁵ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 213

¹¹⁶ Conradin 1267’de kışında Avusturya dükünü ikna edip on bin kişilik bir ordu hazırladı. Bu orduyla Trento’ya ve Verona’ya daha sonra da Pisa’ya geldi. Pisalılar onu coşkuyla karşıladılar: Bkz. Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume III, s. 292-293; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 95

¹¹⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 95; Savaşın gelişimi ve Conradin’in idamı süreci için Bkz. Oscar Browning, *Guelphs and Ghibellins*, s. 29-31

imparatorluğun Fetret Devrine girmesi, 1266'da yapılan Benevento Savaşı ile 1268'de yapılan Tagliacozzo Savaşı'nda Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'nun mağlubiyetleri Guelflerin Ghibellin grubu karşısında yarımada büyük bir üstünlük kazanmalarını sağlamış, Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'nun İtalya'da ve İtalya komünleri üzerindeki hakimiyeti bu tarihten itibaren oldukça azalmıştır.¹¹⁸ Bu tarihten sonra imparatorlar arasında sadece VII. Heinrich, IV. Ludwig, Giovanni di Boemia ve V. Karl İtalya'ya ciddi anlamda seferler yaptılar.¹¹⁹ Onların dışında IV. Karl gibi imparatorlar İtalya'ya sadece Pavia ya da Monza'da taç giyinme töreni için gelmişlerdir.

2.2. Floransa, Siena ve Pisa Cumhuriyetleri'nin Durumu

Canossalı Kontes Matilda'nın 1115 yılında ölümü sonrası bağımsızlığı ilan eden komünlerden birisi olan Floransa, Lucca'dan sonra Tuscia Markiliği'nin ikinci başkenti gibiydi. Floransa kendi yönetim erklerini elde etmesinin ardından 1138'de konsüllerini seçmeye başladı.¹²⁰ Floransalılar aynı zamanda eskiden bağlı oldukları kendilerine en yakın komün Fiesole'yi 1125'te ele geçirip ilerideki yüzyıllarda uyguladıkları yayılcı politikalarının ilk adımını atmışlardır.¹²¹ Lombardiya, Piyemonte ve Toskana'daki ticaret ağının Floransa'da kesişmesi şehrin ticaret hacmini yükseltip şehirdeki soylularla birlikte zengin tüccar ailelerinin bankacılık faaliyetine atılmasına yol açmıştır. Gelecek dönemlerde Floransa bankacıları Roma Kilisesi'nin ve Anjou'ların en büyük finansörleri haline geleceklerdir. Bu hat aynı zamanda Flanders bölgesinden başlayıp Lucca, San Gimignano ve Siena üzerinden Roma'ya ulaşan tarihi Haçlı Seferi yolu "Via Francigena" için de büyük önem taşımaktaydı. Pisa kenti bu gibi önemli stratejik

¹¹⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 103, 192

¹¹⁹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 194

¹²⁰ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 263

¹²¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 104

noktalara sahip olmak için Lucca'ya karşı savaşlar yapmaya başladı.¹²² Pisa'nın aynı zamanda Cenova'ya karşı savaşlar yapmasından dolayı Lucca-Cenova ittifakı meydana gelmiştir.¹²³ Pisa ve Floransa arasındaki savaş ise XII. yüzyılda Floransa'nın filizlenmesiyle başlamıştır. (Koyu bir Guelf şehri olan Floransa, aynı zamanda diğer Ghibellin şehirleri Pistoia, Siena ve Arezzo'ya karşı da savaşmaktadır.)¹²⁴ Floransa'nın Toskana'da ihtiyaç duyduğu liman eksikliği Pisa'yla ebedi mücadelelerin temelini oluşturur.¹²⁵ Bu mücadele tarihi kontekste Toskana'nın en güçlü iki Guelf-Ghibellin komününün savaşı olarak günümüze yansımaktadır.¹²⁶

Başta Giovanni Villani ve diğer Floransa kronikçilerine göre Guelf-Ghibellin çekişmesi tarihte ilk defa Floransa şehrinde 1216'da Buondelmonti ve Amidei ailelerinin iki gruba ayrılmasıyla başlamıştır.¹²⁷ Amidei ve Uberti ailelerinin evlilik meselesinden dolayı Buondelmonti'yi öldürmeleri üzerine bütün şehir Buondelmonti, Donati taraftarları ile Amidei, Uberti taraftarları arasında bölündü.¹²⁸ Floransa'da bu ayrışma 1246'ya kadar sürdü.¹²⁹ Hohenstaufen imparatoru II. Friedrich kiliseye karşı Toskana'daki gücünü artırmak için Amidei ve Uberti ailelerini destekleyince bu aileler 1247'de rakiplerini şehirden kovdular.¹³⁰ Guelf-Ghibellin çekişmesi böylece doğmuş oldu. Kovulan Guelf grupları 1251'de Floransa'ya geri dönerek Ghibellinlerle kenti birlikte yönetmeye başladılar.¹³¹ Toskana'daki mücadele ortamı II. Friedrich'in oğlu Manfred'in güçlendiği 1260 yılında onun desteğini alan geleneksel Ghibellin destekçisi

¹²² Pisa ve Lucca arasında yaşanan ilk savaşlar için Bkz. M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, Oxford University Press, Oxford & New York, 2008, s. 16-17

¹²³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 98-99

¹²⁴ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 99 Floransa Arezzo'ya karşı 1170'te savaşmaya başlarken, Siena'ya karşı ilk savaşını 1174'te yapmıştır: Bkz. Giovanni Villani, *Nuova Cronica*, s. 186-187

¹²⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 104

¹²⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 104

¹²⁷ Giovanni Villani, *Nuova Cronica*, s. 214-215; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 191-192

¹²⁸ Louis Green, "Florence", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 480-481

¹²⁹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 191

¹³⁰ Louis Green, "Florence", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 482

¹³¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi: Istorie Florentine*, (Çev. A. Berna Hasan) Özne Yayınları, İstanbul, 2001, s. 70-71

Siena komününe Floransa'nın ve diğer Guelf komünlerinin savaş açmalarıyla devam etmiştir.¹³² Onların bu tehdidine karşın Siena, Montaperti Savaşı'nda (4 Eylül 1260) büyük bir galibiyet almıştır.¹³³ Montaperti Savaşı'ndan sonra Floransa'da ilk ve son defa Ghibellin grubu yönetime geçti.(1260-1267)¹³⁴ Ayrıca Toskana'dan kaçan pek çok Guelf grubu Bologna'ya gitmiştir.¹³⁵ Bu sırada Floransa'nın Empoli komününde toplanan Ghibellin diyetinde Siena ve Pisa'nın Floransa şehrini yıkmaya önerisine kendisi de imparatorluk destekçisi bir Ghibellin olan Farinara degli Uberti, Floransa vatan aşkından dolayı karşı çıkmıştı.¹³⁶ (Farinara degli Uberti Floransa'da Ghibellin grubunun lideri konumundaydı.)

Ghibellin taraftarlarının zaferi uzun sürmedi. Güney İtalya'da II. Friedrich'in oğlu Manfred'in Benevento Savaşı'nda (1266) kaybetmesiyle Guelf grubu Toskana ve Floransa üzerinde yeniden güç kazanmaya başladı.¹³⁷ Bu sırada Floransa yönetiminde olan Ghibellin Guido Novello kendisinin devrilmemesi için şehirde yeni reformlar yapmak istedi; tüm şehri Popolo Grasso'nun oluşturduğu "Zengin Burjuva" dan 7 büyük "Arte Maggiore" Popolo Minuto'nun (Küçük Burjuva) oluşturduğu 5 küçük "Arte Minore" (daha sonra 14'e yükseldi) olmak üzere 12 zanaat loncasına bölmüştü.¹³⁸ Fakat daha sonra bu yaptığı reformları kaldırmaya çalışınca şehirden kovuldu ve Guelf partisi Floransa'ya yeniden hâkim oldu.¹³⁹ Buna karşın Manfred'in ardılı Conradin'in İtalya'ya geldiği haberini aldıklarında yeniden savaş hazırlıkları başlamıştı. Floransa'daki yeni Guelf hükümeti şehrin yönetimine Buonomini adlı 12 kişiyi getirdi. Bunun yanında 80 kişilik Credenza adlı bir konseyle 180 kişilik başka bir konsey daha

¹³² A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 104

¹³³ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 104; Oscar Browning, *Guelfs and Ghibellins*, s. 17

¹³⁴ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 195, 263; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 73

¹³⁵ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 201

¹³⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 74; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 104; Oscar Browning, *Guelfs and Ghibellins*, s. 18

¹³⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 94, 105

¹³⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 75; Oscar Browning, *Guelfs and Ghibellins*, s. 27

¹³⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 76-77

getirterek hepsine Genel Konsey adını verdi.¹⁴⁰ Colle di Val D'Elsa'da (1269) mağlubiyetin ardından Siena'da Ghibellin temalı hükümet sona erdi ve bir dizi Guelf hükümetleri kuruldu. Bunlardan en önemlisi 1287-1355 yıllarında kurulan Governo dei Nove: Dokuzlar Hükümeti'dir.¹⁴¹ Siena bu hükümetle uzun bir barış ve ekonomik açıdan refah dönemine girdi. Şehirde XIV. yüzyıldan itibaren Palazzo del Publico gibi günümüze yansıyan binalar inşa edilip çok önemli imar faaliyetlerinde bulunuldu.¹⁴² Böylece Toskana'da sadece iki Ghibellin komünü Arezzo ile Pisa kalmıştı. Pisa Cenova'yla savaş halinde olduğundan (1284 Meloria Savaşı) Toskana Guelfleri Pisa'ya karşı Cenova Cumhuriyeti'yle ittifak kurdular.¹⁴³ Arezzo komünü ise Campaldino Savaşı'nda (1289) Floransa ordusu tarafından büyük bir hezimete uğrayınca Toskana bölgesinde kesin şekilde Guelfizm galip gelmiştir.¹⁴⁴

Buna rağmen Pisa'da Ghibellinizm güçlü bir biçimde sürmekteydi. Podesta konumunda olan Ugolino della Gherardesca, Sardinia Adası'nda Cenova'ya karşı faaliyetleriyle biliniyordu. Cenovalılar, Sardinia'da Logudoro olarak da geçen Torres Devleti'ni Torresli Adelasia'nın ölmesinden sonra 1259'da ele geçirmişlerdi.¹⁴⁵ Ugolino della Gherardesca da yanındaki Pisa kuvvetleriyle onlara karşılık aynı tarihlerde Cagliari Devleti'ni ele geçirdi.¹⁴⁶ Pisa'nın Cenova'ya karşı aldığı Meloria Savaşı (1284) yenilgisinden sonra Floransa ve Lucca'nın ebedi düşmanları Pisa'ya karşı Cenova'yla ittifak kurmaları üzerine Ugolino, komün içerisinde 1285-1288 arasında

¹⁴⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 77

¹⁴¹ Louis Green, "Florence", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 490

¹⁴² Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 121-122

¹⁴³ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 105

¹⁴⁴ Savaşın sonra 1293'te Fucecchio Barışı imzalandı ve Floransa ticaretinin Pisa'dan serbestçe geçmesi kararlaştırıldı: Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 105

¹⁴⁵ Marco Tangheroni, "Sardinia and Corsica", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 457

¹⁴⁶ Cagliari'nin önceki yöneticisi Chiano di Massa, Pisa'ya karşı Cenova'yla anlaşsa da Pisalılar her ikisini de yenmeyi başardılar: Bkz. Marco Tangheroni, "Sardinia and Corsica", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 456-457; Georg Caro, *Genoa e La Supremazia sul Mediterraneo*, Vol. 1, Societa Ligure di Storia Patria, Genova, 1974, s. 26-30

Pisa'nın ilk signoresi yapılmıştır.¹⁴⁷ Ugolino bununla beraber 1286'da Sardinya'daki Gallura'nın son yöneticisi Nino Visconti'yle birlikte olağanüstü yetkiler aldı. (Pisalıları Nino Visconti'nin iktidarından sonra 1300'den itibaren Gallura'yı tamamen kendi kontrollerine aldılar. Pisa hem Cagliari hem de Gallura'yı 1324-26 yıllarında Aragon kralı II. Jaime'nin buraları ele geçirmesiyle kaybetmiştir.)¹⁴⁸ Nino Visconti, Ugolino'nun gücünü kırıp tek lider olmak için Pisa'daki Ghibellin grubuna yanaştı. Bu grup Ugolino'yu Floransa ve Lucca'ya yakınlaşmakla suçluyordu.¹⁴⁹ Ravenna şehrindeyken Pisa'ya başpiskopos olan Ruggieri degli Ubaldini, Gualandi ve diğer Ghibellin ailelerini yanına alarak Ugolino'ya karşı ayaklanma başlattırıp onu oğullarıyla beraber Pisa'da Torre della Muda adlı kuleye hapsedirdi.¹⁵⁰ Onun yokluğunda Pisa'da 1289-92 arasında Guido da Montefeltro yeni signore yapılmıştır.¹⁵¹

Papalıktaki değişimler de Toskana bölgesinde kendisini göstermektedir. IV. Urban ve IV. Clement dönemlerinde Toskana'nın Guelf komünleri Charles d'Anjou'yu altı seneliğine podesta olarak seçmişlerdi.¹⁵² Charles d'Anjou aynı zamanda Roma'da 1263-67'de ömür boyu senatör yapıldı.¹⁵³ Papa Clement'ten sonra gelen papalar arasında X. Gregorius, V. Hadrianus ve III. Niccolo Charles d'Anjou'ya muhalif olup imparatorlukla araları iyiydi.¹⁵⁴ Bunların sonuncusu olan III. Niccolo, Charles

¹⁴⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 220, 268; Marco Tangheroni, "Sardinia and Corsica", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 457

¹⁴⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 268; T. N. Bisson, *Medieval Crown of Aragon*, Oxford University Press, Oxford & New York, 2000, s. 95-96

¹⁴⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 105

¹⁵⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 105; Marco Tangheroni, "Sardinia and Corsica", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 457

¹⁵¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 220, 268; Giovanni B. Fanucci, *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell'Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Terzo, Presso Francesco Pieraccini con Approvazione, Pisa, 1821, s. 125; Guido da Montefeltro aynı zamanda 1274-84 yıllarında Forli kentinin podestasıydı. Guido Romagna bölgesindeki şehirlere müttefiki Accarisi'lerle ittifak yaparak saldırmaya başlamıştı. Riminili Malatestalar ve Guido da Polenta ona karşı 1277'de Papalık'tan yardım istediler. Onlara rağmen Guido da Montefeltro 1282'de Ghibellin Forli kentini Fransız ve Papalık ordularına karşı savunmuştur: Bkz. John Larner, *The Lords of Romagna Romagnol Society and the Origins of the Signorie*, Palgrave Macmillan, 1965, s. 35, 36, 46

¹⁵² Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 213; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 96

¹⁵³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 269; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 96

¹⁵⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 97

d'Anjou'nun yerine Toskana'ya Kardinal Latino'yu gönderip şehirdeki Guelf-Ghibellin taraftarlarını uzlaştırmaya çalıştı.¹⁵⁵ Fakat ondan sonra gelen Fransız taraftarı Papa IV. Martin ise 1282'de Toskana'da Charles d'Anjou'yu yeniden yönetici yaptı.¹⁵⁶ Aynı sene 1282'de Floransa'da Altı Prior yönetimi kurulmuştur.¹⁵⁷ Ghibellin Arezzo kentini 1289'daki Campaldino Savaşı'nda yenen Floransalılar zaferden sonra şehirlerindeki iç mücadelelerle meşgul olmak zorunda kaldılar. Çünkü soyluların yanında yer alan Corso Donati'ye karşı Floransa halkı Giano della Bella'dan reformlar isteyince Giano della Bella 1293'te Adalet Kanunları yürürlüğe sokup, halk arasından seçilen Gonfaloniere della Giustizia (Adalet Yargıç) makamını oluşturdu.¹⁵⁸ Giano daha sonra bu makamı yürütme erkiyle eşit seviyeye taşıyınca soyluların tepkisini çekmiştir.¹⁵⁹

Toskana'da Guelflerin tamamen galip gelmesi sonrasında grup çatışmaları bu sefer Guelf grubu içinde baş göstermiş Pistoia'da başlayan çekişme Floransa'ya sıçramıştı. Liderleri Corso Donati'nin öncülüğünde Donati ailesinin temsil ettiği "i Neri" (Siyahlar) grubuna karşılık Cerchi ailesinin oluşturduğu "i Bianchi" (Beyazlar) grubu olmak üzere Floransa iki gruba ayrılmıştır.¹⁶⁰ Tartışma konusunun temelinde sözü edilen soylular ve halk grupları arasındaki çekişme yatmaktadır; Toskana kentlerindeki soylu ailelerinin ve zengin burjuvazinin (Majores) oluşturduğu sınıfı temsil eden Siyahlar grubunun, Papalık ve Kilise Devleti'nin Orta İtalya'daki hakimiyetinin devam etmesini istemeleri bunun aksine küçük burjuva, esnaf ve zanaatkarın oluşturduğu (Minores) sınıfı temsil eden Beyazlar grubunun Papalık otoritesinden bağımsız özerk yönetimlerin oluşturduğu bir Toskana istemeleri mücadeleyi doğurmuştur. Çekişmede

¹⁵⁵ Louis Green, "Florence", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 488

¹⁵⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 78

¹⁵⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 174, 263

¹⁵⁸ Louis Green, "Florence", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 492; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 183; Oscar Browning, *Guelfs and Ghibellins*, s. 43

¹⁵⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 79-81

¹⁶⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 106; Louis Green, "Florence", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 493; Floransa tarihçileri bu iki ailenin Pistoia'da bulunan Cancellieri ailesinden türediklerini söylerler: Bkz. Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 87

ilk olarak Beyazlar güçlü gelip Corso Donati ve Siyahları sürmüşlerdi.¹⁶¹ Bunun üzerine Donati, Papa VIII. Boniface'a başvurup Napoli Kralı Topal II. Charles tarafından Sicilya'ya çağırılan Fransa kralı IV. Philippe'in kardeşi Capet Valois'larının ilk prensi Charles de Valois ile buluştu.¹⁶² Siyahlar onların yardımıyla Floransa'ya geri gelip Beyazlarla kanlı bir savaş yaptı. (Bu savaşta Niccolo Cerchi ve Simone Donati ölmüştü.)¹⁶³ En sonunda Beyazlar grubunun mevcut hükümeti devirme planları açığa çıkınca Dante Alighieri ve diğer Beyazlar üyeleri Floransa'dan sürülmüşlerdir.¹⁶⁴ Robert d'Anjou'nun (Bilge Robert, Topal II. Charles'ın oğlu) İmparatorluk karşısı Toskana Ligi'nin (Lega Toscana) başkanı seçilmesinden sonra Lastra'da gerçekleşen savaşla Beyazlar Siyahlar kavgası kesin olarak Siyahların galibiyetiyle sonuçlandı.¹⁶⁵ Bunun ardından Bilge Robert'in komutasında birleşik Floransa ve Lucca ordusu Mayıs 1305'te Beyazların egemen olduğu Pistoia'yı kuşatarak onları bertaraf etti.¹⁶⁶ Floransa da ise sonraki yıllarda Beyazlar grubundan olan Cavalcanti ailesi hariç direniş doğmamıştı. Cavalcanti'lerin de bertaraf edilmesi sonrasında bu sefer Siyahlar 1308'de kendi aralarında ikiye bölünmüşler ve Siyahların efsanevi lideri Corso Donati'ye muhalif olanlar onu ve Gherardo Bordoni'yi öldürmüşlerdi.¹⁶⁷

¹⁶¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 87-88; Louis Green, "Florence", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 494

¹⁶² A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 106

¹⁶³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 88

¹⁶⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 106; Louis Green, "Florence", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 494

¹⁶⁵ Romolo Caggese, *Roberto d'Angio e I Suoi Tempi*, Volume Primo, R. Bemporad & Figlio Editori, Firenze, 1922. s. 31-32

¹⁶⁶ Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 470

¹⁶⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 106; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 91-93; Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 471

2.3. Luxembourglu VII. Heinrich ve Wittelsbachlı IV. Ludwig'in İtalya'ya

Gelişleri

Hohenstaufen (Svevia) imparatoru II. Friedrich'in ölümünün ardından tarih literatüründe "Büyük Fetret Devri" diye adlandırılan Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'nun istikrarsız dönemi (1250-73) sayesinde Kuzey İtalya'da İmparatorluk otoritesi oldukça azalıp komünlerin içinde Signoria yönetimlerinin doğması kolaylaştı.¹⁶⁸ Luxembourg-Wittelsbach-Habsburg Hanedanlarının arasındaki çekişmelerle birlikte yaklaşık elli yıl süren bu duraklama periyodunun ardından Luxembourg Hanedanından gelen imparator VII. Heinrich, Milano ve diğer yerlerde Ghibellin taraftarlarını güçlendirmek için 1310 yılında İtalya Seferi düzenleme kararı verdi.¹⁶⁹ Heinrich, Milano'da Viscontilerden iktidarı 1302'de geri alan Torriani'lerin lideri Guido della Torre'yi 1311'de devirip Matteo Visconti'yi signore yaptırdı.¹⁷⁰ Bunu Verona'da Scaligeri-Della Scala ailesinden Cangrande della Scala'nın VII. Heinrich tarafından vekil yapılması ve VII. Heinrich'in 1311-13 yılları arasında Ugucione della Faggiola'nın vekilliğinde Cenova'ya hakim olması izlemiştir.¹⁷¹ VII. Heinrich ayrıca Kuzey İtalya komünlerinden 1311'de Cremona ve Brescia'yı ele geçirmiştir.¹⁷² Bütün bu gelişmelerin ardından Guelf grubunun hâkim olduğu diğer komünler bir Guelf Ligi oluşturup Heinrich'e karşı ayaklanmak için Napoli Kralı Bilge Robert'e (Roberto il Saggio) başvurdular.¹⁷³

Heinrich, Floransa ve Toskana'da ise Siyahlar-Beyazlar çekişmesinde kaybeden Beyazları yeniden karışıklık yaratmak için ülkelerine göndermek niyetindeydi. Floransa

¹⁶⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 103

¹⁶⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 110

¹⁷⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 48-49; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 110, 130

¹⁷¹ Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1996, s. 194-195; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 262; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 435-436

¹⁷² John Law, "The Italian North", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 443-444

¹⁷³ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 110

hükümeti böyle bir duruma engel olmak için Beyazlardan Dante Alighieri ve Cerchi'lerden Messer Verri'nin oğulları hariç tehlike arz etmeyen bir kısmının dönmesine izin vermek zorunda kalmıştı.¹⁷⁴ Heinrich Toskana'ya Pisa üzerinden giriş yaptı ve kendisini destekleyen Ghibellin güçleri dışında hiçbir temsilcinin bulunmadığı Roma'da 1312 yılında taç giyindikten sonra Perugia ve Arezzo üzerinden Floransa'ya gidip burayı kuşatma kararını verdi.¹⁷⁵ Heinrich kendisine direniş gösteren Floransa'yı alamayınca Pisa'ya geri döndü. Burada Napoli Krallığı'nı ve Robert'in iktidarını sonlandırmak için Sicilya Kralı III. Federico'yla konuşup birlikte sefer başlatma kararı verdiler.¹⁷⁶ Buna rağmen Heinrich, 1313 yılında Toskana'da Siena'ya bağlı Buonconvento'da yaşamını yitirdi.¹⁷⁷ Floransalılar İmparator Heinrich tehlikesinin kalkmasından sonra 27 Ağustos 1313'te önceden oluşturdukları Toskana Ligi'nin başındaki Napoli Kralı Bilge Robert'e Floransa yönetimini beş sene süreyle (1313-1318) teslim ettiler.¹⁷⁸

VII. Heinrich'ten sonra imparator olan Bavyera merkezli Wittelsbach Hanedanına mensup IV. Ludwig, Papa XXII. Iohannes'in komutanı Bertrando del Poggetto'nun İtalya'nın genelindeki ve Bilge Robert'in oğlu Calabria dükü Carlo'nun Toskana'daki faaliyetlerinden dolayı, Avusturya ve Steiermark dükü Habsburglu I. Friedrich'i 1322'de Mühlendorf'ta yenmesinden sonra Ghibellin devletlerinin daveti üzerine seferini başlatmıştır.¹⁷⁹ İmparator Ludwig Papa Iohannes'e karşı savaş

¹⁷⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 94

¹⁷⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 110-111; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 94

¹⁷⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 94

¹⁷⁷ Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 472; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 111; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 47

¹⁷⁸ Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 472; Pasquale Villari, *i Primi Due Secoli della Storia di Firenze*, vol. 2, Editore G. C. Sansoni, Firenze, 1894, s. 183; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 94; Giovanni Villani, *Nuova Cronica*, s. 729; Samantha Kelly, *New Solomon Robert of Naples (1309-1343) and Fourteenth-Century Kingship*, The Medieval Mediterranean, Brill, Leiden-Boston, 2003, s. 228; Bilge Robert'i Cenova'daki Guelf grubu da 1318-34 yıllarında kentlerinin liderleri yapmıştır: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 262; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 443-445

¹⁷⁹ Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 473; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 112, 130

halindeydi. Çünkü Iohannes onu 1324'te aforoz ilan etmişti.¹⁸⁰ Aynı zamanda Roma'da taç giymek ve saygınlık da kazanmak istiyordu.¹⁸¹ Ludwig İtalya seferine 1327'de başlayıp Castruccio Castracani ve diğer Ghibellin liderleriyle bir araya geldi.¹⁸² Burada Papa XXII. Iohannes'e savaş açmaya karar verdikten sonra Roma'ya gelerek Ghibellin taraftarı Colonna ailesi tarafından coşkuyla karşılanıp taç giyindi. (1328)¹⁸³ O da öncülü VII. Heinrich gibi yarımada Guelf gruplarının lideri Bilge Robert'e karşı sefer başlatmak istedi.¹⁸⁴ Hatta bu konuda Napoli Krallığı'nın rakibi Trinacria Kralı III. Federico'nun da desteğini aldı. Buna karşın Napoli kralına bağlı birliklerin Latium bölgesinde bulunan Ostia ve Anagni'yi almalarından sonra Ludwig bu fikrinden vazgeçip önce Toskana'ya daha sonra da kendi topraklarına geri dönmüştür.¹⁸⁵

2.4. Ugucione della Faggiuola ve Castruccio Castracani'nin Signoria

Yönetimleri

Ugucione della Faggiuola (1250-1319) Condottiero iken signore olan en meşhur kişilerden birisidir.¹⁸⁶ Ugucione ilk dönemlerinde Romagna'nın genelinde Ghibellinlerin şefi ve 1301'de Cesena'nın capitano'su olmuştu.¹⁸⁷ Bunun ardından Kutsal Roma-Germen İmparatoru VII. Heinrich'in Cenova'ya hakim olduğu 1311-1313 yıllarında Heinrich'e vekaleten (vicariato) Cenova'yı yönetmiştir.¹⁸⁸ Heinrich'in Buonconvento'da ölümünden sonra Ugucione, Pisa Cumhuriyeti'ne signoria yönetimi

¹⁸⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 112

¹⁸¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 49

¹⁸² Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, Per Borroni e Scotti, Tipografi, Librai e Fonditori di Caratteri, Milano, 1846, s. 14-15; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 113

¹⁸³ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 113

¹⁸⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 47; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 113

¹⁸⁵ Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 15-16; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 49

¹⁸⁶ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 211

¹⁸⁷ P. J. Jones, *The Malatesta of Rimini and the Papal State*, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 1974, s. 18

¹⁸⁸ Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 194-195; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 262

için 1313'te çağırıldı ve 1314-16 yıllarında Pisa'nın signoresi oldu.¹⁸⁹ Aynı sene 1314'te Lucca'ya da gelerek Lucca kentinden sürgün edilenlerin geri dönmelerini şehir yönetimine zorla kabul ettirmiştir.¹⁹⁰ Floransalılar ondan çekindikleri için Napoli Kralı Bilge Robert'in kardeşi Gravina kontu Pietro d'Anjou'yu ordularının başına geçirmek istediler.¹⁹¹ Ugucione, Pisa'daki geleneksel Ghibellin'ciliği sürdürmekteydi. En büyük başarısı 1315 yılında Napoli Kralı Bilge Robert'in kardeşleri Pietro d'Anjou ve Taranto Prensi Filippo d'Anjou'ya karşı kazandığı Montecatini Savaşı'dır.¹⁹² Savaşta Ugucione düşmanı Pietro d'Anjou'yu öldürmesine rağmen kendi oğlu Francesco'yu da kaybetmiştir.¹⁹³ Floransalılar bu yenilgiden dolayı savunmalarını güçlendirirken Bilge Robert, Floransa'nın savunulması için kayınbiraderi Novello kontu Bertrando del Balzo'yu görevlendirdi.¹⁹⁴ Fakat Bertrando'nun kötü tutumundan dolayı ona muhalif olanlar Almanya ve Fransa'ya gidip Floransa için yeni bir yönetici istemişlerdi. Beklediklerini bulamadıkları için saygın bir kentli Lando d'Agobbio'yu seçtiler.¹⁹⁵ Lando da önceki temsilci Bertrando gibi Floransa'yı kötü yönettiği için bu durum Bilge Robert'e bildirildi. Robert, Lando'yu kovarak Floransa'da kendisinin üç sene daha (1318-1321) yönetici olması kararını aldı.¹⁹⁶ Montecatini Savaşı'ndan sonra Ugucione'nin şöhreti bütün yarımada duyulmuştu. Buna karşın onun otoriter yönetiminden rahatsız olan Pisalılar tarafından şehirden kovulmasının ardından Ugucione, Verona signoresi en büyük Ghibellin lideri Cangrande della Scala'nın yanına sığındı.¹⁹⁷

¹⁸⁹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 268; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 150

¹⁹⁰ Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 472

¹⁹¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 95

¹⁹² A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 111, 150; Samantha Kelly, *New Solomon Robert of Naples (1309-1343) and Fourteenth-Century Kingship*, s. 228; Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 472

¹⁹³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 95

¹⁹⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 95

¹⁹⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 95

¹⁹⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 95

¹⁹⁷ Richard Lansing, "Ugucione della Faggiuola", *Medieval Italy*, s. 1106-1107

Diğer bir önemli signore olan Castruccio di Gerio Castracani (1281-1328) Antelminelli adında bir Ghibellin ailesine mensuptur. Kutsal Roma-Germen İmparatoru VII. Heinrich'in İtalya'ya seferinde imparatora eşlik edip 1314-16 yıllarında Pisa signoresi olan Ugucione della Faggiuola'ya destek vermiştir.¹⁹⁸ Castruccio onun ordularıyla birlikte Filippo d'Anjou'ya karşı kazanılan Montecatini Savaşı'nda yer aldıktan sonra Lucca komününde 1316-1320 yılları arasında capitano del popolo olmuştur.¹⁹⁹ Ugucione'nin Pisa'dan sürülmesine karşın Castruccio Castracani önceki gücünü daha da artırarak 1320-1328 yılları arasında Lucca'da capitano generale ve yaşam boyu signore olmayı başardı.²⁰⁰ Aynı zamanda Toskana'da Ghibellin topluluklarının lideri haline gelmişti. Floransalılar Bilge Robert'in yönetim süresi 1321'de bitmesinden dolayı Castruccio'dan korkmuşlardı. Castruccio 1322'de Lunigiana'ya ve 1323'te Prato'ya egemen oldu.²⁰¹ Bu fetihlerini 1320'de Avusturya dükü Habsburglu I. Friedrich tarafından Lucca dükü payesi almasıyla taçlandırdı.²⁰² Castruccio egemenliğini yaymaya devam ederek 1325'te Pistoia'yı da ele geçirmiştir.²⁰³ Bunun ardından Floransalılar hemen savaş hazırlıklarına başladılar. Floransa kuvvetleri Raimondo di Cardona liderliğinde Altopascio'yu ele geçirseler de burada çok vakit kaybettikleri için Castruccio Castracani, Cangrande della Scala, Mantovalı Bonaccolsi ve Galeazzo Visconti'nin oğlu Azzone Visconti'nin yönettiği birleşik Ghibellin ordularıyla Eylül 1325'te Altopascio'ya gelip Floransalıları büyük bir hezimete

¹⁹⁸ M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 82; Joseph P. Byrne, "Castruccio Castracani", *Medieval Italy*, s. 191

¹⁹⁹ M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 83

²⁰⁰ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 211; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 97; M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 83; Joseph P. Byrne, "Castruccio Castracani", *Medieval Italy*, s. 191

²⁰¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 97; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 150; M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 86

²⁰² M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 83

²⁰³ Pistoia'da Tedici ailesinin yönetimi de böylece Castruccio'ya bırakılmış oldu: Bkz. Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 473; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 268

uğratmıştır.²⁰⁴ Floransalılar bu sefer yeniden savunmaya geçerek Bilge Robert'in Calabria dükü olan oğlu Carlo di Calabria'yı lider seçtiler. Bilge Robert'in oğlu Calabria dükü Carlo böylece 1325-1328 arası Floransa'yı protektorası yapmıştır.²⁰⁵ Fakat Sicilya ile meşgul olması nedeniyle Carlo, Atina Dükü VI. Gualtieri de Brienne'i Floransa'ya gönderdikten sonra Gualtieri 1326'da kısa bir süreyle Carlo'ya vekil olarak burada idareyi üstlenmiştir.²⁰⁶ Bilge Robert'in oğlu Carlo'nun Toskana'da bu kadar otorite sahibi olmasından rahatsız olan Ghibellin grupları Kutsal Roma-Germen imparatoru Wittelsbachlı IV. Ludwig'i İtalya'ya davet ettiler.²⁰⁷ İmparator Ludwig ordusuyla önce Lombardiya'ya sonra Toskana'ya gelip burada Castruccio'nun desteğiyle kendisini Pisa'da yönetici yaptı.²⁰⁸ Buradan ayrılıp Roma'ya taç giyinmeye gittiği sırada Bilge Robert'in oğlu Calabria dükü Carlo, Ludwig'in Napoli Krallığı'na saldıracağını düşünüp güneye gitmeye karar verdi.²⁰⁹ Castruccio Roma'ya giden IV. Ludwig'e eşlik ettiği sırada kendisinin 1325'te aldığı Pistoia'yı Floransalıların ele geçirmeleri üzerine 1328'de Pistoia'ya giderek burayı geri almaya başardı. Castruccio aynı sene Floransa'ya saldırma planı yaptığı sırada Lucca'da hayatını kaybetmiştir.²¹⁰

²⁰⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 99-100; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 410-411

²⁰⁵ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 263

²⁰⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 100

²⁰⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 112; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 101; Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 473

²⁰⁸ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 113; Castruccio bu desteğiyle IV. Ludwig tarafından Pisa vekilliği elde etti: Bkz. M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 86; Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 473

²⁰⁹ Samantha Kelly, *New Solomon Robert of Naples (1309-1343) and Fourteenth-Century Kingship*, s. 232; Calabria dükü Carlo 1327'de maiyetiyle birlikte Floransa'dan Perugia ve Siena'ya yöneldi oradan da Aquila'ya varmıştır. İmparator IV. Ludwig bu esnada düşmanı Papa XXII. Iohannes'in yerine kendisinin seçtiği antipapa tarafından Roma'da taç giyinme hazırlıklarındaydı: Bkz. Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 15-16

²¹⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 150; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 101

Harita 1. Castruccio Castracani döneminde Lucca Sınırları

Kaynak: Bratchel, M. E., *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, Oxford University Press, Oxford & New York, 2008 (Map 4, The dominions of Castruccio Castracani)

2.5. Della Scala ve Carraresi Aileleri

XIV. yüzyılda Kuzeydoğu İtalya'nın önemli ailelerinden Halkçı Della Scala (Scaligeri) ailesi Da Romano ailesinin ardından Veneto bölgesinde Ghibellin taraftarı olarak damgasını vurmuştur.²¹¹ Scaligeri'ler son Verona hâkimi III. Ezzelino'dan sonra Verona komününde 1387'ye kadar 118 yıl kök saldılar. III. Ezzelino da Romano'nun 1259'da ölümünün ardından Giacomo'nun oğulları Mastino ve Alberto della Scala, ailenin Verona tarihinde ön plana çıkan ilk önemli figürleridir.²¹² Mastino della Scala, burada 1262'de yaşam boyu "capitano del popolo"²¹³ yapıldıktan sonra kendisine isyan eden Trento'yu işgal etmişti.²¹⁴ Aynı zamanda Hohenstaufen imparatoru II. Friedrich'in torunu Conradin'e destek vermekteydi. Şehirdeki Guelfler tarafından suikastla öldürülünce kardeşi Alberto della Scala onun yerine geçip Verona'da ilk resmi signore oldu.²¹⁵ Alberto'nun üç oğlundan birisi olan Bartolomeo della Scala'nın kısa yönetimi sonrasında diğer oğulları Alboino della Scala ve Cangrande della Scala (1308'de ortak Verona signoresi, 1311-29 yıllarında tek başına Verona signoresi) dönemlerinde Scaligeri ailesi Veneto bölgesinde fetihlere başlamıştır.²¹⁶ Scaligeri'ler özellikle Alboino della Scala'nın ölmesinden sonra tek lider haline gelen Cangrande della Scala yönetiminde en parlak dönemlerini yaşadılar ve onun döneminden itibaren sırayla Veneto'da Vicenza (1312) ile Friuli'de Cividale, Belluno ve Feltre (1321-1322)

²¹¹ Della Scala-Scaligeri ailesi Halkçı bir aileydi: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 179, 215-216; Verona'da Ezzelini'lerin yerli aristokrasiyi ortadan kaldırması Scaligeri'lerin Halkçı iktidarını kolaylaştırdı: Bkz. Trevor Dean, "The rise of signori", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 464

²¹² G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, Dalla Tipografi adi Paolo Libanti, Verona, 1826, s. 7

²¹³ John Law, "The Italian North", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 462; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 271; G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 8

²¹⁴ G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 9

²¹⁵ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 215; G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 10-12; John Law, "The Italian North", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 462

²¹⁶ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 216

şehirlerini ele geçirdiler.²¹⁷ 1317’de İmparatorluk tarafından vekilliğe getirilen Cangrande della Scala, İtalya siyasetinde aktif biri olarak yer aldı.²¹⁸ 1325’te Castruccio Castracani’ye Floransalılara karşı kazandığı Altopascio Savaşı’nda destek verdi.

Cangrande della Scala, Veneto’daki düşmanları olan Guelf ailesi Padova’lı Carraresi’lerden Marsilio Carrara’yı yenerek 1328’de Padova kentini kendisine teslim ettirmek zorunda bıraktı.²¹⁹ Bunu Guelf geleneğini komünde sürdüren Da Camino ailesinin elindeki Treviso’nun 1329’da fethi izlemiştir.²²⁰ Cangrande’den sonra yönetime yeğenleri II. Mastino ve II. Alberto della Scala geçmiştir. Bohemya kralı Giovanni di Boemia’ya karşı oluşturulan Castelbaldo İttifakı sayesinde Mastino, çevresindeki önemli yerleri elde etmiştir.²²¹ (Bu dönemde Scaligeri’ler en geniş sınırlarına ulaştılar) II. Mastino della Scala, batıda 1332’de Brescia 1335’te Parma ve Lucca’yı dahi ele geçirmeyi başardı.²²² Bu genişleme siyasetinden korkan Floransa, Venedik, Ferrara, Milano ve Mantova ideoloji fark etmeksizin (Lega Anti-Scaligeri) 1336’da birleşip Della Scala ailesinin devletini sadece Verona ve Vicenza ellerinde kalacak şekilde eski sınırlarına geri döndürttüler.²²³ Bunu 1346’da Parma’nın Visconti’lere, Lucca’nın 1342’de Pisa’ya geçişi izlemiştir.²²⁴ Bütün bu kayıpların

²¹⁷ Maureen C. Miller, “Della Scala Family”, *Medieval Italy*, s. 292-293; G. Barrassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 18-19

²¹⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 271; Cangrande daha önce 7 Mart 1311’de de Alboino’yla birlikte vekil tayin edilmişti: Bkz. John Law, “The Italian North”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 462

²¹⁹ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 125; G. Barrassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 23-24

²²⁰ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 125; G. Barrassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 24

²²¹ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 127; G. Barrassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 26

²²² Maureen C. Miller, “Della Scala Family”, *Medieval Italy*, s. 292-293; John Law, “The Italian North”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 464; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 261, 271; J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 128; G. Barrassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 26-28; M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 83

²²³ John Law, “The Italian North”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 464; J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 128; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 132; G. Barrassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 29-31

²²⁴ Maureen C. Miller, “Della Scala Family”, *Medieval Italy*, s. 292-293; G. Barrassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 31; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 266; Lucca’da Pisalılar 1342-1369 yılları arasında egemen olmuşlardır: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean,

ardından Scaligeri'ler gerileme dönemine girmişlerdir. En sonunda Visconti fatihi Gian Galeazzo Visconti, Carraresi'lerin Castagnaro Savaşı'nı kazanmasıyla Verona'da oldukça güçsüzleşen son Scaligeri signoresi Antonio della Scala'yı bertaraf edip 1387'de Verona'yı ele geçirmiştir.²²⁵ Gian Galeazzo'nun 1402'de ölümünün ardından oluşan otorite boşluğunda Cansignorio della Scala'nın yeğeni Guglielmo della Scala, Francesco Novello da Carrara'nın yardımıyla Verona'yı yeniden elde etse de Venedikliler her ikisinin de egemenliğine son verip Verona'yı 1405'te tamamen ele geçireceklerdir.²²⁶

Veneto bölgesinde diğer önemli aile; Carraresi'ler (Da Carrara) Padova'nın Carrara köyünde fiefleri olan bir lordluk konumundayken Jacopo da Carrara'nın capitano del popolo olmasıyla 1318 yılında Padova'da yönetimi elde ettiler.²²⁷ Jacopo'nun ardılı Padova'nın ilk signoresi Marsilio da Carrara (1324-1337) Verona signoresi Cangrande della Scala'nın Padova'ya saldırılarına direnemeyince şehri ona teslim etti.²²⁸ Buna karşın II. Mastino della Scala'ya karşı Mantova, Venedik ve Floransa ittifakı Carraresi ailesine Padova'yı geri almasında yardım etmiştir.²²⁹ Böylece 1328-38 yıllarında Padova'daki Scaligeri işgali sona ererek Carraresi'ler 1338-1388 yıllarında Padova'da ikinci defa signoria yönetimine geçtiler.²³⁰ Marsilio'nun ardından yaşanan istikrarsız dönem II. Jacopo da Carrara'nın signore olmasıyla sona erdi. Jacopo daha sonra suikasta kurban gittiği için onun yerine oğlu I. Francesco da Carrara (1350-

İtalyan Şehir Cumhuriyetleri, s. 264; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 150; M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 83

²²⁵ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, Oxford University Press, Oxford-New York, 2009, s. 68; Pietro Verri, *Storia di Milano*, con la continuazione di Pietro Custodi, Edizioni Sansoni, Firenze, 1963, s. 201; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 271; J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 163; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 135; G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 45-46

²²⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 56; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 271; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 137, 149; G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 48-49

²²⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 266

²²⁸ G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 23-24; Lawrin Armstrong, "Padua", *Medieval Italy*, s. 815-823

²²⁹ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 128; G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 30; Lawrin Armstrong, "Padua", *Medieval Italy*, s. 815-823

²³⁰ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 266; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 132

1388) geçmiştir.²³¹ Devleti ilk başta amcası Jacobino (Giacomino) ile yöneten Francesco, daha sonra kendisine kurulan komplonun haberini alınca amcasını hapsedirmiştir.²³² Francesco'nun signoreliğinde Carraresi'ler Macaristan kralı Büyük I. Louis d'Anjou (1342-82) ve Venedikliler arasındaki savaşıardan faydalanıp Veneto'nun çoğu yerinde yayılma faaliyeti göstererek 1369'da Belluno ve Feltre'yi ele geçirdiler.²³³ Söz konusu savaşıara daha sonra Francesco da Carrara'nın kendisi de katılıp I. Louis ile ittifak kurmuştur.²³⁴ Carraresi'lerin bu genişleme sürecinde en önemli hedeflerinden birisi Chioggia adındaki balıkçı liman kentiydi. Fakat Venedik'e karşı Chioggia Savaşı'nda (1378-1381) Cenova'yla kurulan ittifakın mağlup olmasıyla amaçlarını gerçekleştiremediler. Bu savaştan sonra Cenova'nın duraksaması gibi Carraresi Signoria'lığı da gerileme dönemine girdi. Buna karşın 1384'te Treviso'yu fethederek yeniden güçlenen Carraresi'ler eski rakipleri Scaligeri güçlerini, onların müttefikleri Polenta'ları ve Ordelaffi'leri İngiliz paralı askeri (John Hawkward) Giovanni Acuto'nun liderlik ettiği Padova ordusuyla Castagnaro Savaşı'nda (1387) mağlup ettiler.²³⁵ Fakat bu durum aynı zamanda Viscontilerin Veneto'yu ele geçirmelerini kolaylaştırdı. Visconti'lerin 1388'de Padova'yu da ele geçirmelerinden sonra I. Francesco'nun ardılı Francesco Novello, Floransa'nın desteğiyle 1390'da burayı geri almıştır.²³⁶ Novello aynı zamanda Scaligeri'lerden Guglielmo della Scala'ya yardım ederek onu Verona'ya hâkim yapsa da Venedik Cumhuriyeti'nin doge Michele Steno (1400-1414) döneminden başlayıp Terraferma'da (Kuzeydoğu İtalya) yayılma dönemine denk

²³¹ Guyda Armstrong, "Francesco da Carrara", *Medieval Italy*, s. 365-366

²³² Guyda Armstrong, "Francesco da Carrara", *Medieval Italy*, s. 365-366

²³³ Horatio F. Brown, *Venice an Historical Sketch of the Republic*, Second Edition Revised, Rivington Percival & Co. King Street Covent Garden, London, 1895, s. 221

²³⁴ Guyda Armstrong, "Francesco da Carrara", *Medieval Italy*, s. 365-366

²³⁵ David Murphy, Graham Turner, *Condottiere 1300-1500: infamous Medieval mercenaries*, Osprey, 2007, s. 41-43; David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, Men-at-Arms Series, Osprey Military, 1995, s. 24-25; William Caferro, *John Hawkwood an English Mercenary in Fourteenth Century Italy*, Johns Hopkins University Press, Baltimore, 2006, s. 259-267; G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 45

²³⁶ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 164

gelmesiyle iktidarını kaybetti. Venedikliler en sonunda 1405'te Padova'yı ele geçireceklerdir.²³⁷

2.6. Condottieroluk ve Capitano di Ventura İlişkisi, Paralı Askerler

Birlikleri

Condottiero en basit ifadeyle ordu komutanı demektir; İtalyanca'da herhangi bir askeri gruba liderlik eden kimseler anlamına gelir. İtalya'da ise bu kişiler para karşılığında hizmete alınan, ilk tarihlerde büyük çoğunluğu feodal kökenli bir lord, kont ya da marki olan kimselerdi.²³⁸ Bununla birlikte şehirde yaşayan soylu ailelerden de (örn: Antelminelli ailesinden Castruccio Castracani) gelenleri olmuştur.²³⁹ Condottierolar maiyetlerindeki birliklerle kentler arasındaki mücadelelerde XII.-XIII. yüzyıllardan itibaren bulunmaya başladılar. Savaşlarda aktif rol oynamaları ise 1260'tan itibaren başlamıştır.²⁴⁰ Örneğin; İmparator II. Friedrich'in oğlu Manfred Kuzey ve Orta İtalya'da Anjou'lara karşı savaşlarda pek çok paralı Alman süvarisini hizmete alırken Anjou birliklerinde de Fransa'dan ve Provans bölgesinden paralı süvariler bulunuyordu.²⁴¹ Condottierolar arasından Castruccio Castracani, Ugucione della Faggiuola gibi kişiler komün yönetiminde olağanüstü yetkiler elde edip podesta, capitano del popolo ya da signore olmuşlardı.²⁴² Başka bir grup da Sicilya (Trinacria) Krallığı'nda Katalan Paralı Askerler Birliği (Compagnia) lideri Roger de Flor gibi "Capitano di Ventura" olarak Paralı Askerler Birliklerine başkanlık ettiler. Bu gruptan

²³⁷ G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 49; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 56; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 266; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 137, 149

²³⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 211

²³⁹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 107-108

²⁴⁰ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 110

²⁴¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 109

²⁴² Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 211; Bir diğer condottiero Braccio da Montone 1416'da Perugia ve çevresinde signore olmayı başarmıştı: Bkz. Alessandro Barbero, *I signori condottieri*, in *Signorie cittadine nell'Italia comunale*, a cura di J.-C. Maire Vigueur, Roma, Viella, 2013, s. 229-241

kimseler askerlik mesleğine ve savaşa vatan görevinden daha çok profesyonel bir meslek gözüyle bakarlardı. Bu yüzden XIV. yüzyılın sonuna dek şehirler arasında bazen çıkarlarına uygun olarak sık sık taraf değiştirmişlerdir. İlk Capitano di Ventura'lar İmparator VII. Heinrich, IV. Ludwig ve Bohemya Kralı Giovanni di Boemia ile gelen kimselerdir. Bunlar Lucca'da muharip Ceruglio Compagna'sı ile Lombardiya-Toscana'da muharip Piacenzalı Colomba Cavalieri'leri gruplarını kurarak Arezzo ile Perugia arasındaki mücadelelerde de yer aldılar.²⁴³ En geniş etki yaratan ilk birlikler 1337'de Verona signoresi II. Mastino della Scala ile Milanolu Lodrisio Visconti'nin oluşturduğu I. Aziz Giorgio Birliği'dir. Mastino della Scala'nın İtalya içinde yayılma faaliyetine tepki olarak kurulan Anti-Scaligeri ittifakına karşı ve Lodrisio Visconti'nin Milano yönetiminde bulunan rakipleri Luchino ile Azzone Visconti'yi devirmek amacıyla ortak paydada buluşmalarından dolayı kurulan bu birlikte Alman ve İsviçreli komutanlar, paralı askerler vardır; Bunlar arasında en bilinenleri Konrad von Landau (İtalyanların adlandırmasıyla Conte Lando), Rinaldo Giver ve Guarnieri von Hurslingen'dir.²⁴⁴ Buna karşın 1339'da Luchino Visconti'nin rakibi Lodrisio Visconti'yi yendiği Parabiago Savaşı'nın ardından birlik dağılmış, aralarından bir kısmı "Büyük Birliğe" (Grande Compagnia) dahil olmuştur.²⁴⁵

Böylece I. Aziz Giorgio Birliği'nden kopan bir grup 1342'de liderleri Guarnieri von Hurslingen ile Ettore da Panigo öncülüğünde "Büyük Birliği" oluşturdu.²⁴⁶ Çoğunlukla Almanların yer aldığı birliğe 1345'te Provensanlı paralı asker "Fra Moriale"

²⁴³ Ercole Ricotti, *Storia delle Compagnie di Ventura in Italia*, Giuseppe Pomba e Comp. Editori, Torino, 1844, s. 37-40 "Parte Seconda, Capitolo Secondo"; David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 7; Perugia özellikle 1300'lerden itibaren Umbria bölgesinde önemli bir yayılma faaliyeti gösterdi. Perugia, Spoleto'da kısa bir süreyle Assisi'de ise uzun dönem baskın güç haline geldi: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 260, 270

²⁴⁴ Ercole Ricotti, *Storia delle Compagnie di Ventura in Italia*, s. 43 "Parte Seconda, Capitolo Secondo"; David Murphy, Graham Turner, *Condottiere 1300-1500: infamous Medieval mercenaries*, s. 32; David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 8

²⁴⁵ Ercole Ricotti, *Storia delle Compagnie di Ventura in Italia*, s. 44-49, 52-53 "Parte Seconda, Capitolo Secondo"; David Murphy, Graham Turner, *Condottiere 1300-1500: infamous Medieval mercenaries*, s. 32; David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 23

²⁴⁶ Ercole Ricotti, *Storia delle Compagnie di Ventura in Italia*, s. 52-53 "Parte Seconda, Capitolo Secondo"; Giulio Maffii, "Condottieri", *Medieval Italy*, s. 243-244

lakaplı Moriale d'Albarno ile geçmiş yıllarda San Giorgio Birliği'nde bulunan Konrad von Landau da katıldılar.²⁴⁷ Birliğin İtalya'da yaptığı yağma faaliyetlerinden dolayı kendilerine karşı Floransa'nın başını çektiği karşı bir ittifak oluşturulunca Guarnieri'nin talimatı doğrultusunda sadece Malatesta ailesine karşı savaşmaya başlanmıştır. 1354'te Guarnieri ölünce onun yerine Fra Moriale yeni lider olmuştur.²⁴⁸ Bu dönemde birlik içine Provans ve İtalyan paralı askerleri de dahil edildiler. Fra Moriale'nin Roma'da öldürülmesi nedeniyle Conte Lando (Konrad von Landau) yeni lider yapıldı.²⁴⁹ Riminili signoria ailesi Malatesta'lar ile savaşları devam ettiği sırada kendi birliği olan I. Pandolfo Malatesta onları 1359'da büyük bir yenilgiye uğrattı.²⁵⁰

Milanolu Bernabo Visconti'nin Kuzeybatı İtalya'daki faaliyetlerinde Viscontilerin yanında yer alan Büyük Birlik, 1363'te Kardinal Egidio Albornoz'un Kilise Devleti'ni yeniden güçlendirmek adına yanına çektiği Beyazlar Birliği'ne karşı Novara yakınlarındaki Canturino'da yenilip liderleri Conte Lando'nun (Konrad von Landau) yaralandıktan sonra ölmesiyle dağıldı.²⁵¹ İngiliz Birliği olarak da isimlendirilen Beyazlar Birliği (Bianca Compagnia) 1361'de John Hawkwood (Giovanni d'Acuto) ile Alberto Sterz tarafından Bernabo Visconti ve II. Galeazzo Visconti'ye karşı savaşlar için kurulmuş ve Hawkwood 1364'te birliğin lideri seçilmişti.²⁵² Birliğin "Beyaz" ismini kronikçi Filippo Villani'nin yazdıklarına dayanılarak parlak plaka zırhın güneş altında beyaz gözükmesinden dolayı aldığı rivayet edilir.²⁵³ 1363'teki Canturino Savaşı'nda aldıkları galibiyete rağmen Pisa'nın Floransa'yla yaptığı mücadeleler sırasında birliğin içindeki önemli kişilerden Alberto Sterz ve diğer komutanlar buradan

²⁴⁷ David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 8

²⁴⁸ William Caferro, *John Hawkwood an English Mercenary in Fourteenth Century Italy*, s. 65

²⁴⁹ Fra Moriale'nin öldürülme süreci için Bkz. Ercole Ricotti, *Storia delle Compagnie di Ventura in Italia*, s. 84-90 "Parte Secondo, Capitolo Terzo"

²⁵⁰ David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 9

²⁵¹ Ercole Ricotti, *Storia delle Compagnie di Ventura in Italia*, s. 142-143 "Parte Seconda-Capitolo Quinto"; Giulio Maffii, "Condottieri", *Medieval Italy*, s. 243-244

²⁵² David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 11

²⁵³ William Caferro, *John Hawkwood an English Mercenary in Fourteenth Century Italy*, s. 47

ayrılarak Stella Birliği'ni kurmuşlardır.²⁵⁴ Stella Birliği de çok uzun ömürlü olmayarak liderlerinin ölmeleri üzerine dağılınca Breton kökenli Bertrand de la Salle'nin 1379'da kısa ömürlü II. Stella Birliği ve İtalyanların ilk birlik kurma teŖebbüsü olan Ambroglio Visconti'nin II. Aziz Giorgio Birliği bunu izlemiŖtir.²⁵⁵ Ayrılan bütün Capitano di Ventura'lara rağmen Giovanni d'Acuto Beyazlar Birliği'nde kalmaya devam edip çoğunlukla Kilise Devleti için hizmet edecektir. Acuto, 1375'te Floransa ile Papalık arasındaki Sekiz Aziz SavaŖı'nda (1375-1378) yer almasının ardından Verona'da Scaligeri yönetimiyle savaŖan Padovalı Carraresi güçlerine katılıp 1387'deki Castagnaro SavaŖı'nda rakip müttefik Scaligeri, Giovanni OrdelaŖfi ve Ravennalı Ostasio Polenta'nın kuvvetlerini büyük bir yenilgiye uđratmıŖtır.²⁵⁶

Giovanni Acuto'nun Floransa'ya karŖı Papalık birlikleri içinde yer aldığı Sekiz Aziz SavaŖı'nda (1375-1378) ona bağlı bazı Beyazlar Birliği askerleri, Kardinal Roberto di Ginevra'nın (Geleceğin Anti-Papa'sı VII. Clement 1378-1394) 1376'da Faenza'ya ve Cesena'ya düzenlediği misilleme seferlerinde yerli ahaliyi (yaklaŖık dört bin kiŖiyi) kılıçtan geçirdiler.²⁵⁷ Beyazlar Birliği'ne ait kuvvetlerin bu yağma ve katliamlarından ötürü Romagna topraklarında bulunan Cunio'nun Kontu Alberico da Barbiano tarafından 1377'de III. Aziz Giorgio Birliği kurulmuŖtur. Capitano di Ventura'ların büyük çoğunluğunu İtalyanlar oluŖturduđu için diğer birliklerden farklıdır.²⁵⁸ Alberico da Barbiano'yla birlikte Perugia'dan Papalığı tehdit edecek olan Braccio da Montone ve oğlu Oddo Fortebraccio, Braccio da Montone'nin rakibi Sforza

²⁵⁴ Ercole Ricotti, *Storia delle Compagnie di Ventura in Italia*, s. 145 "Parte Seconda-Capitolo Quinto"; David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 11; Stella Birliği'nde diğer önemli komutanlar Johann von Hapsburg, Andreas Rod, Johann von Rietheim ve diğer pek çok Alman paralı askerleridir: Bkz. William Caferro, *John Hawkwood an English Mercenary in Fourteenth Century Italy*, s. 119

²⁵⁵ David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 11-12

²⁵⁶ William Caferro, *John Hawkwood an English Mercenary in Fourteenth Century Italy*, s. 259-267; David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 24-25; G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 44-45

²⁵⁷ Indro Montanelli, Roberto Gervaso, *Storia d'Italia 1250-1500*, Volume II, RCS Libri S.p.A., Milano, 2006, s. 149; bu geliŖmenin ardından Cesena komünü Malatesta hakimiyetine girdi: Bkz. Edward Hutton, *The Cities of Romagna and Marches*, s. 102

²⁵⁸ David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 12

ailesinin ilk öne çıkan şahsiyeti Muzio Attendolo Sforza, Guido d'Asciano, Ugolitto Biancardo ve Milano'da Gian Galeazzo Visconti'nin hizmetine giren Parma ve Reggio Emilia yöneticisi Ottobuono de' Terzi, Jacopo dal Verme ile Facino Cane III. Aziz Giorgio Birliği'nin ilk Capitano di Ventura'larıdır.²⁵⁹ Montone-Sforza ekollerinden condottierolar da Filippo Maria Visconti döneminde çoğunlukla Venedik, Milano ya da Floransa olmak üzere pek çok komündeki ordulara komuta etmişlerdir. Özellikle 1433'ten itibaren İtalya'da condottierolar, liderleri Niccolo Piccinino ile Niccolo Fortebraccio olan Braccasca ve liderleri Francesco Sforza olan Sforzesca adıyla iki gruba ayrılmıştı.²⁶⁰ III. Aziz Giorgio Birliği askerleri ilk olarak Papa VI. Urban'ın Anti-Papa VII. Clement'e "Kardinal Roberto di Ginevra" karşı mücadelesinde ve II. Stella Birliği'ni kuran Breton komutanı Bertrand de la Salle'ye karşı savaşta kullanıldılar.²⁶¹

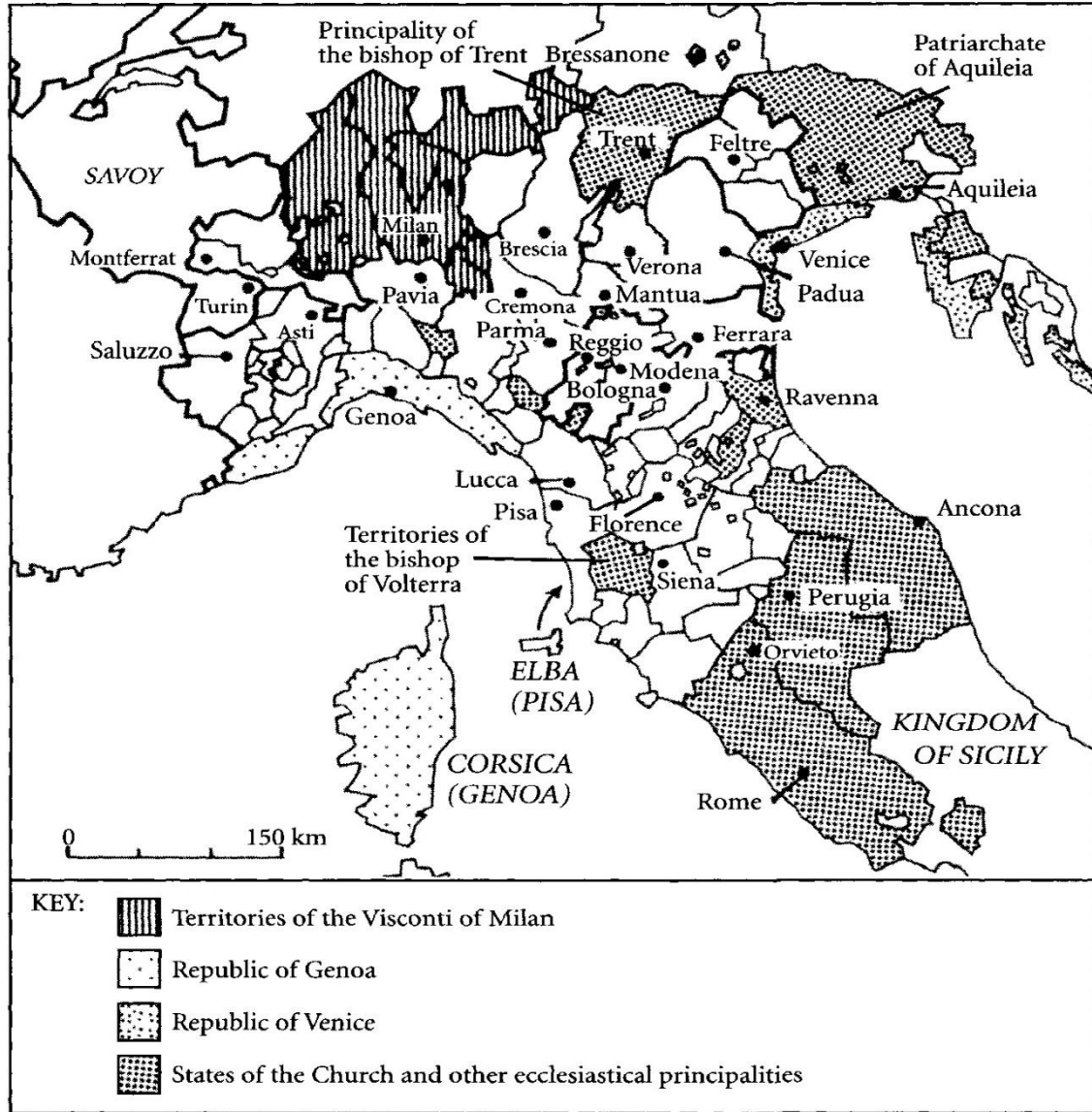
Sayısı çok olmakla birlikte bu dönemde öne çıkan diğer önemli askerlerin isimlerini şöyle sıralayabiliriz; Milano hizmetine katılan Niccolo Piccinino ve oğulları Francesco Piccinino ile Jacopo Piccinino, Bari Kontu Jacopo Caldora, Milano'ya karşı Floransa hizmetinde yer alan Niccolo Mauruzi da Tolentino, Carmagnola (Francesco Bussone) Bartolomeo Colleoni, Erasmo da Narni (Gattamelata), Roberto San Severino d'Aragona.

²⁵⁹ David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 12

²⁶⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 218-219; David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 13-14

²⁶¹ 1379'da yapılan Marino Savaşı'nda Alberico da Barbiano öncülüğündeki III. Aziz Giorgio birliği Bertrand de la Salle'yi ve onu destekleyen Antipapa Clement'i mağlup etmeyi başarmıştır: Bkz. Giulio Maffii, "Condottieri", *Medieval Italy*, s. 243-244; Ercole Ricotti, *Storia delle Compagnie di Ventura in Italia*, s. 174-176 "Parte Terza, Capitolo Primo"; Ferdinando Gregorovius, *Storia della Citta di Roma nel Medio Evo dal Secolo V al XVI*, Prima Traduzione Italiana Sulla Seconda Edizione Tedesca dell'Avv. Renato Manzato, Volume VI, Giuseppe Antonelli, Venezia, 1875, s. 592

Harita 2. XIV. Yüzyılın Erken Dönemlerinde İtalya

Map 1 Northern Italy in the early fourteenth century

Source: Robert S. Lopez, *Naissance de l'Europe* (Librairie Armand Colin, Paris, 1962), p. 276.

Kaynak: Najemy, John M. (Ed.), *Italy in the Age of Renaissance 1300-1550*, The Short Oxford History of Italy, Oxford University Press, Oxford-New York, 2004, s. 307

2.7. Milano'da Torriani ve Visconti Aileleri Arasında Mücadele; Desio

Savaşı

Milano'da ilk signoria yönetiminin izleri çok erken tarihlere dayanmaktadır. Valsassina Kontları olan Guelf taraftarı ve Halk destekçisi Torriani diğer adıyla Della Torre ailesinden Pagano della Torre, Cortenuova Savaşı'nın (1237) ardından Milano'da 1241 yılında iktidara gelmişti.²⁶² Buna karşın onlara rakip olarak Aşağı Maggiore Gölü bölgesinden doğan İtalya'nın en güçlü ailelerinden Ghibellin taraftarı Visconti'ler ortaya çıkmışlardır.²⁶³ Ottone Visconti'nin 1262'de Como piskoposu Raimondo della Torre'ye karşı Papa IV. Urban tarafından Milano başpiskoposluğuna getirilmesiyle iki aile arasında mücadele patlak vermiştir.²⁶⁴ Martino della Torre'nin bu kararı tanımamasından sonra her iki taraf da kendi ordularını oluşturup savaş hazırlıkları yaptılar. Bu kavganın sonucunda Ottone Visconti Napoleone della Torre'nin ordusunu Desio Savaşı'nda (1277) mağlup edip Milano'ya muzaffer olarak giriş yaptı.²⁶⁵ Ottone ayrıca Torriani'lere karşı kendisine destek veren Kuzey İtalya'nın en güçlü lordu Montferrat Markisi VII. Guglielmo'yu da yardımından dolayı 1278'de Milano'da capitano yapmıştır.²⁶⁶ Ottone'den sonra kurucu kabul edilen Matteo Visconti ise Viscontilerin gücünü Milano'da daha da yükseltmiştir. Buna rağmen Guido della Torre'nin öncülüğünde Torriani ailesi Piacenza signoresi olan Alberto Scotti'nin

²⁶² A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 107; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 265; Torriani-Della Torre ailesi Halkçı bir aileydi: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 179, 234; Pagano della Torre, Halkın savunucusu ve komutanı adıyla anılıyordu: Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 107

²⁶³ Andrea Gamberini, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza", Andrea Gamberini (Ed.), *A Companion of Late Medieval Milan*, Brill, Leiden-Boston, 2014, s. 22

²⁶⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 48; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 108

²⁶⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 108

²⁶⁶ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 210

desteğiyle kentin yönetimine 1302-1311 yılları arasında geri dönmüştür.²⁶⁷ (Scotti, Milano'da da kısa bir süreyle ortak yönetici olmuştur.)

2.7.1. Visconti ve Sforza Egemenliklerinde Milano

İmparator VII. Heinrich, Milano ve diğer kentlerde Guelf yükselişini bastırmak için İtalya Seferi'ni başlatma kararı verdi. Milano komününde İmparatorluk karşıtı bir isyan üzerine 1311'de Guelf taraftarı Guido della Torre'yi devirdikten sonra Matteo Visconti'yi yeniden signore yaptırdı.²⁶⁸ Matteo bunun yanında Verona signoresi Cangrande della Scala ile Ugucione della Faggiuola gibi VII. Heinrich'in imparatorluk vekili (vicar) yapıldı.²⁶⁹ Her üç önemli Ghibellin lideri de Avignon Papası XXII. Iohannes ile Napoli Kralı Bilge Robert'in baş düşmanı konumuna geldiler.²⁷⁰ Visconti ailesi Gian Galeazzo Visconti öncülüğünde XIV. yüzyılın sonunda, İtalya içindeki en geniş yayılmayı göstermiştir. (İkinci ve üçüncü en geniş yayılma Scaligeri Signoria'lığı ve Napoli Kralı I. Ladislao döneminde.) Matteo, Lombardiya komünleri Pavia, Bergamo ile Piyemonte komünleri Alessandria ve Tortona'ya savaş açmakla birlikte İmparatorluk vekili sıfatı da taşıdığı için Papa XXII. Iohannes tarafından 1321'de aforoz edilmişti.²⁷¹

Doria ve Spinola ailelerinin teşvikleri sonucunda Matteo Visconti, oğlu Marco'yu Guelf grubunun hakim olduğu Cenova'yı kuşatmaya gönderdiği için

²⁶⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 108; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 38; Alberto Scotti 1290'da Piacenza signoresi oldu. Scotti'ler 1304 yılına kadar Piacenza'nın hâkimi oldular: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 267-268; John W. Parker and Christopher Kleinhenz, "Piacenza", *Medieval Italy*, s. 892-893

²⁶⁸ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 38; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 48; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 130

²⁶⁹ Matteo Visconti, 1294'te de İmparator Nassaulu Adolf tarafından vekil yapılmıştı: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 219

²⁷⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 130

²⁷¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 112, 130

Cenovalı Guelf Fieschi ve Grimaldi aileleri o sırada İtalya'nın en büyük Guelf lideri Napoli Kralı Bilge Robert'ten yardım istemek zorunda kaldılar.²⁷² Bilge Robert böylelikle 1318-1334 arasında Cenova'da yönetici yapıldı.²⁷³ Aynı sırada Avignon Papası XXII. Iohannes, İtalya'ya Ghibellin gruplarını yok etmek için kendi komutanı Bertrando del Poggetto'yu göndermişti.²⁷⁴ Matteo'nun diğer oğlu Galeazzo Visconti Milano'da signore olduktan sonra (1322) müttefiki az olmasına karşın İtalya'daki Guelf gruplarıyla mücadele etmeyi sürdürdü.²⁷⁵ Visconti güçleri, 1325'te Guelf Floransa'sına karşı Verona signoresi Cangrande della Scala ve Lucca signoresi Castruccio Castracani'nin yanında Altopascio Savaşı'na katılmışlardı. Aynı sene Mantovalı Bonaccolsi, Verona Scaligeri'leri ve Galeazzo Visconti ikinci bir Ghibellin ittifakı oluşturup Zappolino Savaşı'nda Rimini Signoria'lığı ailesi Guelf taraftarı Malatesta'ları mağlup ettiler.²⁷⁶ Bununla beraber Bertrando del Poggetto'nun İtalya'daki faaliyetlerine karşı tepki olarak başta Visconti ailesi olmak üzere Ghibellin grupları İmparator Wittelsbachlı IV. Ludwig'i İtalya'ya çağırıldılar.²⁷⁷ Galeazzo Visconti'nin ölümünden sonra Azzone Visconti (1329-39) İmparator Ludwig tarafından imparatorluk vekili atanıp amcası Giovanni'nin desteğiyle Milano'da signore yönetimine geçmiştir.²⁷⁸

Aynı tarihlerde İmparator VII. Heinrich'in Bohemya Kralı olan oğlu Giovanni di Boemia, Verona signoresi II. Mastino della Scala'nın İtalya'da güçlenmeye başladığı sırada Brescia gibi bazı kentlerin kendisine davet çağrılarına olumlu cevap verip

²⁷² Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 443; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 213; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 130; David Abulafia, "The Italian South", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 492, Oscar Browning, *Guelfs and Ghibellins*, s. 76

²⁷³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 262; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 443-445; David Abulafia, "The Italian South", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 492; Giovanni Villani, *Nuova Cronica*, s. 762-763

²⁷⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 130

²⁷⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 112, 130

²⁷⁶ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 39; P. J. Jones, *The Malatesta of Rimini and the Papal State*, s. 52; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 412-413

²⁷⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 112, 130

²⁷⁸ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 39; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 114, 130

Lombardiya ve Piyemonte'deki komünleri boyunduruk altına almıştır.²⁷⁹ Papa XXII. Iohannes'in komutanı Bertrando del Poggetto dahi Giovanni di Boemia'nın tarafında yer alınca ilk defa İmparatorluk ve Papalık aynı çatı altında yan yana gelmiş oluyordu. Bu durum aynı zamanda İtalya'daki bütün devletlerin kendi içlerinde birleşmelerini, dayanışmasını sağladı.²⁸⁰ Scaligeri, Estensi, Gonzaga, Napoli Kralı Bilge Robert ve Visconti'ler gibi birbirinin karşısı güçler birleşip (1331 Castelbaldo Ligi, Lega Prima: Birinci Lig) Bohemya Kralı Giovanni di Boemia'yı yendiler.²⁸¹ Papa'nın komutanı Bertrando del Poggetto ise Ferrara'da Estensi ailesi tarafından mağlup edildikten sonra 1334'te Bologna'dan kovulmuştur. Bohemya Kralına karşı savaşlardan istifade eden Azzone Visconti, Milano çevresindeki Lombardiya ve Piyemonte komünlerini ele geçirmeye başlayacaktır. Bunlar sırayla 1332'de Bergamo ile Novara (Novara'da Azzone'nin amcası Giovanni piskopos ve signore oldu.)²⁸² 1334'te Cremona, 1335'te Como ile Lodi, 1336'da Piacenza ve 1337'de Scaligeri'lerin elinden alınan Brescia komünleriydi.²⁸³ İtalya'daki devletlerin ikinci kez oluşturdukları birlik "Lega Seconda" ya da Lega Anti-Scaligeri'dir.²⁸⁴ (1336-39) Azzone Visconti liderliğindeki birlik Verona signoresi II. Mastino della Scala'nın yayılma faaliyetine karşı Mantova signoresi I. Luigi (Ludovico) Gonzaga, Ferrara signoresi III. Obizzo d'Este, Floransa ve Venedik ittifakıyla kuruldu.²⁸⁵ (Milano bu ittifakla Emilia kenti Parma'yı elde etmek istemişti.) İttifakın elde ettiği ilk başarısı Verona signoresi Cangrande della Scala döneminde Carraresi ailesinden alınan Padova'nın, II. Mastino della Scala'nın elinden

²⁷⁹ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 126; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 49; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 131; David Abulafia, "The Italian South", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 494

²⁸⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 131

²⁸¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 50; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 131; David Abulafia, "The Italian South", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 494

²⁸² Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 40

²⁸³ Barbara Sella, "Milano", *Medieval Italy*, s. 721; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 40; Andrea Gamberini, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza", *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 29-30

²⁸⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 132

²⁸⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 132; G. Bensusanti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 29-31

geri alınması oldu.²⁸⁶ Diğer önemli gelişme Milano’da Azzone ve amcaları Luchino ve Giovanni Visconti’ye karşı Azzone’nin diğer amcası Lodrisio Visconti’nin Verona signoresi II. Mastino della Scala ile karşı ittifak kurmasıydı. Lodrisio ve Mastino, bu mücadelelerinde Anti-Scaligeri ittifakı döneminde İtalya’ya gelen Alman ve İsviçreli paralı askerlerden faydalanmışlardır. İmparator IV. Ludwig’ten itibaren yarımada ulaşan bu birlikler İtalya’daki pek çok savaşta önemli rol oynadılar. 1337 yılında oluşturulan I. Aziz Giorgio Birliği “Compagnia di San Giorgio” içinde Conte Lando (Konrad von Landau) ve Guarnieri von Urslingen gibi önemli paralı askerler komutanları vardır. Buna karşın İtalya’da kurulan bu ilk paralı askerler birliği 1339’da Azzone ve amcası Luchino’nun Lodrisio Visconti’yi ve yanındaki paralı askerleri Parabiago Savaşı’nda yenmesiyle dağılmıştır.²⁸⁷

Aynı sene Azzone Visconti öldüğünde vârisi olmadığından amcaları Luchino ve Giovanni Visconti (1339-1349) Milano yönetimine geçtiler.²⁸⁸ İkisi de devletin doğu ve batı taraflarını yönetmek üzere anlaşmışlardı. Yeni Avignon Papa’sı XII. Benedictus ile araları düzelince Papa onlar üzerindeki bütün aforoz ve interdit hükümlerini kendisine biat etmeleri koşuluyla kaldırmıştır.²⁸⁹ Bundan dolayı Visconti’ler İtalya içindeki fetihlerini Papa baskısı olmadan sürdürmekte zorluk çekmediler; 1342’de Bobbio ve Asti komünlerini, 1346’da Scaligeri ailesinin elinden çıkan Parma’yı, 1347’de Piyemonte kentleri Tortona ve Alessandria’yı ele geçirdiler.²⁹⁰ 1349’da Luchino Visconti’nin ölümünü takiben Giovanni Visconti tek başına Milano signoresi olmuş

²⁸⁶ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 128; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 132; G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 30

²⁸⁷ Ercole Ricotti, *Storia delle Compagnie di Ventura in Italia*, s. 45-47 “Parte Seconda, Capitolo Primo”; David Murphy, Graham Turner, *Condottiere 1300-1500: infamous Medieval mercenaries*, s. 32; David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 23; Andrea Gamberini, “Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza”, *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 30; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 41

²⁸⁸ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 132

²⁸⁹ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 42; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 132

²⁹⁰ Andrea Gamberini, “Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza”, *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 30; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 42; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 132

Kuzey İtalya'nın en güçlü lideri haline gelmişti (1349-1354). Giovanni Visconti 1347'de Bologna signoresi Taddeo Pepoli'nin ölümünün ardından yerine geçen Giovanni Pepoli'nin elinden iki yüz bin altın florin karşılığında önemli Emilia kenti Bologna'yı (1350) ve büyük Ligurya kenti Cenova'yı (1353) alarak şöhretini bütün yarımada yaymayı başarmıştır.²⁹¹ Ardılları olarak seçtiği kardeşi Stefano Visconti'nin oğulları II. Matteo, II. Galeazzo (1354-78) ve Bernabo Visconti (1354-85) ondan sonra üçlü yönetim kurmuşlardır.²⁹² Giovanni di Boemia'nın oğlu olan Kutsal Roma-Germen İmparatoru IV. Karl 1355'te Milano'ya gelerek onları imparatorluk vekili (vicar) ilan etmiştir.²⁹³ Böylece İtalya komünlerinde ilk defa bir tevarüs sistemi uygulanmıştır. Viscontileri takiben diğer Signoria yönetimleri de aynı usulü izleyeceklerdir.²⁹⁴

Üç kardeşin yönetiminde fetihler duraksayıp en son ele geçirilen iki kentten birisi olan Cenova, 1356'da Bernabo Visconti'ye karşı oluşturulan Anti-Visconti ittifakının üstün gelmesi sonucunda Simone Boccanegra tarafından ele geçirildi.²⁹⁵ Viscontiler tarafından ele geçirilen diğer şehir Bologna ise 1360'ta Orta İtalya'da Papalık egemenliğini yeniden kurmak isteyen Avignon Papaları VI. Innocentus ve V. Urban'ın kardinali Egidio Albornoz'a kaybedildi.²⁹⁶ (Viscontiler burayı Gian Galeazzo Visconti döneminde yeniden fethedilmesine kadar birkaç defa ele geçirmeye çalıştılar.)

²⁹¹ Andrea Gamberini, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza", *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 30; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 43; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 171-172; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 261; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 133; bu sırada Venedik'le savaş halinde olan Cenovalılar, Antonio Grimaldi komutasında aldığı yenilgilerinden dolayı Giovanni Visconti'nin himayesine girmek zorunda kaldılar: Bkz. Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 220

²⁹² Cesare Cantu, *Storia di Milano*, Tipografi Guglielmini, Milano, 1859, s. 121; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 183; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 133

²⁹³ Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 184; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 54; İmparator IV. Karl 1355-56 / 1368-69 yıllarında İtalya'ya iki kez gelmiştir. Bu seferlerin ikincisinde Toskana'daki Lucca komününü de resmen bağımsız kent olarak tanımıştır: Bkz. M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 84, 88

²⁹⁴ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 51-52

²⁹⁵ Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 185; Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 221; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 134; Cenova'da ikinci kez Boccanegra'lar dönemi, 1339'da Simone Boccanegra'nın iktidara geçmesi ve devlet içinde olağanüstü yetkiler elde etmesiyle başlamıştır: Bkz. Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 203-205

²⁹⁶ Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 184-185 / 188-189; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 54; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 261

II. Matteo'nun erken ölümünden sonra yönetici olarak kalan iki kardeş Bernabo ve II. Galeazzo daha kolay bir yönetim için doğu ve batı merkezli olarak Milano'yu yönetmeye karar vermişlerdi.²⁹⁷ 1359'da II. Galeazzo tarafından ele geçirilen Pavia, Milano'yla birlikte Viscontilerin ikinci merkezi gibiydi. Pavia'yı imar eden II. Galeazzo burada ikamet ederken kardeşi Bernabo, Milan'daki yönetimde bulunmuştur.²⁹⁸

İki kardeş de öncüllerinin yayılma faaliyetlerine karşı tepki olarak doğan Anti-Visconti ittifaklarıyla meşgul olmak zorunda kaldılar. Çoğunlukla Montferrat Markiliği, Cenova Cumhuriyeti ve Kilise Devleti bu ilk koalisyonları oluşturmuşlardır; 1363'te Bernabo Visconti'nin Piyemonte'deki askeri hareketleri sırasında Orta İtalya'da Papalık egemenliğini yeniden sağlama amacını güden Egidio Albornoz'un da kışkırtmasıyla ona bağlı Beyazlar Birliği kuvvetleri (liderleri Giovanni d'Acuto ile Alberto Sterz) Visconti güçlerinin tarafında yer alan "Büyük Birlik" lideri Conte Lando'yu Canturino Savaşı'nda mağlup ettiler (1363).²⁹⁹ Buna rağmen Visconti'ler yayılmaya devam etmişlerdir: Bernabo Visconti 1371'de önemli Emilia kenti Reggio'yu ele geçirirken,³⁰⁰ 1372'de devletin batı sınırlarından sorumlu II. Galeazzo Visconti, Savoia Kontluğu'nun Asti'ye saldırılarına karşı komünü savunmaya çalışmış, Savoia Kontluğu da son Avignon Papası XI. Gregorius'la ittifak kurarak Anti-Visconti ittifakını tazelemiştir.³⁰¹ Bu nedenle Bernabo Visconti, Papalığa karşı manevra olarak Floransa'nın Kilise Devleti'ne karşı Sekiz Aziz Savaşı (1375-1378) adı verilen çatışmasında Floransa'ya destek vermiştir.³⁰²

²⁹⁷ Andrea Gamberini, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza", *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 30; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 52

²⁹⁸ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 52; Pavia'nın alınması Visconti genişlemesi adına önemli bir mil taşı olmuştur: Bkz. John Law, "The Italian North", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 449-450

²⁹⁹ Ercole Ricotti, *Storia delle Compagnie di Ventura in Italia*, s. 144-145 "Parte Seconda-Capitolo Quinto"; David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 9

³⁰⁰ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 53; Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002, s. 20

³⁰¹ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 53

³⁰² Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 53

Milano'da diğer hükümdar II. Galeazzo Visconti'nin 1378'de ölümü sonrası oğlu Gian Galeazzo Visconti yeni signore oldu.³⁰³ Onun döneminde Visconti egemenliği en geniş sınırlarına ulaşıp en parlak dönemini yaşamıştır. Bu sırada amcası Bernabo da yönetimini sürdürüyordu. Bernabo kendi oğullarından Ludovico ile Gian Galeazzo'nun kız kardeşi Violante'yi evlendirme konusunda baskı yaparak yeğeniyle akrabalık bağlarını kuvvetlendirme çabasındaydı.³⁰⁴ Tek başına gücü elinde toplamak ve amcasının elinde bulundurduğu kentleri elde etmek isteyen Gian Galeazzo, Bernabo ile kuzenleri Rodolfo ve Ludovico'yu Milano'nun dışında buluşmaya çağırdığı sırada üçünü de ele geçirip Trezzo Kalesi'ne hapsedmişti.³⁰⁵ Bernabo bu tutuklanmadan yedi ay sonra hayatını kaybedecektir. Uzun süredir kesilen Visconti fetihleri Gian Galeazzo yönetiminde tam sürat devam etti; Veneto bölgesinde Scaligeri ailesi mülkleri Verona ve Vicenza şehirleri Antonio della Scala'nın elinden alınıp (1387) Carraresi ailesine ait Padova (1388) ele geçirildi.³⁰⁶ (Padova 1390'da Floransa ile Carraresi ailesinin ittifakı sonucunda yeniden Carraresi yönetimine girmiştir.)³⁰⁷

Onun bu fetihleri Kuzey İtalya'nın en güçlü lideri olmasını sağladı. Bundan dolayı İmparator IV. Karl'ın oğlu Bohemya Kralı Wenceslas, 11 Mayıs 1395'te ona yüksek miktarda para karşılığında dukalık payesi vererek "Milano Dukalığı" ismini tarih literatürüne geçirdi.³⁰⁸ Milano'daki Sant'Ambrogio Meydanı'nda düzenlenen merasimle de bu payesini resmileştirdiği kayıtlara geçmektedir.³⁰⁹ 1397'de Mantova'yı

³⁰³ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 134

³⁰⁴ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 53-54

³⁰⁵ Cesare Cantu, *Storia di Milano*, s. 128; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 53-54; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 199

³⁰⁶ Ella Noyes, *Story of Milan*, J. M. Dent & Co. Aldine House, 29 and 30 Bedford Street, Covent Garden W.C., London, 1908, s. 109; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 68; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 201; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 266, 271; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 135

³⁰⁷ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 164

³⁰⁸ Andrea Gamberini, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza", *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 32; Cesare Cantu, *Storia di Milano*, s. 129; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 54; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 203; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 219; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 135; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 802

³⁰⁹ Cesare Cantu, *Storia di Milano*, s. 130; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 135

ele geçirmek için görevlendirdiği condottiero (komutan) Jacopo del Verme, Mantova signoresi Francesco Gonzaga'yla savaşlar yapmıştır.³¹⁰ Gian Galeazzo fetihlerine devam ederek 1399'da önemli Toskana komünleri Siena ve Pisa'yı, Umbria bölgesinde Norcia, Spoleto, Perugia ve Assisi'yi dahi ele geçirerek sınırlarını Orta İtalya'nın sonuna kadar genişletti.³¹¹ Pisa'da signoria yönetiminde olan Appiano ailesinden Gherardo Appiani, Gian Galeazzo Visconti'ye iki yüz bin florin karşılığında Pisa'yı sattıktan sonra Pisa Cumhuriyeti, 1406'da Floransa tarafından ele geçirilmesine kadar Visconti egemenliğinde son yıllarını yaşadı.³¹²

³¹⁰ Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 203

³¹¹ Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 201; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 72; Cesare Cantu, *Storia di Milano*, s. 131; Ella Noyes, *Story of Milan*, s. 114; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 260, 267, 268, 270; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 135

³¹² Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 201; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 72; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 268

Harita 3. Gian Galeazzo Visconti Yönetiminde Milano Dukalığı Sınırları

MAP 1 *The State of Milan in 1402.*

Kaynak: Gamberini, Andrea (Ed.) *A Companion of Late Medieval Milan*,

Brill, Leiden-Boston, 2014, s. 3 (Map 1, Introduction)

Visconti'lerin askeri gücü büyük oranda paralı askerlere liderlik eden "Capitano di Ventura" adını taşıyan condottierolara (ordu komutanları) dayanmıştır. Bernabo Visconti dönemindeki Büyük Birlik ile Gian Galeazzo'nun savaşlarında etkin rol oynayan III. Aziz Giorgio Birliği condottieroları; Romagna'daki Cunio kontu Alberico da Barbiano, Parma ve Reggio Emilia'da kısa süre hüküm süren Ottobuono de Terzi, Jacopo dal Verme ve Facino Cane, Visconti'lerin savaşları ve fetihlerinde ilk yer alan komutanlardır.³¹³ Bu komutanlar Gian Galeazzo Visconti'nin Bologna'yı ele geçirmesi için gerçekleşen Casalecchio Savaşı'na katılıp Bologna signoresi I. Giovanni Bentivoglio ve Floransa ordularına karşı savaştılar.³¹⁴ Bologna'nın 1402'de Viscontiler tarafından ele geçirilmesinden hemen sonra Gian Galeazzo'nun ani ölümü onun İtalya kralı olmasını engellemiştir. Vebadan dolayı ölen Gian Galeazzo, Fransa kralı II. Jean de Valois'nın kızı Isabella de Valois ile evliydi. (Bu evlilikten olan kızları Valentina Visconti Orleans Dükü I. Louis de Valois ile evli olup sonraki Fransa krallarından XII. Louis'nin büyükannesidir. XII. Louis bundan istifade edip 1499'da İtalya'ya seferini başlatarak Milano Dukalığı'nda hak iddia edecektir.)³¹⁵ Diğer eşi Caterina Visconti ise Gian Galeazzo'nun ardılları 14 yaşında Giovanni Maria ve Pavia kontu olarak seçtiği 10 yaşında olan Filippo Maria'ya naiplik yapmıştır.³¹⁶ Gian Galeazzo'nun ölümü Visconti mülklerini büyük bir tehdit altına sokmuştu. Bernabo Visconti'nin soyundan gelenlerden Mastino Visconti'nin hükümdarlık iddiasıyla birlikte Umbria, Romagna ve Toskana'da ele geçirilen yerler yeniden bağımsızlık şansı yakaladılar. Como'da Rusca ve Vittani aileleri, Lodi'de Fissiraga ve Vignati, Bergamo'da Suardi, Cremona'da Cavalcabo, Ponzoni ve Fondulo aileleri Visconti egemenliğini tehdit etmekteydiler.³¹⁷

³¹³ David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 12

³¹⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 136; Ella Noyes, *Story of Milan*, s. 114; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 72

³¹⁵ Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 202; İtalya Savaşları sırasında Fransa kralı XII. Louis, 1499'da Milano Dukalığı'nı bu hak talebiyle ele geçirdi: Bkz. Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 100

³¹⁶ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 72

³¹⁷ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 73

Condottiero Carlo Malatesta Milano'daki yönetim tarafından toprakların yeniden birleştirilmesi için görevlendirilse de önemli Emilia kenti Bologna dahil Perugia, Spoleto ve diğer Umbria kentleri Kilise Devleti topraklarına yeniden dahil olup Siena'da Visconti yönetimi sona ermiş, Padova ve Verona, Venedik Cumhuriyeti egemenliğine girmişti. Pisa'da Gabriele Visconti'nin kovulmasıyla 1406'da Pisa'nın Floransa'nın egemenliğine girmesinden önce kısa süreli bir bağımsızlık yaşanmış, Vercelli komünü ise Montferrat Markisi II. Teodoro'nun eline geçmiştir.³¹⁸ Diğer Visconti mülkleri Milano'ya bağlı komutanlar Ottobuono de' Terzi Parma ve Reggio Emilia'da, Facino Cane Alessandria ve çevresindeki yerlerle birlikte Briandate kırsalı ve Piacenza'da, III. Pandolfo Malatesta Brescia ve Bergamo kentlerinde olmak üzerinde paylaşıldı.³¹⁹ Giovanni Maria da fazla hüküm süremeyip Bernabo Visconti'nin ardılları tarafından komploya kurban giderek Milano'da San Gottardo Kilisesinde öldürülecektir.³²⁰

Pavia kalesinde tutsak edilen kardeşi Filippo Maria Visconti (1412-1447) buradan kurtulduktan sonra tek başına lider olarak Lombardiya'da Visconti aleyhinde oluşan gruplara itaat ettirmeyi başardı;³²¹ Facino Cane'nin de sıtmadan dolayı ölmesinden sonra vasiyeti üzerine Filippo, Facino Cane'nin dul eşi Beatrice Tenda ile evlendiği zaman onun askeri gücüne sahip olmanın getirisiyle Bernabo Visconti'nin ardılları Astorre ve Gian Carlo Visconti'nin güçlerini mağlup edip Milano'da hakimiyetini tesis etmiştir.³²² Facino Cane ve dul karısının mülkleri Piacenza, Tortona, Novara, Alessandria ve Vigevano'ya evlilik yoluyla sahip olan Filippo Maria, Lodi'de

³¹⁸ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 73; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 211-212

³¹⁹ Andrea Gamberini, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza", *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 33; Cesare Cantu, *Storia di Milano*, s. 138; Ella Noyes, *Story of Milan*, s. 117, Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 73; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 137; Alessandro Barbero, *I signori condottieri*, in *Signorie cittadine nell'Italia comunale*, a cura di J.-C. Maire Vigueur, Roma, Viella, 2013, s. 229-241

³²⁰ Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 214; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 56; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 138

³²¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 56

³²² Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 215-216; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 74; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 138

Vignati ile Como'da Rusca aileleriyle anlaşmalar yapıp buraları ele geçirmiştir.³²³ Ottobuono de' Terzi'nin kısa süreli egemenlik kurduğu kentlerden Reggio Emilia komünü, Ferrara signoresi III. Niccolo d'Este'nin sonsuza kadar hakimiyetine girse de Parma 1419'da III. Niccolo d'Este'ye ödenen parayla geri alınmıştır.³²⁴ 1420'de ise Bergamo, Brescia kentleri III. Pandolfo Malatesta tarafından ve Cremona kenti Gabrino Fondulo tarafından Viscontilere geri bırakılmış 1422'de de Orleans Dükü I. Louis de Valois ile (Orleanslı Louis'nin karısı Valentina Visconti'ye 1387'de Asti kenti çeyiz olarak verilmişti.) yapılan anlaşmada Asti kenti Viscontilere yeniden geçiş yapmıştır.³²⁵ Montferrat Markisi II. Teodoro'nun eline geçen Vercelli kentinin geri alınma süreci Visconti'ler için uğraştırıcı olmuştur. Filippo Maria Visconti 1414'te burayı II. Teodoro'dan geri istese de teklifi reddedilmişti.³²⁶ Bunun üzerine Filippo Maria, Vercelli'deki soylu ailelerden Tizzoni'leri yanına çektikten sonra kenttekilere otoritesini kabul ettirmeyi başardı. Bunun sonucunda Marki II. Teodoro Mayıs 1417'de Vercelli'yi Visconti'lere geri vermek zorunda kalmıştır.³²⁷ Ligurya'da ise 1421'de güçlü komutanlarından "Carmagnola" takma adına sahip Francesco Bussone, Tommaso di Campofregoso'nun dogeliğindeki Cenova şehrini alarak burada Visconti hakimiyetini (1421-1435) kurmuştur.³²⁸ Filippo Maria Visconti Cenova'yı teslim eden Tommaso di Campofregoso'ya karşılık olarak Sarzana signoreliğini bağışladı.³²⁹ Filippo, aynı dönemde Floransa'ya elçilik heyeti gönderip Cenova'nın fethi sırasında Floransalılara

³²³ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 74; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 216; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 138

³²⁴ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 74

³²⁵ Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 217-218; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 74; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 260

³²⁶ Paolo Grillo, *Vercelli nella Crisi del Ducato Visconteo (1402-1416)* Da "Vercelli fra Tre e Quattrocento": atti del sesto Congresso storico vercellese: Vercelli, Aula Magna dell'Università A. Avogadro, "Cripta dell'Abbazia di S. Andrea": 22-23-24 novembre 2013 / a cura di Alessandro Barbero, s. 29

³²⁷ Paolo Grillo, *Vercelli nella Crisi del Ducato Visconteo (1402-1416)* Da "Vercelli fra Tre e Quattrocento": atti del sesto Congresso storico vercellese: Vercelli, Aula Magna dell'Università A. Avogadro, "Cripta dell'Abbazia di S. Andrea": 22-23-24 novembre 2013 / a cura di Alessandro Barbero, s. 30-31

³²⁸ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 139

³²⁹ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 74; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 175-6

saldırmayacağı sözünü vermişti.³³⁰ Carmagnola bir sene sonra Lombardiya'yı Alpler üzerinden tehdit eden İsviçre Kantonlarından Arbedo'nun birliklerini mağlup edip dukalık sınırlarını korumuş Yukarı Ticino'nun kontrolünü sağlamıştır.³³¹

2.7.2. Lombardiya Savaşları (1423-1454)

Bu savaşlar silsilesinin en temel nedeni Filippo Maria'nın, Gian Galeazzo Visconti dönemindeki Milano Dukalığı sınırlarını yeniden elde etmek istemesi ve sözünü ettiğimiz yerleri ele geçirmesidir. Filippo Maria bunu bazen antlaşmalarla bazen de fetihlerle sağlamaya çalışmıştır.³³² Visconti'lerin almayı hedefledikleri yerlerden birisi olan Forli'nin signoresi Giorgio Ordelaffi, ölmeden önce oğlu Teobaldo'yu Filippo Maria'nın vekaletine vermek istemişti. Teobaldo'nun annesi bu vasiyete uymayıp oğlunu Imola'da signore olan Ludovico Alidosi'ye verince Forli şehri ahali bu kararı tanımadıklarını bildirdiler.³³³ Filippo Maria bu nedenle condottiero'su Guido Torello'yu birlikleriyle Forli'yi fethetmesi için göndermiştir. Milano kuvvetlerinin Forli'yi ele geçirmelerinden sonra (1423) Bologna'ya ilerledikleri haberini alan Floransalılar kendi condottieroları Carlo Malatesta ve III. Pandolfo Malatesta'yı (III. Pandolfo Malatesta, Gian Galeazzo Visconti döneminde Milano Dukalığı'na hizmet ediyordu.) Forli'yi kurtarmak için görevlendirmek zorunda kaldılar. Milano kuvvetlerinin başına bu sefer başka bir condottiero olan Angelo della Pergola atanmıştı.³³⁴ Angelo della Pergola, Imola kentine gelip Ludovico Alidosi'yi hapsedirdi ve kenti Visconti yönetimine geçirdi. Romagna bölgesine en sonunda ulaşan Floransalılar Forli'yi kuşatmaya başladılar. Onlara Zagonara kontu Alberico Novello da

³³⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 175

³³¹ Andrea Gamberini, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza", *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 33; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 139

³³² Andrea Gamberini, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza", *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 33; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 177

³³³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 177

³³⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 178

Barbiano'nun da yardıma gelmesiyle Pergola akıllıca bir hamle yaparak karşı manevrayla Zagonara kentini kuşatma emri verdi.³³⁵ Bunun üzerine Floransa kuvvetleri kuşatmayı kaldırıp Zagonara'ya doğru ilerlediler. Pergola'nın ordusu daha dinç ve hazır konumdaydı. Floransalılar bunun ve hava şartlarının da etkisiyle Pergola'ya mağlup oldular.³³⁶

Bunun üzerine Filippo Maria Visconti aleyhinde Anti-Visconti Ligi kurulması gecikmeyip (1426) Kilise Devleti'nin teşvikiyle Floransa, Montferrat Markiliği, Savoia Dukalığı ve Venedik güçleri bir araya geldiler.³³⁷ Filippo ile condottierosu Carmagnola'nın arası açılınca Carmagnola önce Savoia kontu VIII. Amedeo'nun yanına kaçıp daha sonra Venedik Cumhuriyeti hizmetine girecektir.³³⁸ Onun kendi birlikleriyle Milano Dukalığı'na ait Brescia'yı 1425'te işgal etmesiyle uzun süren savaşlar silsilesinin kıvılcımları atılmıştır.³³⁹ Bunun sonucunda Milano Dukalığı tarafında bulunan Niccolo Piccinino ve Francesco Sforza'ya (iki komutan aslında birbirine rakiplerdir.) ait birlikler Venedik tarafında yer alan Carmagnola'ya 1427 yılında yapılan Macclodio Savaşı'nda yenilmişlerdir.³⁴⁰ Bu ilk savaştan sonra taraflar Ferrara Barışı'nı imzalayıp Milano Dukalığı elindeki Brescia ve Bergamo Venedik Cumhuriyeti'ne bırakılmış Floransalılar Romagna bölgesinde kaybettikleri yerleri geri almışlardır

³³⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 178

³³⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 177-178; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 74; Michael Mallett, "The northern Italian states", Christopher Allmand (Ed.), *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2006, s. 556; Oscar Browning, *The Age of Condottieri, a Short History of Medieval Italy from 1409-1530*, Methuen & Co. 36 Essex Street, W.C., London, 1895, s. 2

³³⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 139; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 556

³³⁸ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 139

³³⁹ Cesare Cantu, *Storia di Milano*, s. 141; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 186; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 139

³⁴⁰ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 74; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 188; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 139; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 556

(1428).³⁴¹ Söz konusu barışı Milano'nun kabul etmemesinden dolayı çok geçmeden yeni savaşlar silsilesi başlamıştır; Diğer bir gelişme Floransa'da patlak vermiştir; Volterra'da Giusto adında bir kişinin signore olma girişimi buradaki ayaklanma fitilini ateşlemiştir. Durumdan rahatsız olan Floransa konseyi Volterralıların etkisiz hale getirilmesi için Rinaldo degli Albizzi ile Palla Strozzi'yi görevlendirdikten sonra Volterra'da bulunan Giusto suikast sonucu öldürülünce Volterra kenti Floransa'ya teslim edilmiştir.³⁴² Toskana'daki ünlü condottierolardan Niccolo Fortebraccio (Braccio da Montone'nin yeğeni) Floransa hizmetinde olup Floransa'da Medici ile Albizzi ailelerinin ona Lucca'ya saldırması ve Lucca signoresi Paolo Guinigi'yi yenmesi konusunda talimat vermeleriyle 1429'da Lucca'ya hücum etmişti.³⁴³ Filippo Maria Visconti Siena, Piombino ve Cenova (Milano egemenliğinde) ile ittifak kurarak Floransa'nın etrafını sarmaya çalışınca Floransa yönetimi de karşılık olarak Venedik ile ittifakını tazeledi. Nitekim bu ittifak kararını takiben Milano dükü Filippo Maria, Guinigi'nin yardım talebiyle bölgeye Milano hizmetindeki en büyük condottiero olan Francesco Sforza'yı 1430 yılında göndermekte gecikmeyerek bölgedeki çatışmaların yeniden oluşmasına sebep olmuştu.³⁴⁴ Sforza Lucca'yı ele geçirmemesi için Floransalılar tarafından para alması üzerine sadece Lucca'daki signore Paolo Guinigi'yi etkisiz hale getirip onu Filippo Maria'ya teslim etmiştir.³⁴⁵ Buna karşın Floransalılar, Lucca'ya saldırılarına devam ederek bu sefer Urbino signoresi Guidantonio da Montefeltro'yu hizmetlerine aldılar. Luccalıların Viscontilerden yeniden yardım istemeleri üzerine Filippo Maria, Milano hizmetine katılan Niccolo Piccinino'yu

³⁴¹ Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 219; Ambrogio Levati, *Storia d'Italia*, Tomo VI, Vedova di A. F. Stella e Giacomo Figlio, Milano, 1842, s. 75; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 188; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 139

³⁴² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 190

³⁴³ Ambrogio Levati, *Storia d'Italia*, Tomo VI, s. 76-77; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 192-199; M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 127, 144

³⁴⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 199

³⁴⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 200

göndermiş Piccinino, 1430'da Serchio ırmağı üzerinde Floransa ordularını yenerek Lucca'yı Floransa saldırısından kurtarmıştır.³⁴⁶

Francesco Sforza, babası Muzio Attendolo Sforza'nın (Giacomo degli Attendoli) oğlu olup Toskana'da Pisa'ya bağlı komünlerden San Miniato'daki bir kalede dünyaya gelmiştir.³⁴⁷ Babası Muzio Attendolo, Anti-Papa XXIII. Iohannes'ten "Baldassare Cossa" Romagna topraklarında kendi memleketi olan Cotignola topraklarını hediye olarak almıştı. Buna karşın onun Papalık hizmetinden çıkıp Napoli Kralı I. Ladislao'nun hizmetine girmesi Papayı memnun etmeyecekti.³⁴⁸ Cotignola topraklarını fief olarak elde eden Muzio'nun ardından Romalılar onun künyesine "Villano di Cotignola: Cotignola Köylüsü" adını eklediler.³⁴⁹ Oğlu Francesco Sforza ise babasıyla gençlik yıllarını krallık hizmetinde geçirip 23 yaşında Napoli Krallığı'nın başkomutanı olmuştur.³⁵⁰ Francesco Napoli Krallığı'nda Kral Ladislao'dan sonra onun yerine geçen kraliçe II. Giovanna'ya destek vermekteydi. Sforzaların en büyük rakibi Braccio da Montone ise 1416'daki Sant'Egidio Savaşı'yla Perugia'yı ele geçirip Kilise Devleti'ni ve Napoli Krallığı'nı tehdit ediyordu. Braccio'nun Napoli ve Kilise Devleti'ne karşı yürüttüğü Aquila Savaşı (1423-1424) sırasında Francesco Sforza, babası Muzio'nun Pescara nehrine düşüp ölmesi nedeniyle onun yerine geçmiş, Braccio'yu yenmesiyle Kilise ve Napoli Krallığı'nı büyük bir beladan kurtarmıştır.³⁵¹ Onun şöhretinden haberdar olan Filippo Maria 1425'te Francesco Sforza'yı Milano hizmetine sokmaya

³⁴⁶ Ambrogio Levati, *Storia d'Italia*, Tomo VI, s. 78; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 200-201

³⁴⁷ Giuseppe Cavallotti, *Notizie Istoriche Relative a Francesco Sforza*, Dalla Tipografia di Giacomo Pirola, Milano, 1829, s. 14

³⁴⁸ Andrea Gamberini, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza", *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 34; Giuseppe Cavallotti, *Notizie Istoriche Relative a Francesco Sforza*, s. 13; Cecilia M. Ady, *a History of Milan under the Sforza*, Methuen & Co. 36 Essex Street W.C. London, 1907, s. 2

³⁴⁹ Giuseppe Cavallotti, *Notizie Istoriche Relative a Francesco Sforza*, s. 14; Gerçekte Muzio'nun ailesi Attendoli'ler oldukça güçlü ve etkili bir aileydi. En erken 1262 yılında bile belgelerde adları geçmektedir: Bkz. Leardo Mascanzoni, *Muzio attendolo da Cotignola, capostipite degli Sforza*, A stampa in "Nuova Rivista Storica", Anno LXXXIX, Gennaio-Aprile 2005, Fascicolo I, s. 55-82 © dell'autore, s. 1-2

³⁵⁰ Giuseppe Cavallotti, *Notizie Istoriche Relative a Francesco Sforza*, s. 15

³⁵¹ Cecilia M. Ady, *a History of Milan under the Sforza*, s. 10-12; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 22-23

ikna etmiş Visconti'lerin genel komutanı Guido Torello ile birlikte Francesco, Filippo Maria'nın ordularına kumanda etmeye başlamıştı.³⁵² Aynı tarihlerde diğer ünlü komutan Niccolo Piccinino'nun da Milano hizmetine girmesi Sforza'yı rahatsız etmişti. Piccinino'nun Braccio da Montone'nin birliğinden bir komutan olmasından dolayı Francesco Sforza ona kötü bakmaktaydı.³⁵³ Macclodio Savaşı'nda ve Lucca'nın Floransalılara karşı savunulmasında her iki komutanın da görev almalarına karşın aralarındaki rekabet Milano tarihinin ayrılmaz parçası olmuştur.

2.7.2.1. Savaşların İkinci Aşaması

Lucca'nın Milano tarafından başarıyla savunulması sonucunda Filippo Maria Sienalılar, Cenovalılar ve Piombino signoresi Iacobo Appiano'yla yeni bir ittifak kurmuştur. Onlara karşı yeni papa seçilen "Gabriel Condulmer" IV. Eugenius (1431-1447) Venedik-Floransa ittifakını yenilemiş böylece 1431-33 yıllarında yeni bir savaş silsilesi daha başlamıştır.³⁵⁴ Francesco Sforza, Macclodio Savaşı'nın galibi olan Carmagnola'yı Soncino ve Pavia'da yapılan savaşlarda mağlup ederek Kuzey İtalya'nın en güçlü askeri konumuna gelmişti.³⁵⁵ Carmagnola, bu mağlubiyetlerinden sonra eskiden hizmet ettiği devlet olan Milano'ya yaklaştığı dedikodusundan dolayı Venedik'e Onlar Konseyi (Consiglio dei Dieci) tarafından çağırılarak tuzağa düşürüldü ve San Marco Meydanı'nda idam edildi.³⁵⁶ Francesco Sforza kadar güçlü ve yetenekli bir condottiero olan Niccolo Piccinino ise 1432'de Valtellina yakınlarında yapılan Delebio Savaşı'nda Venediklileri büyük bir yenilgiye uğratsa da Siena ve Luccalılarla birlikte ona bağlı birlikler Floransa'nın condottierosu Niccolo Maurizio da Tolentino

³⁵² Giuseppe Cavallotti, *Notizie Istoriche Relative a Francesco Sforza*, s. 16-17; Filippo bu teklifi iletmek için Guido Torello'yu Napoli'ye gönderip Francesco'ya 1500 atlı ve 300 piyadeden müteşekkil bir orduya sahip olacağını söylemiştir: Bkz. Cecilia M. Ady, *a History of Milan under the Sforza*, s. 12

³⁵³ Cecilia M. Ady, *a History of Milan under the Sforza*, s. 14

³⁵⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 200-201

³⁵⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 140

³⁵⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 140

tarafından San Romano Savaşı'nda mağlup edildiler.³⁵⁷ Francesco Sforza bu arada askeri becerileri ve İtalya'da en yetenekli condottiero olmasından dolayı Filippo Maria Visconti'nin onayıyla tek varisi olan kızı Bianca Maria ile nişanlandı.³⁵⁸ 1433'te daha önce yapılan Ferrara Barışı tekrarlanıp savaş öncesi duruma dönülmesine karar verilerek Brescia, Bergamo komünleri Venedik elinde kalmaya devam ederken Milano, Cenova'da iki sene daha hakimiyetini sürdürecektir.³⁵⁹

1433'te sağlanan barışın ardından Braccasca ve Sforzesca komutanlarından condottierolar Papalık topraklarında Papa IV. Eugenius'a saldırılar düzenlemişlerdir.³⁶⁰ Bu condottierolardan Francesco Sforza, 1433'ten itibaren Romagna gibi Kilise Devleti'nin hakimiyeti alanı içinde olup Avignon Papalığı döneminde otoritesini kaybettiği Marche bölgesinde bulunan kentlere seferler düzenlemişti.³⁶¹ Buralarda aynı zamanda ünlü Papalık temsilcisi Giovanni Vitelleschi'yi de defetmek istiyordu. İmparator II. Friedrich'in doğduğu şehir Jesi'yi 7 Aralık 1433'te ele geçiren Francesco, 1431'de toplanan Basel Konsili adına kendisinin temsilci olduğunu duyurduğu bir manifestoyu Ancona Markiliği'ne göndererek burayı Papa IV. Eugenius'un hegemonyasından kurtarmayı amaçladı.³⁶² Onun bu kararını destekleyen Marche kentleri de şehirlerinde bulunan Papalık memurlarını kovarak Francesco'nun önünü açtılar. Jesi'den sonra Montefeltro ailesinin yönettiği Urbino hariç Montolmo, Macerata, Fermo, Recanati ufak bir direnişten sonra Francesco'ya teslim oldular.³⁶³ En son Ascoli kentinin de düşmesinin ardından aynı anda Papalık topraklarına saldıran diğer condottiero Niccolo Fortebraccio 1433'te Roma'ya saldırıp Roma'daki asilerin

³⁵⁷ David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 30; Buna karşın San Romano Savaşı'nı Sienalılar kendi galibiyetleri olarak göstermişler ve Tolentino'nun burada esir düştüğünü yazmışlardır: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1017

³⁵⁸ Giuseppe Cavallotti, *Notizie Istoriche Relative a Francesco Sforza*, s. 18

³⁵⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 140; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 201

³⁶⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 219

³⁶¹ Cecilia M. Ady, *a History of Milan under the Sforza*, s. 16-17

³⁶² Cecilia M. Ady, *a History of Milan under the Sforza*, s. 17

³⁶³ Cecilia M. Ady, *a History of Milan under the Sforza*, s. 18

Papa IV. Eugenius'u kentten kovmalarını sağlamıştı.³⁶⁴ Eugenius, Floransa'ya 1434'te geldiğinde umduğu desteği bulamayınca Francesco'ya elçilerini gönderip Kilise Devleti ordularına komuta etmesi teklifinde bulunmuştur. Teklife sıcak bakan Francesco, 1434'te bütün Marche bölgesinin markisi ve Fermo'nun vicar'ı (vekil) yapıldıktan sonra Kilise Gonfaloniere'si de (Kilise Muhafızı) yapılarak Papalık ordusunun başına geçmiştir.³⁶⁵ Sonuç olarak hizmet ettiği Viscontilerin düşmanı olan Kilise Devleti yetkilileri Francesco Sforza'yı bir şekilde ikna etmeyi başardılar. Bunda Milano'nun Sforza'nın ezeli rakibi Piccinino ile Fortebraccio condottiero ailelerine öncelik vermesi ve Francesco'nun Papalık ile bir kere masaya oturduktan sonra Filippo Maria Visconti'yi sınırlendirdiği, bundan dolayı kendi durumunu düzeltemeyeceğini düşünmesi etkili olmuştur.³⁶⁶

Papanın temsilcisi olan Giovanni Vitelleschi, Roma'yı yeniden Papalık itaatine sokarak Fortebraccio'nun saldırısı sırasında Papa IV. Eugenius'u kentten kovan asileri de cezalandırırken Papalık ordularının yeni komutanı olan Francesco Sforza ise 1435'te Niccolo Fortebraccio'ya karşı savaşmak için harekete geçti.³⁶⁷ Fortebraccio Roma'dan sonra Citta del Castello ve Assisi'ye de saldırmıştı. Francesco Sforza Assisi'de onu kuşatma altına aldığı sırada Filippo Maria, Francesco Sforza'nın dikkatini dağıtmak için Niccolo Piccinino'ya Toskana'ya ilerlemesi talimatını verdi. Floransa-Venedik orduları bunu duydukları zaman Piccinino'nun önünü kesmeye karar verdiler.³⁶⁸ Francesco Sforza da Piccinino'yu kovalamak için Toskana'ya doğru giderken kendi mülkü yaptığı

³⁶⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 219; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 575; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 35-36

³⁶⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 219; Cecilia M. Ady, *a History of Milan under the Sforza*, s. 18

³⁶⁶ Cecilia M. Ady, *a History of Milan under the Sforza*, s. 18-19

³⁶⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 220; Papa IV. Eugenius, Roma'ya sekiz sene sonra Eylül 1442'de geri dönmüştür: Bkz. Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 578

³⁶⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 220

Marche bölgesini kardeşi Leone Sforza'ya göz kulak olması için bırakmıştı.³⁶⁹ Buna rağmen Niccolo Fortebraccio'nun Leone'yi mağlup ettiğini duyan Francesco Sforza hemen kardeşi Alessandro Sforza ve komutanı Taliano Furlano öncülüğünde birlikleri Marche'ye göndermişti.³⁷⁰ Bu birlikler Niccolo Fortebraccio'yu Camerino'da mağlup etmeyi başardılar. Niccolo Fortebraccio ağır şekilde yaralanıp hayatını kaybedince ele geçirdiği tüm yerler yeniden Kilise Devleti'ne katılmıştır.³⁷¹

Kilise Devleti topraklarındaki savaş sonlanmayarak Bologna'ya sıçradı. Bologna'da Visconti taraftarı birisi olan Battista Canetoli, rakip aileden Griffonilerin üyelerini öldürdükten sonra kentteki Papalık temsilcisi Marco Condulmer'i kovmuştu. Bologna signoresi Antonio Bentivoglio da bu sırada kentten kaçtı. Canetoli bunun yanında dük Filippo Maria'nın yardımını alırken Papa IV. Eugenius da Floransa ve Venedik'ten yardım aldı.³⁷² Romagna'da karşıya gelen ordular Imola yakınlarında savaşa başladılar. Filippo'nun ordusunun başındaki Niccolo Piccinino, Venedik ve Floransa ordularını komuta eden Erasmo de Narni (Gattamelata) ve Niccolo Maurizio da Tolentino'yu mağlup etmeyi başardı. Tolentino savaştan sonra aldığı yaralardan dolayı birkaç gün sonra hayatını kaybetti.³⁷³ Buna rağmen Francesco Sforza'nın Fortebraccio'yu yenmesinden sonra Filippo Maria Visconti, Ferrara markisi III. Niccolo d'Este aracılığıyla 1435'te barış görüşmelerine başladı. Romagna topraklarını Kilise Devleti'ne bırakan Filippo Maria'nın Milano kuvvetlerini Lombardiya'ya çekmesinden dolayı Battista Canetoli zayıf duruma düşerek kentten kaçtı. Antonio Bentivoglio ise Bologna'ya dönüp yeniden signore oldu.³⁷⁴

³⁶⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 220-221; Francesco Sforza'nın kardeşi Leone Sforza yanındaki bin süvari ve beş yüz piyade ile Todi'de beklemeydi: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1034

³⁷⁰ Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1034

³⁷¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 221

³⁷² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 219-220

³⁷³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 220

³⁷⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 221

Napoli Krallığı'nda yaşanan taht değişikliği Lombardiya Savaşları sırasında bütün yarımadaı etkilemekteydi.³⁷⁵ Kraliçe II. Giovanna öldükten sonra vasiyeti üzerine Anjou'ların Valois kolundan II. Louis'nin oğlu Rene d'Anjou (Renato il Buono) yeni Napoli Kralı (1435-1442) olmuştur.³⁷⁶ V. Alfonso ise bu esnada Sicilya'da olup 1435'te kendi ordularını Napoli Krallığı'nın Gaeta kentine saldırmaya göndermişti.³⁷⁷ Napoli kuvvetlerinin Filippo Maria'dan yardım istemeleri üzerine Filippo, Cenovalılara Gaeta'yı savunma görevi vermiştir.³⁷⁸ Bu savaşta Cenova amirali Biagio Assereto, emrindeki Cenova donanmasıyla Aragon donanmasını yenmeyi başarmıştır.³⁷⁹ V. Alfonso savaşa bizzat katıldığı için yakalanarak önce Ligurya'ya daha sonra da Milano'ya esir olarak getirilmişti. Milano'da Filippo Maria Visconti'nin huzuruna çıkarıldıktan sonra Alfonso serbest bırakılmıştır.³⁸⁰ (Yaşanan bu gelişme 1480'e kadar Milano ile Aragonlular arasında geleneksel bir dostluk oluşmasına katkıda bulunmuştur.)³⁸¹ Dük Filippo Maria'nın aldığı bu karardan dolayı rahatsız olan Cenevizliler uzun süredir hakimiyetinde kaldıkları Viscontilerin boyunduruğundan çıkıp 1435 yılında yeniden bağımsızlığını ilan etmişlerdir.³⁸² Filippo Maria, Cenevizlilerin isyanını duyduğu zaman Niccolo Piccinino'yu büyük bir orduyla Cenova'yı alması için gönderse de bu ordu sadece Polcevera vadisini alırken Cenova kentinin direnişyle karşılaşınca geri çekildi.³⁸³ Bu sırada Floransa ve Venedik bağımsızlığını yeniden ilan

³⁷⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 141

³⁷⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 222

³⁷⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 141; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 223; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 206

³⁷⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 223

³⁷⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 141; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 206

³⁸⁰ Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 222; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 141; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 206; Alfonso ve Filippo Maria İtalya'da Anjou'ların çok güçlenmesi durumunda Fransız tehlikesinin doğacağı konusunda hem fikir olmuşlardır: Bkz. Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 223; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 141

³⁸¹ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 75

³⁸² Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 75; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 222; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 224-226; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 141; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 555-556

³⁸³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 228; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1039-1040

eden Cenova'yı yanlarına çekmeye çalışıyordu.³⁸⁴ Floransa'dan sürülen Rinaldo degli Albizzi ve yandaşları Filippo Maria Visconti'yle iletişime geçip onu Floransa'ya saldırmaya teşvik ettiler.³⁸⁵ Floransa'nın Cenevizlilerin yanında yer almasından dolayı cezalandırılması gerektiğini belirtmişlerdi. Filippo'nun ordularının Cenova'yı alamaması üzerine Floransalı asiler Filippo'ya Pisa'yı aldığı takdirde Cenova ve Floransa arasındaki bağlantıyı kesebileceklerini söylediler.³⁸⁶ Filippo onların tavsiyelerini dinleyerek Niccolo Piccinino'yu Sarzana'ya gönderdi. Burayı ele geçiren Piccinino 1436'da Lucca'ya gelerek Floransalıları endişelendirdi.³⁸⁷

2.7.2.2. Savaşların Üçüncü Aşaması

Piccinino'nun Lucca'ya gelişinden dolayı endişelenen Floransalılar Neri di Gino Capponi'yi Pisa'ya gönderirlerken Papa IV. Eugenius'u 1434'ten beri Kilise Devleti hizmetinde olan Francesco Sforza'nın Floransa ordularının hizmetine girmesi konusunda ikna ettiler. Böylece Francesco Sforza 1436-1440 yıllarında Floransa-Venedik ordularının oluşturduğu Anti-Visconti ittifakının baş komutanı oldu.³⁸⁸ Yeni ittifakın parçası olan Francesco Sforza 1436'da Floransa'da Cosimo de' Medici'yle görüşüp Papa IV. Eugenius ile de yüz yüze tanışmıştı. Niccolo Piccinino Lucca'ya saldırmaya rağmen burayı alamayınca civardaki yerlere ve Lucca'ya bağlı Barga'ya saldırdı.³⁸⁹ Papa IV. Eugenius 1433'ten beri süren barışın bozulmamasını Floransa'dan rica etmişti. Fakat Barga'nın kuşatılmasına Floransalılar sessiz kalamayıp savaş açtılar. Francesco Sforza'nın Piccinino'yu yenmesinin ardından Venedikliler condottieroları olan Mantova markisi Gianfrancesco Gonzaga'yı Lombardiya'ya saldırmaya

³⁸⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 226

³⁸⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 226-228

³⁸⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 226-228

³⁸⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 229

³⁸⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 229

³⁸⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 229-230; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1040

gönderdiler.³⁹⁰ Venediklilerin bu adımından dolayı Piccinino ve Visconti kuvvetleri Toskana'yı terk etmek zorunda kaldılar. Milano'yu Venediklilerin oyalamasını fırsat bilen Floransalılar Francesco Sforza yönetimindeki ordularla Piccinino'nun daha önceden ele geçirdiği yerleri geri almışlar, Visconti'lerin kendilerine saldırma amacıyla aldıkları Lunigiana bölgesinde bulunan Sarzana'yı da 1437'de ele geçirmişlerdir.³⁹¹ (Aynı bölgedeki Massa kenti de Floransa'ya dahil olmuştur.) Floransalılar bir türlü ele geçiremedikleri Lucca'yı da Sforza'nın yardımıyla dört bir taraftan kuşatmışlardı. Bunun ardından Lucca kenti yeniden Filippo Maria'dan yardım istemiştir.³⁹² Floransalılar ve Venedikliler ayrıca Filippo'nun ordularını iki ateş arasında kısıkaç altına alıp yok etmeyi düşünseler de Venedik hizmetinden ayrılıp Visconti hizmetine giren Gianfrancesco Gonzaga bu planı bozmuştu.³⁹³ Bundan dolayı Lombardiya'ya yapılacak saldırılar için gerekli tek kişinin hizmete alınan Francesco Sforza olduğu düşünüldü. Sforza'nın bu sırada Lombardiya'ya gelmesine karşın Po Nehri geçmesi gerekirken Filippo Maria'nın kızı Bianca Maria ile yaptığı nişanın iptal edilmesinden korkması nedeniyle nehri geçmemesi ittifakın planlarını sonuçsuz bıraktı.³⁹⁴

Sforza kendi mülkü haline getirdiği Marche topraklarını komutanı Taliano Furlano'ya koruma amaçlı bırakmıştı. Fakat Furlano'nun Milano hizmetine girmesi onu endişelendirip Filippo Maria ile barış yapmaya mecbur oldu. Buna göre Sforza 1438'de Floransalıları Luccalılarla barıştırıp Lucca'dan vazgeçmelerini sağladı.³⁹⁵ Filippo Maria'nın ihtirasları, Venediklilerden Brescia ve Bergamo'yu geri almak istemesi bölgede uzun süreli bir barışın tesis edilmesini engellemekteydi. Venedik'e saldırmak istese de Sforza ve Floransa'nın buna müdahale edeceğinin bilincinde olan Filippo

³⁹⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 230

³⁹¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 230; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1044

³⁹² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 233

³⁹³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 233-234

³⁹⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 234-235

³⁹⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 236

Maria, Niccolo Piccinino'yla gizli bir plan yapmıştı.³⁹⁶ Bu plana göre Piccinino daha önceden Sforza ile Filippo'nun barış yapmasına kızmış gibi görünerek Romagna'ya gelip burada Papa IV. Eugenius'la görüşecekti. Papa'ya kendisini Kilise hizmetine aldığı takdirde Papalık topraklarını İtalya'da büyüteceği yalanını söylemişti. Papa Eugenius onun bu yalanına inanıp para ve topraklar verdi.³⁹⁷ Piccinino, Ostasio da Polenta'yı yenerek Ravenna'yı işgal edip aynı anda Bologna, Imola ve Forli'yi ele geçirince Piccinino ve Filippo Maria Visconti'nin kurnazca hamlesi başarıya ulaşmış oldu. Papa Eugenius kandırıldığını fark etse de iş işten geçmişti. Romagna'yı böylece ele geçiren Piccinino, Filippo Maria'nın da ordularıyla birleşerek 1438'de Brescia'yı kuşattı.³⁹⁸ Venedikliler Gianfrancesco Gonzaga'nın Milano hizmetine girmesi nedeniyle Papalık hizmetinde bulunan Erasmo de Narni'yi "Gattamelata" komutanları yaptılar.³⁹⁹ Aynı sırada Napoli Krallığı içinde taht kavgası sürmekteydi. Francesco Sforza, Rene d'Anjou'yu destekleme planları kurarken Filippo Maria Visconti ise V. Alfonso'nun yanında yer almayı seçmişti.⁴⁰⁰ Sforza'nın planı Piccinino'nun Romagna'daki faaliyetleri üzerine suya düşünce Floransa yönetimi onu geri çağırdı. Venedikliler Visconti'lerin Brescia ve Verona'yı kuşatmalarına tek başlarına karşı koyamayacaklarını gördükleri için en sonunda Floransa ve Francesco Sforza'dan yardım istediler.⁴⁰¹ Floransa ve Venedikliler Sforza'nın sadece Filippo Maria'nın kızı Bianca Maria ile yapacağı nişanı düşündüğünün bilincindeydiler. Bu nedenle ona kendilerinin zayıf düşmeleri durumunda Filippo'nun kızını vermeyebileceğini söylemeleriyle Filippo Maria'ya karşı onu yeniden harekete geçirdiler.⁴⁰²

³⁹⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 239

³⁹⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 240

³⁹⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 240; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1053

³⁹⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 240-241

⁴⁰⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 241

⁴⁰¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 242

⁴⁰² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 242

Floransa temsilcisi Neri di Gino Capponi'nin Venedik'e gelmesinden sonra Sforza'nın Brescia ve Verona'yı Venedik adına savunmasına karar verildi. Sforza Ferrara'ya giden yol üzerinden Padova'ya ulaşıp Verona'ya yönelmişti. Piccinino onu engellemek için Verona ve Vicenza arasına konumlandığı zaman Sforza dağlardan geçip Verona'ya ulaşmaya karar verdi.⁴⁰³ Hedeflediği gibi olmuş ve kuşatma altındaki Verona'ya gelmeyi başarmıştı. Sforza Verona'yı kurtarıp Brescia'ya ulaştı.⁴⁰⁴ Buradaki Visconti güçlerini alt etmek için önce Brescia çevresindeki kalelere saldırsa da Piccinino kendi güçlerini toparlayarak Mantova markisi Gianfrancesco ile gece vaktinde ikinci defa Verona'yı kuşatmaya başladı. En sonunda Verona kenti Piccinino'nun eline geçmiş oldu.⁴⁰⁵ Verona'nın düştüğünü duyan Francesco Sforza kendisine Vicenza'yı kurtarması tavsiyesi verilmesine karşın Verona'yı geri almaya gitti. Piccinino da Sforza'nın Vicenza'yla meşgul olduğunu sanmıştı. Bu yüzden Sforza ordularına karşı gerekli savunma hazırlıkları yapamadı. Francesco Sforza böylece Piccinino'nun sadece dört gün elinde tutabildiği Verona'yı 1440 tarihinde ele geçirdi.⁴⁰⁶ Piccinino ve Mantova markisi Gianfrancesco buradan kaçarken Visconti askerleri de Brescia'daki kuşatma ordusuna destek vermeye gittiler.⁴⁰⁷ Filippo Maria, Brescia ve Verona kuşatmasında beklediğini elde edemediğinden bu sefer Toskana'ya saldırıp Floransalıları cezalandırmak amacıyla Niccolo Piccinino'yu görevlendirmişti.⁴⁰⁸

Floransalılar saldırı istihbaratını duydukları zaman elçi olarak Neri di Gino Capponi'yi yeniden Venedik'e yolladılar.⁴⁰⁹ Capponi onlara Piccinino'nun Toskana'ya çok yaklaştığı haberini vermişti. Bunun üzerine Francesco Sforza Venedik doge'si

⁴⁰³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 244-246; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1059

⁴⁰⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 245; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1059

⁴⁰⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 246-249

⁴⁰⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 250

⁴⁰⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 250

⁴⁰⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 251

⁴⁰⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 254

Francesco Foscari'ye giderek Piccinino'yu durdurması gerektiğini söylese de Doge bunu kabul etmeyip onun sadece Brescia'yı savunmaya yoğunlaşmasını istedi.⁴¹⁰ Sonuçta Viscontiler Sforza'nın Piccinino'yu Toskana'ya kadar kovalayacağını ve bu sırada Brescia'yı alacaklarını düşünerek büyük bir kumar oynadılar. Fakat Brescia'nın Sforza tarafından terk edilmemesi ve Lombardiya'nın her an saldırılabilecek durumda olması Piccinino ve Filippo Maria'nın sonunu getirdi.⁴¹¹ Nitekim Niccolo Piccinino, Toskana'ya ulaştıktan hemen sonra rakibi Francesco Sforza, Piccinino'nun da bulunmamasının rahatlığıyla Venediklilerle ortak hareket ederek üç yıldan beri kuşatma altında olan Brescia'yı 1440'ta kurtardı.⁴¹² Piccinino'nun Toskana'ya gönderilmesinin yanlış bir manevra olduğu fark edildiğinde Viscontiler onu geri çağırırsalar da Piccinino Floransa'ya karşı savaş hazırlıklarına başlamıştı. San Sepolchro'ya yakın bir komün olan Anghiari'de yapılan bu savaşta Floransalılar Piccinino'ya karşı büyük bir galibiyet kazandılar.⁴¹³

Savaşın ardından Romagna'ya kaçan Niccolo Piccinino gücünü yeniden toplarken Filippo Maria Visconti, Verona'da bulunan Francesco Sforza'nın muhtemel saldırısından korktuğu için Piccinino'yu derhal çağırıp Ferrara markisi III. Niccolo d'Este aracılığıyla Sforza ile de barış yapmaya çalıştı.⁴¹⁴ Sforza, Filippo Maria ile bu esnada barış için soğuk davransa da Venedikliler Sforza'dan şüphelenmeye başladılar. Niccolo Piccinino Lombardiya'ya geldikten sonra daha önceden işgal ettiği Romagna bölgesinin savunmasını oğlu Francesco Piccinino'ya bırakmıştı. Papalık birlikleri Piccinino'nun işgal ettiği Forli ve Bologna'yı geri almaya çalıştıklarında Francesco Piccinino'nun direnişiyle karşılaştılar.⁴¹⁵ Buna karşın Francesco Piccinino'nun

⁴¹⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 254-255

⁴¹¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 255

⁴¹² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 259-260; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 557

⁴¹³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 261-263

⁴¹⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 271

⁴¹⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 271-272

Romagna'ya hâkim olması Ravennalıları endişelendirdiğinden Ravenna signoresi III. Ostasio da Polenta'nın Venedik korumasına girmesinin hemen ardından 1441'de Venedikliler Ravenna'yı tamamen ele geçirdiler. Son Ravenna signoresi III. Ostasio da Polenta ise ailesiyle beraber Girit Adası'na sürüldü.⁴¹⁶ Bunun üzerine Filippo Maria, Niccolo Piccinino'ya yeniden talimat verip 1441'de Brescia'ya ve etrafına saldırttı. Sforza'nın en büyük komutanlarından Ciarpellone'nin de görevinden ayrılıp Filippo Maria tarafından satın alınması ve Piccinino'nun Bergamo'ya çok yakın bir kale olan Cignano'ya saldırması Sforza'yı harekete geçirmişti.⁴¹⁷ Bergamo'ya muhtemel Milano saldırısını engellemek adına Sforza, Piccinino'nun ele geçirdiği Martinengo'yu (Bergamo'ya bağlı bir komün) kuşattı.⁴¹⁸ Fakat ordusunda açlık ve iâşe sıkıntısı baş gösterdiğinden ele geçiremedi ve zafer Piccinino'nun oldu. Piccinino kazandığı bu zaferin mükafatı olarak Filippo Maria'dan kendisine Piacenza signoria'lığının vermesini isteyecek kadar ileri gitmişti.⁴¹⁹ Onun bu küstahlığı nedeniyle Filippo Maria müstakbel damadı Francesco Sforza ile artık barışmak niyetinde olup gönderdiği elçiyle Sforza'ya kızı Bianca Maria ile evlilik yapabileceğini söyledi.⁴²⁰ Sforza bu teklifi seve seve kabul ederek 1441'de Sforza ile Bianca Maria Cremona'daki San Sigismondo Kilisesinde evlilik yaptılar. Bianca'nın çeyizinde olan Cremona kenti de böylece Sforza'nın mülkü oldu.⁴²¹ Aynı senede Cremona Barışı da (Cavriana Barışı olarak da geçmektedir.)

⁴¹⁶ Samuel Romanin, *Storia Documentata di Venezia*, II. Edizione, Tomo IV, Giusta Fuga Editore, Venezia, 1913, s. 205; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 272; Ravenna, 1509'da Venediklilerin Agnadello'daki yenilgilerine kadar Serenissima hakimiyetinde kaldı: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 269; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 188-189

⁴¹⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 272-273

⁴¹⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 273

⁴¹⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 273

⁴²⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 273-274

⁴²¹ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 75; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 274; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 141

imzalanarak uzun süren savaşlar silsilesi bir süre sona ermiştir.⁴²² Cremona Barışı'nın hükümleri daha önceki antlaşmalarla çok az farklarla aynı içeriğe sahiptir.⁴²³

2.7.2.3. Cremona Barışı'ndan Sonra Yaşananlar

Lombardiya'daki bu savaş silsilesi tamamen sona erdikten sonra Napoli Krallığında Rene d'Anjou ve V. Alfonso arasındaki mücadele İtalya'da yeniden savaş ortamını doğurdu.⁴²⁴ Alfonso, Krallık topraklarında Napoli hariç Rene d'Anjou'dan her yeri almıştı. 1441'de Napoli'yi de kuşatmaya başladığı sırada Benevento'ya ve kendisine karşı baronlara destek veren Francesco Sforza'nın topraklarına da saldırılmayı planlıyordu.⁴²⁵ Cremona Barışı'nın imzalandığını, Lombardiya'da savaşların artık sona erdiğini duyan V. Alfonso, rakibi Rene d'Anjou'ya Francesco Sforza'nın yardıma geleceğini biliyordu. Alfonso bu nedenle dost olduğu Filippo Maria Visconti'den Sforza'yı engellemesini istemişti.⁴²⁶ Filippo Maria damadı Sforza'ya karşı sinsice politikasını sürdürüyordu. Papa IV. Eugenius ile görüşüp Sforza'nın Marche bölgesindeki topraklarını Papalığın geri alabileceğini söyledi ve Papa'ya bu konuda yardım edecek kişi için Niccolo Piccinino'yu önerdi.⁴²⁷ Papa Eugenius, Filippo Maria'nın bu tavsiyesine uyarak Papalık ordularını Piccinino'nun kuvvetleriyle birleştirip Marche bölgesine saldırmaya gönderdi. Onlara destek vermek için 1442'de Castelnuovo Kalesi hariç (1443'te Castelnuovo'yu da almıştır) Napoli kentini ele geçirmeyi başaran V. Alfonso kendi kuvvetleriyle Marche'ye ulaştı.⁴²⁸ Sforza Marche bölgesinde Alfonso, Piccinino ve Papalık kuvvetlerini görünce hemen Floransa ve

⁴²² Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 557

⁴²³ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 141

⁴²⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 274

⁴²⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 274; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 75

⁴²⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 275

⁴²⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 275

⁴²⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 275

Venedik'ten yardım istedi. Floransa ve Venedik bir yandan Papa Eugenius ile karşı karşıya gelmeyi göze alamazken diğer taraftan Niccolo Piccinino'nun oğlu Francesco Piccinino'nun Bologna signoresi Annibale Bentivoglio'ya saldırısını engellemekle meşgullerdi.⁴²⁹ Bologna signoresi Annibale Bentivoglio'nun Francesco Piccinino'yu yenip Bologna'ya tekrar hâkim olmasından sonra Floransalılar ve Venedikliler Francesco Sforza'ya yardım etmeye karar vermişlerdir.⁴³⁰ Alfonso'yu destekleyen Filippo Maria, onun Napoli'yi ele geçirip yeni kral olduğunu öğrendikten sonra Marche'de yapılacak bu savaştan vazgeçmiştir.⁴³¹

Marche'de yaşanacak savaşın iptal olmasından sonra Niccolo Piccinino'ya karşı Sforza, Floransalılardan aldığı destekle Fermo'da yapılan savaşta onu yenmeyi başarmıştı.⁴³² Fakat Niccolo Piccinino V. Alfonso ve Papalıktan destek alıp güçlenerek Sforza'nın karşısına yeniden çıktı. Piccinino bu sefer Sforza'nın kuvvetlerini mağlup etmek üzereydi ama Filippo Maria'nın kendisini Milano'ya çağırması zaferini suya düşürdü.⁴³³ Niccolo Piccinino'nun savaş alanını bırakıp Milano'ya giderken yerine vekil olarak oğlu Francesco Piccinino'yu bırakmasını fırsat bilen Sforza, 1444 yılında Monte Olmo yakınlarında yapılan savaşta Piccinino'nun birliklerini mağlup edip Francesco Piccinino'yu esir almıştır.⁴³⁴ Milano'ya gelen Niccolo Piccinino ordularının mağlup edilip oğlunun esir alındığı duymasından kısa süre sonra 1445'te hayatını kaybetmiştir.⁴³⁵ Onun ölmesinden sonra oğulları Francesco ve Jacopo Piccinino hayattaydılar. Piccinino'nun yenilgisini ve ölümünü duyan Papa Eugenius, Kral Alfonso'dan da umduğu yardımı alamadığı için Francesco Sforza'yla barış yapmak zorunda kaldı. Floransalıların aracılık ettiği barış görüşmeleri sonucunda Papalık,

⁴²⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 275

⁴³⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 276

⁴³¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 276

⁴³² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 278

⁴³³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 278

⁴³⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 279; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1086-1087

⁴³⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 279

Marche bölgesinden bazı kentleri alırken geri kalan yerlerin Sforza'ya ait olmasını kabullenmiştir.⁴³⁶ Bologna'da yine karışıklık ortaya çıkarak Canetoli ve Bentivoglio aileleri birbiriyle mücadele etmeye başlamışlardı. Canetoli ailesinin lideri Battista Canetoli Antonio Bentivoglio'nun Bologna'ya gelişiyle kentten kaçmasından sonra yeniden Bologna'ya gelerek bu sefer Annibale Bentivoglio'ya karşı savaş açtı. Francesco Piccinino'yu yenip tekrar Bologna signoresi olmayı başaran Annibale'ye Floransa ve Venedik desteğini sürdürmekteydi.⁴³⁷ Filippo Maria'nın desteğini alan Canetoli'ler bir saldırıyla Annibale Bentivoglio'yu öldürmeyi başardılar. Buna rağmen Bolognalılar bu duruma sinirlenerek ayaklanma çıkarınca Battista Canetoli'yi öldürdüler.⁴³⁸ Annibale'nin ölmesinden sonra varisi olmadığından yerine geçecek birisi arandığı sırada Floransa'da Annibale'nin Sante adında bir akrabası olduğu öğrenildi. Böylece Annibale'nin yerine Sante Bentivoglio yeni Bologna signoresi yapılmıştır.⁴³⁹

Karışıklıklar bu sefer Marche bölgesinde kendisini göstermiştir. Rimini signoresi Sigismondo Pandolfo Malatesta Francesco Sforza'nın damadı olduğu için Pesaro signoresi de olma niyetindeydi.⁴⁴⁰ Fakat Pesaro'yu 1445 yılında Francesco Sforza kardeşi Alessandro Sforza'ya vermişti. Yaşanan bu gelişmeye ilaveten Sigismondo'nun en büyük rakibi Federico da Montefeltro'nun Sforza desteği sayesinde Urbino'da signore olması da Sigismondo'yu çok öfkeli yaptı.⁴⁴¹ Sigismondo Pandolfo Malatesta, Visconti, Aragon ve Papa Eugenius'un desteğini alınca Sforza'ya karşı savaş başlattı. Sforza'ya karşı başlattığı savaş uzun süreden sonra yeniden Lombardiya'ya sıçradı. Venedikliler Niccolo Piccinino'nun oğlu Francesco Piccinino'nun 1446'da Venedik hizmetindeki Micheletto Attendolo'ya mağlup olmasından sonra Monte Brianza'da da

⁴³⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 279

⁴³⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 279

⁴³⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 280

⁴³⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 280

⁴⁴⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 282

⁴⁴¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 282; P. J. Jones, *The Malatesta of Rimini and the Papal State*, s. 191-192

Visconti kuvvetlerini yenerek Lombardiya'ya yaptıkları saldırılarla Milano'ya kadar gelmişlerdi.⁴⁴² Dük Filippo Maria bu durumda en yakın dostu yeni Napoli Kralı V. Alfonso'nun yardımını istemek zorunda kaldı.⁴⁴³ Filippo aynı zamanda damadı Francesco Sforza'yu kendi yanına çekmeye çalışarak ona bütün Milano ordularının başına geçmeyi teklif ederken Venedikliler daha cazip bir teklif yaparak onun savaşa devam etmesini ve Alfonso'nun Lombardiya'ya götüreceği yardımı engellemesini istemişlerdi.⁴⁴⁴ Sforza Venediklilerin teklifini cazip bulmasına rağmen Filippo ve Venedik arasında denge siyaseti izlemesi gerektiğinin farkındaydı. Sforza beklenmedik şekilde kendisine ait Cremona'ya Venediklilerin saldırmaya hazırlandıkları haberini aldığı anda sinirlenerek 1447'de dük Filippo Maria'nın teklifini kabul edip onunla anlaştı.⁴⁴⁵

2.7.2.4. Ambrosiana Cumhuriyeti

Francesco Sforza yardıma gelmeye hazırlanırken kendi kontluğu Cotignola'da bulunduğu sırada Filippo Maria Visconti'nin ölüm haberi gelmiştir (13 Ağustos 1447).⁴⁴⁶ Ondan önce aynı sene Papa IV. Eugenius da ölmüş ve yerine V. Niccolo (1447-1455) Papa seçilmişti.⁴⁴⁷ Dükün ölmesi aynı zamanda Visconti yönetim silsilesinin de sonu demektir. Çok geçmeden Milano'da cumhuriyet kökenli komün yönetimine geri dönüşü simgeleyen fakat sadece üç sene ayakta kalan "Aurea

⁴⁴² Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 75; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 231; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 282

⁴⁴³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 283

⁴⁴⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 283

⁴⁴⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 283; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 75; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 231

⁴⁴⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 142

⁴⁴⁷ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 75; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 231; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 284

Repubblica Ambrosiana: Ambrosiana Cumhuriyeti” ilan edilecektir.⁴⁴⁸ Bu kısa süreli cumhuriyet Milano’nun eski komün döneminde de etkin olan Genel Konsil adındaki bir heyet tarafından yönetilmektedir. (Genel Konsil, Azzone Visconti’nin 1330’da Galeazzo Visconti’nin 1349’da ve Bernabo, II. Galeazzo ile Matteo Visconti’nin 1354’teki üçlü ortak yönetimlerinde Signoria yönetimlerini kurmalarını onaylayan konsildir.)⁴⁴⁹ Milano’ya bağlı pek çok şehir Filippo Maria’nın ölümünden sonra yeni kurulan Ambrosiana Cumhuriyeti’ne güvenmeyip bağımsızlığını ilan etti. Bunlardan Lodi (1447-8) ve Piacenza Venediklilere geçerken Pavia ve Parma bağımsız olmuştu.⁴⁵⁰ Ayrıca boşa kalan bu Visconti topraklarında Fransa Valois ailesi (Gian Galeazzo Visconti’nin kızı Valentina Visconti kan bağından dolayı) Savoia Devleti (Filippo Maria Visconti’nin eşi Maria di Savoia’dan dolayı) ve Habsburglu imparator III. Friedrich (Visconti’lerin vârissiz kalmasından dolayı topraklarının imparatorluk hükmüne girdiği düşüncesiyle) hak talebinde bulundular.⁴⁵¹ Sforza bu sırada Cotignola’dan Reggio kentine gelerek Milano’yla anlaşma için elçiler göndermiş daha sonra da Cremona’ya giderek burada Milano temsilcileriyle anlaşma yapmıştır.⁴⁵² Bu anlaşmaya göre Sforza yeni Milano cumhuriyeti Repubblica Ambrosiana’nın baş komutanı olmasının yanında daha önce Filippo Maria ile yapılan anlaşma hükümleri aynen geçerli sayıldı. Sforza’ya ayrıca Brescia ve Verona’yı alırsa ikisinden birisinin kendisine ait olacağı sözü verildi.⁴⁵³

⁴⁴⁸ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 142; Cesare Cantu, *Storia di Milano*, s. 146

⁴⁴⁹ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 78

⁴⁵⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 284

⁴⁵¹ Andrea Gamberini, “Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza”, *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 34; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 142

⁴⁵² A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 142; Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 284

⁴⁵³ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 285; Giuseppe Cavallotti, *Notizie Istoriche Relative a Francesco Sforza*, s. 28

2.7.2.5. Francesco Sforza ve II. Dukalık Dönemi

Böylece Milano'nun başkomutanı olan Francesco Sforza büyük bir orduyla Pavia'yı kuşattı. Ona direnemeyeceğini anlayan Pavialılar Milano boyunduruğuna girmek istemediklerinden Sforza'ya Pavia signoresi olmasını teklif ettiler.⁴⁵⁴ Sforza bunu kabul ettiği takdirde Milano ile Venedik'in kendisine karşı ittifak kurma ihtimalini göze alsa da teklifi sonunda kabul edip Milano yönetimine Savoia Dukalığı ve Venedik'in Lombardiya'daki emellerinden dolayı vakit kaybedilmemesi gerektiğini söylemişti.⁴⁵⁵ Nitekim Savoia Dukalığı'nın saldırısı da başarıyla bertaraf edildikten sonra Sforza 1447'de Piacenza'yı kuşatıp ele geçirdi.⁴⁵⁶ Sforza'dan bağımsız olarak Milanolular onun daha fazla güçlenmesinden endişelendiklerinden Lodi'yi Venediklilerin elinden alıp barış görüşmeleri başlatılması niyetindeydiler. Bundan dolayı Lodi'ye yakın bir yer olan Caravaggio Kalesi'ni kuşatmışlardı.⁴⁵⁷ Sforza Brescia'ya bir saldırı planladıysa da Milanoluların yardımına gelip Bartolomeo Colleoni'ye bağlı Venedik kuvvetlerini 1447'de yapılan Caravaggio Savaşında mağlup etti.⁴⁵⁸ Buna karşın Francesco Sforza savaştan sonra beklenmedik bir şekilde Venediklilerle barış yapıp Milano Dukalığı'nı ele geçirmesinde yardım etmeleri şartıyla ele geçirdiği bazı yerleri vermeyi taahhüt etmişti.⁴⁵⁹ Sforza'ya çok kızgın olan Milanolular onunla yeniden anlaşmak isteyip diğer taraftan ona karşı savaş hazırlıklarına giriştiler.⁴⁶⁰ Sforza da istediği bir aylık ateşkes süresinde Milanoluların

⁴⁵⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 288

⁴⁵⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 289

⁴⁵⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 289; Giuseppe Cavallotti, *Notizie Istoriche Relative a Francesco Sforza*, s. 32

⁴⁵⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 289-290

⁴⁵⁸ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 142; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 290-291

⁴⁵⁹ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 194; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 142

⁴⁶⁰ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 194

haberi olmadan kendi kuvvetlerini güçlendirdi.⁴⁶¹ Sforza bu sırada 1449'da Parma'ya ve boşa kalan Lodi'yi ele geçirdi.⁴⁶²

Sforza Milano'yla yaptığı bir aylık ateşkes süresinin bitmesinin hemen ardından iyi hazırlanmasının da etkisiyle Milano'ya saldırdı. Venedik tarafında Milano'ya yardım için tek harekete geçen 1449'da göreve getirilen Sigismondo Pandolfo Malatesta olmuştu.⁴⁶³ Venedikliler aynı zamanda 27 Eylül 1449 tarihinde Milano'daki Ambrosiana Cumhuriyeti'ni tanıdıklarını açıkladılar ve iki devlet arasında Adda Nehri sınıır kabul ettiler.⁴⁶⁴ Sforza'nın Milano'ya saldırısı sırasında kentte büyük bir kıtlık yaşandığı için kentliler Guasparre da Vicomercato'nun etrafında toplanarak Porta Nuova'da isyana başladılar.⁴⁶⁵ İsyancılar artık mevcut yönetim sisteminin süremeyeceğini düşünerek Milano'yu tek bir yöneticiye bırakmak istemişlerdi. Bunun için isimleri ilk geçenler Aragonlu V. Alfonso ve Fransa kralı VII. Charles olmalarına rağmen en sonunda Francesco Sforza'nın yönetici olmasında karar kıldılar.⁴⁶⁶ Sforza kentlilerin kendisine teklifini kabul edip 26 Şubat 1450'de yeni dük seçildiği Milano'ya giriş yaptı ve Filippo Maria Visconti'nin damadı sıfatıyla II. Dukalık Dönemi'ni ilan edip Milano'da signoria yönetimini yeniden kurdu.⁴⁶⁷ Aslında Francesco Sforza Ambrosiana Cumhuriyeti döneminde bağımsızlığını ilan eden eski Visconti mülklerini askeri çabalarıyla elde ettiği için kendi iktidarını tesis edebilmiştir.⁴⁶⁸ (Sforza resmi

⁴⁶¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 295-296

⁴⁶² J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 194; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 266

⁴⁶³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 298-299; P. J. Jones, *The Malatesta of Rimini and the Papal State*, s. 200-201

⁴⁶⁴ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 194

⁴⁶⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 299

⁴⁶⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 299-300

⁴⁶⁷ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 195; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 142-143; "Milanolular Francesco Sforza'nın gelişi için ona bir zafer arabası hazırlayıp Porta Ticinese'nin önünde beklediler. Francesco bu zafer arabasını kullanmayı tevazu göstererek kibarca reddetmiştir.": Bkz. Cesare Cantu, *Storia di Milano*, s. 148

⁴⁶⁸ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 78, 81

dukalık payesini İmparator III. Friedrich'e kabul ettirmek istese de imparator bunu onaylamamıştır.)⁴⁶⁹

Floransalılar Sforza'nın Milano dükü yapıldığını öğrendikleri zaman elçilerini Sforza'nın zaferini kutlamaya gönderdiler. Francesco Sforza, Floransa'yı Aragonlular ve Venedikliler karşısında en büyük müttefiki görmekteydi.⁴⁷⁰ Aragonluların her zaman Anjou dostu bir kent olan Floransa'ya karşı olmalarından dolayı Floransalılar da Sforza'yla ittifakı tercih edeceklerdi.⁴⁷¹ Nitekim bu durum 1450'de Sforza-Floransa ittifakına karşı Venedik-Aragon-Siena ittifakını doğurmuştur. Bunun ardından Aragonlu Alfonso Floransalılara karşı Venedik Sforza'ya karşı harekete geçmiştir.⁴⁷² Venediklilerin aynı sırada Bologna signoresi Sante Bentivoglio'ya karşı ayaklanmayı teşvik etmeleri Floransalıları Onlar Konseyi'ni toplamaya itmiştir.⁴⁷³ Floransalılar ayrıca Sforza'nın girişimi üzerine Cenova'yla dostluk kurmuşlardır.⁴⁷⁴ Floransa elçilerinin Venedik Senatosu tarafından kabul edilmemesine karşılık Venedik ve Aragon elçileri de Floransa da kabul edilmediler.⁴⁷⁵ Sforza-Floransa ittifakına Fransa kralı VII. Charles'ın da katılması Venediklileri harekete geçirdi.⁴⁷⁶ Venedik'in müttefiklerinden birisi Montferrat markisi IV. Giovanni Paleologo batıdan Alessandria'ya, Venedikliler doğudan Lodi'ye hücum ettiler. Francesco Sforza Venediklilerin Lodi'ye saldırısını bertaraf ettikten sonra Brescia'ya saldırırken batıda da Montferrat markisini mağlup etmeyi başarmıştır.⁴⁷⁷ V. Alfonso'nun oğlu Ferrante'nin Floransa'ya karşı savaşı sırasında Alfonso'nun en büyük rakibi Rene d'Anjou'nun oğlu

⁴⁶⁹ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 195; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 143

⁴⁷⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 300

⁴⁷¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 300

⁴⁷² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 300; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 143; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 558

⁴⁷³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 302

⁴⁷⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 303

⁴⁷⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 303

⁴⁷⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 304; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 143

⁴⁷⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 304

II. Jean d'Anjou İtalya'ya gelmişti.⁴⁷⁸ Fakat savaşlardan bunalan İtalya'daki güçler 1453'e kadar uzayan Lombardiya Savaşı ve aynı sene İstanbul'un düşmesinden sonra Dalmaçya ve Yunanistan'a ilerleyen Osmanlı kuvvetlerinin Venediklileri telaşlandırması gibi nedenlerle barış yapmaya hazırđılar. Venedik temsilcileri Papa V. Niccolo'ya çok uzun süren bu savaş silsilesinin sonlandırılması konusunda aracılık etmesini teklif ettiler.⁴⁷⁹ Bu yüzden 1454'te taraflar soylu bir delege olan Paolo Balbo'nun başkanlık ettiği görüşmelerde Lodi Barışı'nı 9 Nisan 1454'te imzalayarak İtalya'da 1494 yılında başlayan İtalya Savaşları'na kadar "*Politica dell'Equilibro: Denge Politikası*" adındaki uzun bir barış dönemine (I. Barış Ligi, İtalyan Ligi: Lega Italica) girdiler.⁴⁸⁰ Lodi Barışı 1441'de imzalanan Cremona Barışı'yla aşağı yukarı aynı hükümleri içermektedir;⁴⁸¹ Francesco Sforza Doğu Lombardiya kentleri Brescia, Bergamo ve Crema'yı (Cremona'ya bağlı komünlerden birisi) Venedik yönetimine bırakacak Po Nehri'nin kollarından Adda ve Oglio Nehirleri Venedik ve Milano arasında sınır kabul edilecektir.⁴⁸² Barışın ardından İtalya'da sükunetin sağlanması amacıyla Sforzalar ve Aragonlular arasında önemli evlilik sözleşmeleri yapılmıştır; Buna göre Ippolita Sforza, V. Alfonso'nun torunu II. Alfonso ile sözlenirken V. Alfonso'nun torunu Eleonora ise Francesco Sforza'nın oğullarından Sforza Maria Sforza ile sözlenmiştir.⁴⁸³

⁴⁷⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 305-310

⁴⁷⁹ Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 251; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 310; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 558

⁴⁸⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 311; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 143; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 558

⁴⁸¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 143

⁴⁸² Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 81; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 251; Andrea Gamberini, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza", *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 35; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 143; Giuseppe Cavallotti, *Notizie Istoriche Relative a Francesco Sforza*, s. 44

⁴⁸³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 311; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 278

2.7.3. Lodi Barışı Sonrasında Milano

Francesco Sforza Milano'da eski dük Filippo Maria Visconti'nin hükümetini görevde tutmaya çalışmıştır. Bunun için çeşitli makamlara Visconti devlet adamlarını getirmeye devam ederken karısı Bianca Maria Visconti'nin (Filippo Maria'nın kızı) ve sekreteri Cicco Simonetta'nın da desteklerini alıyordu.⁴⁸⁴ Eskiden bu yana Sforza'nın Anjoularla ilişkisi çok iyi olmasına rağmen Lodi Barışı sonrası Aragonlularla yaptığı evlilik sözleşmeleri II. Jean d'Anjou'nun Aragonlu Ferrante'yle savaşında Sforza'nın Ferrante'ye destek vermesini sağlamıştır. (Bu nedenle Francesco Sforza kardeşi Alessandro Sforza'yı Aragon kuvvetlerine yardıma göndermiştir.)⁴⁸⁵ Fransa Kralı XI. Louis ile de yakın ilişki içerisinde olan Francesco Sforza Louis'den Savona şehrini fief olarak aldıktan sonra Ligurya'da hakimiyet için Fransa'yla ortak hareket ediyordu.⁴⁸⁶ Cenova'da Paolo Fregoso'ya karşı Adorno ailesine destek veren Francesco Sforza 1464'te Cenova'yı ele geçirip 1464-77 yılları arasında sürecek yeni bir Sforza hakimiyeti dönemini başlattı.⁴⁸⁷ Francesco Sforza bunun ardından Burgonya dükü Yiğit Charles'a karşı savaşta Fransa kralı XI. Louis'ye yardım etmek için oğlu Galeazzo Maria Sforza'yı göndermiştir.⁴⁸⁸ Ömrünün son senelerine giren Francesco Sforza Aragonlularla iyi ilişkilerine devam etmişti. Daha önceden Aragonlularla yapılan evlilik sözleşmeleri sonucunda 1465'te Francesco Sforza, kızı Ippolita Maria Sforza'yı Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso ile evlendirdi.⁴⁸⁹ Francesco aynı sene Napoli kralı

⁴⁸⁴ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 81

⁴⁸⁵ Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, Palgrave MacMillan, New York, 2008, s. 73; Milano'dan Napoli'ye yardıma gidenler arasında geleceğin ünlü condottiero'su Roberto Sanseverino d'Aragona'da vardı: Bkz. Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 294

⁴⁸⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 144; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 332; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 563

⁴⁸⁷ Andrea Gamberini, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza", *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 35; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 262; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 251; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 333; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 144-145

⁴⁸⁸ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 145

⁴⁸⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 333; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 299

Ferrante'nin Jacopo Piccinino'yu ortadan kaldırmasında yardım etmiştir.⁴⁹⁰ Bu gelişmeden bir sene sonra 1466'da Francesco Sforza 8 Mart günü 75 yaşında ölünce yerine oğlu Galeazzo Maria Sforza geçmiştir.⁴⁹¹ Francesco dukalık dönemi boyunca eski Visconti bölgelerini egemenliği altına almayı başarsa da Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'ndan arzu ettiği dukalık payesini elde edemeyerek ölmüştür.⁴⁹²

Galeazzo Maria yönetime geçtiğinde genç yaşta olup politikadan çok askeriyede yetenekli birisiydi.⁴⁹³ Onun döneminde Milano ile diğer komünler arasında birtakım ittifakların oluşmasını sağlayan gelişmeler yaşanmıştır. Bunlardan birisi Venedik'e hizmet etmekte olan condottiero Bartolomeo Colleoni'nin Milano ve diğer komünlere tehditkâr davranması ile Floransa'dan sürülen muhaliflerin Venediklileri kışkırtmaları sonucunda onlara karşı 1467'de oluşturulan Milano, Floransa ve Napoli Kralı Ferrante arasındaki ittifaktır.⁴⁹⁴ Bu ittifakın (Napoli, Floransa, Napoli) komutasına Urbino signoresi Federico da Montefeltro getirilmiştir.⁴⁹⁵ Venedikliler ise 1467'de Ferrara markisi Borso d'Este'nin gönderdiği I. Ercole d'Este komutasındaki Ferrara ordusuyla Bartolomeo Colleoni'nin kuvvetlerini birleştirip Floransa'ya savaş açmışlardı.⁴⁹⁶ Bunun üzerine birleşik Floransa-Aragon ve Milano orduları Romagna bölgesinde bulunan Castrocaro'da Venediklilere karşı bir araya geldiler.⁴⁹⁷ 25 Temmuz 1467'de Bologna'ya bağlı Molinella'da gerçekleşen savaş yarım gün sürerek iki tarafın da yenilemeyip geri

⁴⁹⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 334

⁴⁹¹ Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 254; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 81; Andrea Gamberini, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza", *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 35; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 144-145

⁴⁹² Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, s. 81

⁴⁹³ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 145

⁴⁹⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 145; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia Dal Principio dell'Era Volgare Sino all'Anno 1750*, Volume Sesto, Quinta Edizione Veneta, Dal Privilegiato Stabilimento Nazionale di Giuseppe Antonelli Ed., Venezia, 1846, s. 17-18; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 80

⁴⁹⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 346-348; Ambrogio Levati, *Storia d'Italia*, Tomo VI, s. 169; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 18; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 80

⁴⁹⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 347

⁴⁹⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 348-349

çekilmesiyle sona ermiştir.⁴⁹⁸ Muharebe sonucunda Colleoni bölgedeki planlarından vazgeçecek, Venedik'in İtalya'da yayılması da kısa süreyle duraklayacaktır. Bunda Osmanlı ordusunun 1470'te Venedik'e ait Negroponte'yi (Eğriboz Adası) ele geçirmesi etkili olmuştur.⁴⁹⁹ Papa IV. Sixtus'un 1471'de göreve gelmesinden sonra Papa ile Floransa arasında oluşan düşmanlık nedeniyle 1474'te tüm İtalya yeniden iki büyük ittifaka bölünmüştü. Bunlar; Floransa-Venedik-Milano ittifakı ve onlara karşı oluşturulan Papalık-Aragon ve Siena arasındaki ittifaktır.⁵⁰⁰ Galeazzo Maria Sforza iktidarı döneminde diğer devletlerle evlilik ve benzeri yollarla diplomatik bağlar kurmak arzusundaydı. Floransa'nın ünlü signoresi Lorenzo de' Medici'yle arkadaşlık bağları kuran Galeazzo Maria, IX. Amedeo'nun kız kardeşi Bona di Savoia ile evlenerek Savoia Dukalığı ile de ilişkilerini geliştirmek istemiştir. Fransa Kralı XI. Louis ile ilişkileri ise babası Francesco Sforza dönemindeki gibi çoğunlukla olumlu yönde olup Galeazzo'nun ömrünün sonlarına doğru Kral XI. Louis'nin en güçlü rakibi son Burgonya dükü Yiğit Charles (Charles le Temeraire) ile müzakere etmesi nedeniyle bir soğukluk yaşanmıştı.⁵⁰¹ Galeazzo Maria 26 Aralık 1476'da (Santo Stefano şöleninde büyük ayinin yapılacağı Noel günü) kendisine muhalif Cola Montano adında bir hümanist tarafından teşvik edilen genç komplocu aristokratlar Giovanni Andrea Lampugnani, Girolamo Olgiate ve Carlo Visconti tarafından bugünkü Santo Stefano Maggiore Bazilikasında yapılan suikastla öldürülmüş onun yerine henüz 8 yaşında olan oğlu Gian Galeazzo Sforza (1476-1494) geçmiştir.⁵⁰²

Gian Galeazzo'nun amcaları; Bari Dükü Sforza Maria Sforza, "Il Moro" lakaplı Ludovico Sforza, Kardinal Ascanio Sforza ve Ottaviano Sforza küçük yaştaki Gian

⁴⁹⁸ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 146; Ambrogio Levati, *Storia d'Italia*, Tomo VI, s. 170

⁴⁹⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 146

⁵⁰⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 361; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 146; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 567

⁵⁰¹ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 82

⁵⁰² Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 258; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan...*, 82; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 363-367; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 146; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 47-48

Galeazzo'nun velayetini almak için Gian Galeazzo'nun annesi Bona di Savoia'ya karşı mücadele etmeye başlamışlardı.⁵⁰³ Mücadeleyi ilk başta Gian Galeazzo'nun annesi Bona di Savoia, Galeazzo Maria Sforza'nın sekreteri olan Cicco Simonetta'nın da yardımıyla kazandı.⁵⁰⁴ (Simonetta, Milano'da yürütme organlarından birisi olan Genel Konsil başkanlığına da getirilmişti.) Bunun üzerine Gian Galeazzo'nun amcaları Milano'dan kaçarlarken başka bir grup da condottiero Roberto Sanseverino d'Aragona'nın öncülüğünde 1478-9'da Cenova'ya gitmiştir.⁵⁰⁵ Floransa'ya karşı Toskana bölgesinde savaş halinde olan Papalık ve Napoli, Milano'nun Floransalı Medici'lere yardımını engellemek için Cenova'ya giden Roberto Sanseverino d'Aragona ile diğer Milano'dan kaçanlar aracılığıyla Prospero Adorno'yu Cenova'da isyana teşvik ettirmişti.⁵⁰⁶ Gian Galeazzo Sforza'nın annesi Bona di Savoia Cenova'daki söz konusu isyanı bastırmak adına teşebbüste bulunsa da başarılı olamadı.⁵⁰⁷ Böylece Cenova 1478'den 1488'e kadar yeniden bağımsızlığını ilan etmiş oldu.⁵⁰⁸ Bona di Savoia başka bir hamle daha yaparak Prospero Adorno'ya karşı Battista Fregoso'yu yanına çekip onun bağımsız Cenova doge'si olmasını sağladı.⁵⁰⁹ Toskana'da katıldığı savaşların ardından Roberto Sanseverino d'Aragona, Gian Galeazzo'nun amcaları Ludovico Sforza ve Ascanio Sforza ile Milano'ya saldırmıştır.⁵¹⁰ Düşüş Bona di Savoia Genel Konsey başkanı olan Cicco Simonetta'nın itirazına rağmen sekreterlerinden birisi olan Ferraralı Antonio Tassino'nun tavsiyesine uyarak Gian Galeazzo'nun amcalarının Milano'ya girmelerine razı olduğu için

⁵⁰³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 387; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 146-147

⁵⁰⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 147

⁵⁰⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 387; Gian Galeazzo'nun amcalarından Sforza Maria Sforza Bari dükü olduğu Napoli Krallığı'na, Ludovico Sforza Pisa'ya, Ascanio Sforza Perugia'ya kaçmışlardır: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 51

⁵⁰⁶ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 564; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 53

⁵⁰⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 388

⁵⁰⁸ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 147

⁵⁰⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 388

⁵¹⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 395; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 147

yenilerek Milano'dan ayrılmak zorunda kaldı.⁵¹¹ Böylece 1480 yılında Ludovico Sforza hükümetin başında bulunan Cicco Simonetta'yı da devirip onu idam ettirmiş ve yeğeni Gian Galeazzo Sforza'ya naiplik kimliğiyle Milano'nun de facto yeni hâkimi olmuştur.⁵¹² Ludovico Sforza 1479'da Bari Dükü payesini elde ederek daha da güçlendiği için resmi Milano dükü olan küçük yeğeni Gian Galeazzo'ya karşı tehditkâr davranmaya başlamıştır.

1482-84 yıllarındaki Ferrara Savaşı'nda Venedikliler Ludovico Sforza'nın Milano'dan kovduğu Roberto Sanseverino d'Aragona'yı hizmetlerine almışlardı.⁵¹³ Karşı ittifakta olan Milano ise Floransa-Napoli-Milano-Ferrara ittifakının baş komutanlığına Urbino signoresi Federico da Montefeltro'yu getirdi.⁵¹⁴ Venedikliler yayılmalarını sürdürerek Ficarolo'yu ele geçirmeyi başardıkları sırada Ferrara Markiliği ve Milano kuvvetleri, ittifak komutanı Urbino signoresi Federico da Montefeltro'nun Bologna'da ölmesi nedeniyle savunmasız durumdaydılar.⁵¹⁵ 1483 yılında Venedik'e karşı hareket planları yapmak amacıyla Cremona'da yapılan toplantıya Ludovico Sforza da dahil oldu.⁵¹⁶ Toplantıda alınan kararlar Ludovico Sforza'nın Venedik'e saldırmasına onay verilse de Ludovico, yanındaki birliklerle sadece Ferrara'yı savunabileceğini söyledi.⁵¹⁷ Venedik yönetimi bu sırada hizmetlerindeki Roberto Sanseverino d'Aragona'yı Adda nehrinden geçirtip Milano'yu karıştırmaya yollamıştı. Roberto Sanseverino d'Aragona'nın Milano'da Gian Galeazzo Sforza'nın annesi Bona di Savoia'nın adı altında Milano isyancılarını bir araya getirmeye çalışması Ludovico Sforza'nın tepkisini çekmişti.⁵¹⁸ Venedik'e karşı oluşan bu birlikte ise Mantova markisi

⁵¹¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 147; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 395

⁵¹² A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 147; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 395

⁵¹³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 402; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 70

⁵¹⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 402; Ambrogio Levati, *Storia d'Italia*, Tomo VI, s. 206; 70

⁵¹⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 404

⁵¹⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 405

⁵¹⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 405

⁵¹⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 406

I. Federico Gonzaga'nın ölmesinin ardından Napolili II. Alfonso ile Ludovico Sforza arasında kavga doğmuştur.⁵¹⁹ Alfonso müstakbel damadı Gian Galeazzo Sforza'nın Milano'da tek yönetici olmasını, Ludovico Sforza'nın onun yerini gasp etmemesini istiyordu.⁵²⁰ (Bu gelişme Ludovico Sforza'nın Aragonlularla ilişkisini kötüleştiren basamaklardan birisi olmuştur.) Ludovico Sforza'nın diğer kazanımları 1485-86'da Napoli ve Papalık arasındaki savaştan sonra yapılan barışta Cenova'nın dışlanması ardından olmuştur.⁵²¹ Cenovalılar Floransalılara ait Sarzanello'ya saldırsalar da yenilerek geri çekildiler ve Floransalılar aynı sene 1487'de Sarzana'yı ele geçirmişlerdir.⁵²² Floransalılara Milano'dan Ludovico Sforza, Cenova'da gözü olduğu için destek getirmişti. Nitekim bir sonraki sene 1488'de Ludovico Sforza taraftarı partinin galip gelmesiyle Cenova yeniden Sforza hakimiyetine (1488-1499) girmiştir.⁵²³

Gian Galeazzo 1489'da halası Ippolita Sforza'yla evli Napoli Prensi II. Alfonso'nun kızı Bari Düşesi (1501'den itibaren) payesine sahip Isabella d'Aragon ile evlenerek amcası Ludovico Sforza'ya karşı güç elde etmek istemiştir.⁵²⁴ Bu gelişme Aragonlular ile Ludovico arasında düşmanlığı en sonunda gün yüzüne çıkartıp Ludovico'nun karşılık olarak Ferrara Signoria'lığını yöneten Estensilerden Beatrice d'Este (Ferrara markisi I. Ercole d'Este'nin kızı) ile 1491'de evlenmesine yol açtı.⁵²⁵ Amcası Ludovico Sforza karşısında tutunamayan Gian Galeazzo çok geçmeden

⁵¹⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 407

⁵²⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 407; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 77

⁵²¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 415; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 347; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 85

⁵²² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 417; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 88

⁵²³ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 147; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 417; Ludovico Sforza, Cenova için Agostino Adorno'yu on yıl süreyle kendi valisi olarak atamıştır: Bkz. Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 565-566; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 93

⁵²⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 351; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 147; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 95

⁵²⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 147; Ercole d'Este diğer kızı Isabella'yı da Mantova markisi Gianfrancesco Gonzaga'yla evlendirdi: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 97

devrilerek Ludovico tarafından kalede hapsedilmiştir.⁵²⁶ Gian Galeazzo'nun 1494'te ölmesiyle onu darbeye deviren Ludovico Sforza yeni Milano dükü (1494-1499) olmuştur.⁵²⁷ Buna rağmen Ludovico önceki Milano düklerinin aksine İtalya diplomasisinde kabul görmeyen birisi olup Floransa'da Lorenzo de' Medici'nin iktidarının son yıllarında yaptığı gibi Aragon Napoli Krallığı'yla yakınlaşan Lorenzo'nun oğlu Piero de' Medici'den dolayı kendisini yalnız hissetmiştir.⁵²⁸ Bu durum onun İtalya Savaşları'nı (1494-1554) başlatan hamlesi olarak tarihe geçen Fransa Kralı VIII. Charles'ı İtalya'ya çağırmasına sebep olmuştur.⁵²⁹ (Ludovico'ya kayınpederi Ercole d'Este de Venedik tehdidine karşı savunma amacıyla destek vermektedir.)⁵³⁰

2.8. Ferrara Signoria'lığı; Estensiler, Mantova'da Bonaccolsi ve Gonzaga Aileleri

Ferrara, Mantova gibi Kuzey İtalya'da feodal bir lordluktan türemiştir.⁵³¹ Bütün Toskana ve Emilia'nın hâkimi Canossa ailesinden Tedaldo, burayı Papa XV. İohannes'ten elde etmişti.⁵³² Kontes Matilda'nın ölmesinden (1115) sonra ortaya çıkan otorite boşluğunun ardından ilk yönetici aileler; Ghibellin taraftarı Salinueria Torelli ve Guelf Adelardi aileleri kendi aralarında mücadele ediyorlardı.⁵³³ Ferrara'ya hâkim olan Estensi ailesi aslında X. yüzyılda II. Berengario'nun Kuzey İtalya'yı Arduinica,

⁵²⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 147

⁵²⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 156

⁵²⁸ Michael Mallett and Christine Shaw, *the Italian Wars, 1494-1559*, Routledge, New York, 2014, s. 11; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 148

⁵²⁹ Marco Pellegrini, *Le guerre d'Italia 1494-1530*, Il Mulino, Universale Paperbacks, Bologna, 2009, s. 23-24; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 148, 155; Milano beş sene sonra 1499'da XII. Louis'nin komutanı Gian Giacomo Trivulzio tarafından ele geçirildi. Venedikliler aynı sene Angiers'te dükük topraklarının işgal edilmesi için Fransa'yla anlaşmışlardı: Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 172; Ludovico çıkardığı ayaklanmayla yeniden dük olmaya çalışsa da esir edilecektir: Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 174

⁵³⁰ Marco Pellegrini, *Le guerre d'Italia 1494-1530*, s. 23-24; Ercole d'Este'nin amacı aslında eşinin babası Aragonlu Ferrante ile damadı Ludovico Sforza'nın arasını yapmaktı: Bkz. Michael Mallett and Christine Shaw, *the Italian Wars, 1494-1559*, s. 16

⁵³¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 207

⁵³² John W. Parker, Christopher Kleinhenz, "Ferrara", *Medieval Italy*, s. 335-336

⁵³³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 207, 263

Aleramica ve Obertenga diye üç kısma ayırdığı markiliklerden sonuncusu olan Obertenga Markiliği'ne dayanmaktadır.⁵³⁴ Bu markilikte ön plana çıkan Alberto Azzo'nun oğullarından IV. Guelfo, Bavyera ve Karintiya'da (Welf Hanedanı) hâkim olurken, diğer ardılları Kuzeydoğu İtalya'ya gelerek Padova çevresinde Estensi ailesinin temelini atmışlardır.⁵³⁵ Ailenin ilk öne çıkan şahsiyetlerinden birisi olan I. Obizzo döneminde Estensiler adlarını Kuzeydoğu İtalya'da duyurmaya başladılar.⁵³⁶ Obizzo'nun torunu olan VI. Azzo d'Este (1170-1212) Ferrara'nın ilk signoresi olup 1206-1208 arasında Verona ile 1207-1208 arasında Mantova podestası da olmuştu.⁵³⁷ Treviso Markiliği'nden Ezzelini'lere mensup II. Ezzelino da Romano, VI. Azzo'ya karşı sefer başlatıp onu yenmeyi başardı.⁵³⁸ Ferrara kent yönetiminde ise Estensiler 1195'ten itibaren gelecekteki rakipleri Salinguerra Torelli ailesiyle Ferrara podestallığını dönüşümlü olarak yönetiyorlardı.⁵³⁹ (1213'te ortak bir anlaşmaya vararak podesta atamalarını düzenlemeye çalışmışlardır.)⁵⁴⁰ Buna rağmen Estensiler ana merkezleri Este Markiliğini VI. Azzo'nun ardından yerine geçen Marki Aldobrandino'nun 1215'te ölümünden sonra kaybetmeleriyle Ferrara'da varlıklarını sürdürseler de rakip Ghibellinci Ferraralı Salinguerra Torelli ailesi 1220'de yönetimi tamamen ele geçirmişti.⁵⁴¹ Bu durum sadece yirmi sene kadar sürüp 1240'ta VII. Azzo d'Este Ferrara'da yeniden signoria yönetimini inşa etmiştir.⁵⁴² VII. Azzo, imparatorluğun Veneto'daki güçlü lordu Ezzelino da Romano'nun Emilia bölgesindeki düşmanı

⁵³⁴ Estensi, Malaspina ve Pallavicino aileleri köken olarak Obertenga Markilerine dayanırlar: Bkz. Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 193; Alessandro Torti, *Storia di Genova dalle Origini al 1190*, s. 22

⁵³⁵ Andrea Castagnetti, *Profilo dei marchesi estensi (secoli XI-XIII)*, in *Studi di Storia per Luigi Ambrosoli*, Verona, 1993, s. 1-5

⁵³⁶ Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, s. 50

⁵³⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 265, 271; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 107; "XIII. yüzyılın ilk yıllarında Verona'da Sambonifacio ve Estensi ailesinden podestalar bulundular.": Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 208

⁵³⁸ Trevor Dean, "The rise of signori", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 460; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 207

⁵³⁹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 207, 263

⁵⁴⁰ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 207

⁵⁴¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 207, 263

⁵⁴² Edward Hutton, *The Cities of Romagna and Marches*, s. 45, Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 207; Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, s. 14

durumundaydı. Estensiler Ezzelino da Romano'ya karşı Verona'da Sambonifacio ile Treviso'da Da Camino ailesine destek vermekteydiler.⁵⁴³ Ezzelino ise Estensilerin Ferrara'daki rakipleri Ghibellin Salinguerra Torelli ailesine destek veriyordu.⁵⁴⁴ VII. Azzo d'Este'nin 1236-37 yıllarında Vicenza ve Padova'da kısa süreli hakimiyetinin ardından bu iki kent 1237'den 1259'a kadar Ezzelino'nun eline geçmiştir.⁵⁴⁵ Buna rağmen Papa IV. Alexander'in girişimleriyle VII. Azzo ve diğer Guelf müttefikleri Ezzelino'yu Casano d'Adda Savaşı'nda mağlup etmeyi başarmışlardır.(1259)⁵⁴⁶

Diğer önemli bir komün olan Mantova'da 1207-1208'de VI. Azzo d'Este podesta olmuştu.⁵⁴⁷ Estensiler Sambonifacio ve rakip Salinguerra Torelli ailesinden kimselerle Mantova'da egemenliklerini sürdürmekteydiler.⁵⁴⁸ Estensiler gibi Guelf taraftarı Veronalı Sambonifacio'lar ise 1257'de VII. Azzo d'Este ile Mantova'da ömür boyu capitano del popolo seçildiler.⁵⁴⁹ Buna karşın söz konusu aileler Ghibellin taraftarı Bonaccolsi'ler tarafından devrildiler ve Bonaccolsi'ler 1272'den itibaren Mantova'da signoria yönetimlerini kurdular.⁵⁵⁰ Mantova'nın ilk hakimi Pinamonte Bonaccolsi 1277'de yaşam boyu capitano del popolo yapılmıştı.⁵⁵¹ Ferrara'da ise VII. Azzo'nun ardılı II. Obizzo d'Este (1264-1293) 1264'te Ferrara'da kendisini yaşam boyu signore seçtirip 1288-1289'da da Modena ve Reggio Emilia kentlerinin signoresi oldu.⁵⁵² Estensiler böylece her üç şehirde de (Ferrara, Modena ve Reggio Emilia) uzun dönemli hakimiyetlerinin ilk adımlarını attılar. II. Obizzo'nun ölümünün ardından oğulları VIII.

⁵⁴³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 206

⁵⁴⁴ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 206

⁵⁴⁵ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 266, 271

⁵⁴⁶ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 87-88; Giovanni Villani, *Nuova Cronica*, s. 298-299

⁵⁴⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 265

⁵⁴⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 208

⁵⁴⁹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 208, 265

⁵⁵⁰ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 208, 265

⁵⁵¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 265

⁵⁵² Edward Hutton, *The Cities of Romagna and Marches*, s. 45; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 217-218, 263, 265; Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, s. 16

Azzo, Francesco ve II. Aldobrandino'nun taht kavgasından faydalanan Mantovalı Bonaccolsi'ler Estensilere saldırılarını sürdürdüler.⁵⁵³

Ferrara'da VIII. Azzo'nun hükümdarlığı sırasında yeni Mantova signoresi olan Guido Bonaccolsi, yönetimini daha kalıcı hale getirirken ardılı Rinaldo Passerino Bonaccolsi, Kutsal Roma-Germen imparatoru VII. Heinrich'in İtalya'ya seferine eşlik edip Guelf Estensi ailesinin mülkleri Reggio ve Modena'yı 1306'da işgal etmeyi başardı.⁵⁵⁴ Buna karşın Bologna'da Guelf partisinin lideri seçilen Malatesta ailesi bu duruma sessiz kalmayıp bölgedeki Ghibellin mülklerine saldırdı. Üç Ghibellin ailesi Bonaccolsi (Mantova), Scaligeri (Verona) ve Milano'da Visconti'ler, Avignon Papası XXII. Iohannes'in İtalya'da Ghibellin otoritesindeki yerleri itaat altına alması için 1319'da atadığı komutan Bertrando del Poggetto'ya karşı birbirleriyle dayanışma kurdular. Bu ittifak aynı zamanda Ghibellin Bonaccolsi ailesi tarafından Estensiler'den ele geçirilen Modena'ya Guelf kenti Bologna'nın saldırısı sonucunda başlayan 1325'teki Zappolino Savaşı'nda yer almış ve Riminili Malatesta güçlerini Romagna'ya geri çekilmeye zorlamıştır.⁵⁵⁵ Buna karşın Rinaldo Passerino Bonaccolsi ve ailesi 1328'de yapılan darbeye devrilerek Gonzaga ailesinin ilk lideri I. Luigi (Ludovico) Gonzaga Mantova'ya egemen olmuştur.⁵⁵⁶ (Luigi aynı zamanda İmparator IV. Ludwig tarafından vekil: vicar seçilmişti.) Gonzaga ailesi yönetiminde Mantova, 1432'de Kutsal Roma-Germen İmparatoru Sigismund'un Gianfrancesco Gonzaga'ya başlığıyla

⁵⁵³ Edward Hutton, *The Cities of Romagna and Marches*, s. 45

⁵⁵⁴ Edward Hutton, *The Cities of Romagna and Marches*, s. 45; Rinaldo Passerino Bonaccolsi 1312 yılından itibaren Gonzaga'lar tarafından 1328'de devrilmesine kadar Modena'ya hâkim oldu: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 265

⁵⁵⁵ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 39; P. J. Jones, *The Malatesta of Rimini and the Papal State*, s. 52; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 412-413

⁵⁵⁶ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 265; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 436

Markiliğe yükseltildi.⁵⁵⁷ Bunu 15 Mart 1530 yılında V. Karl'ın II. Federico Gonzaga'ya ihsan ettiği dukalık payesi izlemiştir.⁵⁵⁸

Ferrara'da VIII. Azzo'nun 1308'de ölümünden önce gayrimeşru oğlu Fresco'yu vârisi ilan etmesi Azzo'nun kardeşleri II. Aldobrandino ve Francesco'nun tepkisini çekmişti. Venedik'in destek verdiği Fresco'ya karşı Papa V. Clement, Napoli kralı Bilge Robert'e başvurdu.⁵⁵⁹ Bilge Robert'in verdiği destekle Ferrara 1310'dan 1317'ye kadar Papalık işgaline girmiştir.⁵⁶⁰ Buna karşın Estensiler 1317'de Ferrara'da yeniden iktidarı elde etmişlerdir. 1317'de II. Aldobrandino ile yönetime geçen oğlu III. Obizzo, iktidarının ilk yıllarında İtalya'ya biat ettirmek isteyen Avignon Papası XXII. İohannes'in komutanı Bertrando del Poggetto'nun Ferrara kuşatmasıyla uğraşmak zorunda kaldı. Papa XXII. İohannes Estensileri aforoz bile ilan etmişti.⁵⁶¹ Estensiler de dahil İtalya'daki pek çok devletin ilk defa bir araya geldiği 1331'deki Castelbaldo Ligi dayanışmasında Bertrando del Poggetto yenilmiştir.⁵⁶² Obizzo bunun ardından 1336-39 yıllarında oluşturulan I. Luigi (Ludovico) Gonzaga, Floransa ve Venedik'in oluşturduğu Anti-Scaligeri Ligi'ne katılıp Verona signoresi II. Mastino della Scala'nın yayılmasına karşı mücadele etti. III. Obizzo d'Este aynı sırada Bonaccolsi ailesinin 1328'de devrilmesinden sonra Modena'yı 1336'da geri almayı başardı.⁵⁶³ III. Obizzo'nun ardılı III. Aldobrandino ise (1352-61) kısa hükümdarlığında akrabası Francesco di Bertoldo d'Este'ye karşı savaşmıştır.⁵⁶⁴ Bu taht kavgasından faydalanmak için Padova'lı Carraresi

⁵⁵⁷ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 195; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 562

⁵⁵⁸ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 272

⁵⁵⁹ David Abulafia, "The Italian South", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 490-491; Robert'in kız kardeşi Beatrice, VIII. Azzo ile evliydi: Bkz. David Abulafia, "The Italian South", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 490

⁵⁶⁰ Papalığın bu yönetimi sırasında eski Torelli ailesinin üyeleri Ferrara'ya geri getirildiler. Ayrıca VIII. Azzo'nun kardeşlerinden Francesco d'Este öldürülürken II. Aldobrandino d'Este de tutuklanmıştı: Bkz. Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, s. 18

⁵⁶¹ Edward Hutton, *The Cities of Romagna and Marches*, s. 46

⁵⁶² A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 131

⁵⁶³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 265; J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 128; Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, s. 19

⁵⁶⁴ Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, s. 19

ailesi Francesco di Bertoldo d'Este'ye destek veriyordu. Francesco'nun isyanı başarısızlıkla sonuçlansa da 1354'te yapılan barışta III. Aldobrandino, Padova'lı Carraresi'lere Vighizzolo ve Padovano kalelerini bırakmak zorunda kaldı.⁵⁶⁵ Aldobrandino'dan sonra onun yerine gelen kardeşi II. Niccolo d'Este (1361-88) Bernabo Visconti'yle savaşlar yapmıştır.⁵⁶⁶ Bernabo Visconti, 1306'dan beri Mantova hakimiyetinde olan Reggio Emilia'yı 1371'de Feltrino Gonzaga'dan ele geçirmişti.⁵⁶⁷ Niccolo'nun diğer kardeşi Alberto (1388-93) kardeşinin aksine Gian Galeazzo Visconti'yle ittifak kurmuş, bu ittifak sayesinde Padova'ya kaybettiği yerleri geri almıştır.⁵⁶⁸ Alberto'dan sonra signore olan oğlu III. Niccolo d'Este (1393-1441) uzun bir süre Ferrara'yı yönetmiştir. Niccolo d'Este iktidarının ilk yıllarında Francesco di Bertoldo d'Este'nin oğlu X. Azzo d'Este'ye karşı mücadele etmiştir. Azzo d'Este babası gibi isyan ederek Modena soylularını yanına çekmişti.⁵⁶⁹ X. Azzo'nun isyanı 1395'te bastırılmasına rağmen ilerleyen dönemde Faenza signoresi Astorre Manfredi onu vekaletine aldı. 1405'te de Venedikliler tarafından Estensilere yapılan saldırılarda Azzo taht karışıklığı için kullanıldı.⁵⁷⁰ III. Niccolo'nun mücadele ettiği diğer bir bölge de Modena'nın güneyinde yer alan Frignano'ydu.⁵⁷¹ Burada Obizzo di Montegarullo 1390'dan itibaren Estensilere karşı sık sık isyan girişimlerinde bulunmuştu. En sonunda 1408'de isyancı Obizzo, Estensilere teslim olmuştur.⁵⁷² İtalya içinde ise III. Niccolo'nun iktidarının ilk yıllarında toprak kayıpları yaşanmıştı. Nonantola ve Bazzano, Bologna'ya, 1395'te de Polesine Venedik yönetimine geçmişti.⁵⁷³ Gian Galeazzo Visconti'nin 1402'de ölümünün ardından III. Niccolo d'Este, hizmetine aldığı

⁵⁶⁵ Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, s. 20

⁵⁶⁶ Edward Hutton, *The Cities of Romagna and Marches*, s. 46

⁵⁶⁷ Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, s. 20; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 53

⁵⁶⁸ Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, s. 21; Edward Hutton, *The Cities of Romagna and Marches*, s. 46

⁵⁶⁹ Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, s. 23

⁵⁷⁰ Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, s. 24

⁵⁷¹ Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara...*, s. 24

⁵⁷² Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara...*, s. 24

⁵⁷³ Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara...*, s. 24-25

başarılı condottiero'su Ugucione Contrari'nin askeri yetenekleri sayesinde Kuzeydoğu İtalya'da daha aktif rol oynamaya başladı.⁵⁷⁴ Reggio Emilia'ya sahip olan Parma signoresi Ottobuono de' Terzi' ye karşı başarılı savaşlardan sonra III. Niccolo d'Este, Reggio Emilia ve Parma kentlerini 1409'da fethetmiştir.⁵⁷⁵ Buna karşın Niccolo, Terzi'den ele geçirdiği Parma'yı 1419'da Visconti'lere satacaktır.⁵⁷⁶ Parma'nın Visconti'lere satılması Estensi gücüne olumsuz etki etmemiştir. 1438'de Polesine'nin Venediklilerden geri alınması bunun göstergesidir.⁵⁷⁷ III. Niccolo döneminde Estensiler ayrıca daha önceden Ravenna'ya kaybettikleri Bagnacavallo'yu, Massalombarda komününü ve Toskana'da bulunan Garfagnana'yı da 1420'li yıllarda hakimiyetlerine almışlardır.⁵⁷⁸ III. Niccolo d'Este özellikle 1423-54 yıllarında İtalya'yı kasıp kavuran Lombardiya Savaşları'nda savaşan taraflar arasında bir hakem ve arabulucu rolünü üstlenmiştir.⁵⁷⁹ 1441'de Niccolo'nun ölümü sonrasında oğlu Leonello (1441-1450) kısa sürede Ferrara markisi olmuştur. Leonello da dış politikada babası gibi kendisini arabulucu konumuna getirmiştir.⁵⁸⁰ Leonello'dan sonra markiliğe Borso d'Este (1450-71) yükselmiştir. Borso d'Este'nin en büyük başarısı 1451-2'de Roma'da taç giymek amacıyla İtalya'ya gelen Kutsal Roma-Germen imparatoru III. Friedrich'ten Modena ve Reggio dukası payesi alması, bunun ardından da 1471'de Papalık tarafından kendisine Ferrara dukası payesi verilmesidir.⁵⁸¹

Ferrara en büyük mücadelesini aynı zamanda condottiero olan Ferrara markisi I. Ercole d'Este (1471-1505) yönetiminde 1482-84 yılları arasında cereyan eden "Tuz

⁵⁷⁴ Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara...*, s. 25

⁵⁷⁵ Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 899; Niccolo d'Este, Terzi'ye karşı mücadelelerinde Parma'nın soylu Rossi ve San Vitale aileleriyle Rolando Pallavicino'yu kendi yanına çekmiştir: Bkz. Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, s. 25

⁵⁷⁶ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 74

⁵⁷⁷ Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara...*, s. 26

⁵⁷⁸ Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara...*, s. 26

⁵⁷⁹ Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara...*, s. 26

⁵⁸⁰ Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara...*, s. 27

⁵⁸¹ Edward Hutton, *The Cities of Romagna and Marches*, s. 47; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 562

Savaşı: Guerra di Sale” olarak da adlandırılan Ferrara Savaşı’nda yapmıştır. Savaşın başlıca nedeni Ferrara’ya bağlı bir komün olan Comacchio’daki tuz madenlerini kendi toprağı olduğu için elinde tutmak isteyen Ferrara’ya karşı Venedik’in itirazlarıydı.⁵⁸² Bunun yanında Ferrara’nın 1438’de Polesine’yi Venedik’ten alması Venediklileri kızdırmıştı. Bir diğer neden ise Venedik’in XV. yüzyılın başından itibaren İtalya’nın Kuzeydoğu topraklarını istila etmesiydi. Venedikliler Ferrara’ya karşı bu savaşta hizmetlerine Ludovico Sforza’nın Milano’dan kovduğu Roberto Sanseverino d’Aragona’yı almışlardır.⁵⁸³ Karşı ittifakta (Floransa-Napoli-Milano-Ferrara ittifakı) ise baş komutanlığa Urbino signoresi Federico da Montefeltro getirilmiştir.⁵⁸⁴ Napoli kralı Ferrante ilk hamle olarak oğlu II. Alfonso’yu Ferrara markisi Ercole d’Este’nin yardımına yollamıştı.⁵⁸⁵ Çünkü aynı esnada Venedik’in başkomutanı Roberto Sanseverino d’Aragona’ya bağlı Venedik birlikleri, Venedik’in 1441’den itibaren en güneydeki üssü Ravenna’dan hareket ederek Ferrara Markiliği’nin kuzeyindeki Ficarolo’yu kuşatmaya başladılar. Venedikliler Ficarolo’yu ele geçirdikleri sırada karşı ittifak komutanı Urbino signoresi Federico da Montefeltro’nun Bologna’da ölmesi nedeniyle yerine oğlu Guidobaldo da Montefeltro geçmişti.⁵⁸⁶ Floransa ve Napoli, Venediklilerin bu ilerlemesine Papa IV. Sixtus’un onay vermemesini istemişlerdi. Roma’da kardinaller ve elçiler de papayı ikna etmeye çalıştılar.⁵⁸⁷ Papa Sixtus en sonunda onları dinleyerek Venedik’le oluşturduğu birlikten çıkıp 30 Nisan 1483’te Napoli-Floransa-Milano’yla bir ittifak oluşturdu.⁵⁸⁸ Venedikliler bu ittifaka rağmen Ferrara’yı tehdit etmeye devam ettiler. Özellikle Venediklilerin Ferrara’ya bağlı

⁵⁸² Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 401-402

⁵⁸³ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 402; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d’Italia*, Volume Sesto, s. 70

⁵⁸⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 402; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d’Italia*, Volume Sesto, s. 70

⁵⁸⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 402

⁵⁸⁶ Ludovico Antonio Muratori, *Annali d’Italia*, Volume Sesto, s. 72; Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 404

⁵⁸⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 405

⁵⁸⁸ Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 118; Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 405

Argenta'yı da ele geçirdikten sonra Ferrara surlarına kadar gelmeleri nedeniyle sözü edilen birlikteki devletlerden Floransa ve Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso'nun birlikleri Venedik'e karşı Ferrara'yı savunmaya gittiler.⁵⁸⁹ Tüm İtalya'nın kendilerine karşı birleştiğini fark eden Venedikliler Rene d'Anjou'nun hayatta olan torunu Lorraine dükü II. Rene d'Anjou'yu (Renato II di Lorena) hizmetlerine aldılar.⁵⁹⁰ II. Rene d'Anjou'ya bağlı birlikler Ferrara'ya yardım eden kuvvetleri Adria Savaşı'nda mağlup etse de Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso karşı manevra olarak Venediklilere saldırmaya başlamış Bergamo, Brescia ve Verona'ya girip buraları yağmalamıştır.⁵⁹¹ Bu sırada Ferrara markisi Ercole d'Este de kaybettiği yerleri geri almayı başardı. Buna rağmen her iki taraftaki olumsuz gelişmeler savaşın sonlanmasına neden olmuştu. Venedikliler hizmetleri aldıkları Lorraine dükü II. Rene d'Anjou'nun Fransa'ya geri dönmeye karar vermesiyle zayıflamışlar, Anti-Venedik birliğinde de anlaşmazlıklar baş göstermişti.⁵⁹² En sonunda Ludovico Sforza'nın Venedik ile müzakere etmeye başlamasıyla 7 Ağustos 1484'te Bagnolo Barışı adlı anlaşma imzalandı.⁵⁹³ Yapılan bu barışla Polesine komünü kesin olarak Venedik egemenliğine girmiştir.⁵⁹⁴

2.9. Savoia Kontluğu ile Piyemonte Bölgesinde Montferrat ve Saluzzo

Markilikleri

Savoia Hanedanı ismini Burgonya'dan geçen Rhone nehri çevresindeki Sabaudia bölgesinden alır. Burgond Krallığı'ndan ayrılarak Fransa'nın Rhone Alpleri

⁵⁸⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 405

⁵⁹⁰ Michael Mallett and Christine Shaw, *the Italian Wars, 1494-1559*, s. 10; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 406; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 75-76; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 74

⁵⁹¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 406

⁵⁹² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 407

⁵⁹³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 407; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 77

⁵⁹⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s.149-150

bölgesinde kurulan kontluk X. yüzyılda I. Umberto tarafından oluşturuldu.⁵⁹⁵ Umberto'nun ardılı Savoialı Oddone'nin II. Olderico Manfredi'nin kızı Arduinica Prensesi Adelaide ile evliliği sonucunda Savoia Kontluğu, Kuzey Piyemonte'nin büyük kısmını Torino, Ivrea ve Susa şehirlerini elde etmiştir.⁵⁹⁶ Kontluk sınırları I. Tommaso'nun Cenevre Gölü çevresinde bulunan Vaud Kantonu'nu elde etmesiyle genişledi.⁵⁹⁷ Tommaso'dan sonra oğulları IV. Amedeo, II. Pietro ve torunu I. Filippo (1269-1285) kontluğun başına geçtiler.⁵⁹⁸ Tommaso'nun diğer oğlu II. Tommaso'dan gelen Kont V. Amedeo (1285-1323) Kutsal Roma-Germen İmparatoru VII. Heinrich'ten İmparatorluk vekili payesi ve yönetim beratı almıştır. Amedeo'nun kardeşleri arasındaki taht mücadelesinden dolayı Kontluk toprakları 1295'te üçe ayrıldı.⁵⁹⁹ Buna göre Amedeo'nun kendisi Savoia ve Rhone Alpleri bölgesinde, Amedeo'nun yeğeni Filippo, Pinerolo merkezli olarak Piyemonte bölgesinde ve I. Luigi Vaud Kantonunda üçlü yönetime başladılar.⁶⁰⁰ Piyemonte bölgesinde kalan toprakların sahibi Filippo daha sonra Ahaya Prensesi Isabella de Villehardouin ile evlendi. Bu evlilik sayesinde Savoia-Ahaya kolundan Prenslere, aynı zamanda Yunanistan'ın Mora Yarımadası'ndaki Ahaya Prensliliği'nin başına geçmişlerdir.⁶⁰¹

V. Amedeo'nun oğlu Aymon ve Montferrat Markisi I. Teodoro'nun kızı Violante'nin evliliğinden "Yeşil Kont-Conte Verde" lakaplı VI. Amedeo (1343-1383) Savoia ailesinin merkezi Chambery'de dünyaya geldi.⁶⁰² Annesi tarafından Bizans soyundan geldiği için yarı Bizanslı sayılırdı. Bu nedenle Amedeo, Bizans imparatoru

⁵⁹⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 108; Umberto'nun Ivrea markisi II. Berengario'nun torunu Ottone Guglielmo'nun soyundan geldiği düşünülüyor: Bkz. Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, Unione Tipografia-Editrice, Torino, 1859, s. 19

⁵⁹⁶ Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 63; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 109; Antonio Gallenga, *History of Piedmont*, Vol. 1, Chapman and Hall, 193, Piccadilly, London, 1855, s. 186-187

⁵⁹⁷ Kutsal Roma-Germen imparatoru VI. Heinrich ona Vaud bölgesinde Testona, Chieri ve Moudon kentlerini verip vekil atamıştı: Bkz. Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, s. 45

⁵⁹⁸ Antonio Gallenga, *History of Piedmont*, s. 197-198

⁵⁹⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 109

⁶⁰⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 109, 127; Antonio Gallenga, *History of Piedmont*, s. 198-199; Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, s. 72

⁶⁰¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 127; Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, s. 72

⁶⁰² John W. Parker, "Amedeo VI, Count of Savoy", *Medieval Italy*, s. 21-23

olan kuzeni V. Ioannes'e taht mücadelesinde yardım etmek için 1365'te doğuya bir sefer düzenlemiştir. Bu seferler V. Ioannes'in başkente dönmesini engelleyen Bulgar kralına ve Gelibolu üzerinde Osmanlı Devleti'ne karşı yapılmıştır.⁶⁰³ Amedeo'nun İtalya politikası ise akrabalarının taht mücadelelerini düzenlemekle geçti. VI. Amedeo, Piyemonte bölgesinde Savoia-Ahaya Prensi Giacomo'nun Kontlukta bağımsızlık iddialarından dolayı onunla mücadele etmek zorunda kalmış ve Giacomo'nun oğlu Filippo'yu mağlup etmiştir.⁶⁰⁴ Yeşil Kont'un döneminde gerçekleşen başka bir önemli gelişme Vaud Kantonundaki Baronluğun Savoia Kontluğu'na geri katılmasıdır.⁶⁰⁵ (1359) Savoia Kontluğu bu sırada Lombardiya'ya hâkim ve Piyemonte'de genişleyen Visconti'lerin elinden Asti komününü almaya çalışıyordu. Asti 1342'den beri Milano hakimiyetindeydi. Papa XI. Gregorius da Savoia Kontluğu'nun 1372'deki bu savaşında Visconti'lere karşı ittifakta yer aldı.⁶⁰⁶ Cenova ve Venedik kendi aralarındaki Chioggia Savaşı'ndan (1378-81) sonra VI. Amedeo'nun bu askeri başarılarından dolayı baskın güç olarak arabulucu olmasını istediler. (Torino Barışı)⁶⁰⁷ Aynı dönemde Amedeo, II. Charles d'Anjou'nun 1304'te kurduğu Cuneo merkezli Anjou ailesinin Piyemonte'deki kontluk topraklarını Napoli Krallığı taht kavgasına katılan I. Louis d'Anjou'nun buraları 1381'de kendisine bağışlamasıyla elde edecektir.⁶⁰⁸ VI. Amedeo Katolik Şizması'nın ilk rekabetinde diğer Valois-Anjou liderleri gibi Anti-Papa VII. Clement'e destek vermekteydi. Bu amaçla Napoli tahtında hak iddia eden I. Louis d'Anjou'yla birlikte

⁶⁰³ John W. Parker, "Amedeo VI, Count of Savoy", *Medieval Italy*, s. 21-23; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 128; Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, s. 108-109

⁶⁰⁴ John W. Parker, "Amedeo VI, Count of Savoy", *Medieval Italy*, s. 21-23

⁶⁰⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 128

⁶⁰⁶ Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 53; Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, s. 111; John W. Parker, "Amedeo VI, Count of Savoy", *Medieval Italy*, s. 21-23

⁶⁰⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 128, Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, s. 112; John W. Parker, "Amedeo VI, Count of Savoy", *Medieval Italy*, s. 21-23

⁶⁰⁸ John Law, "The Italian North", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 454-455; 1304'te Güney Piyemonte'de kurulan bu Anjou kontluğu Alba, Cuneo, Mondovi, Cherasco ve Savigliano kentlerini içermekteydi: Bkz. Riccardo Rao, *Dal comune alla corona: l'evoluzione dei beni comunali durante le dominazioni angioine nel Piemonte sud-occidentale*, in *Gli Angiò nell'Italia nord-occidentale (1259-1382)*, a cura di R. Comba, Milano 2006, s. 139-160

Napoli kralı Durazzolu III. Charles'a ve Papa VI. Urban'a karşı sefere koyulmuştu.⁶⁰⁹ Fakat kendi ordusunda hastalık baş göstermesi sonucunda Amedeo daha fazla yaşayamayıp 27 Şubat 1383'te hayatını kaybetmiştir.⁶¹⁰ Kırmızı Kont lakaplı ardılı VII. Amedeo (1383-91) ise Nice Kontluğu'nu Savoia topraklarına katarak kontluk sınırlarını genişletmiştir.⁶¹¹ Onun oğlu VIII. Amedeo (1391-1440) döneminde Savoia, en parlak dönemindediydi. Son Savoia-Ahaya Prensi Ludovico'nun ölümüyle Piyemonte toprakları resmen kontluk topraklarına geri katılmış oldu.⁶¹² (1418) Bunu 1424'te Cenevre Kontluğu'nun Savoia topraklarına katılması izledi. Amedeo ayrıca Lombardiya Savaşlarında (1423-1454) Milano Dukalığı'yla yaptığı bir barışla 1427'de Vercelli şehrini elde etmiştir.⁶¹³ Kontluk topraklarının genişlemesini fark eden Kutsal Roma-Germen İmparatoru Luxembourglu Sigismund, Venedik tehlikesine karşı politikanın gereği olarak bir yandan Milano'da Visconti'leri diğer yandan da Savoia'yı yanına çekmişti. Bundan dolayı İmparator Sigismund 1416'da VIII. Amedeo'ya dukalık payesi vermiştir.⁶¹⁴

Bu tarihten itibaren Savoia dukaları Fransa taht kavgalarında aktif rol oynayacaklardır. Amedeo'nun yerine geçen oğlu Ludovico, Fransa tahtında VII. Charles'ın oğlu XI. Louis'yi korumasına alıp kendi oğlu IX. Amedeo'yu Louis'nin kız kardeşi Yolande ile evlendirdi.⁶¹⁵ Buna karşılık olarak Ludovico, XI. Louis'yle de kendi kızı Carlotta'yı evlendirmişti.⁶¹⁶ (Bu evlilikten 1494'te İtalya Savaşları'nı başlatan Fransa Kralı VIII. Charles doğdu.) Savoialılar bundan dolayı son Burgonya Dükü Yiğit Charles'a (Charles le Temeraire) karşı savaş halindeki Fransa'nın tarafını tuttular.

⁶⁰⁹ John W. Parker, "Amedeo VI, Count of Savoy", *Medieval Italy*, s. 21-23

⁶¹⁰ John W. Parker, "Amedeo VI, Count of Savoy", *Medieval Italy*, s. 21-23

⁶¹¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 128; Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, s. 115

⁶¹² A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 129

⁶¹³ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 129, 139; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 556

⁶¹⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 129; Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, s. 117; VIII. Amedeo aynı zamanda Basel Konsili tarafından 1440'ta V. Felix adıyla Anti-Papa seçilmişti: Bkz. Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 47

⁶¹⁵ Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, s. 126

⁶¹⁶ Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, s. 124

Ludovico aynı zamanda Lombardiya'da Visconti egemenliğinin sona ermesiyle (1447) kurulan Ambrosiana Cumhuriyeti'ni ve etrafını ele geçirmek istemişti.⁶¹⁷ Bunun için Venedik ile bir ittifak girişiminde bulunsa da Milano Dukalığı'nı ikinci defa kuran Francesco Sforza'nın Venedik'le imzaladığı Lodi Barışı (1454) bu emelini engelledi.

Ludovico, Kıbrıs Krallığı'nın yönetici ailesi Lusignan Hanedanı'nın prensesi Anna ile evliydi.⁶¹⁸ Bu evlilikten olan kızı Savoialı Carlotta (Fransa Kralı XI. Louis ile evli) IX. Amedeo'nun kız kardeşi, I. Philibert ile I. Carlo'nun halalarıydı. Milano dükü Galeazzo Maria Sforza'nın kızı Bianca Maria Sforza'yla sözlünen I. Philibert'in genç yaşta ölümünden dolayı kardeşi I. Carlo yeni duka seçildi.⁶¹⁹ Carlo, halası Savoialı Carlotta'nın kendisine bağışıyla Kıbrıs ve Kudüs fahri kralı unvanını almıştır.⁶²⁰ Carlo'nun diğer bir başarısı da Savoia Dukalığı'nın savaş halinde olduğu Saluzzo Markisi II. Ludovico'ya biat ettirmesiydi.⁶²¹

2.9.1. Montferrat ve Saluzzo Markilikleri

Ivrealı II. Berengario'nun Kuzey İtalya'yı Arduinica, Aleramica ve Obertenga diye üçe ayırdığı paylaşımında Aleramica Markiliğinden türeyen Montferrat Markiliği Güney Piyemonte'de, Saluzzo Markiliği de Kuzey Piyemonte bölgesinde Torino civarında egemenlerdi.⁶²² Montferrat Markiliği Aleramo'nun oğlu Oddo öncülüğünde kurulurken Aleramo'nun diğer oğlu Anselmo'nun soyundan gelen Bonifacio del Vasto'nun oğlu Manfred 1142'de Saluzzo Markiliği'ni kurmuştur.⁶²³ Bonifacio'nun diğer oğulları ise Güney Piyemonte'de Ceva, Busca, Del Carretto gibi çeşitli

⁶¹⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 129

⁶¹⁸ Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, s. 122

⁶¹⁹ Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, s. 131-133

⁶²⁰ Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, s. 135

⁶²¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 129; Agostino Verona, *Storia della Monarchia di Savoia*, s. 134

⁶²² A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 108; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 209-210

⁶²³ Antonio Gallenga, *History of Piedmont*, Vol. 2, Chapman and Hall, 193, Piccadilly, London, 1855, s. 12-13

markilikleri kurmuşlardır.⁶²⁴ Bu markilikler aynı zamanda İtalyan komünleriyle savaşan Friedrich Barbarossa'nın müttefikleriydiler.⁶²⁵ Bunlar arasında en etkili olanı Montferrat Markiliği içinde ilk ön plana çıkan güçlü şahsiyet V. Guglielmo'dur. Guglielmo'nun II. Haçlı Seferi'ne katıldığı bilinmektedir.⁶²⁶

Ardılı Konrad, Guglielmo gibi Haçlı ordusunda yer alıp III. Haçlı Seferi'ne katıldı.⁶²⁷ Kardeşi I. Boniface ise imparatorluktan birtakım fiefler almak amacıyla Kutsal Roma-Germen İmparatoru VI. Heinrich'in Güney İtalya'da Hohenstaufen Devleti'ni kurmasında yardım etmişti. Bunun sonucunda VI. Heinrich, Boniface'a Alessandria kentini verip onu buranın lordu yaptı.⁶²⁸ Marki Boniface da öncülleri gibi kutsal savaşa kendisini adayıp IV. Haçlı Seferi'nde katıldı.⁶²⁹ Bu sefer sonucunda kurulan Selanik Krallığı (1204-1224) Montferrat Markileri tarafından yönetilmiştir. Ardılları VI. Guglielmo ile II. Boniface'ın hakimiyetlerinden sonra Markilik en parlak dönemini VII. Guglielmo'nun yönetiminde yaşadı. Guglielmo, II. Oberto Pallavicino ile Treviso lordu III. Ezzelino da Romano'dan sonra Kuzey İtalya'da İmparatorluğun en güçlü destekçilerinden birisi olmuştur.

VII. Guglielmo (1253-1292) İtalya siyasetinde de etkin olarak yer almıştır. İlk başlarda markiliğin geleneksel Ghibellin politikasını terk edip Anjoulu Charles'ın İtalya'ya inmesine izin verse de Konradin'in ölümünden sonra İtalya'da yükselen Anjou baskısı nedeniyle yeniden Ghibellin partisine destek verecektir.⁶³⁰ Guglielmo 1260'ta Alessandria, Tortona ve Acqui komünlerinin lordu olup 1266'da Ivrea'yı ve 1278'de

⁶²⁴ Antonio Gallenga, *History of Piedmont*, Vol. 2, s. 12-13

⁶²⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 108

⁶²⁶ Antonio Gallenga, *History of Piedmont*, Vol. 2, s. 63

⁶²⁷ Antonio Gallenga, *History of Piedmont*, Vol. 2, s. 65-66

⁶²⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 209

⁶²⁹ Antonio Gallenga, *History of Piedmont*, Vol. 2, s. 69; John W. Parker, Christopher Kleinhenz, "Montferrat, Marquisate of", *Medieval Italy*, s. 737

⁶³⁰ Antonio Gallenga, *History of Piedmont*, Vol. 2, s. 91-92

Como ile Vercelli'yi ele geçirmiştir.⁶³¹ Bunu aynı sene Torino, Cenova, Asti, Brescia, Cremona ve Lodi kentlerinde beş yıllık süreyle lider olması izlemiştir.⁶³² Guglielmo ayrıca Ghibellin Ottone Visconti'ye Guelf Torriani ailesine karşı mücadelesinde yardım ederek imparatorluk yanlısı tutumunu sürdürmüştür. Guglielmo bu yardımı nedeniyle 1278'de Milano kentinde de Viscontiler tarafından capitano yapılacaktır.⁶³³ Guglielmo, Kastilya Kralı X. Alfonso'nun kızı Beatrice'yle evliliğinden olan kızı Violante'yi Bizans imparatoru II. Andronikos ile evlendirmişti. Böylece Montferrat Markiliği'nde Aleramici ailesinin yerine 1305-6 yılından itibaren Palaiologos Hanedanı'ndan prensler egemen olmaya başladılar.⁶³⁴

⁶³¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 108; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 209-210; "Alessandria'da VII. Guglielmo 1260-1262 ile 1278-1290 tarihlerinde egemen oldu. Ona karşı Anjoulu Charles da 1268-70'te yaşam boyu yönetici yapılmıştır.": Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 259

⁶³² Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 210; Antonio Gallenga, *History of Piedmont*, Vol. 2, s. 93

⁶³³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 210; Antonio Gallenga, *History of Piedmont*, Vol. 2, s. 93

⁶³⁴ Antonio Gallenga, *History of Piedmont*, Vol. 2, s. 92, 99; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 108; John W. Parker, Christopher Kleinhenz, "Montferrat, Marquisate of", *Medieval Italy*, s. 737

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CENOVA VE VENEDİK DENİZCİ CUMHURİYETLERİ

3.1. Cenova'nın Kuruluş Evresi

Geleneksel kuruluş yılı 1099'dan itibaren “*Compagna Communis*” adını taşıyan Cenova, diğer İtalya komünlerinde olduğu gibi yürütme ve yargı erki liderleri konsüllerle yönetiliyordu. Bununla beraber ikinci konsül olarak Console dei Placiti adlı kişiler yargı erkinin başına geçmekteydiler.⁶³⁵ Bundan sonraki dönemde ise yine diğer İtalya komünlerindeki gibi Cenova'da da başka şehirlerden gelen podestaların konsüllerle dönüşümlü olarak yönetime geçtiği bir dönem başlamıştır.⁶³⁶

X. yüzyılda Kuzey İtalya'da egemen olan Lombard, Frank ve Burgond aristokrasisi arasında gidip gelen hakimiyet mücadelesini Ivrea Markisi II. Berengario'nun kazanmasına karşın Magripli korsanların bölgeye saldırılarının da etkisiyle Ivrea Markiliği toprakları II. Berengario tarafından 950-951'de başkenti Torino olan Arduinica Markiliği, Batı Ligurya'da Aleramica Markiliği ve Doğu Ligurya'da Obertenga Markiliği diye üçe bölünmüştür.⁶³⁷ İtalya'nın ünlü aileleri Pallavicino'lar,

⁶³⁵ Alessandro Torti, *Storia di Genova dalle Origini al 1190*, s. 28

⁶³⁶ Michele Giuseppe Canale, *Storia Civile Commerciale e Letteraria dei Genovesi*, Volume Secondo, Presso Gio. Grondona Q. Giuseppe Editore Libraio, Genova, 1844, s. 5-6; İlk Cenova podestası Bresciali Manegoldo del Tettuccio 1191'de göreve geldi: Bkz. Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 88-89; J. Theodore Bent, *Genoa-How the Republic Rose and Fell*, C. Kagen Paul & Pater Noster Square, London, 1881, s. 55

⁶³⁷ Alessandro Torti, *Storia di Genova dalle Origini al 1190*, s. 21-22; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 190-191; Giovanni Tabacco, “Northern and Central Italy in the Eleventh Century”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume IV, Part II, s. 82; bu saldırılardan en bilineni Fatimi amirali Yakup ibn İshak'ın 934-935'te Cenova'ya yaptığı seferdir: Bkz. Alessandro Torti, *Storia di Genova dalle Origini al 1190*, s. 23

Malaspina'lar ve Ferrara Signoria'lığına gelen Estensiler Obertenga Markilerinin soyundan gelirler.⁶³⁸

Söz konusu yüzyılın sonundan itibaren Mağrip korsanlarının Sardinya ve Korsika Adası'na en şiddetli saldırılarından birisini Denia Taifası valisi Mugetto ya da Musetto adını verdikleri Mücahid el-Emiri yapmıştı.⁶³⁹ Aynı tarihlerde ilk ortaya çıkan Denizci Cumhuriyetler'den olan Pisa da kolonizasyon faaliyetlerine başlayıp Arap korsanlarının cirit attığı Batı Akdeniz'de güçlenmek peşindeydi.⁶⁴⁰ Pisa ve Cenova güçleri Mugetto'nun 1016'da Sardinya'ya saldırısını başarıyla savunduktan sonra Papalığın teşvik ettiği bu ittifak 1087'de Fatımi Devleti'nin kenti Mehdiye'ye saldırdı.⁶⁴¹ Pisa ve Cenova'nın birlikte olduğu diğer bir saha "Reconquista" sürecindeki İberya'ydı. Her iki denizci devletin birlikleri Kastilya Kralı VI. Alfonso'nun seferlerine katılmışlardı.⁶⁴² Bu başarılarından sonra Cenova 1099'da kendi yönetimini kurup ilk konsüllerini seçmeye başlamıştır.⁶⁴³ Konsüllerin isimleri Caffaro kroniğinde Amicus Bruscus, Mauro di Platealonga, Guido di Rustico sıralamasıyla belirtilir.⁶⁴⁴ Birinci Haçlı Seferi'nin Cenova için önemi büyüktür. Çünkü Cenevizliler bu seferlerden sonra sesi yükselen bir güç olarak ön plana çıkmışlardır. Cenova'nın Haçlı Seferi kahramanı Guglielmo Embriaco, yanındaki Ceneviz birlikleriyle Tarantolu Boemondo'nun 1097'de Antakya Kuşatmasına katılarak şehrin ele geçirilmesinde rol oynamıştır.⁶⁴⁵ Seferin sonunda Embriaco öncülüğündeki Cenovalılar Oksitan Toulouseluların

⁶³⁸ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 193; Alessandro Torti, *Storia di Genova dalle Origini al 1190*, s. 22

⁶³⁹ Giovanni B. Fanucci, *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell'Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Primo, s. 88-90; Alessandro Torti, *Storia di Genova dalle Origini al 1190*, s. 26

⁶⁴⁰ Pisalılar 1034'te Kuzey Afrika'da bulunan Bone'a bir yağma seferinde bulunmuşlardı: Bkz. Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 23

⁶⁴¹ Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 22-23

⁶⁴² Alessandro Torti, *Storia di Genova dalle Origini al 1190*, s. 36

⁶⁴³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 39

⁶⁴⁴ Luigi Tommasso Belgrano, *Annali Genovesi di Caffaro e de' Suoi Continuatori dal 1099 al 1293*, Vol. 1, Tipografia del R. Istituto Sordo-Muti, Genova, 1890, s. 5

⁶⁴⁵ Michele Giuseppe Canale, *Nuova Istoria della Repubblica di Genova*, Volume Primo, Felice Le Monnier, Firenze, 1858, s. 100-101; Cenovalılar kuşatma başladıktan bir ay sonra San Simeone'den karaya çıkarak gelmişlerdi: Bkz. Alessandro Torti, *Storia di Genova dalle Origini al 1190*, s. 32

yönettikleri Trablusşam Kontluğu içinde Biblos ve Trablusşam kentlerinden üçte bir vergi geliri elde ettiler.⁶⁴⁶ Bunlarla birlikte Doğu Akdeniz’de sayısız üs kurdukları için buradaki ticaret hatlarının çoğuna hâkim olunca Cenova kenti de zenginleşmeye başlayacaktır.

Cenova, Akdeniz’deki Haçlı Seferlerinin parçası olan Reconquista’da yine etkin olarak rol oynamaya devam etti.⁶⁴⁷ Cenovalılar 1147’de Kastilya-Leon Kralı VII. Alfonso’nun Almeira ve Barcelona Kontu IV. Raymond Berenguer’in 1148’deki Tortosa fetihlerinde yer almışlardır.⁶⁴⁸ Bu dönemde başlayan bir gelişme Cenevizliler ile Pisa’nın arasındaki uzun sürecek çatışmaların fitilini ateşlemiştir. Bu gelişme Papa II. Urban tarafından Korsika Adası’nın Pisa Başpiskoposluğuna dolayısıyla Pisa’ya verilmesiydi.⁶⁴⁹ Söz konusu kararla Cenovalıların limanı ve hinterlandı kapanıyordu, burası aynı zamanda Tiren Denizi için çok önemliydi. Bundan rahatsız olan Cenova, Korsika’daki Pisa güçlerine saldırınca çatışmalar başladı.

Papa II. Innocentus (1130-1143) Korsika’nın bir kısmını Cenova’ya fief olarak verdiğini söylese de çatışmaları dindiremedi.⁶⁵⁰ Cenova ile Pisa’nın arası alevlenip Cenova-Lucca ittifakı kurulması XIII. yüzyıl İtalyası’nın en yaygın örneklerinden birisidir.⁶⁵¹ I. Friedrich Barbarossa İtalya Seferleri (1154-86) sırasında en çok imtiyazı 1162’de Cenova’ya (vergi muafiyeti ve yönetim hakkı) ve Pisa’ya vermiştir.⁶⁵² Buna rağmen Barbarossa’nın oğlu VI. Heinrich’in Sicilya seferine eşlik eden her iki devlete birtakım sözler vermesiyle yeni bir fief kavgası doğacaktır. Bu kavganın sonucunda

⁶⁴⁶ J. Theodore Bent, *Genoa-How the Republic Rose and Fell*, s. 90

⁶⁴⁷ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 261-262

⁶⁴⁸ Alessandro Torti, *Storia di Genova dalle Origini al 1190*, s. 36-38

⁶⁴⁹ Marco Tangheroni, “Sardinia and Corsica”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 451

⁶⁵⁰ Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 46; Marco Tangheroni, “Sardinia and Corsica”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 451

⁶⁵¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 99

⁶⁵² Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 37-101

Sirakuza Kontu Alamanno da Costa'nın yardımıyla Cenova amirali Enrico Pescatore, Pisalıları Sicilya'da mağlup etmiştir.⁶⁵³

3.2. Cenova'nın Yükselme Evresi

Bu tarihten itibaren Cenova, Ponente Rivierası'nda bulunan Batı Ligurya kentlerinin sık sık başkaldırmaları nedeniyle İtalya Yarımadası'ndaki iç siyasetine angaje olmuştur. Başını Savona ve Albenga'nın çektiği Ventimiglia, San Remo ve Diano da dahil bölgedeki şehirler yarı bağımsız kimliğe sahip özerk komünlerdiler.⁶⁵⁴

3.2.1. Guelf-Ghibellin Savaşları'nın Cenova'ya Yansıması

Cenova söz konusu Albenga ve Savona'yı kısa süreliğine boyunduruk altına almasına karşın,⁶⁵⁵ İmparator II. Friedrich'in atanmasını istemediği podestayı Cenevizlilerin atamasından dolayı (Komünlerdeki podesta atamasında İmparatorluk onayı alınıyordu.) diplomatik kriz patlak verdi.⁶⁵⁶ Bu kriz 1237'de yapılan Cortenuova Savaşı sonrasında Cenova'nın 1238'de II. Lombardiya Ligi'ne katılmasıyla daha da yükselmiştir.⁶⁵⁷ Bu nedenle Friedrich savaş hazırlıklarına başlayıp sadık Ghibellin komünü Pisa'yı da yanına alarak Cenevizlileri 1241'de Giglio Adası'nda yenmiştir.⁶⁵⁸

⁶⁵³ Alessandro Torti, *Storia di Genova dalle Origini al 1190*, s. 50-55; Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 103; John H. Pryor, "The Maritime Republics", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 424

⁶⁵⁴ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 319; bu kentlerden Ventimiglia XII. yüzyılın sonunda Cenovalılar tarafından kuşatılmaya başlandı ve uzun sürenin ardından 1222'de teslim oldu: Bkz. Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 322-323

⁶⁵⁵ 1227'de yapılan hareketlerle Savona itaat altına alınıp Oberto Galetta buraya naip olarak atandı. Cenova güçleri bunun ardından Albenga'yı da kontrol altına aldılar: Bkz. Michele Giuseppe Canale, *Storia Civile Commerciale e Letteraria dei Genovesi*, Volume Secondo, s. 55

⁶⁵⁶ John H. Pryor, "The Maritime Republics", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 433

⁶⁵⁷ John H. Pryor, "The Maritime Republics", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 433

⁶⁵⁸ Giovanni B. Fanucci, *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell'Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Secondo, s. 256-258; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 342-344; John H. Pryor, "The Maritime Republics", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 434

Friedrich bunun ardından Cenova'ya karşı Kuzeybatı İtalya'da aksiyon adamı II. Oberto Pallavicino'yu devreye sokmuştur. Oberto Pallavicino bölgedeki komünler Pavia, Novara, Vercelli'yi birleştirirken Savona'yı kuşatan Cenovalılara karşı İmparatorluk donanması amirali Ansaldo de Mari, Cenova'ya kadar ilerleyip buradaki Polcevera vadisini yağmalattırılmıştır.⁶⁵⁹

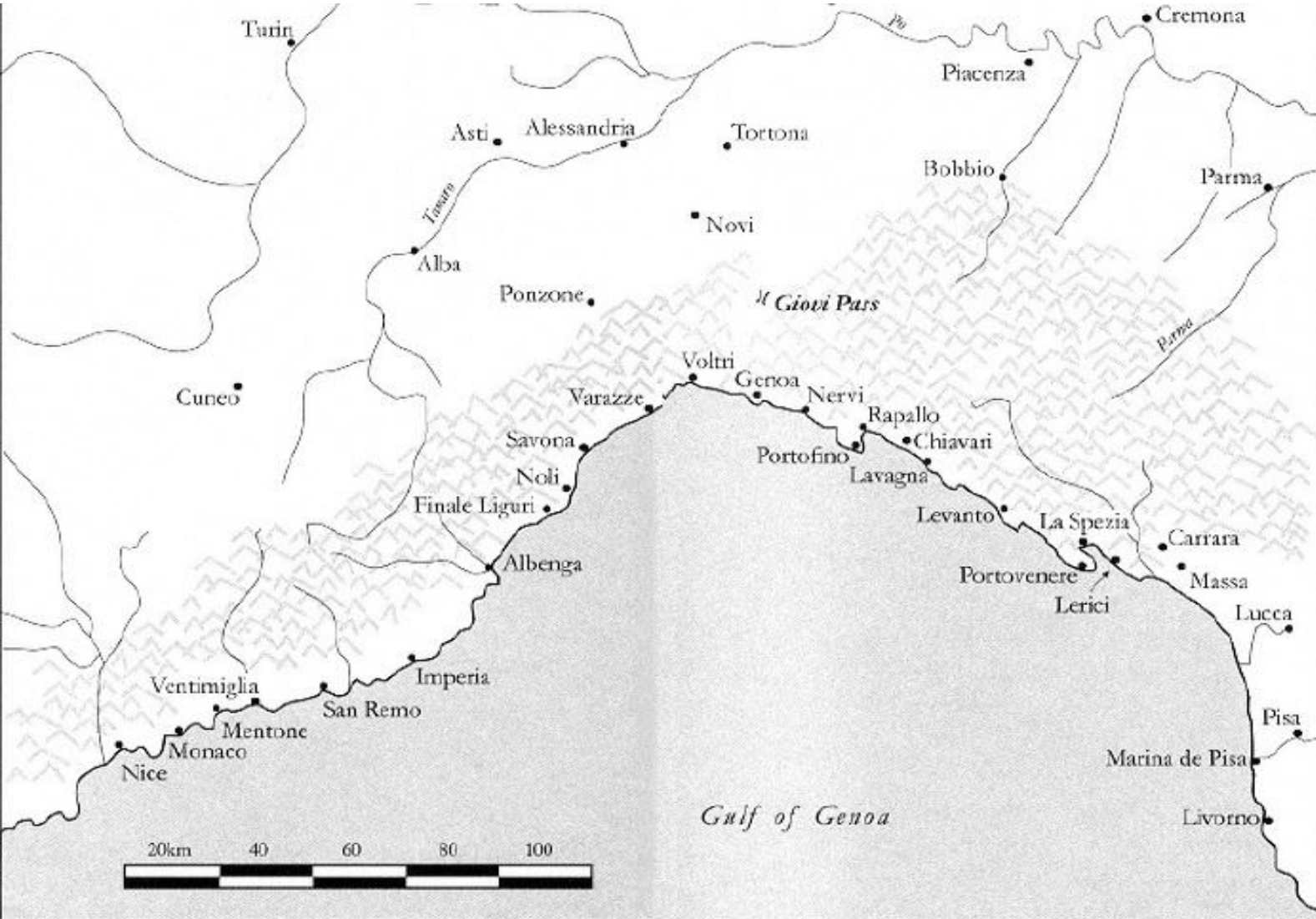
1243'te Ceneviz Kardinali Sinibaldo Fieschi "IV. Innocentus" ismiyle Papa olduktan sonra Friedrich ile Cenova'nın diplomatik krizini çözmek maksadıyla arabulucu olmaya çalıştı. İmparator onu Sutri'de abluka altına aldığı için kendi ülkesi Cenova'ya firar etmek zorunda kalan IV. Innocentus, Friedrich'i 1245 yılında toplanan I. Lyon Konsili'nde imparatorluktan azlettirip onu aforoz etme kararı aldı.⁶⁶⁰ Guelf-Ghibellin çekişmelerinin aslında bir yansıması olan bu gelişmeler 1250'de İmparator II. Friedrich'in ölmesinden sonra oğulları IV. Konrad ve Manfred'in, Anjoulu Charles ile savaşlarından dolayı İtalya'nın diğer yerlerinde cereyan edecektir. Cenova'da ise yaşanan bu kriz dönemi nedeniyle rejimde reforma gidilmiştir. Mevcut yönetime isyan eden Cenevizliler yönetim değişikliğine giderek Halkçı Boccanegra'ların ilk öne çıkan lideri Guglielmo Boccanegra'yı Capitano del Popolo payesiyle beş yıl süreyle (1257-1262) yönetici yaptılar.⁶⁶¹ Bu gelişme Cenova'da signoria yönetiminin habercisi de sayılmaktadır.

⁶⁵⁹ Giovanni B. Fanucci, *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell'Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Secondo, s. 261-263; Michele Giuseppe Canale, *Storia Civile Commerciale e Letteraria dei Genovesi*, Volume Secondo, s. 108-110; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 344-345; Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 124-126

⁶⁶⁰ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 345-348

⁶⁶¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 214-215, 262; Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 135-140; Boccanegra ailesi Halkın desteğiyle iktidara gelmiştir: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 214; Özellikle Simone Boccanegra'nın 1339 yılında başlayan hükümdarlığı sırasında soylular meclisten ve yönetimden uzaklaştırıldılar: Bkz. John Law, "The Italian North", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 460; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 370-371

Harita 4. Cenova Körfezi Haritası

Kaynak: Epstein, Steven. *Genoa & the Genoese, 958-1528*, University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1996, s. 4 (Map 2: Liguria)

3.2.2. Ninfeo Antlaşması, Cenova-Pisa (Meloria Savaşı) ve Cenova-Venedik (Curzola Savaşı)

Haçlı Seferlerine katılıp önemli imtiyazlar elde eden Cenevizliler, Akdeniz ticaretinde pek çok hattı elde etmişlerdi. Bu durum onları İtalyan Denizci Cumhuriyetleri arasında en güçlü konuma yükseltiyordu. Aynı zamanda öne çıkan güçlerden birisi Venedik Cumhuriyeti'dir. Narentinli Hırvat korsanlarını yendikten

sonra dogeleri II. Pietro Orseolo döneminde Adriyatik'e hâkim olan Venedikliler 1202-1204'te düzenlenen IV. Haçlı Seferi sayesinde Ege Denizi ve çevresini elde ettikleri için Cenova'nın Doğu Akdeniz'deki en büyük rakipleri haline geleceklerdir. 1257-58 yıllarında San Saba Savaşı diye de bilinen Birinci Cenova-Venedik Savaşında Venedik amirali Lorenzo Tiepolo, Ceneviz donanmasını büyük bir yenilgiye uğratmıştır.⁶⁶² Bu yenilgi Cenovalıları VIII. Mikhael Palaiologos ile müttefik olmaya itmıştır. (13 Mart 1261 Ninfeo Antlaşması)⁶⁶³ Cenova, Bizans için de Venedik'e karşı önemli bir müttefik niteliğindedir. Cenevizliler bu ittifakın meyvesini alıp gelecek yıllarda Benedetto Zaccaria'nın ailesi hakimiyetine girecek olan Foça, Sakız Adası (Chios) ve Ege Denizi'nde diğer pek çok bölgeyi elde ettiler.⁶⁶⁴

Cenovalılar İtalya içinde ise başka gelişmelere şahit olmuşlardır. Onlardan birisi Spinola ve Doria ailelerinin Fieschi ailesine karşı saldırı girişimleri oldu.⁶⁶⁵ Bu teşebbüslerinin sonucunda aynı sene 1270'te Oberto Doria ve Oberto Spinola Cenova'nın yeni capitano del popolo'ları olmuşlardır.⁶⁶⁶ Onların ardından Montferrat Markisi VII. Guglielmo bütün Kuzey İtalya'nın lordu olduğu sırada 1278'de Cenova'da da beş yıl süreyle yönetici olmuştur.⁶⁶⁷ Venedik'e karşı yapılan mücadele sırasında 1280'den itibaren Pisalılar ile büyük bir savaş patlak verecektir. Bu savaşın habercisi aslında Sardinya Adası'ndaki Torres Devleti'ni Cenevizlilerin ele geçirmesine karşılık Pisalıların Ugolino della Gherardesca liderliğinde Sardinya Adası'nda Cagliari'yi ele

⁶⁶² Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 378-379; John H. Pryor, "The Maritime Republics", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 435-436; Venedikliler bu savaşta Akka'daki galibiyetlerini (1258) takiben, 1262 yılında Settepozzi'de ve 1266'da Trapani'de Cenovalıları yine yenmişlerdi. İki denizci cumhuriyet arasındaki ilk savaş silsilesi 1270'te Fransa kralı Aziz IX. Louis'nin arabulucu olmasıyla ona erdi: Bkz. Louise Buenger Robbert, "Venice", *Medieval Italy*, s. 1121-1128

⁶⁶³ John H. Pryor, "The Maritime Republics", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 436

⁶⁶⁴ Enrico Basso, *Genova un Impero sul Mare*, Consiglio Nazionale delle Ricerche Istituto sui Rapporti Italo-Iberici, Cagliari, 1994, s. 35; Benedetto Zaccaria, Bizans imparatoru II. Andronikos'un tahta çıktığı dönemde Foça'yı korumak için Sakız Adası'nı işgal etmiştir: Bkz. Enrico Basso, *Genova un Impero sul Mare*, s. 41-42

⁶⁶⁵ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 211

⁶⁶⁶ Bu yönetime İki Oberti Hükümeti, Diarşi de denmektedir: Bkz. Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 402-403; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 211; Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 79

⁶⁶⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 210

geçirmeleriydi.⁶⁶⁸ Cenova ve Pisa, Mağrip Korsanlarına karşı savaşlarda, Reconquista'da ve Haçlı Seferleri'nde çoğu defa aynı safta bulunmuşlardı. Buna karşın Guelf-Ghibellin Savaşları'nda Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'nun desteğini kazanan Ghibellin Pisa gücü, bir taraftan Guelf Floransa Cumhuriyeti'ne karşı savaşırken diğer taraftan Floransa'yla ittifak kuran Cenova'ya karşı Ligurya'daki komünleri ayaklandırmaya çalışmaktaydı. Yukarıda sözünü ettiğimiz gibi 1092'de Papa II. Urban'ın onayıyla Korsika Adası'nı alan Pisalılar,⁶⁶⁹ Korsika'nın Tiren Denizi'ne hâkim bir noktada bulunmasından dolayı Cenova'nın ticaretini kapatmaktaydılar. Papa II. Innocentus'un taksimat uygulaması da iki denizci cumhuriyet arasında kesin çözüm sağlayamadı. Buna ilaveten Cenova donanmasının Pisa limanındaki ticaret yollarına baskınları çok geçmeden iki denizci devleti karşı karşıya getirdi. En sonunda Pisa donanmasını Benedetto Zaccaria ile Oberto Doria kumandasındaki Ceneviz gücü 1284 yılında yapılan Meloria Savaşı'nda mağlup etmiştir.⁶⁷⁰ Savaşın sonra imzalanan ağır koşulların içerdiği 1299'daki barışa göre Pisa, Korsika Adasını Cenevizlilere bırakırken Provans ve Sardinya bölgeleri dışına çıkmama yasağını kabul etmek zorunda kaldı.⁶⁷¹

Pisa'nın diskalifiye edilmesinin ardından Cenova'nın tek rakibi artık Venedik olmuştu. İki devlet arasında yaklaşık yirmi yıl süren bir ateşkes döneminden sonra 1295'ten itibaren Venedik ve Ceneviz ticaret gemileri arasında sıcak çatışmalar yaşanmıştı.⁶⁷² 1298'de Cenova amirali Lamba Doria önemli bir kuvvetle Sicilya'ya oradan da Adriyatik'e ulaşıp Venedik hakimiyetinde olan yerlere saldırdı.⁶⁷³ Onlarla

⁶⁶⁸ Marco Tangheroni, "Sardinia and Corsica", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 456-457

⁶⁶⁹ Marco Tangheroni, "Sardinia and Corsica", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 451

⁶⁷⁰ John H. Pryor, "The Maritime Republics", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 438

⁶⁷¹ Giovanni B. Fanucci, *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell'Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Terzo, s. 158; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 268; Marco Tangheroni, "Sardinia and Corsica", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 452

⁶⁷² Venedikliler, Pera'ya ve Cenovalı Zaccaria ailesinin mülkleri olan Foça'ya saldırdılar: Bkz. Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 183

⁶⁷³ Giovanni B. Fanucci, *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell'Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Terzo, s. 144

savaşmak için Venedik kuvvetlerinin başında Andrea Dandolo bulunmaktaydı.⁶⁷⁴ Dalmaçya'nın Korcula (İtalyancası Curzola) Adası yakınında gerçekleşen 7 Eylül 1298 tarihli Curzola Savaşı'nda Venedikliler büyük bir hezimete uğradılar.⁶⁷⁵ Savaşın ardından Papa VIII. Boniface'ın arabulucu olmasıyla Milano'da barış yapıldı.⁶⁷⁶ Bu galibiyetten sonra Cenova İtalya'nın en güçlü denizci devleti olmuş, Akdeniz'de de en güçlü devletlerden birisi haline gelmiştir.

3.3. Chioggia Savaşı (1378-81) ve Sonrasında Cenova

XIV. yüzyıla gelindiğinde Cenevizliler İtalya içerisinde kendilerine karşı baş gösteren sorunlarla uğraşmak zorunda kaldılar. Cenova'da 1306-1310 arasında Doria ve Spinola ailelerinden yöneticiler bulunuyordu.⁶⁷⁷ Bunu takiben İmparator VII. Heinrich'in İtalya'ya gelişiyle Cenova 1311-1313 arasında İmparator VII. Heinrich'in yönetimine girdi.⁶⁷⁸ Ugucione della Faggiuola 1314-16 yıllarında Pisa signoresi olmadan önce Heinrich'in vekili sıfatıyla Cenova'yı onun adına yönetmiştir. Onların ardından Guelf aileleri olan Fieschi ve Grimaldi ailelerinden Carlo Fieschi ile Gaspare Grimaldi 1317-1318'de Cenova'da capitano del popolo seçilmişlerdir.⁶⁷⁹ Daha sonra Guelflerin büyük lideri Napoli Kralı Bilge Robert 1318-1334 arasında Cenova'ya egemen olmuştur.⁶⁸⁰ Robert'in yönetiminden sonra Boccanegra ailesi 1339'da kendisini

⁶⁷⁴ Giovanni B. Fanucci, *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell'Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Terzo, s. 144

⁶⁷⁵ Giovanni Villani, *Nuova Cronica*, s. 551-552; Doksan altı Venedik kadırgasından seksen dördü ele geçirilmiş ve aralarında ünlü seyyah Marco Polo'nun da bulunduğu sekiz bin Venedikli esir edilmiştir: Bkz. Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 183

⁶⁷⁶ John H. Pryor, "The Maritime Republics", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 445-446; Georg Caro, *Genoa e La Supremazia sul Mediterraneo*, Vol. 2, Societa Ligure di Storia Patria, Genova, 1974, s. 243-244

⁶⁷⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 262; bu yöneticiler Bernabo Doria ve Opizzino Spinola'dır: Bkz. Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 407

⁶⁷⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 262; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 10; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 435-436

⁶⁷⁹ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 439; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 262

⁶⁸⁰ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 262; Samantha Kelly, *New Solomon Robert of Naples (1309-1343) and Fourteenth-Century Kingship*, s. 6; Doria ve Spinola ailelerinin

yaşam boyu “doge” seçtiren Simone Boccanegra sayesinde Cenova’da yeniden iktidara gelmiştir.⁶⁸¹ Simone Boccanegra, Cenova’da Viscontilerin yayılmasına karşı mücadele etmiş, Bologna’dan sonra 1353’te Cenova’yı elde eden Visconti’lere karşı Montferrat Markiliği ve Kilise Devleti’yle kurduğu ittifak sonucunda Cenova kentini 1356’da geri almıştır.⁶⁸² Aynı dönemde Cenevizlilerin Akdeniz’deki gücüne Aragon Krallığı, II. Jaime’nin Sardinya Adası’ndaki Cenova’ya ait Torres bölgesini 1325’te ele geçirmesiyle büyük bir meydan okumuştur. Aragonlular aynı zamanda Pisa’ya ait Cagliari ve Pisa’nın 1300’den itibaren ele geçirdiği Gallura bölgelerini 1324-26’da almışlardır.⁶⁸³ Son bağımsız Sardinya devleti olan Arborea Devleti de 30 Haziran 1409’da yapılan Sanluri Savaşı’yla yine Aragonlular tarafından fethedilmişti.⁶⁸⁴

Bölgedeki Katalan ve Ceneviz uyuşmazlığı çok geçmeden Aragonluların Venedik ile ittifak yapmalarına ve Cenova’ya saldırılarına yol açtı. 1350-1355 Venedik ve Cenova Savaşları olarak da bilinen bu mücadeleler Venediklilerin Cenovalıları Eğriboz dışında yenmesiyle patlak vermişti.⁶⁸⁵ Bu sırada Sakız Adası’nda bulunan Cenova yöneticisi Simone Vignoso Venediklilerin Ege Denizi’ndeki üslerine saldırmaya başlamıştı.⁶⁸⁶ Aragon Krallığı’nın Cenova’yla siyasi kriz yaşadığının bilincinde olan Venedikliler, Katalanları kolayca yanlarına çektiler.⁶⁸⁷ Büyük çapta çatışmalar Şubat 1352’de İstanbul Boğazı’nda başladı. Buradaki çatışmalarda Venedik

kışkırtması sonucunda Matteo Visconti’nin Cenova’ya karşı teşebbüsleri, oğlu Marco’yu Cenova’yı kuşatmaya göndermesi gibi nedenlerden Cenovalılar Bilge Robert’in korumasına girmişti: Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 130; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 443-445; David Abulafia, “The Italian South”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 492

⁶⁸¹ Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 203-205; J. Theodore Bent, *Genoa-How the Republic Rose and Fell*, s. 62-63

⁶⁸² Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 221; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 185; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 134; John Law, “The Italian North”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 461

⁶⁸³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 268; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 154; T. N. Bisson, *Medieval Crown of Aragon*, s. 95-96; Pisalılar en sonunda Aragon Devleti’ne barış teklifinde bulundular. Yaptıkları bu barışla Pisalılar bir takım ticari ayrıcalıklarını sürdürdüler: Bkz. Giovanni B. Fanucci, *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell’Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Terzo, s. 219

⁶⁸⁴ T. N. Bisson, *Medieval Crown of Aragon*, s. 129-130

⁶⁸⁵ Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 219-220

⁶⁸⁶ Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 220

⁶⁸⁷ Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 220

ve Katalan gemileri Cenova kuvvetlerini alt edemeyerek geri çekildiler.⁶⁸⁸ Bir sene sonra 1353'te Sardinya'nın dışında yeni bir savaş daha yapıldı. Burada Cenova amirali Antonio Grimaldi ağır bir yenilgi almıştı. Grimaldi'nin aldığı bu yenilgi yukarıda sözünü ettiğimiz 1353-1356 yıllarında Cenova'nın Visconti hakimiyetine girmesine yol açmıştır.⁶⁸⁹ 1354 yılına sığrayan savaş Venedik kolonisi Modon'un dışında kalan Porto Longo'da gerçekleşen muharebeyle sona erdi.⁶⁹⁰ Bu muharebede Paganino Doria'ya bağlı Cenova donanması büyük bir galibiyet olarak otuz altı Venedik kadırgasını ve beş büyük Venedik gemisini ele geçirmeyi başarmıştır.⁶⁹¹

Buna karşın Cenovalıların Venedik'i tam anlamıyla alt etmek istemelerinden dolayı 1378-1381 Venedik ve Cenova Savaşı yaşanacaktır. Savaşın başlama sebebi 1373-79 yıllarında yaşanan Bizans taht mücadelesi sırasında Bizans İmparatoru V. Ioannes'in Tenedos'u (Bozcaada) Venediklilere vermesinden sonra Cenevizlilerin burayı ele geçirme girişimleriydi. Diğer bir sebep ise 1372'de Kıbrıs Adası'nda bulunan Cenovalılara Venediklilerin yaptıkları saldırıydı.⁶⁹² Cenovalılar Venedik'in Adriyatik'teki en büyük rakipleri olan Kral "Büyük" I. Louis d'Anjou yönetimindeki Macar Krallığı'nı, Padova signoresi I. Francesco da Carrara'yı ve Aquileia Patrikliği'ni yanlarına çekerek meydan okumuşlardı.⁶⁹³ Venedikliler ise Cenova'ya karşı Milano signoresi Bernabo Visconti'yle anlaşmışlardır.⁶⁹⁴ İki denizci devletin kuvvetleri Hırvatistan'ın Istria bölgesinde Pula kentinde karşı karşıya geldiler; Cenova amirali Luciano Doria donanmasıyla Venedik donanmasına komuta eden Vettor Pisani'yi yenip Venedik Lagünü'nü (Laguna Veneta) tehdit etmeye başlamıştı.⁶⁹⁵ Savaşın esas cereyan

⁶⁸⁸ Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 220

⁶⁸⁹ Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 220

⁶⁹⁰ Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 221

⁶⁹¹ Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 221

⁶⁹² Oscar Browning, *Guelphs and Ghibellins*, s. 170

⁶⁹³ Oscar Browning, *Guelphs and Ghibellins*, s. 170

⁶⁹⁴ J. Theodore Bent, *Genoa-How the Republic Rose and Fell*, s. 170; Oscar Browning, *Guelphs and Ghibellins*, s. 170

⁶⁹⁵ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 468-469; Luciano Doria'nın savaş sırasında ölmesi üzerine yerine Pietro Doria atanmıştı: Bkz. Steven Epstein, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, s. 239

ettiği yer olan Chioggia kenti Veneto'nun en güneydoğusunda Romagna bölgesine yakın bir balıkçı köyüdür. Burayı Padova'lı Carraresi kuvvetleri ve Cenova donanması yaptıkları saldırılarla ele geçirmişlerdi.⁶⁹⁶ Buna rağmen Venedikli amiraller Carlo Zeno ve Vettor Pisani düzenledikleri deniz seferleriyle Cenovalıları en sonunda yenmişlerdir.⁶⁹⁷

Savaştan sonra Savoia Kontu VI. Amedeo'nun hakemliğinde 1381'de Torino Barışı imzalanmıştır.⁶⁹⁸ Torino Barışı aynı zamanda Akdeniz'deki Cenova egemenliğinin sona ermesi ve onun yerini Venedik'in alması anlamına geliyordu. Duraklama evresine giren Cenova, Antoniotto Adorno'nun dogeliğinin ardından sırasıyla 1396-1409 yılları arasında Fransa boyunduruğu,⁶⁹⁹ 1409-1413 yılları arasında Montferrat Markiliği (II. Teodoro) egemenliği,⁷⁰⁰ 1421'de Francesco Bussone'nin (Carmagnola) Venedik hizmetine girmeden önce Milano için burayı doge Tommaso di Campofregoso'dan⁷⁰¹ ele geçirmesi sonucu ikinci kez Visconti hakimiyetine (1421-1435) girdi.⁷⁰² 1435'teki Gaeta Kuşatması ve Ponza Deniz Savaşı'ndan sonra Aragonlu V. Alfonso'nun Filippo Maria Visconti tarafından serbest bırakılmasına Cenovalılar tepki göstermişlerdi.⁷⁰³ Gaeta'daki savaşta bulunup Filippo Maria'dan beklediği mükafatı alamayan Francesco Spinola Cenovalıları etrafında toplayarak 27 Aralık'ta

⁶⁹⁶ Oscar Browning, *Guelphs and Ghibellins*, s. 171

⁶⁹⁷ Vettor Pisani 23 Aralık 1379'da Chioggia'yı kurtarmak için Venedik doge'si Andrea Contarini'yle harekete geçmişti. Doge Andrea Contarini'nin yaşı 77'den fazlaydı. Onların bu ilk seferi başarılı olsa da Cenova gemilerinin yoğun saldırılarına maruz kalmışlardı. Bunun ardından Ocak 1380'de diğer Venedik amirali Carlo Zeno yaptığı seferle Cenova'yı mağlup etmeyi başardı: Bkz. Oscar Browning, *Guelphs and Ghibellins*, s. 172-173

⁶⁹⁸ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 469; Oscar Browning, *Guelphs and Ghibellins*, s. 173

⁶⁹⁹ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 479-480; Fransa kralı VI. Charles buraya Mareşal Boucicaud'u (Jean le Maingre) vali olarak atamıştı. Onun otoriter yönetimi 1409'da Cenevizlilerin isyanına sebep oldu: Bkz. John Law, "The Italian North", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 461

⁷⁰⁰ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 543-544

⁷⁰¹ Tommaso Fregoso, Cenova'yı bırakmasına karşılık Milano dükü Filippo Maria tarafından Sarzana signoresi yapıldı: Bkz. Niccolò Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 175-176

⁷⁰² Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 262; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 81; Andrea Gamberini, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza", *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 35

⁷⁰³ Niccolò Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 224

Milano'nun Cenova yöneticileri Erasmo Trivulzio ile Opizzino d'Alzate'nin Cenova'ya giriş yaptıkları sırada Cenova halkını etrafında toplayıp isyan etti.⁷⁰⁴ Erasmo Trivulzio isyandan kaçarken Oppizino d'Alzate yakalanıp öldürüldü. Böylece Cenevizliler 14 sene kaldıkları Visconti hakimiyetinden 1435'te çıkmış oldular.⁷⁰⁵ Filippo Maria, Cenovalıların isyan ettikleri haberini duyduğu zaman condottiero'su Niccolo Piccinino'yu Cenova'ya gönderdi. Visconti orduları Polcevera vadisini almalarına karşın Cenova kentindeki direnişten dolayı geri çekilmek zorunda kaldılar.⁷⁰⁶ Bağımsızlığın yeniden sağlanmasından sonra Cenovalılar Tommaso di Campofregoso'yu yeniden doge seçmişlerdi. (3 Nisan 1436)⁷⁰⁷

Aragonlu V. Alfonso'nun Cenova yönetiminde Pietro di Campofregoso yerine Adorno ailesinden birisinin doge olmasını istemesi sonucunda Cenova'ya karşı başlattığı savaş nedeniyle Pietro di Campofregoso Aragonlulara karşı koyamayacağı için Fransa kralı VII. Charles'a başvurdu.⁷⁰⁸ Charles, 1458'de Rene d'Anjou'nun oğlu II. Jean d'Anjou'yu Cenova'ya göndermişti. II. Jean d'Anjou 1458'de Cenova'yı ele geçirip 1458-1461 yılları arasında sürecek Fransa yönetimini başlatırken kendisi de Cenova yöneticisi oldu.⁷⁰⁹ Cenova'da beklenmedik bir şekilde Aragonlu Alfonso'ya karşı önceden birlik içinde olan Fregosiler (Pietro di Campofregoso) ve II. Jean d'Anjou arasında doğan anlaşmazlık nedeniyle II. Jean d'Anjou Fransa'dan yeniden yardım olarak Pietro di Campofregoso'yu yenmiş ve II. Jean d'Anjou galibiyetin ardından 1459

⁷⁰⁴ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 555-556; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 225

⁷⁰⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 225-226

⁷⁰⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 228; Piccinino Ponente Riviera'sındaki Albenga'yi da kuşatmıştı: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1039-1040

⁷⁰⁷ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 558; Tomasso'dan önce dogeliğe Isnardo Guarco getirilse de sadece yedi gün bu makamda kalabildi: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1040

⁷⁰⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 314-315; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 561

⁷⁰⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 315; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 71-72

yılında Cenova'dan Güney İtalya'ya Aragonlu Ferrante'ye karşı savaşmaya gitmiştir.⁷¹⁰ Ferrante Francesco Sforza ve Papa II. Pius'tan destek alıp II. Jean d'Anjou'ya karşı yeniden güçlendiği sırada Cenova'da Fransa yönetimi aleyhinde birbirine rakip Adorni ve Fregosi ailelerinin dahi katıldığı isyan doğmuştu.⁷¹¹ Cenovalılar Fransa idaresini tanımayarak 1461'de Prospero Adorno'yu doge seçtikten sonra Anti-Fransız ayaklanması başlattılar. II. Jean'ın babası Rene d'Anjou bu ayaklanmayı bastırmak için gelse de küçük düşürücü biçimde yenilip Provans bölgesine geri dönmüş ve Cenova ayaklanması böylece başarıya ulaşmıştır.⁷¹² II. Jean d'Anjou ise Güney İtalya'da Troia'daki yaptığı savaşı kaybedince Fransa'ya geri çekilmiş, böylece Cenova sadece üç sene süreyle bağımsızlığını elde etmişti. Fransa Kralı XI. Louis ile samimiyet kuran Francesco Sforza, Louis'den Savona şehrini fief olarak aldıktan sonra Cenova'da Paolo Fregoso'ya karşı Prospero Adorno'nun lideri olduğu Adorno ailesine destek vererek 1464'te Cenova'yı ele geçirmiş ve 1464-77 yıllarında yeni bir Sforza hakimiyeti başlatmıştır.⁷¹³

1478'de Napoli ve Papalık'ın Floransa'ya karşı savaşlarında Floransa'nın müttefiki Milano'yu da zor durumda bırakmak için yaptığı girişimler Cenova'ya da sıçramıştır. Gian Galeazzo'nun amcaları ve annesi Bona di Savoia arasındaki savaşı ilk başta Bona di Savoia'nın kazanmasından sonra Gian Galeazzo'nun amcaları Milano'dan kaçarlarken condottiero Roberto Sanseverino d'Aragona'nın öncülüğünde diğer Milanolu asiler de Cenova'ya gitmişlerdi.⁷¹⁴ Toskana'da Floransa'ya karşı savaşan Papalık ve Napoli, Milano'nun Medici'lere yardımını engellemek için

⁷¹⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 316-317; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou...*, s. 73

⁷¹¹ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 562; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 318

⁷¹² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 318; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 74

⁷¹³ Andrea Gamberini, "Milan and Lombardy in the Era of the Visconti and the Sforza", *A Companion of Late Medieval Milan*, s. 35; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 262; Pietro Verri, *Storia di Milano*, s. 251; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 332-333; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 144-145; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 563

⁷¹⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 387

Cenova'ya giden Roberto Sanseverino d'Aragona aracılığıyla Prospero Adorno'yu Cenova'da isyan ettirdiler.⁷¹⁵ Milano'da naipliğe başlayan Bona di Savoia Cenova'daki bu isyanı bastırmak için bir ordu gönderse de başarısız oldu.⁷¹⁶ Cenova bu gelişmeyle 1478 tarihinden 1488'e kadar sürecek yeniden bağımsızlığını elde etmişti.⁷¹⁷ Bona di Savoia Floransa'nın kendisine yardım edemeyecek kadar meşgul olduğunu fark ettiği için başka bir hamle yaparak Prospero Adorno'nun düşmanı Battista Fregoso'yu yanına çekti ve Milano'nun elinde kalan tek yer olan Castelletto'yu ona verip Fregoso'nun bağımsız Cenova doge'si olarak iktidara gelmesinde yardımcı oldu.⁷¹⁸

Cenovalılar Ferrara Savaşı sırasında Floransalılarla tarihi Lunigiana bölgesinde bulunan Sarzana kenti için mücadele etmeye başlamışlardı. Lorenzo de' Medici'nin Napoli Krallığı'na barış yapmak amacıyla gittiği sırada Cenovalı Fregosilerden olan Ludovico Fregoso, askerleriyle 1479 yılında Sarzana'yı ele geçirmişti.⁷¹⁹ Ludovico Fregoso'nun Sarzana kentini condottiero Agostino Fregoso'ya bırakmasının ardından Agostino Fregoso da, Sarzana'yı 1484'te Cenova'ya ait San Giorgio Bankası'na bıraktığı zaman Floransalılar açısından kentin alınması zora girmiştir.⁷²⁰ Pietrasanta'nın 1484'te Floransa egemenliğine girmesinden sonra Floransalılar, Cenova'nın San Giorgio Bankası'na bıraktığı Sarzana'yı da almak istemişlerdi. Fakat Napoli kralı Ferrante ve Papalık arasında başlayan savaş onların bu amaçlarını sekteye uğrattı.⁷²¹ Buna karşın İtalya'da yeniden barış tesis edilmesi ve kurulan Barış Ligi'ne Cenova'nın alınmamasından sonra Floransalılar Sarzana'yı ele geçirme planlarını yeniden gün yüzüne çıkarmışlardı. Gianluigi del Fiesco komutasında Cenova orduları karşı manevra

⁷¹⁵ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 564; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 53

⁷¹⁶ Niccolò Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 388

⁷¹⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 147

⁷¹⁸ Niccolò Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 388

⁷¹⁹ Niccolò Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 395; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 61

⁷²⁰ Niccolò Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 410

⁷²¹ Niccolò Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 412-413

olarak Floransa'ya ait Sarzanello'ya saldırınca tüm planlar değişti.⁷²² Floransalılar buradaki Cenova ordusunu 1487 yılında yenerek Sarzanello'yu başarıyla savundular. Bunun ardından Floransa kuvvetleri Sarzana'yı en sonunda kuşatmaya başlamışlar ve aynı sene olan 1487 yılında Sarzana'yı ele geçirmişlerdir.⁷²³ Floransalılara kuşatma sırasında Milano'dan Ludovico Sforza, Cenova'da gözü olduğu için destek getirmişti. Bu gelişmeden bir sene sonra 1488'de Ludovico Sforza'nın girişimleriyle Cenova yeniden Sforza hakimiyetine (1488-1499) girecektir.⁷²⁴

3. 4. Venedik Cumhuriyeti

Başlangıçta Amalfi Devleti gibi Doğu Roma İmparatorluğu'na bağlı Ravenna Eksarhlığı içinde bir kent olan Venedik, geleneksel bağımsızlık tarihi 697'de kendi yönetim erkini elde etmiştir.⁷²⁵ Daha sonra VIII. yüzyılın ilk çeyreğinde Doğu Roma İmparatorluğu topraklarında cereyan eden İkonaklazma tartışmasına tepki olarak Venedikliler isyan etmişler ve o zamanki merkezleri Eraclea'da Orso İpato'yu liderleri seçmişlerdir.⁷²⁶ Lombard tehdidi sonucunda 751 yılında Eksarhlığın sona erip Ravenna'nın Papalık topraklarına dahil olması üzerine Doğu Roma İmparatorluğu'nun burayla bağlantısı kesildiğinden Venedikliler rahat hareket edebilme imkânı buldular. Bu süreçte Venedik ana merkezlerinde de değişimler olmuştur. Doge Orso İpato'nun ölümünden sonra Eraclea'dan Venedik'e komşu Lido'ya bağlı küçük ada

⁷²² Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 88; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 416

⁷²³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 417; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 88

⁷²⁴ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 565-566; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 147; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 417

⁷²⁵ Indro Montanelli, Roberto Gervaso, *Storia d'Italia 476-1250*, Volume I, s. 348, 544-545; Lombard istilasından kaçarak Venedik lagünlerine ilk yerleşen Romalılar, Padova'dan kaçıp Chioggia ve Malamocco'ya yerleşenler, Altino'dan kaçıp Torcello'ya yerleşenler ve Oderzo'dan kaçıp Eraclea'ya yerleşen toplulukları: Bkz. Louise Buenger Robbert, "Venice", *Medieval Italy*, s. 1121-1128

⁷²⁶ Horatio F. Brown, *Venice an Historical Sketch of the Republic*, s. 25; Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 52; Giovanni B. Fanucci, *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell'Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Primo, s. 60; Indro Montanelli, Roberto Gervaso, *Storia d'Italia 476-1250*, Volume I, s. 545

Malamocco'ya taşınan başkentleri Karolenj İmparatoru Şarlman'ın oğlu Pepin'le yapılan savaş nedeniyle 810 tarihinde de Malamacco'dan Rialto'ya taşınmıştır.⁷²⁷ Venedikliler 991'de seçtikleri dogeleri II. Pietro Orseolo'dan itibaren Adriyatik Denizi'nde Narentinli korsanlarla savaşarak Dalmaçya kıyılarına hâkim olmaya başladılar.⁷²⁸ 1032'ye kadar daha monarşik bir yapıya sahip olduklarından bu yıllar arasındaki Venedik için Dukalık Dönemi denmektedir. 1032 ve 1296 yılları arasında ise İtalya'daki diğer komünlerden esinlenilip Komün Dönemi'ne geçilmiştir. 1143'te Commune Veneciarum oluşturulmasıyla dogelerin önceki yürütme erkini sınırlandıran makamlar getirildiler.⁷²⁹ Bunlar; İtalya komünlerindeki Arengo meclisinden esinlenerek oluşturulan Concio Meclisi, Consilium Sapientium diğer ismiyle Maggior Consiglio, Minor Consiglio, Consiglio dei Pregadi (Senato) ve Quarantia adlı Kırklar Konseyi gibi kurumlardır.⁷³⁰ Bu kurumlar arasında olan zengin sınırlı sayıda burjuva ailelerinin oluşturduğu Maggior Consiglio, dogeleri seçmekteydi ve 1297'den itibaren Maggior Consiglio diğer kurumlardan daha üst bir makama sahip olunca Venedik Cumhuriyeti Burjuva Oligarşisi olarak nitelendirilen yönetim biçimine dönüştü.⁷³¹ (1423'te eski Concio Meclisi'nin de tamamen kapatılmasıyla Maggior Consiglio, Onlar Konseyi'yle birlikte Venedik Cumhuriyeti'nin simgesi haline gelmiştir.)⁷³²

Söz konusu reformlara karşı tepki gösteren Marco Querini ve Tiepolo Ailesi'nden Bajamonte Tiepolo'nun mevcut Doge Pietro Gradenigo'ya karşı başarısız

⁷²⁷ Indro Montanelli, Roberto Gervaso, *Storia d'Italia 476-1250*, Volume I, s. 545; Giovanni B. Fanucci, *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell'Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Primo, s. 60, 68; Rialto aynı zamanda Olivolo'nun piskoposluk bölgesiydi: Bkz. Louise Buenger Robbert, "Venice", *Medieval Italy*, s. 1121-1128

⁷²⁸ Indro Montanelli, Roberto Gervaso, *Storia d'Italia 476-1250*, Volume I, 546

⁷²⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 109

⁷³⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 109; bu kurumlardan "Quarantia" yasal düzenlemeler ve finans konularıyla ilgilenmekteydi. Consiglio dei Pregadi ise dış ilişkileri, donanmayı ve ticareti denetleyen bir kurumdu. Söz konusu kurumların yanında 1192'de dogelere göreve başlama yemini zorunluluğu getirilmiştir: Bkz. Louise Buenger Robbert, "Venice", *Medieval Italy*, s. 1121-1128

⁷³¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 109; Maggior Consiglio meclisine sadece sınırlı sayıda aile katılabilirdi. Bu sınırlandırma süreci için "Serrata" adı verilir: Bkz. John Law, "The Italian North", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 457; Horatio F. Brown, *Venice an Historical Sketch of the Republic*, s. 162-164

⁷³² A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 148

komploları sonucunda bu kurumlara 1310'da "Consiglio dei Dieci" 10'lar Konseyi de ilave edilmiştir.⁷³³ 10'lar Konseyi Maggior Consiglio'dan seçilen on kişiyle kuruluyordu ve dogelerin üstünde bir güce sahip Maggior Consiglio'nun da üstündeydi.⁷³⁴ Böylece 10'lar Konseyi Cumhuriyette en üst erke sahip olmuştur. Oligarşik düzene karşı oluşan diğer bir gelişme de 1355 yılında yaşandı. Venedik doge'si Marino Falier'in idamıyla sonuçlanan bu teşebbüsün sebebi tam bilinmese de Falier'in kendi adına bir yönetim kurmak için böyle bir girişimde bulunduğu belirtilmektedir.⁷³⁵ Diğer ismi "Serenissima" olan Venedik Cumhuriyeti, XI.-XII. yüzyıllarda Dalmaçya'yı tamamen ele geçirdikten sonra 1202-1204 tarihlerinde doge'si Enrico Dandolo'yla düzenlediği IV. Haçlı Seferi'nin ardından Girit Adası dahil Negroponte (Eğriboz), Naksos Takımadaları, Sporadlar ve diğer pek çok yeri almayı başarmıştır. XIV. yüzyılın sonuna dek süren Venedik-Cenova Savaşları iki cumhuriyeti de çok meşgul etmiştir. Bu savaşlar sırayla 1255'te Aziz Saba Savaşı, Venediklilerin yenilgisiyle sonuçlanan 1298 Curzola Savaşı, Sardinya Adası'ndan dolayı ortaya çıkan 1350-1355 Savaşı ve son olarak 1378-1381'de yaşanan Chioggia Savaşı'dır.

⁷³³ John Law, "The Italian North", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 458; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 109-110; Louise Buenger Robbert, "Venice", *Medieval Italy*, s. 1121-1128

⁷³⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 148

⁷³⁵ John Law, "The Italian North", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 458

Harita 5. Venedik Cumhuriyeti'nin Doğu Akdeniz'deki Kolonileri

Kaynak: Lane, Frederic Chapin. *Venice, a Maritime Republic*. Johns Hopkins University Press, London, 1973, s. 177 (Map 7)

3.4.1. Venedik Genişlemesi ve Sonraki Dönem

Chioggia Savaşı'nı sonlandıran Torino Barışı'ndan sonra Cenevizliler düşüşe Venedikliler yükselişe geçseler de İtalyanların "Romania" adını verdikleri eski Doğu Roma İmparatorluğu topraklarında Osmanlı Devleti'nin yayılması Venedik siyasetinin "Domini di Terraferma" dedikleri Kuzeydoğu İtalya topraklarında yayılma sürecini de hızlandırmıştır. Carraresi'lere karşı Milano dükü Gian Galeazzo Visconti'yle kurulan ittifak sonucunda 1388'de Treviso'yu ele geçiren Venedikliler,⁷³⁶ Dogeleri Michele Steno yönetiminde (1400-1414) Gian Galeazzo Visconti'nin 1402'de ölmesinin ardından 1404'te Belluno, Feltre ve Vicenza'yı aldılar.⁷³⁷ 1405'te son Verona signoresi Guglielmo della Scala'nın ardından Verona'yı ve Francesco Novello'yu yenerek Carraresi'lerden Padova'yı ele geçirdiler.⁷³⁸ Bu yayılma siyaseti Doge Tommaso Mocenigo'nun (1414-1423) yönetiminde Aquileia Patriği Ludwig von Teck'e karşı yapılan savaşlarda Venediklilerin Cividale ve Udine'yi fethetmeleri sonucu 1420'de Friuli bölgesinin tamamını alıp Aquileia Patrikliği Devleti'ne son vermeleriyle devam etti.⁷³⁹ Doge Francesco Foscari'nin (1423-1457) yönetiminde ise Lombardiya Savaşları (1423-1454) sırasında Milano dükü Filippo Maria Visconti'ye karşı alınan Maclodio Savaşı galibiyetinden sonra imzalanan Ferrara Barışı'yla Brescia ve Bergamo şehirleri

⁷³⁶ Venedikliler burayı ilk kez 1336-1339 yıllarındaki Anti-Scaligeri ittifakında almışlardır: Bkz. J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 128; G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 31

⁷³⁷ Visconti'ler Venedik ile ittifak kurmak için bu yerleri bırakmışlardır: Bkz. Gaetano Cozzi, Michael Knapton, *La Repubblica di Venezia nell'eta moderna: Dalla guerra di Chioggia al 1517*, UTET, Torino, 1986, s. 12; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 271

⁷³⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 266, 271; G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 49

⁷³⁹ Gaetano Cozzi, Michael Knapton, *La Repubblica di Venezia nell'eta moderna*, s. 23; Horatio F. Brown, *Venice an Historical Sketch of the Republic*, s. 276; John Law, "The Italian North", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 454; Aquileia Patrikliği Udine ve Cividale kentlerine hâkim ve çevresinde Gorizia Kontluğu'nun bulunduğu bir devlettir: Bkz. John Law, "The Italian North", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 453

(1428) Venedik egemenliğine girmiştir.⁷⁴⁰ Daha sonra Crema komünü dahil sözü edilen şehirler 1454'te imzalanan Lodi Barışı sonucunda kesin olarak Venedik yönetiminde kalmıştır.⁷⁴¹ Bu süreçte en önemli kentlerden olan Ravenna, Milano hizmetinde olan condottiero Niccolo Piccinino'ya karşı savaşlar sırasında 1441'de ele geçirildi ve son Ravenna signoresi III. Ostasio da Polenta ailesiyle 19 Nisan'da Girit Adası'na gönderildi.⁷⁴²

Venedik doge'si Cristoforo Moro (1461-72) idaresinde Venedikliler, Doğu Akdeniz'de Osmanlı Devleti'nin yayılması tehdidiyle karşı karşıyaydılar. Sultan II. Mehmed'in saltanatında 1460 yılında Mora'nın ve 1463'te Argos'taki Venedik kolonisinin Türkler tarafından ele geçirilmesi Venedik ve Osmanlı Devleti arasındaki savaşı (1463-1479) kaçınılmaz duruma getirdi.⁷⁴³ 1458'de Papalık koltuğuna yeni gelen II. Pius da Türklere karşı Haçlı Seferi planlamaktaydı. Pius bu amaçla 1459'da Mantova Konsili'ni toplatırken 1464'te de Ancona kentinde birleşik bir Haçlı ordusu meydana getirmeyi arzulamıştı.⁷⁴⁴ Venediklilerin sözlerinde durmalarına rağmen Avrupa monarklarının kayıtsız kalması planlanan seferi rafa kaldırdı. Bu nedenle Venedikliler hizmetlerine condottiero Bertoldo d'Este'yi alarak tek başlarına savaşa girdiler.⁷⁴⁵ Bertoldo'ya bağlı kuvvetler Mora'da Korint Boğazı'nı ele geçirmeyi başardılar.⁷⁴⁶ Fakat Bertoldo'nun ani ölümü ve Triestelilerin Venedik idaresine isyan etmesi buradaki ilerlemeyi durdurmuştur.⁷⁴⁷ Venedikliler için çok önemli olan Eğriboz Adası'nın

⁷⁴⁰ Horatio F. Brown, *Venice an Historical Sketch of the Republic*, s. 290; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 149; Gaetano Cozzi, Michael Knapton, *La Repubblica di Venezia nell'eta moderna*, s. 26

⁷⁴¹ Horatio F. Brown, *Venice an Historical Sketch of the Republic*, s. 299

⁷⁴² Samuel Romanin, *Storia Documentata di Venezia*, Tomo IV, s. 205; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1071; Horatio F. Brown, *Venice an Historical Sketch of the Republic*, s. 297; Venediklilerin Ravenna'daki bu hakimiyetleri 1509'da yapılan Agnadello Savaşı'ndaki Venedik yenilgisine kadar sürmüştür. Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 269

⁷⁴³ Horatio F. Brown, *Venice an Historical Sketch of the Republic*, s. 311; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 98

⁷⁴⁴ Horatio F. Brown, *Venice an Historical Sketch of the Republic*, s. 312

⁷⁴⁵ Gaetano Cozzi, Michael Knapton, *La Repubblica di Venezia nell'eta moderna*, s. 54

⁷⁴⁶ Gaetano Cozzi, Michael Knapton, *La Repubblica di Venezia nell'eta moderna*, s. 54

⁷⁴⁷ Bertoldo d'Este'nin ölümünden sonra İtalya tarihinin en ünlü condottierolarından Sigismondo Pandolfo Malatesta Venedik hizmetine girmesinin ardından 1464'te Mora'da askeri hareketlara katılmıştır. Bkz. Gaetano Cozzi, Michael Knapton, *La Repubblica di Venezia nell'eta moderna*, s. 54

1470'te kaybedilmesini takiben Scutari'ye (İşkodra) 1474'te yapılan saldırı Venedik'i barış yapmaya itti. Giovanni Dario'nun katıldığı barış görüşmeleri 25 Nisan 1479'da son bulmuş Venedikliler kaybettikleri Eğriboz, Argos ve İşkodra'yı bırakıp daha önceden Mora'da ele geçirdiği yerleri de tamamen Osmanlı Devleti'ne geri vermişlerdir.⁷⁴⁸

Venedikliler Doğu Akdeniz'de çok önemli yerleri kaybetmeler de Pietro Mocenigo'nun dogeliği (1474-1476) sırasında Kıbrıs Adası'na egemen olmaya başladılar. Aslında Venediklilerden önce Savoialılar Kıbrıslı Lusignan ailesiyle yakın ilişkilere sahiptiler. Savoia dükü Ludovico'nun ve Lusignanlı Anna'nın oğlu Savoialı Luigi, Kıbrıs kralı II. Jean de Lusignan'ın kızı Kıbrıslı Carlotta ile evlendirildikten sonra Kıbrıs tahtına geçmişti.⁷⁴⁹ Carlotta'nın kardeşi Lusignanlı II. Jacques buna karşı çıkarak Memluk askerlerinin yardımıyla tahtı gasp etti.⁷⁵⁰ Kısa sürede adada bulunan Cenovalılar Carlotta'yı, Venedikliler ise II. Jacques'ı desteklemeye başladılar.⁷⁵¹ Bunun ardından Venedik'in soylu ailelerinden Cornaro'lara mensup Marco Cornaro, kızı Caterina Cornaro'yu 1472'de II. Jacques ile evlendirince söz konusu taht kavgasında galip gelen taraf Venedik ve II. Jacques olmuştur.⁷⁵² "Venedik'in kızı" lakabını alan Caterina Cornaro, kocası II. Jacques'ın ölümünden sonra Kıbrıs'ın tek yöneticisi haline geldi. Buna rağmen Venedik yönetimi kendi planlarını harekete geçirmek adına Caterina'yı koruma amacı altında temsilciler yollamaya başladı. Çünkü Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso da Memluk sultanını araya sokarak ya da Caterina ile

⁷⁴⁸ Gaetano Cozzi, Michael Knapton, *La Repubblica di Venezia nell'eta moderna*, s. 60; Horatio F. Brown, *Venice an Historical Sketch of the Republic*, s. 318; Osmanlı kuvvetleri Venedik'e karşı bu savaşta Isonzo nehrini geçip Venedik'e çok yakın olan Piave akarsuyuna kadar gelmişlerdir. Bkz. Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 99-100; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 565

⁷⁴⁹ Horatio F. Brown, *Venice an Historical Sketch of the Republic*, s. 322; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 100

⁷⁵⁰ Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 100

⁷⁵¹ Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 100

⁷⁵² Horatio F. Brown, *Venice an Historical Sketch of the Republic*, s. 322; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 100

evlenerek adayı ele geçirme planları yapıyordu.⁷⁵³ En sonunda Zorzi (Giorgio) Cornaro kardeşi Caterina Cornaro'yu adayı Venedik yönetimine bırakma konusunda ikna etti. Böylece Kıbrıs kesin olarak 1488'de Venedik hâkimiyetine girmiştir.⁷⁵⁴

Venediklilerin Kuzeydoğu İtalya'da sözü edilen yayılma faaliyetleri XV. yüzyılın son çeyreğinde İtalya devletlerini Ferrara Savaşı'nda (1482-1484) karşı karşıya getirmiştir. Savaşın başlıca nedeni Ferrara'ya bağlı bir komün olan Comacchio'daki tuz madenlerini kendi toprağı olduğu için elinde tutmak isteyen Ferrara'ya karşı Venedik'in itirazlarıydı.⁷⁵⁵ Ferrara'da Estensiler ayrıca 1438'den beri Venedikliler için önemli Polesine komünü elinde tutmaktaydılar.⁷⁵⁶ İttifak kuran Napoli ve Floransa'ya karşı Venedikliler, Papa IV. Sixtus'u yanlarına çekerek onunla müttefik oldular.⁷⁵⁷ Venedikliler bu savaşta hizmetlerine Ludovico Sforza'nın Milano'dan kovduğu Roberto Sanseverino d'Aragona'yı aldılar.⁷⁵⁸ Karşı ittifak olan Floransa-Napoli-Milano-Ferrara ittifakı ise baş komutanlığa Urbino signoresi Federico da Montefeltro'yu getirmiştir.⁷⁵⁹ Floransa ve Napoli'nin Papalığa karşı Orta İtalya'daki mücadelesi sırasında Venedik'in başkomutanı Roberto Sanseverino d'Aragona'ya bağlı Venedik birlikleri, Venedik'in 1441'den itibaren en güneydeki üssü olan Ravenna kentinden hareket ederek Ferrara Markiliği'ne bağlı Ficarolo'yu kuşattılar.⁷⁶⁰ Floransa ve Napoli'nin Papa IV. Sixtus'u Venedik tehlikesi konusunda kuvvetli biçimde uyarması sonucunda Papa Sixtus onları dinleyerek Venedik'le oluşturduğu birlikten çıkıp 1483'te Napoli-Floransa-Milano'yla

⁷⁵³ Horatio F. Brown, *Venice an Historical Sketch of the Republic*, s. 323

⁷⁵⁴ Gaetano Cozzi, Michael Knapton, *La Repubblica di Venezia nell'eta moderna*, s. 63; Horatio F. Brown, *Venice an Historical Sketch of the Republic*, s. 323; Caterina Cornaro kocasının ölümünden sonra Venedik'te ya da Asolo'daki sarayında oturuyordu: Bkz. Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 101

⁷⁵⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 401-402

⁷⁵⁶ Venedikliler 1395'te Polesine'yi Ferrara'dan alsalar da 1438'de Ferrara'ya kaybettiler: Bkz. Trevor Dean, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, s. 25-26

⁷⁵⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 402

⁷⁵⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 402; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 70

⁷⁵⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 402; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 70

⁷⁶⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 403-404

yeni bir birlik oluşturmuştur.⁷⁶¹ Ferrara'ya bağlı Argenta kentini de ele geçirdikten sonra Ferrara surlarına kadar gelen Venediklilere karşı birlikteki devletlerden Floransa'nın ve Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso'nun kuvvetleri Ferrara'yı savunmaya gönderilmişlerdi.⁷⁶² Cremona'da Venediklilere karşı hemen bir toplantı hazırlanıp Ludovico Sforza'nın Venedik'e saldırmasına karar verildi. Ayrıca Venedik donanmasının yok edilmesi planı da Bondeno'da gerçekleştirilip burada önemli bir galibiyet alınmıştı.⁷⁶³

Zor durumda kalan Venedikliler Rene d'Anjou'nun torunu Lorraine dükü II. Rene d'Anjou'yu hizmetlerine aldılar.⁷⁶⁴ Rene'i düşmanı kontrol etmesi için yollayan Venedikliler başkomutanları Roberto Sanseverino d'Aragona'yı Adda nehrinden geçirip Milano'yu karıştırmayı için göndermişlerdir. II. Rene d'Anjou'nun Ferrara'ya yardımcı güçleri Adria Savaşı'nda yenmesinin ardından Roberto Sanseverino d'Aragona da Milano'da isyan çıkarma girişimlerinde bulunmuştu.⁷⁶⁵ Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso ise karşı manevra olarak Mantova markisi I. Federico Gonzaga'yla Venedik'e saldırıp Bergamo, Brescia ve Verona'ya girerek buraları yağmalamıştır.⁷⁶⁶ Bu esnada Ferrara markisi Ercole d'Este de Venediklilere karşı kaybettiği yerleri geri almayı başardı. Buna karşın Ferrara Savaşı uzun sürmemiş ve her iki taraf için olumsuz gelişmeler yaşanmıştı. Venedikliler hizmetleri aldıkları Lorraine dükü II. Rene d'Anjou'nun Fransa'ya geri dönmeye karar vermesiyle zayıflamışlardır.⁷⁶⁷ Ludovico Sforza'nın Napoli Krallığı'yla düştüğü anlaşmazlığı fırsat bilen Venedikliler Ludovico'yla masaya oturup 7 Ağustos 1484'te Bagnolo Barışı adlı anlaşmayı

⁷⁶¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 405

⁷⁶² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 405

⁷⁶³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 405-406

⁷⁶⁴ Michael Mallett and Christine Shaw, *the Italian Wars, 1494-1559*, s. 10; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 406; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 75-76; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 74

⁷⁶⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 406

⁷⁶⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 406; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 75

⁷⁶⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 407

imzaladılar.⁷⁶⁸ Bu barış sonucunda Venedik Ferrara'dan Polesine komününü geri almayı başarmıştır.⁷⁶⁹

Ferrara Savaşı'ndan sonra XVI. yüzyılda Venedikliler İtalya içinde yayılmaya devam etmişlerdir. 1499'da Cremona'nın işgal edilmesinin ardından, Borgia ailesinin iktidarını kaybetmesiyle Kilise Devleti bölgesinde 1503'te Rimini kentini ele geçiren Venedikliler aynı sene Faenza'yı da işgal ederek bütün okları kendi üzerlerine çektiler.⁷⁷⁰ Bunun sonucunda İtalya Savaşları sırasında Venedik genişlemesine en büyük ikinci tepki hareketi olan 1508-1516 Cambrai Ligi Savaşı yaşandı.⁷⁷¹ 1509'da Venedik mağlubiyetiyle sonuçlanan Agnadello Savaşı sonucunda Venediklilerin Ravenna'da (1441-1509) olduğu gibi Rimini'de de (1503-1509) egemenlikleri sona erecektir.⁷⁷²

⁷⁶⁸ Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 77

⁷⁶⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 407; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 149-150; Venedik Cumhuriyeti, barıştan birkaç sene sonra komşuları Tirol Kontluğu ve Trentino Piskoposluğu devletlerinin kendilerine savaş açmaları nedeniyle hizmetine Roberto Sanseverino d'Aragona'yı alacaktır. Venedikliler 1487'de bu devletlere karşı yapılan savaşı kaybetmişlerdir: Bkz. Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 417-418; Tirol Kontluğu'na karşı yapılan bu savaş Rovereto Savaşı diye de adlandırılır: Bkz. Gaetano Cozzi, Michael Knapton, *La Repubblica di Venezia nell'eta moderna*, s. 61; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 87-88

⁷⁷⁰ Marco Pellegrini, *Le guerre d'Italia 1494-1530*, s. 103, 108; Michael Mallett and Christine Shaw, *the Italian Wars, 1494-1559*, s. 77; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 182, 188

⁷⁷¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 188-189; Venediklilerin Cambrai Ligi Savaşı'nda hizmetlerindeki condottierolar Pitigliano kontu Niccolo Orsini (Niccolo da Pitigliano) ile Bartolomeo d'Alviano'ydu: Bkz. Michael Mallett and Christine Shaw, *the Italian Wars, 1494-1559*, s. 88; En büyük birinci tepki 1482-1484 yıllarında gerçekleşen sözünü ettiğimiz Ferrara Savaşı'dır

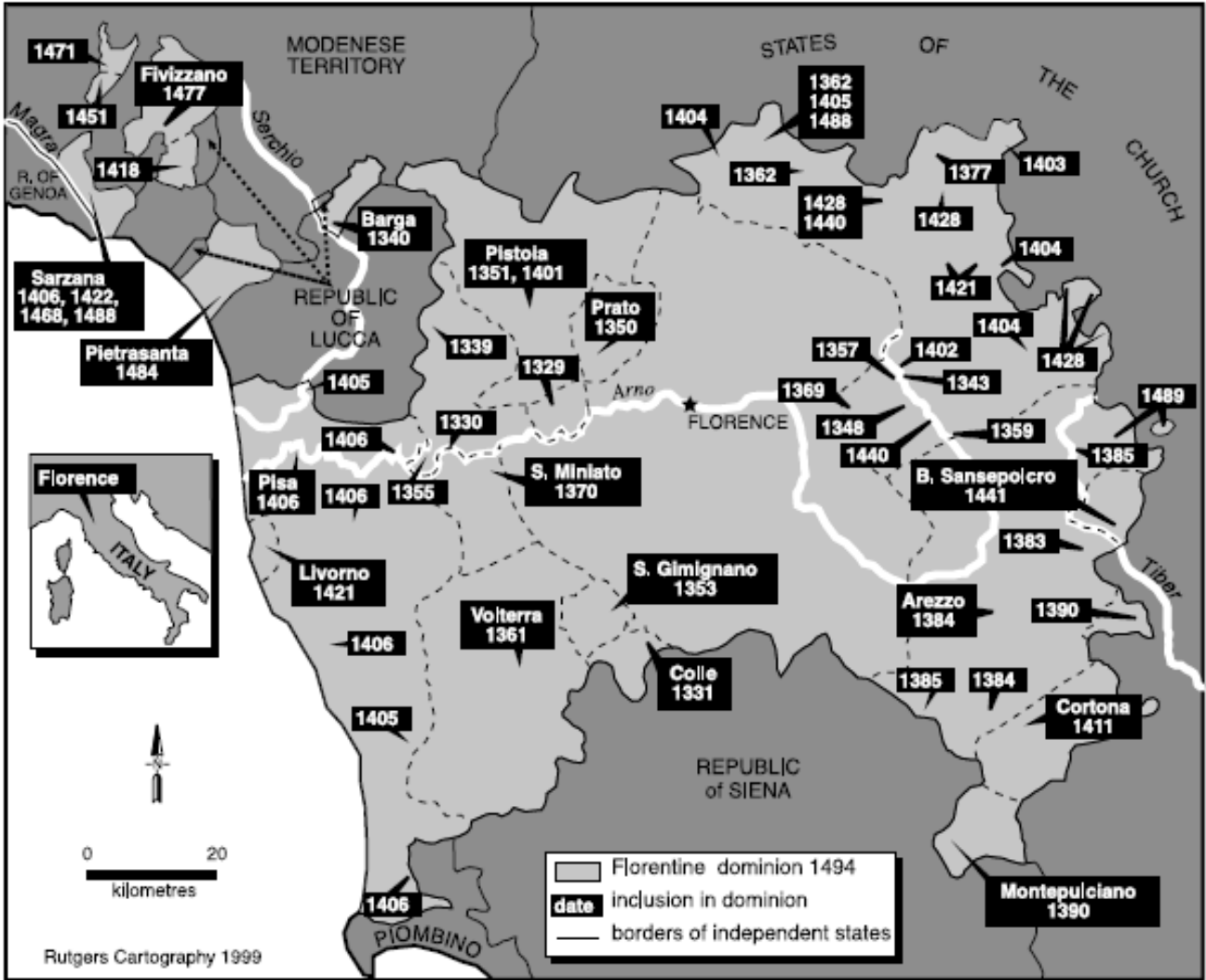
⁷⁷² Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 269; Agnadello Savaşı'ndan sonra Mantovalı Francesco Gonzaga ve Ferraralı Alfonso d'Este Venediklilerden kaybettikleri yerleri geri aldılar. Vicenza ve Padova kentleri de İmparator I. Maximillian'ın boyunduruğuna girmeye hazırıldılar: Bkz. Michael Mallett and Christine Shaw, *the Italian Wars, 1494-1559*, s. 91; Venedikliler buna rağmen bu kentler için Maximillian'a karşı mücadeleleri sürdürdüler: Bkz. Michael Mallett and Christine Shaw, *the Italian Wars, 1494-1559*, s. 94-95; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 189-190

Harita 6. Venediklilerin İtalya Topraklarında Yayılışı

Kaynak: Brown, Horatio. F., *Venice an Historical Sketch of the Republic*,
Second Edition Revised, Rivington Percival & Co. King Street Covent Garden, London,
1895, s. 299

Harita 7. Floransa'nın Yayılışı

Florentine Tuscany, fourteenth–fifteenth centuries (multiple dates indicate subsequent reacquisition)

Kaynak: William J. Connell and Andrea Zorzi (Eds.) *Florentine Tuscany Structures and Practices of Power*, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2003, s. 3

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

XIV VE XV. YÜZYILLARDA TOSKANA BÖLGESİ

Castruccio Castracani'nin ölümüyle Floransa'nın Toskana'da yayılma süreci başlamıştır. Floransalılar 1329'da ve 1351'de Pistoia'ya, 1339'da Pescia'ya, 1350'de Prato'ya, 1353'te Siena komünü San Gimignano'ya ve 1370'te San Miniato'ya hâkim olmuşlardır.⁷⁷³ Buna karşın Floransa daima Lucca'yı ele geçirmeyi birinci amacı haline getirmiştir. İmparator IV. Ludwig'in İtalya'dan ayrıldığı sırada ona bağlı süvariler, kendi maaşları ödenmediği için 1329'da Lucca'yı ele geçiren Francesco Castracani'yi (Castruccio Castracani'nin oğlu) kovmuşlardı.⁷⁷⁴ Daha sonra bu askerler para kazanmak için Lucca'yı Floransalılara satmayı teklif etseler de kabul edilmediği için Cenovalı Gherardo Spinola'ya sattıkları zaman Floransalılar hatalarını fark edip ellerinden kaçan fırsattan dolayı içerlenmeye başladılar.⁷⁷⁵ İtalya içinde Floransalılar Castruccio'nun öldüğü 1328'den 1340'a kadar Bohemya Kralı Giovanni di Boemia ile yapılan savaşlar dışında rahat bir dönem yaşadılar.⁷⁷⁶ Floransa iç siyasetinde ise 1340'tan sonra kentteki saygın kişiler güçlerini daha da artırmak adına birtakım kişilere olağanüstü yetkiler verdikleri için yeniden birtakım krizler yaşanmaya başlandı. Bu kişilerin çok büyük haksızlıklar yapmaya başlamasından dolayı Bardi ailesinden Piero de Bardi ve Bardo

⁷⁷³ John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, Blackwell Publishing, Oxford, 2006, s. 194

⁷⁷⁴ M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 83

⁷⁷⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 102; Bunun ardından Floransalılar Gherardo Spinola'ya karşı saldırılar düzenlediler. Onlara karşı savunma yapamayacak durumda olan Spinola, Lucca'yı müttefiki Giovanni di Boemia'ya bırakmıştır. Boemia'nın İtalya'daki ittifaka yenilmesinden sonra ise Lucca önce Parmalı Rossi'ye daha sonra da II. Mastino della Scala'ya geçmiştir: Bkz. Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 475-476; M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 83

⁷⁷⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 102-103

Frescobaldi,⁷⁷⁷ onlara karşı halkın da desteğini aldıkları bir komplo planı yaptılar. Fakat daha sonra komplo açığa çıktığı için bu iki komplocu öldürüldü.⁷⁷⁸ Bu sırada İtalya topraklarında büyük bir yayılma faaliyeti gösteren II. Mastino della Scala 1335'te Parma ve Lucca'yı aldıktan sonra Floransalılara Lucca'yı vereceğine dair sözünü tutmadığından sinirlenen Floransalılar 1336'da Milano, Venedik dahil pek çok İtalyan devletinin bulunduğu Anti-Scaligeri İttifakına (1336-1339) katıldılar.⁷⁷⁹ İttifak başarı elde edip Verona ve Vicenza'nın dışında Scaligeri'lerin elinden bütün toprakları almıştır.⁷⁸⁰ Milano'da Viscontiler bu Anti-Scaligeri ittifakında yer almalarından dolayı daha sonra 1346'da Parma'yı elde ederken,⁷⁸¹ Lucca'daki durumda karışıklık çıktı. Çünkü Mastino geri çekilirken burayı önce Floransa ve Pisa'ya satmayı teklif etmişti.⁷⁸² Floransa gerekli parayı ödese de Pisalılar Floransalıları yenip 1342'de Lucca'ya hâkim oldular.⁷⁸³ Lucca'da Pisa hakimiyeti 1342'den 1369'a kadar devam etmiştir.⁷⁸⁴

Floransa yönetimi Lucca'yı Pisa'ya kaybettiği sırada mevcut komutanları yerine Napoli Kralı Bilge Robert'ten yeni bir yönetici istediler. Robert onlara bir dönem oğlu Calabria dükü Carlo'ya vekillik eden Atina dükü VI. Gualtieri de Brienne'i gönderdi.⁷⁸⁵ Atina dükünün gelişinden Floransa'daki herkes memnun olup ona olağanüstü yetkiler

⁷⁷⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 103-104; Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 478

⁷⁷⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 104-105

⁷⁷⁹ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 128; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 105; G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 29-31; Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 476

⁷⁸⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 132

⁷⁸¹ Mastino'ya karşı Parma'nın alınması için önce "da Correggio" ailesi teşvik edildi. Bu durum Mastino'yu Lucca kentinden de vazgeçmeye itmişti: Bkz. Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 476; Correggio ailesi eskiden Parma'da 1303-1316 yıllarında yönetimdeydi: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 266

⁷⁸² J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 129; M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 83

⁷⁸³ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 129; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 105-106; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 150; G. Bennassuti, *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, s. 31; M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 83; Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 477

⁷⁸⁴ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 264; M. E. Bratchel, *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, s. 83-84

⁷⁸⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 106-107

vererek ordularının baş komutanı yaptılar.⁷⁸⁶ Fakat halkı arkasına alan Atina dükü, önce soylulara zulmetmeye başladı, 8 Eylül 1342'de Floransa'nın ilk signoresi olduktan sonra da kendisine destek veren Floransa halkına da olumsuz davranınca Temmuz 1343'te bütün Floransa kentlileri ona büyük bir isyan girişiminde bulundular.⁷⁸⁷ Atina dükü bundan dolayı kentten çekilme ve yönetimi bırakma kararı alıp Floransa'dan ayrıldı.⁷⁸⁸ Halkı arkasına alıp güçlenen Atina dükünün devrilmesine rağmen Floransa'da halk grubu güçlenmeye devam etti. Kentte yaşanan bir kıtlıktan dolayı galeyana gelen Floransa halkı Andrea Strozzi'nin onları silahlandırmasıyla Eylül 1343'te soyluların saraylarına saldırdılar.⁷⁸⁹ Bu isyandan galip gelen Floransa halkı soylulara karşı yeni yasalar oluşturup kentte tam bir halk rejimi kurulmasını sağladılar. Bunun ardından Floransa, Viscontilerin yayılma periyoduna kadar barış dönemine girmiştir.⁷⁹⁰ Floransa'da halk rejiminin kurulması sonrasında Milano yöneticisi Giovanni Visconti ile de savaş sona erdirilmişti. Fakat bu sırada Floransa yeniden Albizzi ve Ricci aileleri arasında ikiye bölündü.⁷⁹¹ Albizzilerin lideri Piero degli Albizzi ile Riccilerin lideri Ugucione Ricci arasındaki bu çekişmeden dolayı kentliler rahatsız olup yönetime başvurdu. Bunun sonucunda iki aile Floransa'dan kovulmayıp sadece üç yıl süreyle görevlerden men edildi.⁷⁹² Bu süreçte Pisalılara karşı Floransalılar 1364 tarihli Cascina Savaşı'nda önemli bir galibiyet aldılar.⁷⁹³

⁷⁸⁶ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 130; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 107-109; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 150; Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 477

⁷⁸⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 110-116; J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 131-132; Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 478; John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 135

⁷⁸⁸ J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 132; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 150; Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 478

⁷⁸⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 118-122; John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 137-138

⁷⁹⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 122

⁷⁹¹ Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 481

⁷⁹² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 127-134

⁷⁹³ Cascina Savaşı'nın ayrıntıları için Bkz. William Caferro, *John Hawkwood an English Mercenary in Fourteenth Century Italy*, s. 109-112

Son Avignon Papası XI. Gregorius'un Bologna'da bulunan Papalık elçisi Guglielmo di Noellet'in kıtlıktan dolayı zor durumda kalmış Floransa'ya karşı 1375 yılında Prato'da komplo girişiminde bulunduğu öğrenildi.⁷⁹⁴ Floransa yönetimi bu Papalık elçisine öfkelendiği için Milano'nun batı kısmını yöneten lideri Bernabo Visconti ve diğer Papalık karşıtı şehirlerle anlaşarak bir birlik oluşturup bu birliğe sekiz kişiyi "Sekizler" atadı. Papalığa karşı Sekizler tüm Kilise Devleti bölgelerinde ve Toskana'da ayaklanma çıkarmayı başarmışlardı.⁷⁹⁵ Bu ayaklanmalardan birisi Faenza'da Kardinal Roberto di Ginevra ile Giovanni Acuto'ya bağlı Papalık askerleri tarafından kanlı bir şekilde bastırıldı.⁷⁹⁶ Papa'nın Floransa'yı aforoz ilanı ve Floransa emtiasını bütün Avrupa'da yasaklamasına rağmen Sekizler "Aziz" sıfatına bile layık görüldüler.⁷⁹⁷ Bundan dolayı 1375-78 yılları arasındaki bu savaşa Sekiz Aziz Savaşı denmektedir. Papalığa karşı açılan bu savaş Papa XI. Gregorius'un ölmesiyle sonlansa da aynı zamanda Floransa'da Bernabo Visconti'ye destek veren Ricciler ile kiliseye daha yakın olan Albizziler arasındaki çekişmeyi de canlandırmıştı.⁷⁹⁸ Piero degli Albizzi'nin yanında yer alan Carlo Strozzi ve Lapo da Castiglioncino, Andrea Strozzi'nin isyanında zayıflayan eski soylu ve nüfuzlu kişilerin yeniden güç kazanmalarını isterlerken Papaya karşı savaşan Sekizler dahil olmak üzere Ricciler, Albertiler, Mediciler, Giorgio Scali ve Tommaso Strozzi halkın ve alt tabakanın tarafındaydılar.⁷⁹⁹ Piero degli Albizzi'nin grubunun onlara karşı istihbarat haberini alan

⁷⁹⁴ Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 482; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 134

⁷⁹⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 135; Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 482; Özellikle Floransa Sekreteri Coluccio Salutati'nin Kilise Devleti aleyhinde kentleri isyana teşvik eden yazıları çok etkili olmuştur: Bkz. John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 152; Viscontiler aynı zamanda 1372'den beri XI. Gregorius'un destek verdiği Savoia Kontluğu'nun Asti'ye saldırılarına karşı koymaktaydı: Bkz. Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 53; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 150-151

⁷⁹⁶ John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 152; Indro Montanelli, Roberto Gervaso, *Storia d'Italia 1250-1500*, Volume II, s. 149

⁷⁹⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 135; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 150-151

⁷⁹⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 135-136

⁷⁹⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 136

Sekizler, halkçı Salvestro de Medici'yi Gonfaloniere di Giustizia (Adalet Yargıcı) seçmişlerdi. Salvestro bu sırada nüfuzluları dizginleyecek yeni yasa tasarıları hazırlarken ona destek veren Benedetto degli Alberti de halkı yanına çekip nüfuzluları destekleyen bu gruba saldırıya geçmeye başladı.⁸⁰⁰ En sonunda halk grupları nüfuzluları etkisiz hale getirip onların asi ilan edilmelerini sağlamışlardır.

Floransa'da soyluların (i Nobili) oldukça zayıflaması sonrasında halkın oluşturduğu zengin burjuva "Popolo Grasso" ve küçük burjuva "Popolo Minuto" sözü edilen Zanaat Loncaları (Arte Maggiore, Arte Minore) etrafında toplanmışlardı.⁸⁰¹ Halkın altında ise kentin hemen dışındaki komün contado'sundan (komün kırsalı) gelen "Popolo Magro" adlı Plebler bulunmaktaydı.⁸⁰² Bu kimselerin siyasette temsil hakkı olmayıp politik görüş bildirmeleri de yasaktı. Büyük Zanaat Loncalarından olan Yüncüler Loncası'nın (Arte della Lana) Pleblere sürekli zulmetmesi onları galeyana getirerek pek çok kentlinin evlerini yakmalarına yol açtı.⁸⁰³ Onlara bu esnada Ciompiler adındaki kalifiyesiz işçilerin oluşturduğu topluluk da destek verince Floransa yönetimi kargaşayı dindirmek için Salvestro de Medici, Benedetto degli Alberti ve Tommaso Strozzi'yi görevlendirdi.⁸⁰⁴ Bu kişiler Ciompilerle barış görüşmesi yaparak niyetlerinin ne olduğunu öğrenmek istemişlerdi. Ciompiler üstlerindeki yüklerin azaltılmasının yanında kendi adlarına Zanaat Loncası kurulmasını istediler. (Bu Zanaat Loncaları Arte dei Ciompi, Arte de Sarti, Arte dei Tintori) Onların bu istekleri kabul edildikten sonra kendilerine Michele di Lando'yu lider seçtiler.⁸⁰⁵ Fakat Michele di Lando'nun Plebler yerine halka önem vermeye başlamasından dolayı ona öfkelenen Ciompiler bu sefer

⁸⁰⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 136-140

⁸⁰¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 80; İtalya'nın pek çok komününde soylu sınıfının dışında olan halka mensup zengin ya da orta halli kişiler bu adlarla anıldılar: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 27

⁸⁰² Plebler komünler yardımıyla serflikten azat olan kimselerdir: Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 71

⁸⁰³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 144

⁸⁰⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 148

⁸⁰⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 149-151; Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 483; John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 164-165

kendi yönetimlerini kurmuşlardır. Bunun ardından kendi davalarından vazgeçtiği için Michele di Lando'ya da isyan ettikleri sırada Plebleri istemeyen kentin içindeki her kesim onlara karşı silahlanarak 31 Ağustos 1378'de Ciompilere son verdiler.⁸⁰⁶

Bu gelişmeden sonraki yıl (1379) Napoli Krallığı'nda I. Giovanna ve III. Charles arasındaki taht mücadelesinde III. Charles'ın komutanı Giannozzo da Salerno'nun Bologna kentinde bulunduğu sırada Floransa'daki yönetime muhalif kişilerle anlaşıp Floransa'yı ele geçireceği söylentisi yayılmıştı. Söylentide isimleri geçenlerden Piero degli Albizzi aynı sene idam edildi.⁸⁰⁷ III. Charles gerçekten Toskana bölgesine gelerek Arezzo'yu işgal edip Floransa'yı tehdit etmeye başladı. Floransalılar ona 40 bin düka vermeleri karşılığında kendilerine saldırılmama sözü aldılar. Bundan üç sene sonra 1382'de III. Charles rakibi I. Giovanna'yı devirmesiyle Napoli kralı oldu.⁸⁰⁸ Fakat Napoli Krallığı'ndaki taht kavgası III. Charles'ın kral olmasından sonra da devam edip devrik kraliçe I. Giovanna'nın varisi yaptığı I. Louis d'Anjou İtalya'ya gelmişti. Louis kendisinin III. Charles'a karşı savaşında Floransa'nın tarafsız kalmasını istese de Floransalılar kendilerine saldırmama sözü veren III. Charles'a gizlice destek vermeye karar verdiler. Buna göre Charles'a destek veren Papa VI. Urban'ın hizmetine İngiliz condottiero Giovanni d'Acuto'yu gönderdiler.⁸⁰⁹ Louis d'Anjou ise Fransa'dan çağırdığı bir orduyla Charles'ın önceden ele geçirdiği Arezzo'yu fethetmeyi başardı. Puglia bölgesinde Charles'a karşı mücadelesi ise onun 1384'te aniden ölmesiyle başarısız oldu. Louis d'Anjou'nun ölümünün ardından aynı sene içinde Louis'nin Arezzo'da bulunan askerleri Floransa'ya Arezzo'yu satmışlardır.⁸¹⁰

⁸⁰⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 152-155; Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 484; John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 166

⁸⁰⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 155

⁸⁰⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 155-156

⁸⁰⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 161

⁸¹⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 161; Floransa Arezzo'ya karşılık Fransızlara kırk bin florin vermiştir. Bkz. John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 189

Ciompilerin bastırılmasından sonra (1378) Floransa'da ön plana çıkan şahsiyetlerden Giorgio Scali ve Tommaso Strozzi'nin olumsuz faaliyetlerinden rahatsız olan kentliler onları 1381'de devirerek yeni bir sistem kurmayı başardılar. Benedetto degli Alberti, Scali ve Strozzi'yle arkadaş olsa da milis komutanlığı yaptığı bu sırada onların bertaraf edilmesine göz yumdu. Bunun ardından 1382'de Pleblere öncülük eden Michele di Lando'nun da sürülmesine karar verildiği için alt tabakayı seven Benedetto degli Alberti bu kararı beğenmemişti.⁸¹¹ (Bu sırada 1382'den 1434'te Medici'lerin iktidara gelişlerine kadar süren "Oligarşi Rejimi" adlı dönem başlamıştır.)⁸¹² Arezzo'nun 1384'te fethi için evlerinde kutlama veren Alberti ailesi Benedetto degli Alberti'nin kent içinde oldukça güç kazanması sonucunda rakip ailelerinin tepkisini görmekteydi.⁸¹³ Benedetto degli Alberti'nin 1386'daki bir kutlamada süvari birliğine Floransa arması yerine kendi ailesinin armasını giydirmesi ile damadını yaşı tutmamasına rağmen Gonfaloniere yapmaya çalışması onun hakkında Floransa'nın signoresi olmak istediği dedikodularını doğurdu.⁸¹⁴ Böylece 1387'de oluşturulan Balìa, Benedetto degli Alberti ve Cipriano Alberti'yi şehirden kovup siyaset yasağı getirdikten sonra 1393'te Maso degli Albizzi'nin Gonfaloniere olmasıyla Alberti ailesinin tümü şehirden kovuldu. Çünkü Maso degli Albizzi babası Piero degli Albizzi'nin Alberti ailesi yüzünden idam edildiğini düşünüyordu.⁸¹⁵

Albizzi ailesinin eskiden beri soylulara destek verdiğini bilen Floransa halkı Alberti'lerin kovulmasından dolayı öfkeli oldukları için isyan etmeye başladılar. Salvestro de Medici'nin yerine geçen Vieri de Medici'den kendilerine liderlik

⁸¹¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 157-160

⁸¹² Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 263

⁸¹³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 161-162

⁸¹⁴ John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 186; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 161-162

⁸¹⁵ Louis Green, "Florence and the republican tradition", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 485; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 162-165

etmelerini istemişlerdi.⁸¹⁶ 1394'te isyan eden bu halk gruplarının pek çoğu için şehirden kovulma kararı alınınca daha da öfkelenip Maso degli Albizzi'yi ortadan kaldırma planları yaptılar. Bu plana Ricci, Medici ve Adimari ailelerinin bazı üyeleri başta olmak üzere diğer aileler de destek vermişti.⁸¹⁷ Komplonun sızdırılması üzerine başarısız olanlara karşı hükümet yeni bir Balia kurup suçluları yargılama yetkisini aldı. 1400 yılında alınan karara göre halkçı Ricci, Medici, Adimari, Strozzi ailelerinden baş sorumlu kişiler asi ilan edildiler. Ayrıca Ricci ve Medici ailelerine on yıl siyaset yasağı gelirken 1393'te kovulan Albertilerin son temsilcileri ise kentten tamamen kovulmuş oldu.⁸¹⁸ (1412'de Albertilerin bazı üyeleri Floransa'ya kaçak olarak girmeye çalıştıkları için onlara dava açılacaktır.) İç politikada bu sorunlarla uğraşan Floransa dışarıda 1390'dan beri Gian Galeazzo Visconti tehdidi altındaydı. Floransalılar Armagnac kontu III. Jean'dan yardım almalarına rağmen 1391'de yapılan Alessandria Savaşı'nı kaybetmişlerdi.⁸¹⁹ Bunun ardından Floransalılar Toskana kentleriyle birlikte Visconti'lere ve onları destekleyen Siena'ya karşı bir Anti-Visconti ittifakı oluşturmuşlardı.⁸²⁰ Fakat Gian Galeazzo'nun süregelen fetihleri bu ittifakın 1398'de çökmesine neden oldu. 1400 yılında Lucca bu ittifaktan çekildiğinde Floransa'nın yanında bir tek Bologna kenti kaldı.⁸²¹ Floransalıların parayla getirdikleri Bavyeralı Rupert de Gian Galeazzo'ya Brescia'da (24 Eylül) yenilince Visconti'lerin önünde neredeyse hiçbir engel kalmamıştı.⁸²² Gian Galeazzo'nun 26 Haziran 1402 tarihli Casalecchio Savaşı'ndaki galibiyetinden sonra 30 Haziran 1402'de Bologna'yı ele geçirmesinin ardından vebadan dolayı ölmesi (3 Eylül) üzerine on iki yıldır süren uzun

⁸¹⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 164-165

⁸¹⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 168

⁸¹⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 169

⁸¹⁹ "John Law, The Italian North", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 446

⁸²⁰ John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 193

⁸²¹ John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 193

⁸²² John Law, "The Italian North", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 446; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 837-838; Oscar Browning, *Guelphs and Ghibellins*, s. 184-185

savaş sona erdi.⁸²³ Visconti egemenliği Gian Galeazzo'nun ölümü sonrası büyük bir boşluğa düştüğü için Floransalılar bundan faydalanarak 1399'da Visconti hakimiyetine giren Pisa kentini 1406'da ele geçirdiler ve Pisa uzun bir süre Floransa egemenliğine girdi.⁸²⁴ Bunun ardından Floransalılar 1421'de Toskana'daki önemli liman kenti Livorno'yu ve Porto Pisano'yu 100 bin florin karşılığında Cenova'dan satın almışlardır.⁸²⁵

Napoli Kralı III. Charles'ın, rakibi Valois-Anjou dükü I. Louis'yi tamamen yenmesinden sonra Charles'ın 1386'da yeni Napoli kralı olan oğlu Ladislao'nun 1407-8 yıllarında Orta İtalya'yı ve Roma'yı fethedip Toskana'ya saldırması Floransa'yı korkutmuştu.⁸²⁶ Çünkü Milano'da Viscontiler kaos dönemindeydiler. Böylece Napoli kralı Ladislao'nun bütün İtalya'yı elde etmesi için önünde tek engel Floransalılar kalmıştı.⁸²⁷ Sienalılarla ittifak kurmak zorunda kalan Floransalılar, Ladislao'nun rakibi II. Louis d'Anjou'nun İtalya'ya gelmesiyle rahatladılar. Onlara Bologna kardinali Baldassare Cossa (Anti-Papa XXIII. İohannes) da destek verdikten sonra 1409'da Roma'yı aldılar.⁸²⁸ Rakibi II. Louis'nin ölmesiyle kral Ladislao yeniden güçlene de 1414'te onun da ölümü sonrası Floransa için tehlike ortadan kalktı.⁸²⁹ Yukarıda sözünü ettiğimiz 1382-1434 yıllarını kapsayan "Restaurazione Oligarchica: Oligarşi Restorasyonu" döneminde Albizzi ailesi ve gonfaloniere Niccolo da Uzzano en güçlü otorite sahibi olmuşlardı.⁸³⁰ Geçmişte Albizzi ve Ricci aileleri arasındaki çekişmeyle

⁸²³ John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 194

⁸²⁴ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 268; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 151; Floransa'nın Pisa'yı ele geçirmek için uyguladığı ambargo o kadar ağırdı ki Pisalılar 9 Ekim 1406'da teslim olmak zorunda kaldılar: Bkz. John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 196; Buna rağmen Pisa'nın teslimi karşılığında Floransalılar elli bin florin ödemişlerdir: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 877

⁸²⁵ John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 197; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 550

⁸²⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 170

⁸²⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 170

⁸²⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 170

⁸²⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 170

⁸³⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 173; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 263

başlayan soylu ve halk grupları çatışması XV. yüzyılın başına kadar devam etti. Albizzilerin güçlenmesiyle en çok baskı gören aileler Ricciler, Mediciler ve Floransa'dan tamamen sürülen Albertilerdi. İleride görüleceği gibi Albizzilerin bu takibatı Medici ailesini zayıflatmamış aksine daha çok kuvvetlendirip otoriteyi ele almalarına sebep olmuştur.⁸³¹ Medici ailesinin XV. yüzyılda ilk öne çıkan şahsiyeti Giovanni di Bicci de' Medici'ydi. Floransa yönetimi ona 1420'den itibaren idari yetkiler vermeye başladığı için Niccolo da Uzzano, Giovanni'ye çok yetki verilmesinin kentte yeniden kargaşa ortamının doğmasına neden olacağını belirtmişti.⁸³²

1423'te başlayan Lombardiya Savaşları Floransa için yeni bir yolculuğun başlangıcı oldu. Filippo Maria Visconti'nin Gian Galeazzo Visconti dönemindeki fetihleri yeniden elde etmek istemesiyle başlayan bu uzun savaş silsilesinde Filippo Maria, Floransa'ya saldırmayacağı sözünü vermesine karşın Cenova'yı alınca Floransalılar savaş hazırlıklarına başladılar ve savaş durumunda toplanan Onlar Konseyi, hazırlıklar için Floransa kentlilerine vergiler koydu.⁸³³ 1424'te Zagonara Savaşı'nda alınan yenilgi Floransa kentlilerini kızdırmıştı. Yenilgiden sonra alınan yüksek vergiler nedeniyle kentliler Santo Stefano kilisesinin bulunduğu meydana gelip yönetimi protesto etmeye başladılar. Maso degli Albizzi'nin oğlu Rinaldo degli Albizzi ve Niccolo da Uzzano yeni bir reform oluşturmaya karar verip alt tabakanın kentteki gücünün zayıflatılmasını istemişlerdi.⁸³⁴ Bunun için Giovanni de' Medici'yi kendi yanlarına çekmeye çalışsalar da bu reformların halkı galeyana getireceğini gören Giovanni, Rinaldo'yu uyardı. Kısa zamanda Giovanni de' Medici'nin yeni bir parti oluşturduğu açığa çıkınca Floransa kenti resmen Mediciler ve Albizziler arasında ikiye bölünmüş oldu.⁸³⁵ Milano düküne karşı savaşta Floransalıların hizmetlerine aldıkları

⁸³¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 174

⁸³² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 174-175

⁸³³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 176

⁸³⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 182-183

⁸³⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 183-184

Oddo Fortebracci (Braccio da Montone'nin oğlu) ve Niccolo Piccinino, Faenza signoresi Guidantonio Manfredi'ye savaş açmışlardı.⁸³⁶

Yaptıkları savaşta Oddo Fortebracci'nin ölmesi ve Niccolo Piccinino'nun Faenza'da hapsedilmesine rağmen Niccolo, Faenza signoresini Floransa yanına çekmeyi başarınca serbest bırakıldı. Buna rağmen Niccolo Piccinino 1425 Kasım ayında Floransalıların kendisine ödediği para miktarını az bulduğu için Milanolu Viscontilerin hizmetine girmeye karar vermiştir.⁸³⁷ 1427'de Visconti kuvvetlerinin Maclodio Savaşı'nı kaybetmeleri sonucunda 1428'de imzalanan Ferrara Barışı'yla Floransalılar Romagna bölgesinde kaybettikleri yerleri geri almışlardı.⁸³⁸ Bu sırada Volterra'da Floransa yönetiminin vergilendirme sistemine karşı Giusto adında birisinin çıkardığı isyan bastırılıp Volterra kenti Floransa hakimiyetine girmiştir.⁸³⁹ Bu sorunu hallettikten sonra Floransalılar hizmetlerine Niccolo Fortebraccio (Braccio da Montone'nin yeğeni) ve Urbino signoresi Guidantonio da Montefeltro'yu alarak 1429-30 yıllarında Lucca signoresi Paolo Guinigi'ye saldırdılar. Fakat Niccolo Piccinino'ya Serchio ırmağı yakınlarında yenilmeleriyle başarısız oldular.⁸⁴⁰ 1431-33 arasında tarafların ittifakları yenilemesiyle bir savaş silsilesi daha doğdu. Bu savaş silsilesi 1433'te yeniden barış imzalanmasıyla sona erdi ve 1428'deki Ferrara Barışı'nın hükümleri tekrarlandı.⁸⁴¹

Lucca'nın alınamaması ve diğer başarısızlıklar Albizzi ailesini kentte zor duruma düşürmüştü. 1429'da ölen Giovanni de' Medici'nin yerine geçen oğlu Cosimo de' Medici yardımcılarını Averardo de Medici ile Puccio Pucci'nin çabalarıyla kısa sürede Floransa'da sivrilmeye başladı. Floransa kenti yeniden Medici ve Albizzi aileleri

⁸³⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 185

⁸³⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 186

⁸³⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 188

⁸³⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 190-191

⁸⁴⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 192-201; Ambrogio Levati, *Storia d'Italia*, Tomo VI, s. 78

⁸⁴¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 201

arasında ikiye bölünmüştü.⁸⁴² Onun bu kadar güçlendiğini gören Rinaldo degli Albizzi ve Niccolo Barbadori, Gonfaloniere olan Bernardo Guadagni'yi Cosimo'nun ileride signore olabileceği tehlikesi taşıdığı konusunda ikna ederek yeni bir Balia kurdurtmuşlar ve 1433'te Cosimo de' Medici'nin Padova'ya sürülmesini sağlamışlardır.⁸⁴³ Buna karşın işler Albizzilerin beklediği gibi gitmeyecekti. Çünkü 1434'te Cosimo yandaşı sekiz kişi Floransa yönetimine getirilirken yeni Gonfaloniere seçilen Niccolo di Cocco'nun girişimleriyle Cosimo de Medici'nin sürgün edilme kararının haksızlık olduğu düşünülerek Cosimo ve yandaşlarının Floransa'ya geri dönmelerine karar verilmiştir. Bunun üzerine silahlanma kararı veren Rinaldo degli Albizzi, Ridolfo Peruzzi ve Niccolo Barbadori yeni yönetime isyan etmeye başladılar.⁸⁴⁴ Condottiero Niccolo Fortebraccio'nun 1433'te Roma'ya saldırması sonucu Roma'dan kovulan Papa IV. Eugenius Floransa'ya geldiği zaman Albizzi ve taraftarlarını kendilerine dokunulmayacağı sözünü vererek silah bırakmalarını sağlamıştı. Buna ikna olan Albizzi tuzağa düşerek yandaşlarıyla birlikte etkisiz hale getirildi.⁸⁴⁵ Onlara karşı yeni bir Balia kurularak Rinaldo degli Albizzi ile aralarında Palla Strozzi'nin bulunduğu yandaşlarının sürülmesine, Cosimo de Medici ve yandaşlarının Floransa'ya dönmelerine karar verilmişti. 6 Ekim 1434'te Floransa'ya dönen Cosimo de Medici Floransalılar tarafından coşkuyla karşılandı.⁸⁴⁶ Floransa'da böylece 1382'den 1434'e kadar sürmüş olan Albizzi'lerin oligarşi yönetimi sona ermiş ve Halkçı Medici'lerin iktidarı başlamıştır.⁸⁴⁷

⁸⁴² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 202

⁸⁴³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 202-209; Cosimo sürgün yerlerinde sürülmüş bir kişiden çok bir elçi gibi karşılanmıştır: Bkz. Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 39

⁸⁴⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 210-211

⁸⁴⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 213

⁸⁴⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 214

⁸⁴⁷ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 221; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 151

4.1. Medici'ler

Cosimo'nun partisi, kente döndükten sonra Albizzilerin yandaşlarını şehirden tamamen atmaya başladı. Albizzi ailesi dahil bütün düşman ailelerin Floransa'ya geri dönmelerini sağlayacak kanallar kapatıldıktan sonra Floransa'daki diğer saygın aileler de halk düzeyine indirildiler.⁸⁴⁸ Floransa'dan sürülen Rinaldo degli Albizzi ve yandaşları ise kentlerine geri dönmek için Filippo Maria Visconti'yle konuşarak Floransa'ya saldırmasını istediler. Buna bahane olarak da Floransa'nın isyan eden Cenevizlilerin yanında yer almasından dolayı cezalandırılması gerektiğini söylemişlerdi.⁸⁴⁹ Piccinino'nun Cenova'yı alamaması üzerine Floransalı asiler Filippo'ya Cenova ve Floransa arasındaki bağlantıyı kesmeyi teklif ettiler.⁸⁵⁰ Filippo bunun üzerine Niccolo Piccinino'yu Sarzana'ya gönderdi. Burayı ele geçiren Piccinino 1436'da Lucca'ya gelerek Floransalıları endişelendirmişti.⁸⁵¹ Papa IV. Eugenius'tan aldıkları izinle Francesco Sforza'yı ordularının başına geçiren Floransalılar Lucca'ya saldıran Piccinino'ya karşı Sforza'yı harekete geçirdiler.⁸⁵² Francesco Sforza'nın Piccinino'yu yenmesinin ardından Venedikliler de Lombardiya'ya saldırmışlardı.⁸⁵³ Piccinino ve Visconti kuvvetleri bu yüzden Toskana'yı terk etmek zorunda kaldılar. Onların geri çekilmesiyle Floransalılar Sforza'nın kuvvetlerinin yardımıyla Piccinino'nun işgal ettiği yerleri geri aldılar. Bunun yanında Floransa kuvvetleri Viscontilerin kendilerine saldırma amacıyla aldıkları Sarzana'yı dahi fethetmişlerdir. (1437)⁸⁵⁴ Floransalılar Lucca'yı da Sforza'nın yardımıyla dört bir taraftan kuşattıktan sonra Lucca kenti yeniden Visconti'lerden yardım istedi.⁸⁵⁵ Sforza'nın kendi mülkü haline getirdiği Marche topraklarını koruma amaçlı bıraktığı condottiero'sunun Milano

⁸⁴⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 222

⁸⁴⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 226-228

⁸⁵⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 226-228

⁸⁵¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 229

⁸⁵² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 229-230

⁸⁵³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 230

⁸⁵⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 230

⁸⁵⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 233

hizmetine girmesi Sforza'yı endişelendirdiğinden Viscontilerle barış yapmak zorunda kaldı. Sforza anlaşma gereğince Floransalıları Luccalılarla barıştırıp Lucca'ya saldırmamaları konusunda ikna etmiştir.⁸⁵⁶

Lucca ve Piccinino'ya karşı savaşlarla meşgul olan Floransalılar, Poppi kontu Francesco da Battifolle'nin Papalıkla olan husumetiyle de ilgilenmişlerdi. Poppi kontu Battifolle damadı Niccolo Fortebraccio'nun Sforza'yla yaptığı savaşta ölmesi sonrasında 1432'de elde ettiği San Sepolchro'yu yönetmeye devam etti.⁸⁵⁷ Poppi kontu burayı ölmeden önce kızına çeyiz olarak bırakmayı düşündüğü zaman Kilise'yi temsilen Giovanni Vitelleschi burasının Papalık topraklarına ait olduğunu söyleyip sefer başlatması üzerine Poppi kontu, San Sepolchro'yu Floransa'ya vermeyi teklif etti.⁸⁵⁸ Floransalılar bunu kabul etmeyip Papa IV. Eugenius'un Floransa'da bulunduğu sırada masaya oturdular. Yaptıkları anlaşmaya göre Giovanni Vitelleschi'nin ele geçirdiği Casentino ve Prato Vecchio, Poppi kontuna teslim edilecek San Sepolchro da karşılık olarak Papalık mülkü olacaktır.⁸⁵⁹

Sforza'nın Rene d'Anjou'ya destek verme planı Piccinino'nun Romagna'daki faaliyetleri üzerine suya düşünce Floransa yönetimi onu geri çağırmişti. Venedikliler Visconti güçlerinin Brescia ve Verona'yı kuşatmasına tek başlarına karşı koyamayacaklarını gördükleri için en sonunda Floransa ve Francesco Sforza'dan yardım istediler.⁸⁶⁰ Floransa temsilcisi Neri di Gino Capponi'nin Venedik'e gelmesinden sonra Sforza'nın Brescia ve Verona'yı Venedik adına savunmasına karar verildi. Verona'yı başarıyla savunan Sforza'dan dolayı Filippo Maria bu sefer

⁸⁵⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 236

⁸⁵⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 237

⁸⁵⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 237

⁸⁵⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 237-238; Anghiari Savaşından sonra Papalık burayı Floransalılara satmak zorunda kalmıştır: Bkz. Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 272

⁸⁶⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 242

Toskana'ya saldırıp Floransalıları cezalandırmak istedi.⁸⁶¹ Toskana'ya yapılacak saldırı için Floransa'dan sürülen Rinaldo degli Albizzi ve yandaşları da condottiero Niccolo Piccinino'ya destek vereceklerini söylediler. Visconti kuvvetlerinin Toskana'ya geleceği duyulduğunda Floransa kardinali yapılan Giovanni Vitelleschi Roma'da bulunmaktaydı.⁸⁶² Floransalılar Piccinino'yla birlikte Toskana'ya gelecek olan Rinaldo degli Albizzi'nin Floransa'dan kovulduğunu Vitelleschi'nin görmesinden korktular.⁸⁶³ Fakat Vitelleschi'nin Filippo Maria ile şifreli mektuplarından dolayı hapsedilmesi ve yerine Ludovico Scarampi'nin getirilmesi üzerine rahatlamış oldular. Yeni patrik aynı zamanda Floransalılara yardım edeceğini söylemişti.⁸⁶⁴

Niccolo Piccinino Toskana'ya gelişi sırasında Marradi kalesini almasının ardından Floransalılar Fiesole'yi sığınak yapmaya başlamışlardı.⁸⁶⁵ Venedik'ten Floransa'ya dönen Neri di Gino, Piccinino'ya meydan okusa da Floransalıları meydan savaşına çekmek istediğinden Piccinino buradan ayrılıp Casentino'ya gitti.⁸⁶⁶ Yanında bulunan Poppi kontu Battifolle'nin kışkırtmasıyla San Niccolo Kalesini çok uzun süre boyunca fethetmeye çalıştığı için Floransalılar bu süre zarfında Forlimpopoli signoresi Pietrogiampaolo Orsini, Neri di Gino Capponi ve Bernardo de Medici komutasında büyük bir ordu hazırladılar.⁸⁶⁷ Sforza'nın 1440'ta Brescia'daki kuşatma ordularını yok etmesinden sonra Filippo Maria Visconti, Piccinino'yu Toskana'ya göndererek manevra hatası yaptığını fark edip geri çağırrsa da Piccinino, Floransalılara karşı son bir savaş daha yapmak istedi.⁸⁶⁸ Floransa ordularını Micheletto Attendolo ve Pietrogiampaolo Orsini komuta ederken Floransalılara Papalık ordularının yeni komutanı kardinal

⁸⁶¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 251

⁸⁶² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 251-252

⁸⁶³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 252

⁸⁶⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 254

⁸⁶⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 256-257

⁸⁶⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 257; John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 289; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1062

⁸⁶⁷ John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 289; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 289; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1062

⁸⁶⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 260

Ludovico Scarampi'nin kuvvetleri de destek vermişti. Anghiari'de yapılan bu savaşta Floransalılar büyük bir galibiyet kazandılar.⁸⁶⁹ Piccinino Romagna'ya, Rinaldo ve yandaşı Albizziler Ancona'ya kaçtılar. Böylece Floransalı Neri di Gino, Piccinino'nun daha önceden elde ettiği yerleri geri aldı. Poppi kontu Battifolle de etkisiz hale getirilip ülkesinden kovuldu. Zaferin ardından Bernardo de Medici ve Neri di Gino, Floransa'ya girdiklerinde coşkuyla karşılanmışlardır.⁸⁷⁰

Anghiari Savaşı'nın ardından Floransa bu sefer Aragonlu V. Alfonso'nun tehdidi altına girmişti. Alfonso'ya bağlı Aragon birlikleri Arno nehrinin içinden geçtiği Valdarno vadisinin yukarısında bulunan Cennina Kalesini ele geçirdikleri sırada Floransalılar tehlike anında topladıkları Onlar Konseyini toplayıp seferberlik ilan ettiler.⁸⁷¹ Alfonso Volterra ve Pisa'daki kaleleri de ele geçirdikten sonra kış mevsimi geldiğinden geri çekilmişti. Floransalılar hizmetlerinde bulundurdıkları birbirine düşman Urbino signoresi Federico da Montefeltro ve Rimini signoresi Sigismondo Pandolfo Malatesta'yı Alfonso'nun işgal ettiği yerleri geri almaya gönderdiler.⁸⁷² Alfonso ilkbahar mevsimi geldiğinde Toskana'nın deniz kıyısındaki kenti Piombino'yu kuşatmaya başladı. Floransa kuvvetleri onun etrafını kuşatmaya gelseler de Floransa gemileri yaptıkları saldırıda Aragon gemilerine yenildiler.⁸⁷³ Alfonso bunun üzerine Floransalılara para karşılığında kendisine Piombino'yu vermelerini teklif etmişti.⁸⁷⁴ Neri di Gino ile diğer önde gelenler bunu kabul etmeyince Alfonso yeniden harekete geçmek üzereyken ordusunda hastalık baş gösterdiği için yeniden saldırmaya geleceğini söyleyerek Siena'ya çekildi. Francesco Sforza'nın 1450'de yeni Milano dükü olmasından sonra oluşan Floransa-Sforza ittifakı ve Aragon-Venedik ittifakı arasında

⁸⁶⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 261-263; 29 Haziran'da gerçekleşen savaş dört saat sürmüştür: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1062

⁸⁷⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 264-265

⁸⁷¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 286

⁸⁷² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 286

⁸⁷³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 287

⁸⁷⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 287-288; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 272-273; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 579

yeni bir savaş doğmuştur.⁸⁷⁵ Bunun ardından Toskana'da Floransalılara karşı yarım kalan savaşı sürdüren V. Alfonso, 1450'de Floransa hizmetinden çıkan Urbino signoresi Federico da Montefeltro'yu 1451'de Floransa'ya karşı savaş için Aragon hizmetine sokmuştu. Alfonso oğlu Ferrante'yi Urbino signoresi Federico da Montefeltro'nun kuvvetleriyle Foiano'yu kuşatmaya gönderdi.⁸⁷⁶ Burayı uzun süre sonunda fetheden Ferrante, Castellina'ya başarısız bir saldırı da bulundu. (Floransa'da gerçekleşmesi muhtemel bir saldırıda savunma için Sigismondo Pandolfo Malatesta ve Astorre Manfredi bulunuyordu.)⁸⁷⁷

1453'te Floransalıların yardımına Francesco Sforza'nın talimatıyla kardeşi Alessandro Sforza gelip Floransalılar kaybettikleri her yeri geri alarak Aragon kuvvetlerini geri çekilmeye mecbur bıraktılar.⁸⁷⁸ Alfonso bu sefer Romagna topraklarında bulunan Val di Bagno (Bagno di Romagna) signoresi Gherardo Gambacorta'yı isyana teşvik etmişti. Fakat Gherardo'ya itaat etmeyen Bagnolulardan dolayı bu girişim sonuçsuz kaldı.⁸⁷⁹ Floransalılar karşılık olarak V. Alfonso'yu dizginlemek için Fransa kralı VII. Charles'a elçi göndererek Alfonso'nun en büyük rakibi Rene d'Anjou'yu Provans bölgesinden deniz yoluyla İtalya'ya getirttiler.⁸⁸⁰ Floransalılar ve Sforza tarafından memnuniyetle karşılanan Rene d'Anjou ortak kuvvetlerle birtakım yerleri aldıktan sonra Fransa'ya geri dönerek yerine Lorraine dükü olan oğlu II. Jean d'Anjou'yu İtalya'ya göndermiştir.⁸⁸¹ Floransa böylece Aragon tehlikesinden kısa bir süreyle kurtulmuştu. Fakat 1454'te Lodi Barışı'nın sağlanmasından sonra Venedik hizmetinden kovulan Jacopo Piccinino Toskana'da yeni

⁸⁷⁵ Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 558; John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 291; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 300; Medici'ler Sforza'larla hep müttefik ve sıkı dost olmuşlardır

⁸⁷⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 304

⁸⁷⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 305

⁸⁷⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 307

⁸⁷⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 308

⁸⁸⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 309; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 69-70

⁸⁸¹ Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 70; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 310

bir savaş başlattı.⁸⁸² Piccinino askerleriyle Siena'ya saldırınca III. Callixtus adıyla Papa seçilen Alfonso Borgia, Giovanni Ventimiglia komutasında askerler toplayıp Floransa ve Sforza desteğiyle ona meydan okudu.⁸⁸³ Bolsena yakınlarında meydana gelen savaşı Jacopo kaybedip ordularını geri çekmek zorunda kaldı. Aragonlu V. Alfonso'nun aracılık etmesiyle barış yeniden sağlanmış Jacopo Piccinino Siena'dan aldığı yerleri geri vermiştir.⁸⁸⁴

Floransa'da iki önemli şahsiyetten birisi olan Neri di Gino Capponi'nin 1455'te ölmesi sonrasında Cosimo de' Medici tek otorite sahibi haline gelmesine rağmen çok yaşlı olduğundan politik kararlarda vekili Luca Pitti'yi memur yapmıştı.⁸⁸⁵ Buna karşın Luca Pitti Gonfaloniere olduktan sonraki sekiz yıl boyunca kentte Balia'nın otoritesini geri getirmeye çalışan muhalif nüfuzluları kovuşturup otoriter bir yönetim yürüttü. 1458'de Yüzler Konseyi getirilerek yeni bir düzenlemeye gitti.⁸⁸⁶ Cosimo de' Medici 11 Ağustos 1464'te hayatını kaybederek 1434-64 yılları arasında sürdürdüğü otuz yıllık yönetimi sona erdi.⁸⁸⁷ Cosimo'nun ölmeden önce varisi olarak düşündüğü oğlu Giovanni'nin de ölmesi nedeniyle yerine 46 yaşında olan diğer oğlu gut hastalığıyla bilinen Piero de' Medici geçmiştir.⁸⁸⁸

Cosimo de' Medici'nin yerine geçen oğlu Piero de' Medici, Diotisalvi Neroni'yi baş danışmanı yapmıştı. Fakat Diotisalvi'nin tavsiyesi üzerine Cosimo dönemindeki Floransa kentlilerine bağışlanan paraların borç olarak hesaplanma kararını alması

⁸⁸² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 312

⁸⁸³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 312

⁸⁸⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 312

⁸⁸⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 324-327

⁸⁸⁶ 1480 yılında Lorenzo de' Medici "Yetmişler Konseyi" adında benzer bir kurum daha oluşturmuştur: Bkz. Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 560; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 117

⁸⁸⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 328-329

⁸⁸⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 331-332; Floransa kentlileri Cosimo de' Medici'nin ölümünün ardından ona olan sevgilerini San Lorenzo Kilisesindeki mezar taşına Padre della Patria "Vatanın Babası" yazdırarak göstermişlerdir: Bkz. Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 332; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 75

herkesi kızdırdı.⁸⁸⁹ Piero'dan dolayı duyulan rahatsızlığı fırsat bilen Agnolo Acciaiuoli, Luca Pitti ve Niccolo Soderini bir araya gelerek Piero de' Medici'yi iktidardan devirme planları yaptılar.⁸⁹⁰ Rahatsızlıkların nedenlerinden birisi de Francesco Sforza'nın ölmesinden sonra yerine geçen Galeazzo Maria Sforza'ya Floransa ile dostluk antlaşması olarak Floransa'nın belirli bir miktar para ödemesi kararı alınmasıydı.⁸⁹¹ Piero de' Medici kendisine karşı planlanan komploya Diotisalvi Neroni'nin de dahil olduğunu öğrendiği zaman kendi taraftarlarını komploculara karşı silahlandırmıştı. Piero hastalandığı sırada muhalifleri yatıştırmayı başarıp onlara reform sözü vermesine rağmen 1466'da Medici taraftarlarının oluşturduğu bir Balia kurdurarak yeni yöneticileri göreve getirdi. Bunun üzerine Niccolo Soderini, Agnolo Acciaiuoli ve Diotisalvi Neroni Floransa'dan kaçtılar.⁸⁹² Venedik'e kaçan Diotisalvi Neroni ile Niccolo Soderini, Venedik Senato'suna Cosimo de' Medici döneminde Medicilerin Sforzalarla ittifak yaparak Venedik'e zarar verdiklerini söyleyip Floransa'ya savaş açmalarını teşvik ettiler.⁸⁹³ Bunun üzerine Venedikliler 1467'de Ferrara markisi Borso d'Este'nin gönderdiği I. Ercole d'Este komutasındaki Ferrara ordusuyla Venedik hizmetinde bulunan condottiero Bartolomeo Colleoni'nin kuvvetlerini birleştirerek Floransa'ya savaş açtılar.⁸⁹⁴ Floransalılar ise Galeazzo Maria Sforza ve Napoli Kralı Ferrante ile ittifak (Floransa, Milano ve Napoli ittifakı) kurmuşlardı.⁸⁹⁵ Floransa, Milano ve Napoli ittifakının komutasına Urbino signoresi Federico da Montefeltro getirildi.⁸⁹⁶ Kral Ferrante ayrıca Floransa yardımına oğlu II. Alfonso'yu göndermişti. Birleşik Floransa-Aragon ve Milano orduları Floransa'nın Romagna bölgesindeki

⁸⁸⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 336

⁸⁹⁰ Soderini'nin partisine tepe anlamına gelen "Del Poggio" adı verilirken, Medici'lere düzlük anlamına gelen "del Piano" adı verildi: Bkz. Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 77-78

⁸⁹¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 337-339

⁸⁹² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 339-344; John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 305-306; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 80

⁸⁹³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 346-347

⁸⁹⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 347

⁸⁹⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 146; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 80

⁸⁹⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 348; Ambrogio Levati, *Storia d'Italia*, Tomo VI, s. 169; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 18; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 80

kentlerinden Castrocaro'da bir araya geldiler.⁸⁹⁷ 1467'de Molinella'da gerçekleşen savaşta iki taraf da yenilemeyip kendi ülkelerine geri çekildiler.⁸⁹⁸

Floransa'dan sürülenlerin başarısız olması Piero de' Medici taraftarlarını daha da teşvik edip Floransa'daki pek çok muhalifi kovmalarını sağlamıştır.⁸⁹⁹ Piero de Medici geç bir yaşta Floransa'nın başına geçtiği için iktidarı uzun ömürlü olmadı. 1469'da öldükten sonra babası Cosimo de' Medici'nin yanına gömüldü.⁹⁰⁰ Piero'nun ardından geriye Lorenzo de' Medici (Muhteşem Lorenzo) ve Giuliano de' Medici adlarında iki oğlu kaldı. Floransa bu dönemde Bartolomeo Colleoni'nin Floransa'ya saldırmasını teşvik eden muhaliflerden birisi olan Salvestro Nardi'nin kardeşi Bernardo Nardi'nin Toskana bölgesindeki ayaklanma girişimini bastırmakla uğraşmaktaydı.⁹⁰¹ Floransalılar bu gelişmeyi duydukları zaman kendi hizmetlerindeki condottiero Roberto Sanseverino d'Aragona'yı görevlendirdiler.⁹⁰² Sanseverino yolculuk esnasında Bernardo Nardi'nin esir olarak Floransa'ya getirildiği haberini verdi. Aynı tarihlerde Toskana'nın başka bir bölgesinde daha karışıklık baş göstermişti. Volterra kentine bağlı bir kırsalda şap madeni bulan kentliler Siena ve Floransa'yla anlaşarak burayı işletmeye başlayınca Volterra halkı bu kentlilere ayaklandı.⁹⁰³ Karışıklığın çözülmesi için Floransa yönetimine başvuruldu. Çünkü 1428'den beri Volterralılar Floransa'ya bağlılardı. Lorenzo de' Medici sefer kararı alarak bu sefer için Floransa hizmetine giren Urbino signoresi Federico da Montefeltro'yu tayin etmişti.⁹⁰⁴ Onun komutasında Floransa

⁸⁹⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 348-349

⁸⁹⁸ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 146; Ambrogio Levati, *Storia d'Italia*, Tomo VI, s. 170

⁸⁹⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 349

⁹⁰⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 352-353

⁹⁰¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 353

⁹⁰² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 354-357

⁹⁰³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 358; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 37

⁹⁰⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 359-360; John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 351

ordusu Volterra'yı 1472 yılında kuşatmaya başladıktan sonra Volterralılar teslim olma kararı almış böylece Volterra'da Floransa hakimiyeti kesinleşmiştir.⁹⁰⁵

Floransa'yı bu tarihten itibaren en çok uğraştıran kişi Papa IV. Sixtus olmuştur. Sixtus Kilise Devleti topraklarını büyütme peşinde olup bu gayeyle Niccolo Vitelli'ye ait Citta di Castello'ya saldırdı.⁹⁰⁶ Niccolo Vitelli'nin Lorenzo de' Medici'yle çok samimi dost olması nedeniyle bu saldırı Medici ailesi ve Papa IV. Sixtus arasında düşmanlığı doğuran sebeplerden birisi olmuştur.⁹⁰⁷ Nitekim Papa Sixtus Floransalılara karşı müttefik bulma amacıyla kardinal olan yeğeni Pietro Riario'yu da Kuzey İtalya'ya göndermişti. Pietro Riario, Venedik ve Milano'yu Kilise Devleti'nin yanına çekmek istese de başarısız olmuştur.⁹⁰⁸ Yalnız kalan Papa Sixtus bu yüzden Aragonlularla müttefik olma kararı verdi. Aynı sırada Floransa-Milano-Venedik ittifakı kurulmuştur.⁹⁰⁹ Onlara karşı Papalık-Aragon-Siena ittifakı kurulup bu ittifakın komutanlığına 1474'te Floransa hizmetinden çıkıp Papalık hizmetine giren Urbino signoresi Federico da Montefeltro getirilmiştir.⁹¹⁰ Floransa ise bu ittifaka karşı tedbir olarak silahlanmaya başlayıp 1479'da hizmetine Roberto Malatesta'yı alacaktır.⁹¹¹

Floransa'da 1466'da yapılan kovuşturmalardan sonra artık tüm otoritenin Mediciler elinde olmasından dolayı muhalifler için Medicileri bertaraf etmenin tek yolu komplo kurmaktı.⁹¹² İtalya'da Aragon-Papalık-Siena ittifakı ve ona karşı Floransa-Venedik-Milano ittifakı arasında her an savaş çıkarabilecek gelişmeler yaşanıyordu. Bunlardan biri Papa Sixtus'un Pisa başpiskoposu Filippo de' Medici yerine Medici

⁹⁰⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 360; John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 351; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 37

⁹⁰⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 360

⁹⁰⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 360

⁹⁰⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 361

⁹⁰⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 146; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 361; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 331

⁹¹⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 361

⁹¹¹ Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 57

⁹¹² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 371

düşmanı Francesco Salviati'yi getirmesiydi.⁹¹³ Papa Sixtus Medicilere düşman diğer bir aile olan Pazzi'lere de desteğini sürdürüyordu. (Pazzilerin aile reisi Jacopo de Pazzi'ydi.) Lorenzo de' Medici ilk başta Pazzilerin saygınlığı nedeniyle kız kardeşi Bianca de' Medici'yi Jacopo de Pazzi'nin yeğenlerinden Guglielmo de Pazzi'yle evlendirmişti.⁹¹⁴ Fakat bu evliliğin Mediciler karşısında Pazzileri daha da güçlendireceğini fark eden Lorenzo, Pazzilerin daha yüksek görevlere getirilmesini engelleyen bir yasa çıkartmış ve bu gelişme Medici ile Pazzi aileleri arasında ilk düşmanlığı oluşturmuştur.⁹¹⁵

Pazziler Medicilerden duydukları rahatsızlıklardan sonra komplo kurma girişiminde bulunmaya karar verdiler. İlk fikri ortaya atan Francesco de Pazzi olup yakın dostu olduğu Forli kontu Girolamo Riario'yu yanına çekmişti. Her ikisi de Medicilerden şikayetçi olduğundan birleşmeleri kolay oldu.⁹¹⁶ Onlar yanlarına Pisa başpiskoposu Francesco Salviati'yi de çekmelerinden sonra Francesco de Pazzi'nin Floransa'daki amcası Jacopo de Pazzi'yi de ikna etmeye çalışacağı zaman Roma'da bekleyeceklerdi.⁹¹⁷ Roma'da Papa IV. Sixtus kendi condottiero'su Giovan Battista da Montesecco'yu da Pazzilerin bu komplosuna dahil etmeye çalışmıştır.⁹¹⁸ Giovan Battista, Medicilere karşı kurulacak komployu Papa Sixtus'un planladığını Jacopo de Pazzi'ye söylemesiyle onu ikna etmeyi başardı ve Francesco de Pazzi'yle Roma'ya giderek son defa yapılacak suikastın planlarını yaptılar.⁹¹⁹ Komploya aynı zamanda Jacopo di Poggio Bracciolini, Bernardo Bandini dei Baroncelli, Antonio Maffei da Volterra ve Rahip Stefano (Stefano di Bagnone) katılmışlardır.⁹²⁰ Yapılan plana göre

⁹¹³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 372; John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 354; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 110

⁹¹⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 372

⁹¹⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 372

⁹¹⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 373

⁹¹⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 374

⁹¹⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 374

⁹¹⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 375

⁹²⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 376; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s.

Forli kontu Girolamo Riario'nun kardinal olan yeğeni Raffaele Riario'nun Santa Reparata Kilisesi'nin girişinde yapacağı ayin esnasında komploculardan Stefano di Bagnone ve Antonio Maffei Lorenzo de' Medici'ye, Baroncelli ile Francesco de' Pazzi ise Lorenzo'nun kardeşi Giuliano de' Medici'ye saldıracaklar bu esnada Pisa başpiskoposu Francesco Salviati ve Jacopo di Poggio Bracciolini Piazza della Signoria'ya (Signoria Meydanı) gelerek Palazzo Vecchio'yu ele geçireceklerdi.⁹²¹ Lorenzo de' Medici'nin kilise girişindeki ayine gelmesine rağmen Lorenzo'nun kardeşi Giuliano de' Medici'nin gelmediğini gören komploculardan Francesco de Pazzi ve Bernardo Baroncelli hedeflerindeki Giuliano'yu evinden alarak suikastı işleyecekleri yere kadar getirmişlerdi.⁹²²

Bütün hedeflerin artık olay yerinde bulunmasıyla suikasta başlayan Francesco de Pazzi ve Bernardo Baroncelli, Giuliano'yu öldürürlerken Antonio Maffei ile Stefano di Bagnone, Lorenzo'yu yenemediler. Lorenzo onlara silah çekip karşı koyduktan sonra her ikisi kaçsa da yakalanarak öldürüldüler.⁹²³ Piazza della Signoria'ya gelen Francesco Salviati ve Jacopo di Poggio Bracciolini yanlarına aldıkları Perugia'lu asilerle Gonfaloniere Cesare Petrucci'nin bulunduğu Palazzo Vecchio'yu ele geçirememişlerdi. Francesco Salviati ve Jacopo di Poggio Bracciolini bu girişimlerinden dolayı Palazzo Vecchio'nun penceresinden aşağı asılarak idam edildiler.⁹²⁴ Bu sırada Jacopo de Pazzi, Piazza della Signoria'da kentlileri yanlarına çekme girişiminde başarısız olunca Romagna'ya kaçtıktan sonra Floransa kentlileri Francesco de Pazzi'yi ele geçirip Palazzo Vecchio'ya getirdiler.⁹²⁵ Francesco de' Pazzi, Francesco Salviati ve Jacopo di

⁹²¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 376-377

⁹²² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 378

⁹²³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 378; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 112-113; John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 356; Komplonun başarılı olması durumunda Papalık komutanı Gian Francesco da Tolentino iki bin piyadesiyle komploculara yardım için bekliyordu: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 53

⁹²⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 379; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 53; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 113

⁹²⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 380

Poggio Bracciolini'nin asıldıkları yerlerin hemen yanında asılarak idam edilmiştir.⁹²⁶ Bu olayın ardından firar eden Jacopo de Pazzi ve Pazzi ailesinden diğer üyeler de yakalandılar. Komploya onay vermemesine rağmen Rinato Pazzi de yakalanarak idam edilmişti. Komplocuların geri kalanları ise Volterra'da hapsedildiler.⁹²⁷

Medicilere karşı kurulan bu komplonun başarısız olması sonucunda Papa IV. Sixtus ve Napoli Krallığı savaş hazırlıklarına başladılar.⁹²⁸ Papa Sixtus aynı sene 1478 yılında Medicileri ve Floransa'yı aforoz ilan ettiğini duyurmuştur.⁹²⁹ Napoli ve Papalık kuvvetlerinin Toskana'ya doğru harekete geçtikleri istihbaratını alan Floransalılar Onlar Konseyini toplayarak savaş hazırlıklarına başladılar.⁹³⁰ Toskana'ya gelen birleşik Napoli ve Papalık kuvvetleri Sienalıların da yardımıyla Chianti'ye ulaştılar.⁹³¹ Başlarında Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso ile Urbino signoresi Federico da Montefeltro duruyordu.⁹³² Burada Radda'yı ele geçirmelerinden sonra Castellina'yı kuşattılar. Floransalılar hemen Milano ve Venedik'ten destek isteyip aynı sene 1478'de Ferrara markisi Ercole d'Este'yi hizmetlerine aldılar.⁹³³ Toskana'da uzun süren Castellina kuşatmasının başarılı olmasının ardından Napoli-Papalık güçleri Arezzo'da bulunan Monte San Savino'yu kuşatmaya başladılar.⁹³⁴ Aynı dönemde Papalık ve Napoli Krallığı kuvvetleri Bona di Savoia'nın Medici'lere yardımını engellemek amacıyla Cenova'da Prospero Adorno öncülüğünde Milano karşıtı bir isyan

⁹²⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 381; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 53

⁹²⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 381-382

⁹²⁸ John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 358

⁹²⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 382; Papa Sixtus, Pisa başpiskoposu Salviati'nin idam edilmesinin Kilise mukaddesatına karşı bir girişim olduğunu belirterek bu kararı almıştı: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 54

⁹³⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 382

⁹³¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 385-387; John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 358

⁹³² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 387

⁹³³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 387; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 57

⁹³⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 387

başlattırdılar.⁹³⁵ Bona di Savoia, bağımsızlığını ilan eden doge Prospero Adorno'ya karşı onun rakibi Battista Fregoso'yu destekleyip iktidara geçmesini sağladıktan sonra Fregoso'lar, Cenova'dan Roberto Sanseverino d'Aragona dahil diğer Milano asilerini kovdular.⁹³⁶

Napoli ve Papalık ittifakı bu sefer Cenova'dan Lunigiana'ya kaçan Roberto Sanseverino d'Aragona ile yanındakileri Floransa'ya karşı kullanarak onların Pisa'ya saldırmalarını sağladı.⁹³⁷ Bu durum aynı anda Siena'da Napoli-Papalık ordularına karşı savaşan Floransalıları zor durumda bırakmıştı. Floransalılar condottieroları olan Ferrara markisi Ercole d'Este'yi yardım için geri çağırırlarken Mantova markisi I. Federico Gonzaga'yı da hizmetlerine aldılar.⁹³⁸ Floransalılar ayrıca Venedik hizmetlerinde bulunan Carlo Fortebracci (Carlo di Montone; Braccio da Montone'nin hayattaki tek oğlu) ve diğer komutanların Floransa'ya yardıma gelmelerini sağlamışlardır.⁹³⁹ Onların gelmesiyle Pisa'ya saldıran Roberto Sanseverino d'Aragona yanındaki kuvvetleriyle Lunigiana'ya geri çekilmiş, Floransa'ya yardıma gelen Carlo Fortebracci'ye bağlı kuvvetler de Pisa ve civarında kaybedilen yerleri geri almışlardır.⁹⁴⁰ Daha sonra Floransalılar ordularının tamamını Siena'daki Colle Val d'Elsa ve San Gimignano arasında toplayarak savaşın cephesini değiştirmek istediler. Buna göre Carlo Fortebracci'nin eşlik ettiği Floransalılar Perugia'ya yollanırken diğer Floransa birlikleri de Siena'ya bağlı Poggibonsi'de kalarak Floransa'ya yapılacak saldırıları engelleyeceklerdi.⁹⁴¹ Napoli ve Papalık da Floransalılar gibi ordularını ikiye ayırarak kuvvetlerin bir kısmını Perugia'ya göndermişlerdi. Çünkü Carlo Fortebracci'nin

⁹³⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 388; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 55

⁹³⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 388

⁹³⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 388; Roberto Sanseverino'nun yanında Obietto ve Gianluigi del Fiesco'nun da bulunduğu görülmüştü: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 59

⁹³⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 390

⁹³⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 390

⁹⁴⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 390

⁹⁴¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 390

Perugia'ya yönelmesiyle babasının memleketi Perugia'yı ele geçirip signore olacağını düşündüler.⁹⁴² Floransalılar aynı zamanda Lorenzo de' Medici'nin dostu Niccolo Vitelli'ye Citta di Castello'yu yeniden ele geçirmesi için saldırı talimatı verdiler. Toskana'da Poggibonsi'de kalan Floransa birlikleri aynı zamanda Siena'ya saldırmışlardı.⁹⁴³ Fakat bu esnada Carlo Fortebracci öldüğü için Floransalılar condottiero Roberto Malatesta'ya (Roberto il Magnifico) başvurarak onu ordularının komutanı yapmayı başardılar. Roberto Malatesta, Jacopo Guicciardini ile Perugia'daki Trasimene Gölü Savaşı'nda (1479) Papalık birliklerini mağlup etmiştir.⁹⁴⁴ Buna karşın Poggibonsi'de bulunan Floransa birlikleri komutanları Ferrara markisi Ercole d'Este ve Mantova markisi I. Federico Gonzaga birbirleriyle kavga etmeye başladıkları için kendi ülkelerine çekilmişlerdi.⁹⁴⁵ Bu esnada Siena'da bulunan Ferrante'nin oğlu II. Alfonso boşta kalan Poggibonsi'ye gelip Floransa birliklerine saldırmaya başlayınca onların kaçmalarını ve Colle Val d'Elsa ile San Gimignano'yu savunmasız bırakmalarını sağladı. Calabria dükü II. Alfonso, Poggibonsi'de aldığı galibiyetten sonra Vico ve Certaldo'yu ele geçirmesinin ardından Colle Val d'Elsa'yı kuşattı.⁹⁴⁶ Perugia'yı ele geçirmek üzereyken Roberto Malatesta ve Jacopo Guicciardini'ye bağlı birlikler hemen Colle Val d'Elsa'yı savunmaya çağrıldılar. Floransalılar II. Alfonso'ya karşı San Gimignano'ya kadar gelip Napoli birliklerini rahatsız etseler de Napoli ve Papalık birlikleri aylarca süren kuşatmadan sonra Colle Val d'Elsa'yı ele geçirdiler. Zor durumda kalan Floransalılar hava şartlarının kötüleşmesinden dolayı Napoli kralının üç aylık ateşkes teklifi hemen kabul ettiler.⁹⁴⁷

Floransalılar savaşlarına yeterince yardım etmeyen Venediklilere kızgın olup Milano'nun bir "interregnum" yaşadığının farkındaydılar. Bu nedenle Floransa

⁹⁴² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 390

⁹⁴³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 390-391

⁹⁴⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 390-391

⁹⁴⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 391

⁹⁴⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 393

⁹⁴⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 394

kentlileri Lorenzo de' Medici'yi Floransa'nın yeni müttefik araması gerektiği konusunda ikna etmişlerdir. Lorenzo de Medici pek çok kişi gibi yeni müttefik olarak yenişemediği Napoli Krallığı'yla dostluk kurmayı düşündü.⁹⁴⁸ Lorenzo bu amaçla Aralık 1479'da Floransa'dan ayrılıp Napoli kralı Ferrante'yle görüşmek için yola çıkmıştır.⁹⁴⁹ Lorenzo Napoli Krallığı'na geldiği zaman kral Ferrante tarafından saygıyla karşılandı. Burada üç ay gibi uzun bir sürede kaldıktan sonra 6 Mart 1480'de Floransa'ya geri dönmüştür.⁹⁵⁰ Lorenzo de' Medici, Napoli Krallığı ile ortak şehirlerin korunması amaçlı bir barış anlaşması yaptı. Antlaşmaya göre Napoli Krallığı Floransa Cumhuriyeti'nden aldığı toprakları geri verecek Floransalılar da Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso'ya altmış bin florin para ödeyeceklerdir.⁹⁵¹ Yapılan bu barış en çok iki tarafın eski müttefikleri Venedik ve Papalığı öfkeliendirdi. Yeni bir savaş doğmak üzereyken aynı sene Osmanlı Devleti'nin Napoli Krallığı'nın Puglia bölgesinde bulunan Otranto'yu fethetmesi İtalya'daki güçlerin dikkatini buraya yönlendirmesini sağladı.⁹⁵² Napoli kralı Ferrante, Siena'da bulunan oğlu II. Alfonso'yu hemen Napoli Krallığı'na çağırırken Floransalılar Papa IV. Sixtus ile de barıştılar.⁹⁵³ (Siena kenti II. Alfonso'nun Siena'yı terk etmesinden sonraki dönemde 1487'de kendi signoria yönetimini kurmuştur. İlk Siena signoresi 1487-1525 yılları arasında Pandolfo Petrucci'dir.)⁹⁵⁴ Fakat yapılan bu barış kısa sürüp 1481'den itibaren bir tarafta Venedik-

⁹⁴⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 394; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 332

⁹⁴⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 395; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 60; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 583; Lorenzo'nun Napoli'de bulunduğu sırada Floransa kançılıryası Scala'yla konuşmaları için: Bkz. John M. Najemy, *A History of Florence 1200-1575*, s. 360

⁹⁵⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 396

⁹⁵¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 397; Lorenzo de' Medici akıllıca bir hamleyle Napoli Krallığı'nın Otranto'yu geri almakla uğraştığı sırada Sienalılara teslim edilen yerlerin de Floransa'ya verilmesini Napoli kralı Ferrante'ye kabul ettirmeyi başarmıştır: Bkz. Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 400

⁹⁵² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 397-398; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 335-336

⁹⁵³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 399-400; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 64

⁹⁵⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 419-420; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 270

Papalık-Siena ve Cenova ittifakı diğer tarafta Floransa-Napoli-Milano ve Bologna ittifakı kurulmuştur.⁹⁵⁵

Böylece Floransalılar 1482-1484 yılları arasında yaşanan Ferrara Savaşı sırasında Napoli ve Milano'nun yanında yer aldılar. Venedikliler ise çok geçmeden Papalıkla birliktelik kurdular.⁹⁵⁶ Venediklilere karşı Floransa-Napoli-Milano-Ferrara ittifakının baş komutanlığına Urbino signoresi Federico da Montefeltro getirilirken Floransalılar ayrıca Pesaro signoresi olan Costanzo Sforza'yı (Francesco Sforza'nın yeğeni) hizmetlerine almışlardır.⁹⁵⁷ Venediklilerin Ferrara'ya bağlı komünlere düzenledikleri saldırılardan sonra savaş başlamıştı. Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso, birlikleriyle Orta İtalya'dan geçmek isterken Papalıktan izin alamaması nedeniyle II. Alfonso, Roma'ya sefer başlatırken müttefik Floransalılar ise Papalık eline geçen Citta di Castello'yu geri alması için Niccolo Vitelli'ye desteklerini sürdürdüler ve onun yeniden signore olmasında büyük yardımlarda bulundular.⁹⁵⁸ Papalık zor durumda kaldığı için condottiero Roberto Malatesta'nın (Muhteşem Roberto) Venedik hizmetinden Papalık hizmetine geçmesini sağlamıştır.⁹⁵⁹ Roberto Malatesta'nın 21 Ağustos 1482 tarihli Campomorto Savaşı'nda II. Alfonso'nun ordularını mağlup etmesinden sonra Papa IV. Sixtus, Kilise Devleti'nin elinden çıkan Citta di Castello'yu ve Roberto Malatesta'nın aynı sene ölmesiyle Malatesta'ların boşa kalan kenti Rimini'yi ele geçirmeye çalışmıştır. Sixtus bu amaçla Forli kontu Girolamo Riario'yu görevlendirse de Floransa kuvvetlerinin başarılı savunması sonucu hedefine ulaşamadı.⁹⁶⁰ Buna karşın Venediklilerin yayılmaya devam etmesi üzerine Floransa ve

⁹⁵⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 401

⁹⁵⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 402; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 567

⁹⁵⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 402

⁹⁵⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 403

⁹⁵⁹ Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 71; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 403-404

⁹⁶⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 404

Napoli, Venediklilere karşı Papa IV. Sixtus'un tepkisiz kalmamasını istediler.⁹⁶¹ Papa Sixtus çıkarları gereğince Venedik'le oluşturduğu birlikten çıkıp Napoli-Floransa-Milano'yla 1483'te yeni bir ittifak kurmuştur.⁹⁶² Bu sırada Floransa kuvvetleri de II. Alfonso'ya bağlı birliklerle Ferrara'yı savunmaya gitmişlerdir.⁹⁶³

Ferrara Savaşı sırasında Floransalıları en çok tarihi Lunigiana bölgesinde bulunan Sarzana kenti meşgul etmekteydi. (Floransalılar burayı Francesco Sforza'nın yardımlarıyla 1437 yılında Lombardiya Savaşları sırasında ele geçirmişlerdi.) Lorenzo de' Medici'nin Napoli Krallığı'nı ziyaret ettiği esnada Cenovalı Fregosilerden olan Ludovico Fregoso, askerleriyle Sarzana'yı ele geçirmeyi başarıp kendisini Sarzana signoresi yapmıştı.⁹⁶⁴ (1479) Floransalılar hizmetlerine aldıkları kont Antonio da Marciano'nun birlikleriyle burayı 1483'te birkaç defa yağmalamışlardı.⁹⁶⁵ Buna rağmen Ludovico Fregoso'nun Sarzana'yı condottiero Agostino Fregoso'ya bırakmasının ardından onun da burayı 1484'te Cenova'ya ait San Giorgio Bankası'na bırakması Floransalıları oyaladı.⁹⁶⁶ Agostino Fregoso ayrıca Pietrasanta'yı korumak için birliklerini Floransalılara karşı göndermişti. Floransalılar Jacopo Guicciardini ile Bongianni Gianfigliuzzi komutasında onları yenmeyi başardı.⁹⁶⁷ Floransalılar bu galibiyetten sonra Pietrasanta'yı kuşatmaya başlamışlardı. Pietrasantalıların ilk başta gösterdiği direnişe rağmen 1484'te burası kesin olarak Floransa'ya dahil olmuştur. Floransalılar Pietrasanta'nın fethinden sonra San Giorgio Bankası'na bırakılan Sarzana'yı da almak isteseler de Napoli kralı Ferrante ve Papalık arasında yeni bir savaş

⁹⁶¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 405

⁹⁶² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 405; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 118

⁹⁶³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 405; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 567

⁹⁶⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 395; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 61

⁹⁶⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 408

⁹⁶⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 410

⁹⁶⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 412

doğması bu durumu engellemiştir.⁹⁶⁸ Bu savaş Napoli Krallığı hakimiyetinde olan Abruzzo bölgesindeki Aquila kentinde çıkan bir karmaşa nedeniyle doğmuştu.⁹⁶⁹ Papa VIII. Innocentus'un Ferrante'ye karşı baronları ayaklandırması nedeniyle Napoli kralı Ferrante, Floransa ve Milano'dan yardım istemek zorunda kalmıştı.⁹⁷⁰ Floransalılar Pitigliano kontu Niccolo Orsini öncülüğünde destek birliklerini gönderip Napoli Kralı Ferrante'nin bu savaşı kazanmasında katkıda bulundular.⁹⁷¹

Napoli ve Papalık arasındaki savaşın böylece sona ermesi ve İtalya'da barış tesis edilmesinden sonra Floransalılar Sarzana'yı ele geçirme planlarını yeniden gün yüzüne çıkardılar. Cenova orduları da bu sırada Floransa'ya ait Sarzanello'ya saldırmışlardı.⁹⁷² Floransalılar müttefik devletlerin yardım gönderemeyecek kadar meşgul olduklarını bildikleri için Pitigliano kontu Niccolo Orsini ve Jacopo Guicciardini komutasındaki bir orduyla Sarzanello'yu savunmaya gittiler.⁹⁷³ Buradaki Cenova ordusunu 1487 yılında yenen Floransa kuvvetleri Sarzana'yı da uzun aradan sonra kuşatarak 1487 yılında ele geçirdiler.⁹⁷⁴ Sarzana'yı kuşatan kuvvetlerin komutasına Lorenzo de' Medici'nin bizzat kendisinin geçmesi Sarzana'nın alınmasında çok etkili olmuştur.⁹⁷⁵ Lorenzo de' Medici'nin son yıllarında yaşanan diğer bir önemli gelişme Romagna bölgesindeki Faenza komününde meydana geldi. Faenza signoresi Galeotto Manfredi'yi suikastla ortadan kaldıran Bologna signoresi II. Giovanni Bentivoglio ve kızına karşı Faenzalılar ayaklandılar ve Galeotto Manfredi'nin oğlu III. Astorre Manfredi'yi yeni signore yaptılar. Astorre Floransalıların yardımıyla Faenza signoresi olduğu için Faenza'da

⁹⁶⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 412-413

⁹⁶⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 414

⁹⁷⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 414-415; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 82

⁹⁷¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 415; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 347

⁹⁷² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 416

⁹⁷³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 417; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 88

⁹⁷⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 417; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 88

⁹⁷⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 417

ayrıca Floransalılar kendi özel yönetimlerini 1488’de kurmuşlardır.⁹⁷⁶ Lorenzo oğullarından Piero de’ Medici’yi 1488’de Roberto Orsini’nin kızı Alfonzina ile evlendirirken diğer oğlu Giovanni de’ Medici (geleceğin papası “X. Leo”) 12 yaşında kardinalliğe yükseltmişti.⁹⁷⁷ (Lorenzo’nun öldürülen kardeşi Giuliano’nun oğlu Giulio de’ Medici de “VII. Clement” adıyla papa yapılan ikinci Medici papasıdır.) 7 Nisan 1492’de Lorenzo de’ Medici Careggi’deki villasında öldüğünde 44 yaşındaydı.⁹⁷⁸ Lorenzo sadece Avrupa’daki Hristiyan liderler tarafından değil aynı zamanda Osmanlı ve Memluk sultanlarınca saygı duyulan birisiydi.⁹⁷⁹ Onun ardından İtalya siyasetinde en belirgin kişi olarak Ludovico Sforza ön plana çıkacaktır.

⁹⁷⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 419-420; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d’Italia*, Volume Sesto, s. 91-92

⁹⁷⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 420; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 120

⁹⁷⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 420-423; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d’Italia*, Volume Sesto, s. 100; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 121

⁹⁷⁹ Ludovico Antonio Muratori, *Annali d’Italia*, Volume Sesto, s. 100

Harita 8. Romagna ve Marche Bölgeleri

Kaynak: Jones, P. J., *The Malatesta of Rimini and the Papal State*, Cambridge

University Press, Cambridge-New York, 1974 (Map of Romagna and the Marche in the later Middle Ages X-XI)

BEŞİNCİ BÖLÜM

KİLİSE DEVLETİ VE BÖLGELERİ

Kısa Pepin'in Papa II. Stephanus'a bağışladığı Roma Dukalığı yanında Ravenna Eksarhlığı ile Pentapolis Dukalığı bölgesini içeren Romagna ve Marche bölgeleri, tarih boyunca Kilise Devleti'nin mülkleri olmalarına rağmen Papalığın bulunduğu Latium ve Umbria'ya görece daha bağımsız bir kimlik taşımaktadırlar. Bu bölgelerde Signoria yönetimlerinin kurulmasında başlıca etken 1308-1378 arası gerçekleşen Avignon Papalığı sürecinden dolayı ortaya çıkmış otorite boşluğuydu. Bu süreçte ve daha sonraki yüzyıllarda Kilise Devleti topraklarında ön plana çıkan signoria aileleri şunlardır; Bologna'da Pepoli ve Bentivoglio ile Imola'da Alidosi Aileleri, Romagna ve Marche Bölgelerinde; Urbino'da Da' Montefeltro, Rimini, Pesaro ve Fano'da Malatesta, Forli-Cesena'da Ordelaffi Aileleri, Ravenna'da 1275-1441 yıllarında Da Polenta ailesi, Umbria Bölgesinde; Foligno'da Trinci'ler (1327-1330) Spoleto ve Viterbo'da Di Vico ailesi, Gubbio'da Giovanni di Cantuccio Gabrielli (1350-54) ve 1380'de II. Antonio da Montefeltro'nun Gubbio signoresi olmasıyla XVII. yüzyıla kadar Montefeltro'lar, Orvieto'da Monaldeschi'ler.⁹⁸⁰ (Monaldeschi ailesi Ermanno Monaldeschi'nin podesta ve capitano del popolo görev süresi bitmesinin ardından 1334'te Orvieto signoresi olmasıyla şehre hakim olmuştur.)⁹⁸¹

⁹⁸⁰ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 260, 264, 266-267, 269-271; Pesaro 1445'te Sforzalara, Cesena 1378'de önce Malatesta ailesine daha sonra 1465'te II. Paulus papalığında Kilise Devleti'ne geçmiştir: Bkz. Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 282, 327; Edward Hutton, *The Cities of Romagna and Marches*, s. 102; Papalık delegesi Bertrando del Poggeto'nun kentliler tarafından 1334'te kovulmasından sonra Bologna'da Taddeo Pepoli bütün hakimiyeti ele alıp 1337'de signore oldu: Bkz. J. C. L. De Sismondi, *History of the Italian Republics*, s. 129

⁹⁸¹ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 216-217

Harita 9. Kilise Devleti Haritası I

Kaynak: Abulafia, David (Ed.) *The New Cambridge Medieval History*,

Volume V, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2008, s. 108 (J. A.

Watt, Papacy) (Map 2-The Papal States)

Harita 10. Kilise Devleti Haritası II

Map 3 The papal state and central Italy in the fifteenth century
 Source: David Abulafia ed., *The French Descent into Renaissance Italy, 1494–95* (Variorum–Ashgate, Aldershot, 1995), p. xiv.

Kaynak: Najemy, John M. (Ed.), *Italy in the Age of Renaissance 1300-1550*, The

Short Oxford History of Italy, Oxford University Press, Oxford-New York, 2004, s. 309

(Map 3)

5.1. Papalığın Babil Sürgünü; Avignon Papalığı'nın Oluşumu

Papa IX. Gregorius'tan başlayarak Kilise Devleti, imparatorluk karşıtı politikalar yüzünden İtalya'daki bir takım podestaların ve Fransız krallarının kısmi hakimiyetini savunuyordu. Onların aksine 24 Aralık 1295'te yeni Papa seçilen VIII. Boniface, Fransa kralı IV. Philippe'in hoşuna gitmeyecek faaliyetlerde bulunmuştu. Philippe halihazırda Kilise'deki atamalar ve vergiler konusunda Papalık Curia'sıyla anlaşmazlığa düşmüştü.⁹⁸² Boniface ayrıca 1296'da "Clericis Laicos" adlı bulla'yla kiliseye mensup kişilerin ya da kuruluşların kilise dışındaki laik prenslere papanın izni olmaksızın vergi vermemelerini istedi.⁹⁸³ Fransa kralıyla Papalık arasında ilişkiler tam olarak 1301'den itibaren krize dönüşmüştür. Philippe'in Roma'dan gelen Papalık heyetini tutuklatmasının ardından Papa Boniface da, Fransa kralının Papadan üstün ya da eşit olmadığını belirterek 1 Kasım 1302'de yeni bir konsil toplattırmıştı.⁹⁸⁴ Boniface bunun ardından 11 Kasım 1302 tarihli ünlü "Unam Sanctam" bulla'sını yayımlayarak Papa'nın hem dünyevi hem ruhani bütün yöneticilerden üstün olduğunu belirtmiş ve Fransa kralı IV. Philippe'i aforozla tehdit etmiştir.⁹⁸⁵ Boniface'ın Roma'nın soylu ailelerinden Colonna ailesi ile arası çok kötü olduğundan onlar bu durumu bildirip Fransa kralına başvurdu.⁹⁸⁶ Philippe, daha sonra Tapınak Şövalyeleri'ni de yargılatma emri vereceği

⁹⁸² Ferdinando Gregorovius, *Storia della Citta di Roma nel Medio Evo dal Secolo V al XVI*, Prima Traduzione Italiana Sulla Seconda Edizione Tedesca dell Avv. Renato Manzato, Volume V, Giuseppe Antonelli, Venezia, 1874, s. 649

⁹⁸³ Bu durum Flanders ve İngiltere'ye karşı savaş halinde olan Philippe'in aleyhineydi. Çünkü bu savaşlar sırasında ruhbandan aldığı vergilere muhtaçtı: Bkz. Ferdinando Gregorovius, *Storia della Citta di Roma nel Medio Evo*, Volume V, s. 649-650

⁹⁸⁴ Ferdinando Gregorovius, *Storia della Citta di Roma nel Medio Evo*, Volume V, s. 650; VIII. Boniface bundan bir sene önce 5 Aralık 1301'de de "Ausculta Fili" Fermanını yayımlamıştır: Bkz. J. A. Watt, "The Papacy", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 160

⁹⁸⁵ Ferdinando Gregorovius, *Storia della Citta di Roma nel Medio Evo*, Volume V, s. 652-653; J. A. Watt, "The Papacy", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 161

⁹⁸⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 102; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 46

savcısı Guillaume de Nogaret di Tolosa'yı İtalya'ya göndermiş Nogaret ve Sciarra Colonna Toskana'da bir araya gelmişlerdir.⁹⁸⁷ Papa Boniface'ı ele geçirip Fransa mahkemelerince yargılatmak amacıyla gönderilen Nogaret, Sciarra Colonna ile anlaştıktan sonra Anagni'ye gelerek Papayı buradan kaçırmaya çalışmıştır.⁹⁸⁸ Boniface bunu fark edip direndiğinde küçük düşürücü tacizler ve ünlü "Anagni Tokadı" adlı olay yaşanmıştır.⁹⁸⁹ Saldırıyı gerçekleştirenler tarafından tutuklanan Papa Boniface bunun ardından fazla yaşamayarak 11 Ekim 1303'te ölmüştür.⁹⁹⁰ Ondan sonra Papalığa getirilen XI. Benedictus, Boniface'ı taciz eden bu kişileri aforoz edecektir.⁹⁹¹ Benedictus'un Papalık süresi sadece bir sene sürdüğü için onun yerine yeni Papa seçilen "Bertrand de Got" V. Clement (1305-1314) geçmiştir.⁹⁹² Onun döneminde Napoli Anjou'larına ait Provans Kontluğu içinde bulunan Kilise Devleti'nin anklav devletçliği Contado Venassin'e komşu Avignon kenti, 1308'den 1378'e kadar Papaların ve Papalık Curia'sının ikamet yeri olmuştur.⁹⁹³

Avignon Papalığı'nın başlamasıyla Roma kenti Orsini ve Colonna gibi soylu ailelerinin elinde büyük bir fakirlik yaşamıştır.⁹⁹⁴ Soyluların oluşturduğu oligarşinin baskısından kurtulmak isteyen Roma halkı, Cola di Rienzi "Niccolo di Lorenzo Gabrini" adında hitabeti kuvvetli bir kişinin peşinden gittiler.⁹⁹⁵ Onun bu hareketi daha

⁹⁸⁷ Ferdinando Gregorovius, *Storia della Citta di Roma nel Medio Evo*, Volume V, s. 657; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 46; J. A. Watt, "The Papacy", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 163

⁹⁸⁸ Papa Boniface bu sırada Anagni'deki katedralde Fransa kralı IV. Philippe'i aforoz etmek üzereydi. Geçmişte aynı yerde Papa III. Alexander, Friedrich Barbarossa'ya aforoz tehdidinde bulunmuş, Papa IX. Gregorius, II. Friedrich'i aforoz etmişti. Bkz. Ferdinando Gregorovius, *Storia della Citta di Roma nel Medio Evo*, Volume V, s. 667

⁹⁸⁹ Laura Barletta, "Giriş", Umberto Eco (Ed.), *Ortaçağ Şatolar, Tüccarlar, Şairler* (Çev.Leyla Tonguç Basmacı) 3. Cilt, Alfa Yayınları, İstanbul, 2016, s. 23; Boniface bu kişilere karşı uzun bir süre büyük bir direniş göstermiştir. Bkz. Ferdinando Gregorovius, *Storia della Citta di Roma nel Medio Evo*, Volume V, s. 668-669

⁹⁹⁰ Ferdinando Gregorovius, *Storia della Citta di Roma nel Medio Evo*, Volume V, s. 674-675

⁹⁹¹ Laura Barletta, "Giriş", Umberto Eco (Ed.), *Ortaçağ...*, (Çev.Leyla Tonguç Basmacı) 3. Cilt, s. 23

⁹⁹² P. N. R. Zutshi, "The Avignon Papacy", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 653

⁹⁹³ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 103; Clement Avignon'da Dominiken bir manastırda yaşadı. Bkz. P. N. R. Zutshi, "The Avignon Papacy", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 654; Ferdinando Gregorovius, *Storia della Citta di Roma nel Medio Evo*, Volume VI, s. 12

⁹⁹⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 151

⁹⁹⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 151

sonra Petrarca gibi Hümanistlerce kendi hareketlerinin müjdecisi gibi görülmüş ve desteklenmiştir.⁹⁹⁶ Rienzi, Roma'daki senatörleri kentten kovduktan sonra kendisi için Eski Roma'da Halk meclisi başkanlarının unvanı olan "Tribunus" payesini elde etmek istemişti.⁹⁹⁷ Buna karşın Roma soyluları onu ilk kez 1348'de devirdiği zaman Kutsal Roma-Germen İmparatoru IV. Karl'ın yanına sığınmıştır.⁹⁹⁸ Önceki imparator IV. Ludwig'in aksine IV. Karl'ın Avignon Papalarıyla arası iyi olup onlarla iletişim halindeydi.⁹⁹⁹ Karl yanına sığınan Rienzi'yi Avignon Papası VI. Clement'e (1342-1352) teslim etmiştir.¹⁰⁰⁰ Clement'in ardılı VI. Innocentus (1352-1362) Roma'da başka bir isyancı olan Francesco Baroncelli'yi bastırmak ve asayişini sağlamak için Rienzi'yi ülkesine geri gönderse de Rienzi, eski gücünü elde edemeyip 1354 yılında Campidoglio'daki konuşması sırasında Colonna ailesinin kendisine karşı saldırısıyla öldürülmüştür.¹⁰⁰¹

5.2. Egidio Albornoz'un (Gil Álvarez Carrillo de Albornoz) İtalya Siyaseti

1353-1367 tarihleri arasında İspanyol kardinal "Gil Álvarez Carrillo de Albornoz" İtalyanların adlandırmasıyla Egidio Albornoz, Roma'daki köhneleşmiş yapıyı ve kilise sistemini yeniden düzenlemiştir. Kastilyalı aristokrat bir aileden gelen Egidio, 1338'de amcasının yerine Toledo başpiskoposu olmuştu.¹⁰⁰² Albornoz, Kastilya kralı I. Pedro'yla arasındaki ilişkilerin iyi gitmemesi nedeniyle 1350'de Avignon'a kaçmış, burada Toledo'daki görevinden vazgeçtiğini söylemesinden sonra kardinalliğe

⁹⁹⁶ Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 80

⁹⁹⁷ Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 80; Ludovico Gatto, *Storia di Roma nel Medioevo*, s. 458

⁹⁹⁸ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 152; Ludovico Gatto, *Storia di Roma nel Medioevo*, s. 467

⁹⁹⁹ Niccolò Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 53

¹⁰⁰⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 152; Ludovico Gatto, *Storia di Roma nel Medioevo*, s. 467; 1350 yılında Roma ve Avignon şehirlerinde 50 ya da 25 yılda bir kez düzenlenen bütün günahların bağışlandığı "Giubileo" ayini yapılmaktaydı. Giubileo ilk kez 1300 yılında Papa VIII. Boniface tarafından yapılmıştı. Bunu 1350 ve 1390'daki Giubileo'lar izledi: Bkz. Ludovico Gatto, *Storia di Roma nel Medioevo*, s. 487

¹⁰⁰¹ Ferdinando Gregorovius, *Storia della Citta di Roma nel Medio Evo*, Volume VI, s. 427-430; Niccolò Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 53; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 152; Ludovico Gatto, *Storia di Roma nel Medioevo*, s. 467-470

¹⁰⁰² Thomas Turley, "Alborno, Gil Álvarez Carrillo de", *Medieval Italy*, s. 105-106

terfi etmiştir.¹⁰⁰³ 1352’de Papa VI. Innocentus onu, Kilise Devleti’nin Avignon öncesindeki topraklarını yeniden elde etmesi amacıyla Papalık delegesi yapıp İtalya’ya göndermiştir.¹⁰⁰⁴ (İmparator IV. Karl da onunla aşağı yukarı aynı tarihlerde İtalya’ya gelerek 1356’da Roma kentinde Papa VI. Innocentus’un kardinallerinden taç giyinmişti.) Çünkü önceki Avignon Papaları olan XII. Benedictus (1334-1342) ile VI. Clement (1342-1352) Kutsal Roma-Germen İmparatoru IV. Ludwig’in İtalya’daki faaliyetlerini kısıtlamak için Kuzey İtalya komünlerini imparatorluğa karşı kıskırtmışlardı. Karşılık olarak IV. Ludwig de Orta İtalya’da bulunan Kilise Devleti içindeki kentleri yeni signoria yönetimlerine vererek Papalığın bu topraklardaki otoritesini zayıflatmayı denedi.¹⁰⁰⁵

IV. Ludwig’in Romagna ve Marche’de teşvik ettiği liderler; Rimini, Fano ve Pesaro’da Malatesta’ların lideri Galeotto Malatesta, Forli’de Sinibaldo Ordelaffi, Faenza’da Manfredi’lerin lideri Giovanni Manfredi, Imola’da Alidosi’lerin lideri Ludovico Alidosi, Kuzey Marche bölgesini içeren Urbino kentinde Montefeltro’ların lideri Antonio da Montefeltro, Marche’nin güneyine denk düşen Camerino’da Gentile da Varano,¹⁰⁰⁶ bağlı buldukları kentlerde otoritelerini yükselterek Papalığın bu bölgelerde zayıflamasına sebep oldular. Egidio Albornoz geri alınması hedeflenen bu bölgelerde 1353-1357’de ilk seferini düzenledi;¹⁰⁰⁷ Spoleto kenti onun Orta İtalya fetihlerinde ana üssü haline geldi.¹⁰⁰⁸ Albornoz ilk olarak Viterbo, Terni, Narni ve Orvieto’nun hâkimi Giovanni di Vico’yu mağlup etmişti.¹⁰⁰⁹ Bu galibiyetten sonra Albornoz diğer Papalık toprağı olan Ancona kentini Galeotto Malatesta’yı yenerek onun

¹⁰⁰³ Thomas Turley, “Albomoz, Gil Álvarez Cabrillo de”, *Medieval Italy*, s. 105-106

¹⁰⁰⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 54

¹⁰⁰⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 52

¹⁰⁰⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 52

¹⁰⁰⁷ Thomas Turley, “Albomoz, Gil Álvarez Cabrillo de”, *Medieval Italy*, s. 14

¹⁰⁰⁸ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 270

¹⁰⁰⁹ Indro Montanelli, Roberto Gervaso, *Storia d’Italia 1250-1500*, Volume II, s. 145; P. N. R. Zutshi, “The Avignon Papacy”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 650

elinden kurtarmıştır.¹⁰¹⁰ Albornoz Kilise Devleti bölgeleri Marche ve Romagna'da pek çok lideri itaat altına almayı başararak önemli ölçüde saygınlık kazandı. Faenza signoria ailesi Manfredi'ler de boyun eğmesine rağmen Ghibellin geleneğine sahip bir kent olan Forli'nin signoresi II. Francesco Ordelaffi ona itaat etmemişti. 1355-56 yıllarında Forli'ye düzenlediği bu seferlerde Ordelaffi'ler Cesena kentini de başarıyla savunmaktaydılar.¹⁰¹¹ Fakat 1357'de Avignon'a geri çağırıldıktan sonra Albornoz, 1358-1364 yılları arasında ikinci seferini düzenledi ve ilk amacı olan Ordelaffi'lere boyun eğdirmeyi 1359'da Forli'yi elde ederek başardı.¹⁰¹²

Albornoz kilise bölgelerini aynı zamanda Visconti'lerin hegemonyasından kurtarmaya çalışıyordu. 1360'ta Bologna'yı Visconti egemenliğinden çıkardı.¹⁰¹³ Egidio Albornoz'un Papalık için başka bir önemi de onun "Costituzioni Egidiane" adlı yasa kitabıdır.¹⁰¹⁴ Yeni Papa seçilen V. Urban (1362-1370) Albornoz'un Bologna'daki Papalık delegeliği görevini sürdürmesine izin verdi. Albornoz, V. Urban'ın 1367'deki Roma seyahatinde İmparator IV. Karl'a eşlik ettiği sırada ölmüştür.¹⁰¹⁵ V. Urban Roma'da kalması için ikna edilse de Albornoz'un ölümüyle Avignon'a geri döndü.¹⁰¹⁶ Albornoz Kilise Devleti içerisindeki otoriteyi yeniden tesis etmeyi başarmıştı. Buna

¹⁰¹⁰ Galeotto'nun Ancona ve contado'sunu kurtarma çabası başarısızlıkla sonuçlandı: Bkz. P. J. Jones, *The Malatesta of Rimini and the Papal State*, s. 75

¹⁰¹¹ Indro Montanelli, Roberto Gervaso, *Storia d'Italia 1250-1500*, Volume II, s. 145-146; Albornoz'un bu seferlerinde Forli'ye 17 Ocak 1356'da Haçlı Seferi ilan edildiği duyuruldu. Grado ve Aquileia gibi Kilise bölgelerinde de bu Haçlı seferi için vaaz verilmişti: Bkz. Leardo Mascanzoni, *The Italian "Crusade" against Francesco Ordelaffi (1356-1359) Lord of Forlì and how it is perceived in the Chronicles*, Testo per il Convegno Internazionale Diversity of Crusading, Ninth Quadriennial Conference of the SSCLE, Odense, 27 June-1 July 2016, s. 2

¹⁰¹² Thomas Turley, "Albornoz, Gil Álvarez Cabrillo de", *Medieval Italy*, s. 14-15; P. N. R. Zutshi, "The Avignon Papacy", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 656; Ferdinando Gregorovius, *Storia della Città di Roma nel Medio Evo*, Volume VI, s. 461

¹⁰¹³ Niccolò Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 54; P. N. R. Zutshi, "The Avignon Papacy", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 656; Ferdinando Gregorovius, *Storia della Città di Roma nel Medio Evo*, Volume VI, s. 461

¹⁰¹⁴ Thomas Turley, "Albornoz, Gil Álvarez Cabrillo de", *Medieval Italy*, s. 14-15; bu yasa kitabı 1816'ya kadar Papalığın kanunlarını belirlemiştir: Bkz. P. N. R. Zutshi, "The Avignon Papacy", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 656-657

¹⁰¹⁵ Niccolò Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 54

¹⁰¹⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 152

rağmen Papalık bu bölgelerde kesin olarak Papa VI. Alessandro (Rodrigo Borgia) ve oğlu Cesare Borgia'nın yayılma faaliyetiyle otorite kurabilmiştir.¹⁰¹⁷

5.3. Papaların Roma'ya Dönüşü ve Katolik Şizması

Urban'ın ardılı 1370'te Avignon Papası olan XI. Gregorius'un (1370-1378) Sienalı Azize Katerina'nın yoğun ısrar ve ricaları sonucunda Roma'ya geri dönmeyi kabul etmesiyle Avignon Papalığı dönemi sona ermiştir.¹⁰¹⁸ Bu gelişmede Papalığın Avignon öncesi Kilise Devleti topraklarını yeniden elde edip yayılmasına Floransa'nın tepkisi sonucunda gerçekleşen Sekiz Aziz Savaşı (1375-1378) adlı savaş da etkili olmuştur. Avignon'daki Papaların Roma'ya yeniden gelmelerine rağmen Katolik Kilisesi 1378-1417 yılları arasında "Büyük Hizipçilik" ya da "Katolik Şizması" diye bilinen gelişmeyi yaşayacaktır. XI. Gregorius'un ölümü sonrasında onun yerine gelen papalar Napolili "Bartolomeo Prignano" VI. Urban (1378-1389) ve "Perrino Tomacelli" IX. Boniface (1389-1404) Roma'da başa geçerken, kendisini Anti-Papa ilan eden VII. Clement "Kardinal Roberto di Ginevra" (1378-1394) Avignon'da kalmayı tercih etmişti.¹⁰¹⁹ Bunu Roma'da VII. Innocentus (1404-1406) ve XII. Gregorius'un "Angelo Correr" (1406-1415) papalığa geldikleri dönemde Avignon'da XIII. Benedictus'un

¹⁰¹⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 52; Aynı zamanda Valentinois Dükü olan Cesare Borgia Navarra kralının kız kardeşi Charlotte d'Albret ile evliydi. Cesare Borgia 1499-1500 yıllarında Caterina Sforza'ya karşı savaşıyla Imola ve Forli'yi, Giovanni Sforza'yı devirmesinden sonra Pesaro'yu, Malatesta'lardan Rimini'yi ve III. Astorre Manfredi'den 1501'de Faenza'yı ele geçirip Kilise Devleti'nin birkaç yüz yıldır egemenliğini yitirdiği yerleri tamamen geri almayı başarmıştır. Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 180

¹⁰¹⁸ Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 78-79; Gregorius yanındaki heyetle 17 Ocak 1377'de Roma'ya gelmiştir. Bkz. Howard Kaminsky, "The Great Schism", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 674

¹⁰¹⁹ Howard Kaminsky, "The Great Schism", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 675-677, 684; VI. Urban'a karşı 20 Eylül 1378'de Anti-Papa seçilen VII. Clement, İtalya'da beklediği desteği bulamadığı için Mayıs 1379'da Avignon'a gitmiştir. Bu bölünme Avrupa devletlerini de iki gruba ayırmıştı. VII. Clement'i destekleyenler sırayla Fransa ve Napoli Anjou'ları, Burgonya, Savoia, İskoçya, 1380'den itibaren Kastilya, 1387'den itibaren Aragon, 1390'dan itibaren Navarra devletleridir. Buna karşın Avrupa'nın diğer güçleri İngiltere, Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu ve İtalya'nın çoğu devleti VI. Urban'ı tanıdılar. Bkz. Howard Kaminsky, "The Great Schism", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 677-678

“Pedro de Luna” (1394-1415) Anti-Papa olması izledi.¹⁰²⁰ Napoli Kralı Ladislao’nun Orta İtalya’ya seferleri sırasında Roma’daki papa XII. Gregorius ile Avignon Anti-Papa’sı XIII. Benedictus, Portovenere (Cenova’nın La Spezia’ya iline bağlı bir komünü) ve Lucca’ya gelerek Şizmanın sona ermesi için çalışmalar başlatsalar da bir sonuca varamamışlardı.¹⁰²¹ Bunun üzerine diğer kardinaller 1409’da toplanan Pisa Konsili sonucunda V. Alexander’i “Peter Philarge” (1409-1410) seçtiler. Fakat onun da erken ölmesi nedeniyle ardılı Bologna kardinali “Baldassare Cossa” XXIII. Iohannes adıyla (1410-1417) Anti-Papa seçildi.¹⁰²² Böylece Roma, Avignon ve Pisa’da aynı anda üç farklı papa (XII. Gregorius, XIII. Benedictus ve XXIII. Iohannes) hüküm sürmeye başladılar.¹⁰²³ Anti-Papa XXIII. Iohannes, Napoli Kralı Ladislao’yla mücadelesi için Kutsal Roma-Germen İmparatoru Sigismund’u devreye sokmayı düşündü. Bunun için Mantova’da buluştuktan sonra yeni bir konsil toplanmasına karar verdiler.¹⁰²⁴ Napoli kralı Ladislao tehlikesinden dolayı konsilin uzak bir yerde olması gerektiği için İmparatorluğun Konstanz kentinde karar kıldılar. Fakat XXIII. Iohannes, Sigismund’a güvenmekle hata ettiğini çok geç fark etmiş ve konsil kararıyla görevinden vazgeçtirilmiştir.¹⁰²⁵ Roma’daki Papa XII. Gregorius da temsilcisini gönderip görevden vazgeçtiğini söylemişti. Avignon’daki Anti-Papa XIII. Benedictus ise papalıktan vazgeçmek istemese de konsil kararınca görevinden alınmıştır.¹⁰²⁶ Böylece 1414-1418 tarihlerinde Kutsal Roma-Germen İmparatoru Sigismund’un ricasıyla toplanan Konstanz Konsili bu ayrışmaya son vermek için önceki bütün papaları azledip yeni ve

¹⁰²⁰ Howard Kaminsky, “The Great Schism”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 688, 692; Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 55;

¹⁰²¹ Howard Kaminsky, “The Great Schism”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 693-694; Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 57

¹⁰²² Howard Kaminsky, “The Great Schism”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 696; Antony Black, “Popes and Councils”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 66

¹⁰²³ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 57; XII. Gregorius Cividale’de ve XIII. Benedictus Perpignan’da kendi adlarına konsiller düzenlediler: Bkz. Antony Black, “Popes and Councils”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 65

¹⁰²⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 57; Howard Kaminsky, “The Great Schism”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 696

¹⁰²⁵ Antony Black, “Popes and Councils”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 68

¹⁰²⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 58; Antony Black, “Popes and Councils”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 68

tek papa olarak “Oddo Colonna” V. Martin’i (1417-1431) papa seçmiş ve tek Papalık makamı olarak Roma belirlenmiştir.¹⁰²⁷

5.4. Katolik Şizması Sonrası XV. Yüzyıla dek Papalık

Katolik Şizması sona ermesine rağmen ona tepki olarak doğan Konsilyarizm adlı Konsilci Hareket yeni bir tehdit olarak kendisini göstermiştir. Konsilciler Hristiyanlar için en yüksek otoritenin Papanın kişiliğinde değil ekümenik konsillerde olduğunu savunmaktaydılar. Konsilciler bu görüşlerini Konstanz Konsili (1414-18) sırasında 16 Nisan 1415 tarihli yayınladıkları “Haec Sancta” bildiriyle yayımlamışlardır.¹⁰²⁸ Yeni Papa V. Martin de onların beş yılda bir konsil toplanması konusunda diretmelerini kabul etmek zorunda kalmıştı. Buna rağmen 1424’te konsilcilerin topladığı Siena Konsili hemen dağıtıldı.¹⁰²⁹ 1431’de Papa V. Martin’in ölmesinden hemen önce toplanan Basel Konsili ise kısa sürede konsilci hareketin papa aleyhinde birleştikleri bir konsile dönüşmüştür. Bu nedenle aynı sene yeni Papa seçilen Venedikli IV. Eugenius (1431-1447) bu konsilin iptaline karar vermiştir.¹⁰³⁰ Basel Konsili, konsilci hareketin etkisiyle 1449’a kadar varlığını sürdürürken Papa IV. Eugenius onlara karşı kardinal Giulio Cesarini’nin tavsiyesi üzerine 1438’de Ferrara ve 1439’da Floransa Konsilleri’ni toplattırmıştır.¹⁰³¹ Konsilciler aynı sene Papa Eugenius’u azledip heretik ilan etmişler ve Savoia Dükü VIII. Amedeo’yu V. Felix adıyla Anti-Papa ilan etmişlerdi.¹⁰³²

¹⁰²⁷ Howard Kaminsky, “The Great Schism”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 696; Antony Black, “Popes and Councils”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 69

¹⁰²⁸ Antony Black, “Popes and Councils”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 68

¹⁰²⁹ Antony Black, “Popes and Councils”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 70

¹⁰³⁰ Konsilciler Papa Eugenius’un bu kararına karşı 1432’de “*De stabilimento concilii*” bildirisini yayımlayarak konsilin sadece kendi rızasıyla iptal edilebileceğini ya da taşınabileceğini belirttiler: Bkz. Antony Black, “Popes and Councils”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 70

¹⁰³¹ Antony Black, “Popes and Councils”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 72; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 44-46

¹⁰³² Antony Black, “Popes and Councils”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 72; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 47

Roma kenti ise bu sırada yine siyasi karışıklıklara şahit olmuştur. Bu karışıklıklardan birisi Cola di Rienzi'nin girişimine benzer şekilde Roma soylusu Stefano Porcari'nin V. Niccolo'nun papalığı sırasında Roma halkı ve baronlarını kendi yanına çekerek isyan girişiminde bulunmasıdır.¹⁰³³ Porcari, Bologna'ya sürülmesinden sonra buradan kaçarak Roma'ya gelmiş ve burada Cola di Rienzi gibi Roma'ya egemen olmak istemişti. Düzenlemeye çalıştığı bir komploda Papayı ele geçirme planları yapsa da bunun istihbaratı Papa V. Niccolo'ya ulaştığı zaman idam edildi.¹⁰³⁴ XV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Papalık doğuda yükselen Osmanlı tehlikesi karşısında Katolik dünyasını haçlı seferlerine yöneltmeye çalışmıştır. Papa V. Niccolo'nun ardılı Papa III. Callixtus "Alfonso Borgia" 1455'te göreve geldiğinde yaptığı ilk işlerden birisi birleşik bir haçlı ordusu hazırlamak olup bunun için Floransa'dan pek çok sübvansiyon almıştı.¹⁰³⁵ Papa Callixtus üç yeğeni Luigi Giovanni de Mila'yı Bologna Legatus'u, Pietro Luigi Borgia'yı Castel Sant'Angelo muhafızı ve Roma prefectus'u, geleceğin papası Rodrigo Borgia'yı (VI. Alexander) ise Marche bölgesinin Legatus'u tayin etmişti.¹⁰³⁶ 1458'de Papa seçilen II. Pius "Eneo Silvio Piccolomini" ise yeni bir haçlı seferi için 1459 yılında Mantova Konsili'ni toplattırmıştı.¹⁰³⁷ Papa Pius bunun ardından İtalya'da da Malatesta ailesinin elinden Rimini ve Cesena'yı almak istemesi nedeniyle Romagna bölgesinde 1460 yılından itibaren 1464'e kadar Sigismondo Pandolfo Malatesta'ya karşı mücadele etmeye başladı.¹⁰³⁸ Bu savaşta Papa II. Pius'a Sigismondo'nun ezeli düşmanı Federico da Montefeltro da destek vermekteydi. Papa Pius Romagna bölgesindeki savaşının sona ermesiyle yeniden haçlı seferi planlamaya başladı. Buna göre yapılacak Haçlı Seferine Hunyadi Janos'un oğlu Macaristan kralı

¹⁰³³ Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 579

¹⁰³⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 305-307; Ludovico Gatto, *Storia di Roma nel Medioevo*, s. 506-507

¹⁰³⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 312-313

¹⁰³⁶ Ludovico Gatto, *Storia di Roma nel Medioevo*, s. 509

¹⁰³⁷ Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 580

¹⁰³⁸ Cesena Papa II. Pius'tan sonra Papa seçilen II. Paulus döneminde 1465'te Kilise Devleti topraklarına katıldı: Bkz. Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 327

Matthias Corvinus ve Burgonya dükü Charles (Charles le Temeraire) liderlik edecekler ve birleşik haçlı ordusu Ancona kentinde toplanacaktı. Papa II. Pius 1464'te Ancona'ya giderken Venedikliler de donanmalarını hazırlamışlardı.¹⁰³⁹ Fakat Matthias Corvinus ve Burgonya dükü Charles'ın sözlerinde durmadıkları görülünce haçlı seferi planı suya düştü. Papa Pius aynı sene 1464'te ölünce onun yerine II. Paulus yeni papa seçilmiştir.¹⁰⁴⁰ Papa Paulus Rimini signoresi Sigismondo Pandolfo Malatesta'nın 9 Ağustos 1468'de ölmesinden sonra 1469'dan itibaren Rimini'ye göz koymuştu.¹⁰⁴¹ Burayı yeğeni Agostino Barbo için düşünse de Sigismondo'nun yerine geçen Roberto Malatesta'yla uzlaşamayınca savaş hazırlıkları yapıldı. İki sene önce Colleoni'ye karşı 1467'de oluşturulan Urbino signoresi Federico da Montefeltro komutasındaki Floransa-Milano ve Napoli ittifakı Paulus'a karşı 30 Ağustos'ta 1469'da büyük bir galibiyet almıştır.¹⁰⁴² Paulus'tan sonra 1471'de Papa seçilen IV. Sixtus (Francesco della Rovere) İtalya siyasetini tamamen alt üst eden bir papa olmuştur.¹⁰⁴³ Sixtus yeğenlerinden Giovanni della Rovere'yi Urbino dükü'nün kızıyla evlendirirken Pietro Riario'yu Roma'da kardinal, diğer yeğeni Girolamo Riario'yu XII. yüzyıldan beri yönetimde olan Ordelaffi ailesine mensup Antonio Ordelaffi'yi 1480 yılında kovduktan sonra Forli signoresi yapmıştı.¹⁰⁴⁴ Sixtus aynı zamanda Giralomo Riario'yu Milano dükü Galeazzo Maria Sforza'nın kızı Caterina Sforza ile evlendirdi.¹⁰⁴⁵ Bu evlilikle Caterina Sforza Forli kontesi ve Imola signora'sı oldu. (Dük Galeazzo Maria ve Papa Sixtus Imola kentini Alidosi'lerden ve onların liderleri Taddeo degli Alidosi'den almışlardı.)¹⁰⁴⁶

¹⁰³⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 335

¹⁰⁴⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 335

¹⁰⁴¹ Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 82

¹⁰⁴² Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 82

¹⁰⁴³ 9 Ağustos'ta papa seçilen IV. Sixtus, 25 Ağustos'ta papalık tacını giyinip görevine başladı: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 34

¹⁰⁴⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 351; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 582; Ludovico Gatto, *Storia di Roma nel Medioevo*, s. 516

¹⁰⁴⁵ Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 105; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 351; Ludovico Gatto, *Storia di Roma nel Medioevo*, s. 516

¹⁰⁴⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 351

Papa IV. Sixtus aynı zamanda Kilise Devleti topraklarını büyütme peşindeydi. Bu amaçla Spoleto kentini yağmalattırdıktan sonra Niccolo Vitelli'ye ait Citta di Castello'ya da saldırmıştı.¹⁰⁴⁷ Papa Sixtus bu saldırı için Floransa hizmetinden çıkıp Papalık hizmetine 1474'te giren Urbino signoresi Federico da Montefeltro ile geleceğin papası (II. Giulio) kardinal Giuliano della Rovere'yi görevlendirdi. Niccolo Vitelli Lorenzo de' Medici'nin çok samimi bir arkadaşı olduğu için bu teşebbüs Medici ailesi ve Papa IV. Sixtus arasında düşmanlığı başlatmıştır.¹⁰⁴⁸ Papa Sixtus Floransalılara karşı müttefik aramak için kardinal olan yeğeni Pietro Riario'yu görevlendirmişti. Pietro Riario Venedik ve Milano'yu Papalık yanına çekmeye çalışsa da başarılı olamadı.¹⁰⁴⁹ Bu yolculuğu sırasında 1474 yılında öldü. Tek başına kalan Papa Sixtus bu yüzden Aragonlularla müttefik olma kararı verdi. Aynı sene 1474'te Floransa-Milano ve Venedik ittifakı kurulmuştur.¹⁰⁵⁰ Onlara karşı Papalık-Aragon-Siena ittifakı kurulup bu ittifakın komutanlığına Urbino signoresi Federico da Montefeltro getirildi.¹⁰⁵¹ Federico da Montefeltro Papa Sixtus'tan dukalık payesi almıştı.¹⁰⁵² Venedik bu tarihlerde Floransa'yla yaptığı ittifaktan hemen sonra Carlo di Montone'yi (Carlo Fortebracci) babası Braccio da Montone'nin ve kendisinin memleketi Perugia'yu ele geçirmesini teşvik ederek onun Kilise Devleti'ne saldırmasını sağlamıştı.¹⁰⁵³ Carlo aynı zamanda Toskana bölgesine de gelerek 1476'da Siena'ya hücum etti. Burayı tam almak üzereyken Floransalılar onu kuşatmadan vazgeçirip yeniden Venedik hizmetine geri gönderdiler.¹⁰⁵⁴

¹⁰⁴⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 360

¹⁰⁴⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 360

¹⁰⁴⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 361

¹⁰⁵⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 146; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 361; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 331

¹⁰⁵¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 361; Federico da Montefeltro Papa Sixtus tarafından Kilise Devleti'nin Gonfaloniere'si (Kilise Muhafızı) yapıldıktan sonra Citta di Castello'ya yapılan saldırıda da görev aldı.

¹⁰⁵² Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 583

¹⁰⁵³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 362-363

¹⁰⁵⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 362-363

Floransa'da Medicilere karşı 1478'deki Pazzi Komplosu'nun başarısız olması nedeniyle Napoli Krallığı ve Papalık savaş hazırlıklarına başladı. Papa Sixtus başpiskopos Salviati'nin idam edilmesini Kilise'ye hakaret olarak gördüğü için Medicileri aforoz edip Floransa şehrine "interdit" koymuştu.¹⁰⁵⁵ İmparatorluk ve Macaristan Kralı Matthias Corvinus gönderdikleri elçilerle Papayı emellerinden vazgeçirmek ve onu uyarmak istediler.¹⁰⁵⁶ Floransa'ya karşı Napoli-Papalık ordularının harekete geçmesinden sonra Floransalılar müttefikleri olan Milanolular ile Venediklilerden yardım isteyip Papa Sixtus'un yargılanması için Toskana'da bir konsil toplamayı düşündüler.¹⁰⁵⁷ Toskana'ya ulaşan birleşik Napoli ve Papalık kuvvetlerine Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso ile Urbino signoresi Federico da Montefeltro komuta etmekteydi.¹⁰⁵⁸ Toskana'da cereyan eden savaş sırasında Floransalılar gibi Napoli ve Papalık orduları da iki kısma ayrılıp bir kısmı Perugia'ya gönderildi. Floransalılar aynı zamanda Niccolo Vitelli'nin Citta di Castello'yu yeniden ele geçirmesini ve Papalığa saldırmasını sağlamışlardı.¹⁰⁵⁹ Floransa hizmetine giren Roberto Malatesta ve Jacopo Guicciardini, Perugia'da yapılan 1479 tarihli Trasimene Gölü Savaşı'nda Papalık birliklerine karşı büyük bir galibiyet kazanmışlardır.¹⁰⁶⁰ Buna karşın Napoli kuvvetlerinin Floransa'yı zor durumda bırakmasıyla ateşkes yapılmasına karar verilmiştir. Napoli'ye giden Lorenzo de' Medici'nin 1480'de Napoli Kralı Ferrante'yle barış yapmasından dolayı Papa IV. Sixtus büyük bir kızgınlık duymuştu.¹⁰⁶¹ Papa Sixtus Osmanlı sultanı II. Mehmed'in 1479'da Rodos'u kuşatması ve 1480'de Osmanlı ordularının Otranto'yu almasından dolayı İtalya'daki siyasi çekişmeleri bir köşede bırakıp Floransa'yla barış yapmak zorunda kalmıştı. Buna

¹⁰⁵⁵ Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 115; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 382

¹⁰⁵⁶ Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 115

¹⁰⁵⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 385-386

¹⁰⁵⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 387

¹⁰⁵⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 390-391

¹⁰⁶⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 390-391

¹⁰⁶¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 397

rağmen Napoli Krallığı'nın Otranto'yu 1481'de geri almasının ardından bir tarafta Venedik-Papalık-Siena ve Cenova ittifakı kurulurken diğer tarafta Floransa-Napoli-Milano ve Bologna ittifakı kurulacaktır.¹⁰⁶²

Papa IV. Sixtus ömrünün son dönemlerinde Venedik'in Ferrara'ya karşı savaşı olan Ferrara Savaşı'nda (1482-1484) yer almıştır. Müttefik Napoli ve Floransa'ya karşı Papalık savaşın başladığı dönemde Venedik ile müttefik konumdaydı. Papa Sixtus bu yüzden Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso'nun birlikleriyle Ferrara'ya yardıma ulaşmasına izin vermemiştir. Floransa ve Napoli kuvvetleri bunun üzerine Papalığa saldırmaya karar verdiler.¹⁰⁶³ II. Alfonso önce Kilise Devleti topraklarına ve Roma'ya hücum etmeye karar verdi.¹⁰⁶⁴ Roma'da geleneksel biçimde birbiriyle mücadele eden Colonna ve Orsini ailelerinden Orsiniler Papa IV. Sixtus ile anlaşırken Colonnalar Alfonso'nun desteğini alarak şehre zarar vermeye başladılar.¹⁰⁶⁵ Napoli'yle ittifak halinde olan Floransa, Papalığa karşı Citta di Castello'yu geri alması için Niccolo Vitelli'ye yoğun biçimde destek vermişti. Niccolo Vitelli bu yardımlarla Citta del Castello'nun signoresi oldu.¹⁰⁶⁶ Papalık kendisini koruma amacıyla Venediklilere ricaları sonucunda condottiero Roberto Malatesta'nın Papalık hizmetine girmesini sağladı.¹⁰⁶⁷ Roberto Malatesta, Roma yakınlarında gerçekleşen Campomorto Savaşı'nda (21 Ağustos 1482) Calabria dükü II. Alfonso'nun ordularını mağlup etmeyi başarmıştır.¹⁰⁶⁸ Papalık bu galibiyetten sonra elinden çıkan Citta di Castello'ya ve Roberto Malatesta'nın aynı sene aniden ölmesinden dolayı fırsattan istifade Rimini'ye

¹⁰⁶² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 399-401; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 567

¹⁰⁶³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 402-403

¹⁰⁶⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 403; II. Alfonso bu seferinde Terracina, Trevi ve diğer yerleri Papalıktan ele geçirdi: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 70

¹⁰⁶⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 403

¹⁰⁶⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 403; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 70

¹⁰⁶⁷ Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 71; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 403-404

¹⁰⁶⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 403-404; P. J. Jones, *The Malatesta of Rimini and the Papal State*, s. 250; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 71; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 117

saldırmaya karar verdi. Papa IV. Sixtus bunun için yeğeni Forli kontu Girolamo Riario'yu görevlendirse de Floransalı kuvvetlerin direnişiyile amacına ulaşamamıştır.¹⁰⁶⁹ Venediklilerin Ferrara'ya ait Ficarolo'yu almasından sonra Floransa ve Napoli, Papa Sixtus'u Venedik tehlikesi konusunda uyarılmışlardı. Roma'da kardinaller ve elçiler de papayı bu ittifaktan vazgeçmesi konusunda ikna etmeye çalıştılar.¹⁰⁷⁰ Papa Sixtus Venedik'in çok güçlenmesinin kendisinin de aleyhine olduğunu görmüş ve 30 Nisan 1483'te Venedik'le oluşturduğu birlikten çıkıp Napoli-Floransa-Milano'yla beş yıl süreyle yeni bir birlik kurmuştur.¹⁰⁷¹ Aynı sene 1483'te Cremona kentinde yapılan Venedik karşıtı toplantıya Papa'nın elçisi Mantovalı kardinal Francesco Gonzaga ve Papa Sixtus'un yeğeni Forli kontu Girolamo Riario da katılmışlardı.¹⁰⁷² Buna karşın Ferrara Savaşı her iki tarafın önemli komutanlarının sorun çıkarmalarıyla sona erecektir.¹⁰⁷³

Papalık ayrıca Ferrara Savaşı devam ettiği sırada Citta di Castello signoresi Niccolo Vitelli'ye karşı mücadelesini sürdürmekteydi. Papa IV. Sixtus Citta di Castello'yu geri almak için Niccolo Vitelli'ye karşı Lorenzo Giustini'yi destekliyordu.¹⁰⁷⁴ Papa Sixtus en sonunda Niccolo Vitelli'ye boyun eğdirmeyi başararak teslim olmasını sağlasa da Roma'da birbirine rakip Colonna ve Orsini ailelerinin yeniden kavga etmeleri yüzünden onunla barış yapmak zorunda kaldı.¹⁰⁷⁵ Napoli ve Papalık arasında savaş yapıldığı dönemde bu iki aile Abruzzo bölgesinde yer alan Tagliacozzo'nun Orsini ailesinden alınarak Napoli yönetimi tarafından Colonna ailesine verilmesi nedeniyle yeniden birbirine girdiler.¹⁰⁷⁶ 1484'te imzalanan Bagnolo Barışı'ndan sonra Orsiniler Tagliacozzo'nun Colonna ailesinden alınarak Orsini ailesine

¹⁰⁶⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 404

¹⁰⁷⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 405

¹⁰⁷¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 405; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 118

¹⁰⁷² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 405

¹⁰⁷³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 407

¹⁰⁷⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 408

¹⁰⁷⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 408

¹⁰⁷⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 408

verilmesini Papa Sixtus'tan istemişlerdi. Papa Sixtus bunu kabul etse de Colonna ailesini bu bölgenin terkedilmesi için ikna edemedi.¹⁰⁷⁷ Bu nedenle Papalık kuvvetleri Orsini ailesiyle birleşerek 1484'te Roma'da Colonna ailesinin pek çok mülküne saldırıp aile üyelerinin çoğunu ortadan kaldırdılar.¹⁰⁷⁸ Buna rağmen Papa Sixtus'un 11 Ağustos 1484'te ölmesinden hemen sonra Colonna ailesi Orsini ailesine karşı yeniden savaş açıp silahlanmaya başlamıştır.¹⁰⁷⁹ Forli kontu Girolamo Riario kendi kuvvetleriyle çatışmayı bastırmak için Roma'da Castel Sant'Angelo'ya konumlandığından Papalık seçimi ertelenmekteydi.¹⁰⁸⁰ Komite Papalık seçimini rahatça yapabilmek amacıyla Girolamo Riario'nun Castel Sant'Angelo'yu bırakıp Imola ve Forli'ye dönmesini rica etmişti. Onun Forli'ye geri dönmesinin ardından Papalık seçimi yapıp Santa Cecilia kardinali Cenovalı Giovanbattista Cibo VIII. Innocentus adıyla yeni Papa seçilmiştir.¹⁰⁸¹

Papa VIII. Innocentus barış yanlısı bir papa olmasına karşın onun döneminde de önemli savaşlar yaşanmıştır. Bunlardan birisi Napoli Krallığı'na karşı yapılan savaştı. Napoli Krallığı hakimiyetinde olan Aquila kentinde çıkan bir isyan sonucu Aquilalıları Kral Ferrante'den korktukları için Papa VIII. Innocentus'un korumasına sığındılar.¹⁰⁸² Papa Innocentus Napoli'ye karşı 1485'te ünlü condottiero Roberto Sanseverino d'Aragona'yı hizmeti alıp aynı sene muhalif baronları Napoli Krallığı'na karşı ayaklandırdı.¹⁰⁸³ Napoli kralı Ferrante, Floransalıların da yardımıyla bu baronları

¹⁰⁷⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 408

¹⁰⁷⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 408; Colonna ailesinin elinden ayrıca Marino ve Capranica alınmıştı. Papa Sixtus'tan sonra bu yerler Colonna'lar tarafından geri alındılar: Bkz. Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 119

¹⁰⁷⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 409

¹⁰⁸⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 409

¹⁰⁸¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 409; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 79

¹⁰⁸² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 414; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 82

¹⁰⁸³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 414; VIII. Innocentus aynı zamanda Lorraine dükü II. Rene d'Anjou'yu (Renato di Lorena) davet etmiştir: Bkz. Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 343; Michael Mallett and Christine Shaw, *the Italian Wars, 1494-1559*, s. 10; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 84; II. Rene d'Anjou 1488'de İtalya'ya yeniden gelmek istese de İtalya Savaşları'nı başlatan kuzeni Fransa kralı VIII. Charles onu bu fikrinden caydırmıştır: Bkz. Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 76;

bastırınca 1486'da Napoli kralı Ferrante'nin kuzeni Aragon kralı Katolik II. Ferdinand aracılığıyla barış imzalanmıştır.¹⁰⁸⁴

Bu tarihten itibaren Kilise Devleti topraklarında üst üste kargaşalar baş göstermiştir. İlk olarak Marche bölgesinde Boccolino di Guzzone'nin Osimo kentini Papalığa karşı başarısız ayaklandırma girişimi doğmuştu. Papalık bu isyanı bastırmak için kardinal Giuliano della Rovere'yi (geleceğin papası II. Giulio) görevlendirdi.¹⁰⁸⁵ Daha sonra Romagna bölgesinde yeni karışıklıklar oluştu. Bunlardan birisi Imola ve Forli'de kontluğunu sürdüren Girolamo Riario'ya Forli kentinde rakip Forlilili Orsi ailesinin ön plana çıkmasıyla meydana geldi.¹⁰⁸⁶ Riario bu aile üyelerini tehdit etmeye başladığı için komplocular 15 Nisan 1488'de Girolamo Riario'yu ortadan kaldırmayı planlayıp onu suikastla öldürmeyi başardılar.¹⁰⁸⁷ Orsi'lere halkın da verdiği destekle kont Riario'nun evi basılarak eşi Caterina Sforza ve tüm çocukları yakalandılar. Fakat Papalık birliklerinin isyancılara yardıma gelmemesi ve Caterina Sforza'nın amcası Ludovico Sforza'nın gelmek üzere olduğu duyulunca isyancılar Citta di Castello'ya kaçmışlardır.¹⁰⁸⁸

Papa VIII. Innocentus görev süresinin son yıllarında Osmanlı sultanı II. Mehmed'in oğullarından Şehzade Cem'in Roma'ya gelişiyle meşguldü. Cem kardeşi II.

Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 585

¹⁰⁸⁴ Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 347; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 415; Buna rağmen Napoli Kralı Ferrante ile VIII. Innocentus arasında siyasi kriz 1489'da Papa Innocentus'un Fransa Kralı VIII. Charles'ı İtalya'ya davet etmesiyle en üst seviyeye çıktı: Bkz. Michael Mallett and Christine Shaw, *the Italian Wars, 1494-1559*, s. 10; Savaş sonunda Papalık hizmetinde olan Roberto Sanseverino d'Aragona parası yetersiz ödendiği için Roma'daki hizmetinden ayrılmıştır: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 86

¹⁰⁸⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 417; Boccolino'nun Osmanlı sultanı II. Bayezid'den destek alarak bu isyanı başlattığı dedikodusu yayılmıştı: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 86-87

¹⁰⁸⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 418

¹⁰⁸⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 418-419; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 90-91

¹⁰⁸⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 419; Bunun ardından suikasta uğrayan Girolamo Riario'nun oğlu Ottaviano Riario 29 Nisan'da yeni Forli signoresi ilan edilmiştir: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 91

Bayezid'e karşı 20 Haziran 1481'de mücadeleyi kaybettikten sonra Mısır'a kaçmıştı.¹⁰⁸⁹ Şehzade Cem, bunun ardından Rodos'ta bulunan Hospitalye Şövalyeleri ustası Pietro d'Oubussan'ın himayesine girmiş altı yıl sonra da 1489'da Papa VIII. Innocentus'a teslim edilmiştir.¹⁰⁹⁰ Cem 13 Mart 1489 tarihinde Roma'ya geldiği zaman Papa Innocentus'la da iletişime geçse de Innocentus'un 1492'de ölümünün ardından geçici olarak Castel Sant'Angelo'ya kapatılmıştı.¹⁰⁹¹ Daha sonra Fransa kralı VIII. Charles'ın 1495 yılında Papalık topraklarına gelişinde VIII. Charles'a teslim edilen Cem, Fransa kralı Charles'ın Cesare Borgia'yla Napoli'ye düzenlediği sefere eşlik ettiği sırada 22 Şubat 1495'te yaşamını yitirecektir.¹⁰⁹²

¹⁰⁸⁹ Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 137

¹⁰⁹⁰ Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 93

¹⁰⁹¹ Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 138; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 101

¹⁰⁹² Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 137; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 117

ALTINCI BÖLÜM

XIV VE XV. YÜZYILLARDA GÜNEY İTALYA

6.1. Carlo d'Angio-Sicilya Vesperleri ve Trinacria Krallığı'nın Kurulması

Charles d'Anjou, Benevento (1266) ve Tagliacozzo (1268) galibiyetleri sırasında 1267'de Toskana komünleri tarafından altı yıllık bir süreyle podesta yapılmıştı.¹⁰⁹³ Charles ayrıca Roma'da 1263-1267 arasında ömür boyu senatör payesini alarak İtalya'da en güçlü devlet adamı konumundaydı.¹⁰⁹⁴ Onun desteklediği Papa IV. Clement'ten sonra X. Gregorius adıyla Papalığa seçilen Teobaldo Visconti, II. Lyon Konsili'ni toplattıran Papa olarak bilinmektedir.¹⁰⁹⁵ Gregorius ile Anjoulu Charles'ın ilişkileri, Marsfeld Savaşı'nda (1273) Bohemya Kralı II. Ottokar'ı mağlup eden Habsburg Hanedanı'nın kurucu babası Rudolf'un Papa tarafından Romalıların kralı ilan edilmesi nedeniyle soğuk geçmiştir.¹⁰⁹⁶ Gregorius'un yerine papa seçilen V. Innocentus'tan sonra yeni Papa V. Hadrianus da Charles'ın aleyhinde olup Habsburglu Rudolf'u İtalya'ya davet etmişti. Hadrianus'dan sonra gelen XXI. Iohannes'in kısa süreli papalığının ardından Orsini ailesine mensup III. Niccolo (1277-80) papa seçilmiştir. III. Niccolo Kilise Devleti'ni güçlendirmeye çalışan ilk papalardan birisidir.¹⁰⁹⁷ Niccolo da Charles'a muhalif birisi olup Habsburglu Rudolf'a kardinal göndermiş Rudolf da Papa Niccolo'nun bu jestine mükafat olarak Papalığın Romagna ve Marche bölgelerindeki egemenlik iddiasını tanımıştır.¹⁰⁹⁸ Papa III. Niccolo, Charles'a muhalif olmayı sürdürerek Charles'ın elinden Roma senatörlüğü yetkisini de

¹⁰⁹³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 213

¹⁰⁹⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 96; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 269

¹⁰⁹⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 97

¹⁰⁹⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 97

¹⁰⁹⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 45

¹⁰⁹⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 44; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 97; Oscar Browning, *Guelphs and Ghibellins*, s. 34

alıp onun Güney İtalya'daki egemenliğine son vermek için Aragon kralı III. Pedro'yla bağlantılar kurmuştur.¹⁰⁹⁹ Niccolo'nun görevi bitince Charles d'Anjou, önceki papaların kendisine muhalif olmalarından zarar gördüğü için Fransız taraftarı IV. Martin'in "Simon de Brie" Papa seçilmesini sağladı.¹¹⁰⁰ Yeni papa Martin, Charles'ın İtalya'daki faaliyetlerine katkıda bulundu ve onu Toskana'da yeniden yönetici yaptı.¹¹⁰¹ Charles bu sırada eski Latin İmparatorluğu'nu yeniden tesis etmek için Doğu Roma İmparatorluğu'na karşı bir sefer başlatmak istedi. Bunun için Venediklilerle 1281'de anlaştı.¹¹⁰²

Yarımadada oluşan Fransız despotizmi ve eski bağımsızlık yanlısı komün devletlerinin tepkileri Sicilya Adası'nda Anti-Fransa grubu oluşumunu doğurmuştu.¹¹⁰³ Bu nedenle son Svevia kralı (Benevento Savaşı'nı kaybeden) Manfred'in kızı II. Konstanza, Aragon Kralı III. Pedro'yla evliliğinden istifade ederek Fransızlara karşı onu yönetime çağırmıştır.¹¹⁰⁴ 31 Mart 1282'de Fransa birliklerine karşı gelişen "i Vespri Siciliani: Sicilya Vesperleri Ayaklanması" III. Pedro'nun Sicilya'yı ele geçirmesini daha da kolaylaştırdı.¹¹⁰⁵ Bu sırada Sicilya'da Messina'yı kuşatan Charles d'Anjou, III. Pedro'nun 1282'de Palermo'da Sicilya kralı ilan edilmesinin ardından Trapani limanına gelmesi üzerine Napoli'ye geri çekildi.¹¹⁰⁶ Böylece iki ayrı krallık olan Anjou'lara bağlı Napoli Krallığı ile Aragon yönetimindeki Sicilya Trinacria Krallığı 1282'den 1442'deki birleşmeye kadar Güney İtalya'da yer almışlardır. Fakat Taranto Prensiği Anjou mülkü (1266-1465) olarak kalmaya devam etmiştir. İsyandan iki sene sonra 1284'te büyük bir

¹⁰⁹⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 44-45

¹¹⁰⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 98; Oscar Browning, *Guelphs and Ghibellins*, s. 34

¹¹⁰¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 45, 78; David Abulafia, "The Kingdom of Sicily under the Hohenstaufen and Angevins", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 513

¹¹⁰² John H. Pryor, "The Maritime Republics", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 442

¹¹⁰³ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 98

¹¹⁰⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 98-99

¹¹⁰⁵ Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume III, s. 405; Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 66; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 99; Oscar Browning, *Guelphs and Ghibellins*, s. 35

¹¹⁰⁶ Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume III, s. 406-407; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 99; Pedro kendi zaferinden sonra daha fazla kan dökülmemesi için Charles'a aynı sene düello teklif etmişti: Bkz. David Abulafia, "The Kingdom of Sicily under the Hohenstaufen and Angevins", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 515; Her iki lider de Bordeaux'da birebir düello için anlaşsalar da bu gerçekleşmemiştir: Bkz. Oscar Browning, *Guelphs and Ghibellins*, s. 36

Aragon donanması, Anjoulu Charles'ın oğlu geleceğin kralı II. Charles'ın (Carlo lo Zoppo) donanmasını mağlup etmişti.¹¹⁰⁷ Aynı sene III. Pedro'ya karşı bu sefer Fransa kralı III. Philippe harekete geçti.¹¹⁰⁸ Fransa kralının bu girişimi başarılı olamayınca Pedro'nun iktidarı kesinleşmiştir. Bundan bir sene sonra 1285'te Charles d'Anjou, onun ardından da Fransa destekçisi Papa IV. Martin ölmüşlerdir.¹¹⁰⁹ III. Pedro'nun da 1285'te ölümünden sonra oğullarından III. Alfonso, yeni Aragon kralı olurken II. Jaime (1285-95) Sicilya krallığına getirilmiştir.¹¹¹⁰ Alfonso'nun 1291'de ölmesinin ardından II. Jaime Sicilya krallığının yanında yeni Aragon kralı da olmuştur.¹¹¹¹ Jaime 1295'te yapılan anlaşmayla Anjoulu Charles'ın oğlu yeni Napoli kralı II. Charles (1285-1309) ve Papa VIII. Boniface ile masaya oturup Sicilya'yı Papalık yönetimine bırakma sözü vermiş Papa VIII. Boniface da bunun karşılığında II. Jaime'yi Sardinya ve Korsika'nın kralı olarak atamıştır.¹¹¹²

III. Pedro'nun en küçük oğlu III. Federico (1296-1337) abisi II. Jaime'nin kararını tanımayıp Sicilya halkını yanına çekti ve kendisini 1296'da yeni Sicilya kralı yaptırdı.¹¹¹³ Papa Boniface'ın II. Jaime'yi kardeşi Federico'ya karşı savaş açtırma girişimleri sonucunda Jaime, Federico'yu yense de daha sonra Sicilya'yı terk edip İspanya'ya dönerek sadece Aragon Kralı olmayı kabullenmiştir. (Bundan böyle Aragon tahtında II. Jaime'nin ardılları otururken, Sicilya Trinacria Krallığı'nda Barcelona

¹¹⁰⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 99; David Abulafia, "The Kingdom of Sicily under the Hohenstaufen and Angevins", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 515

¹¹⁰⁸ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 100

¹¹⁰⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 100; IV. Martin'den sonra gelen papalar IV. Honorius (1285-8) ve IV. Nicholas (1288-1292), önceki Papa Martin'in aksine daha uzlaşmacı bir tutum izlediler: Bkz. David Abulafia, "The Kingdom of Sicily under the Hohenstaufen and Angevins", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 516

¹¹¹⁰ David Abulafia, "The Kingdom of Sicily under the Hohenstaufen and Angevins", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 516; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 100

¹¹¹¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 100; T. N. Bisson, *Medieval Crown of Aragon*, s. 92

¹¹¹² 20 Haziran 1295 tarihinde imzalanan bu anlaşma Anagni Antlaşması diye de geçer: Bkz. T. N. Bisson, *Medieval Crown of Aragon*, s. 92; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume III, s. 491-492; Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 67; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 100; Marco Tangheroni, "Sardinia and Corsica", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 457

¹¹¹³ Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume III, s. 492-493; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 100, T. N. Bisson, *Medieval Crown of Aragon*, s. 92; David Abulafia, "The Kingdom of Sicily under the Hohenstaufen and Angevins", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 518

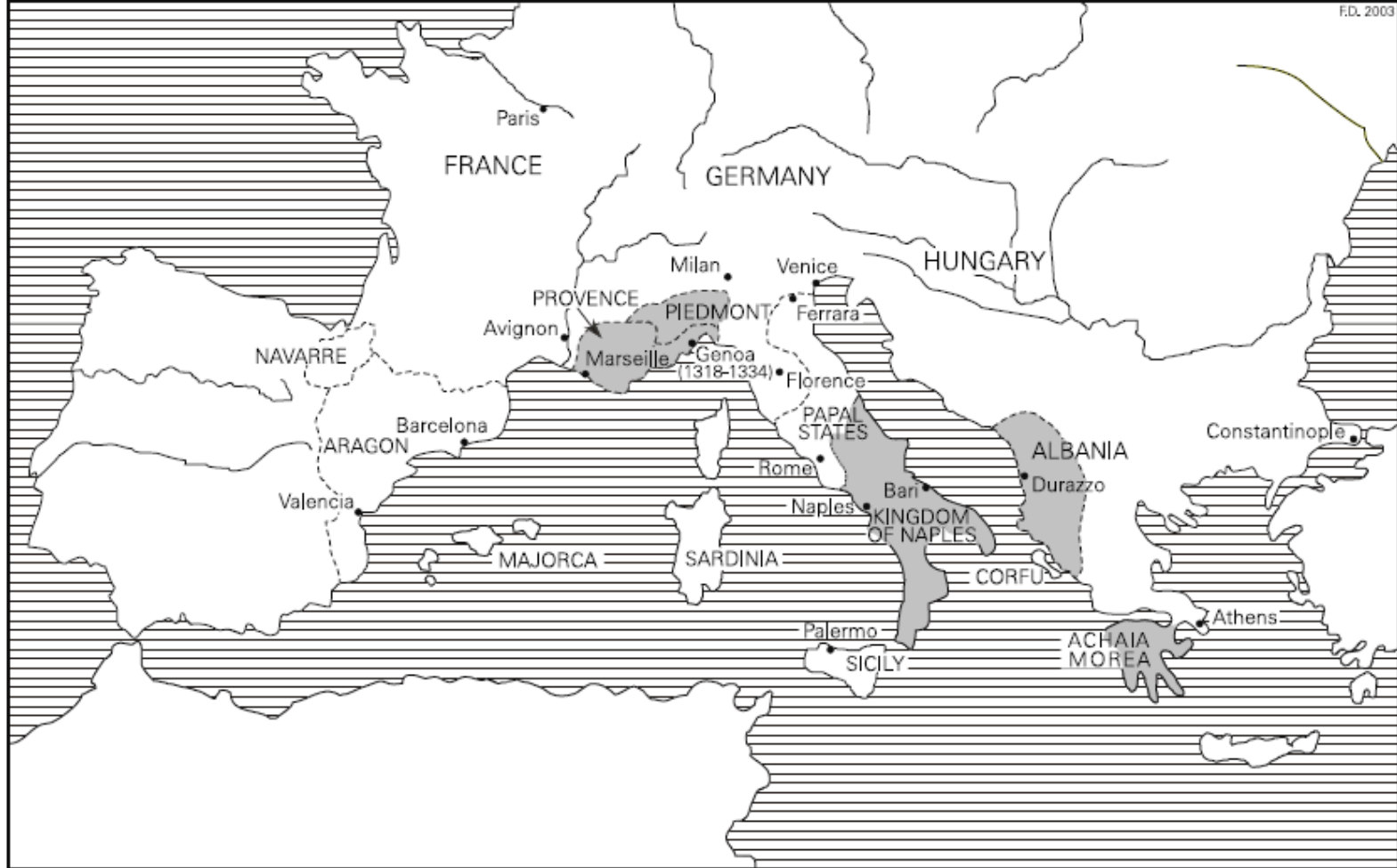
ailesinden son kral olan II. Martin hariç bütün monarklar III. Federico'nun ardıllarından seçilmiştir.) Federico'nun Anjoulu II. Topal Charles'ın oğlu Filippo'yla karşı karşıya geldiği savaşı kazanmasından sonra her iki taraftan temsilciler aracılığıyla 1302'de II. Charles ile III. Federico Caltabellotta Antlaşmasını imzalayıp uzlaşma yoluna girdiler.¹¹¹⁴ Antlaşmaya göre Aragonlular tarafından esir edilen Filippo serbest bırakılırken kral III. Federico'nun Sicilya'da hakimiyeti ölümünden sonra Anjoulara geçecekti. Bunun devamında II. Charles, kızı Eleonora'yı Federico'yla evlendirdi.¹¹¹⁵ Bu evlilikten geleceğin Sicilya kralı II. Pedro (1337-1342) dünyaya gelmiştir. Federico ilerleyen yıllarda görüldüğü üzere oğlu II. Pedro'yu varisi ilan ederek Caltabellotta Barışı hükmüne uymadığından Aragonlular ile Anjoular arasında şiddetli mücadeleler doğacaktır.¹¹¹⁶

¹¹¹⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 101; T. N. Bisson, *Medieval Crown of Aragon*, s. 92; David Abulafia, "The Kingdom of Sicily under the Hohenstaufen and Angevins", *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, s. 518

¹¹¹⁵ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 101; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume III, s. 504-505; T. N. Bisson, *Medieval Crown of Aragon*, s. 93

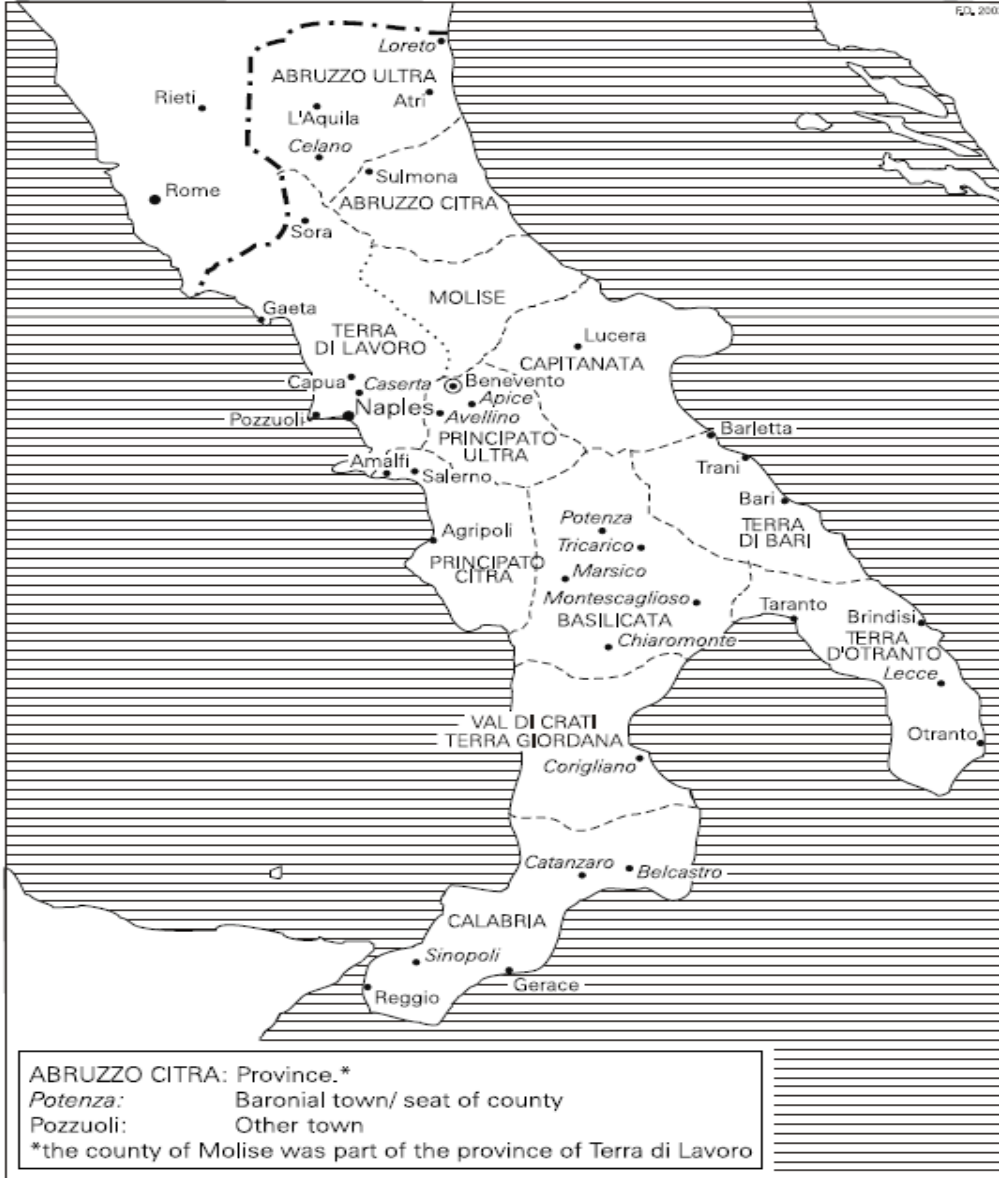
¹¹¹⁶ David Abulafia, "The Italian South", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 495; T. N. Bisson, *Medieval Crown of Aragon*, s. 93

Harita 11. XIV. Yüzyılın Başında Napoli Anjouları'nın Mülkleri

Kaynak: Kelly, Samantha. *New Solomon Robert of Naples (1309-1343) and Fourteenth-Century Kingship, The Medieval Mediterranean*, Brill, Leiden-Boston, 2003
(Map 2, XVIII)

Harita 12. Napoli Krallığı Haritası

Map 1. The Kingdom of Naples

Kaynak: Kelly, Samantha. *New Solomon Robert of Naples (1309-1343) and Fourteenth-Century Kingship*, The Medieval Mediterranean, Brill, Leiden-Boston, 2003 (Map 1, XVII)

6.2. Napoli Krallığı (Regno di Napoli)

1282’de Anjou idaresinin başlamasıyla birlikte uzun süren savaşların ardından 1302’de imzalanan Caltabellotta Antlaşması sonucunda Anjou idaresinin elinde Napoli Krallığı kesin olarak kalmıştır. Topal “Lo Zoppo” lakaplı II. Charles’ın ölümünden sonra 3 Mart 1309’da onun yerine geçen oğlu Bilge Robert “Roberto il Saggio” 1343’e kadar Napoli Krallığı’nı idare etmiştir.¹¹¹⁷ Onun hükümdarlığında Sicilya Kralı III. Federico’ya (1296-1337) karşı mücadele edilmekteydi.¹¹¹⁸ Robert İtalya genelindeki Guelf-Ghibellin çekişmelerinde Guelflerin en büyük temsilcisi olarak etkin rol oynamıştır.¹¹¹⁹ Bu nedenle Kutsal Roma-Germen İmparatorları VII. Heinrich ve IV. Ludwig çoğu sefer onun gücünü azaltma girişimlerinde bulundular.¹¹²⁰ Bilge Robert’in kardeşleri Filippo d’Anjou ile Pietro d’Anjou söz konusu mücadeleler sırasında Ugucione della Faggiuola’ya karşı 1315 yılında gerçekleşen Montecatini Savaşı’nı kaybettiler.¹¹²¹ Bilge Robert bu süreçte bütün Floransa’nın (1313-1318 / 1318-1321) ve Cenova’nın (1318-34) lideri, Papalığın Romagna’daki vekili (1310-1318) olmuştur.¹¹²² Bilge Robert daha sonra Floransa’yı Castruccio Castracani’ye karşı savunan oğlu Calabria dükü Carlo vasıtasıyla 1325-1328 arası koruması (protektora) yapmıştı.¹¹²³

¹¹¹⁷ Pasquale Villari, *i Primi Due Secoli della Storia di Firenze*, vol. 2, s. 169; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 152

¹¹¹⁸ Robert’in Kuzey İtalya’da İmparatorlukla mücadelesi sırasında Trinacria Sicilya Krallığı’yla planladığı savaş onu sürekli meşgul etmekteydi. Bkz. Romolo Caggese, *Roberto d’Angio e I Suoi Tempi*, Volume Primo, s. 200; Robert 1330’dan 1343’e kadar Sicilya’ya altı kez sefer düzenledi. Bu seferlerde Robert, Palermo’daki bir kaleyi ve Messina Boğazı’nda yer alan Milazzo’yu ele geçirecektir. Bkz. David Abulafia, “The Italian South”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 495

¹¹¹⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 111

¹¹²⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 110-114

¹¹²¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 150; Samantha Kelly, *New Solomon Robert of Naples (1309-1343) and Fourteenth-Century Kingship*, s. 228

¹¹²² Samantha Kelly, *New Solomon Robert of Naples (1309-1343) and Fourteenth-Century Kingship*, s. 6; Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 262; Pasquale Villari, *i Primi Due Secoli della Storia di Firenze*, vol. 2, s. 183; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 443-445

¹¹²³ Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 263; David Abulafia, “The Italian South”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 493

Bilge Robert'in oğlu Carlo 1328'de öldüğü zaman Robert'in tek varisi olarak Carlo'nun kızı I. Giovanna hayattaydı.¹¹²⁴ Buna karşın Giovanna'nın yapmış olduğu evlilikler krallığı tehlike içine atmıştır; Giovanna ilk başta Macaristan Kralı Carlo Roberto'nun oğlu ve aynı zamanda Bilge Robert'in yeğeni olan Andrea¹¹²⁵ ile evlilik yapsa da daha sonra bu evlilikten vazgeçip Taranto Prensi Luigi'yle birlikte olmayı seçmişti. Luigi'yle birlik olup Andrea'yı 1345'te öldürtmesi üzerine Macaristan'ın ünlü kralı olan Büyük Louis (1342-1382) kardeşi Andrea'nın intikamını almak istedi.¹¹²⁶ Büyük Louis bu nedenle birlikte krallık tacı giyen I. Giovanna (1343-1381) ile Tarantolu Luigi'ye (1352-1362) karşı seferler düzenlemiştir.¹¹²⁷

Büyük Louis 1347-8'de düzenlediği birinci seferinde I. Giovanna'nın Provans Kontluğu'na kaçmasını sağlayıp Napoli'ye gelmiştir.¹¹²⁸ Burada Kara Veba'nın kendisini göstermesinden dolayı geri çekilmek zorunda kalırken Giovanna'nın eşi Tarantolu Luigi krallık içinde düzeni yeniden sağlayabildi. Fakat Büyük Louis iki sene sonra 1350'de ikinci kez Napoli Krallığı'na gelerek I. Giovanna ve Tarantolu Luigi'ye saldırdı.¹¹²⁹ Burayı elde edemeyince Macaristan'a geri dönmeye karar vermiştir. Avignon Papalığı ile Napoli Krallığı arasındaki yakınlık devam ediyordu; VI. Clement (1342-52) Napoli Kraliçe'si I. Giovanna'nın eşi Tarantolu Luigi'yi Napoli kralı ilan ederek Napoli Krallığı'na jest yapmıştı. (Giovanna ve Tarantolu Luigi 1352'de birlikte taç giyindiler.)¹¹³⁰ Kraliçe I. Giovanna ise buna karşılık olarak kendi hanedanı Anjou'ların hâkim olduğu Provans Kontluğu'nda bulunan Avignon'u 80 bin florin

¹¹²⁴ Calabria dükü Carlo'nun ölümü babası Robert'i derinden etkilemiştir. Carlo'nun oğlu Carlo Martello'nun da ölümüyle Kral Robert'in tahta geçirebileceği tek ardılı Carlo'nun kızı Giovanna hayattadır. Bkz. Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 16; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 52

¹¹²⁵ Robert yeğeni Andrea'yı da kendi ardıllarından birisi yapmıştı. Andrea ve Giovanna 26 Eylül 1334'te nişanlandılar. Bkz. Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 17-18; David Abulafia, "The Italian South", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 496

¹¹²⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 152; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 76; David Abulafia, "The Italian South", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 496

¹¹²⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 152; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 52-53

¹¹²⁸ Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 77; David Abulafia, "The Italian South", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 509

¹¹²⁹ David Abulafia, "The Italian South", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 510

¹¹³⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 153; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 82

karşılığında 1348’de tamamen Papalık otoritesine vermiştir.¹¹³¹ Avignon Papalığı’nın sona ermesinin ardından Katolik Şizması’nın ilk yıllarındaki gelişmeler İtalya ve Napoli Krallığı’nı derinden etkilemiştir. Roma’da Papa olan VI. Urban (1378-1389) ve Avignon’da Anti-Papa olan VII. Clement “Kardinal Roberto di Ginevra” (1378-1394) arasındaki çekişmede tüm İtalya ikiye bölünmüştü. Napoli Krallığı’nda ise kraliçe I. Giovanna, Avignon’daki Anti-Papa VII. Clement’i desteklerken Giovanna’nın rakibi Durazzo (Draç) dükü III. Charles, Roma’daki Papa VI. Urban’ı destekliyordu.¹¹³² Napoli’deki bu mücadeleyi III. Charles rakibi I. Giovanna’yı bertaraf edip yeni Napoli Kralı olmasıyla kazanmıştır.¹¹³³ Böylece Napoli Krallığı’na III. Charles ve ardıllarının oluşturduğu Draç-Anjou kolu geçmişti. Napoli’de yeni kral olan III. Charles’a karşı tepki olarak Fransa kralı V. Charles’ın kardeşi ve aynı zamanda VI. Charles’ın amcası olan I. Louis d’Anjou 17 Haziran 1382’de deniz yoluyla İtalya’ya gitmiştir.¹¹³⁴

I. Louis d’Anjou kraliçe I. Giovanna’nın III. Charles ile mücadelesi sırasında Giovanna tarafından 1380’de varis ilan edilmişti.¹¹³⁵ Böylece Louis, Napoli Krallığı’nda hak iddia edip onun ardılları Valois-Anjou kolunu oluşturdular. I. Louis’nin yeni Napoli Kralı olan III. Charles’a karşı 1384 yılında yapılan savaşta ölmesinden sonra Napoli Krallığı için Valois Anjou’ları ile Draç (Durazzo) Anjou’ları arasında on yıllarca sürecek mücadele böylece ortaya çıkmıştır.¹¹³⁶ III. Charles I. Louis d’Anjou’yu

¹¹³¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 54; P. N. R. Zutshi, “The Avignon Papacy”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 654

¹¹³² David Abulafia, “The Italian South”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 512; Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar...*, s. 55; Papa VI. Urban, III. Charles’a tam desteğini sürdürürken Urban’ın rakibi Anti-Papa VII. Clement destek verdiği kraliçe I. Giovanna’ya yardım amacıyla Caserta kontunu Fransa’ya göndermişti: Bkz. Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 102-104

¹¹³³ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 153; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 108-110; David Abulafia, “The Italian South”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 513

¹¹³⁴ Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 118; Niccolo Machiavelli, *Floransa’da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 55

¹¹³⁵ Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 104; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, 2008, s. 49; Anti-Papa VII. Clement de I. Louis’yi destekliyordu. Bu amaçla 1379 yılında Kilise Devleti’nin topraklarında yeni bir devlet olarak kurmayı planladığı Adria Krallığı’nı I. Louis d’Anjou’ya fief olarak hibe etmişti: Bkz. Howard Kaminsky, “The Great Schism”, *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 681

¹¹³⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 153

tamamen bertaraf ettikten sonra,¹¹³⁷ Anti-Papa VII. Clement'e karşı destek verdiği Roma'daki Papa VI. Urban ile beklenmedik bir şekilde arası açıldı. Çünkü papa Urban, III. Charles'a verdiği destek karşılığında mükafat olarak kendi yeğeni Francesco Buttillo'nun Capua Prensi yapılmasını istemişti.¹¹³⁸ Charles buna uymayarak sadece Salerno'ya bağlı Nocera kentini Urban'a bağışladı. Urban burada önceden destek verdiği III. Charles'ı devirme planları yapınca Charles ona karşı saldırıya geçti ve Urban'ın Cenova'ya kaçmasına neden oldu.¹¹³⁹ III. Charles'ın (1382-1386) Napoli'deki krallığı kısa sürmüş Charles 1385'te buradan ayrıлып Macaristan'a dönmüş ve orada ölmüştür. Onun ölmesinden sonra ardılları I. Ladislao (1386-1414) ve II. Giovanna (1414-1435) oldular.¹¹⁴⁰

I. Ladislao babası III. Charles'ın ölümü sonrasında 1386'da Napoli Kralı olsa da kendisine karşı çıkan ayaklanmadan dolayı şehirden kaçmıştır.¹¹⁴¹ Kilisedeki bölünmeler bu dönemde kimin Napoli kralı olacağını tayin etmektedir. 1389'da Papa VI. Urban'ın ölümü ardından onun yerine geçen IX. Boniface, Ladislao'ya destek veriyordu.¹¹⁴² Buna rağmen Avignon'daki Anti-Papa VII. Clement Ladislao'nun rakibi II. Louis'yi Napoli Kralı ilan etmiştir.¹¹⁴³ Böylece 1390'da Napoli'yi ele geçiren II. Louis d'Anjou (1390-99) dokuz yıl süreyle yeni Napoli kralı olmuştu. 1399'da Ladislao Napoli'yi fethederek yeniden burada kral olmayı başarıp II. Louis'yi krallık

¹¹³⁷ I. Louis d'Anjou İtalya'nın uç bölgesindeki Puglia'da bulunan Bari kentinde ölmüştür. Bkz. Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 121

¹¹³⁸ Howard Kaminsky, "The Great Schism", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, s. 683; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 116, 119; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 55

¹¹³⁹ Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 122; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 55

¹¹⁴⁰ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 153; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 125, 131

¹¹⁴¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 153

¹¹⁴² Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 139

¹¹⁴³ Pandolfo Colenuccio, *Compendio de le Istorie del Regno di Napoli*, a Cura di Alfredo Saviotti, Gius. Laterza & Figli Tipografi-Editori-Libraii, Bari, 1929, s. 218-219; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 51

topraklarından çıkarabildi.¹¹⁴⁴ Bu sırada yeni papa seçilen VII. Innocentus'un (1404-1406) Roma kentlileriyle anlaşamaması üzerine bu durumu çözmek için Innocentus'un muhalifleri 1405'te kral Ladislao'yu yardıma çağırmışlardı.¹¹⁴⁵ Innocentus isyancılarla uzlaşma yoluna girip Roma'ya geri dönse de 1406'da onun ani ölümü üzerine Napoli kralı Ladislao 1407-8'de büyük bir sefer başlatıp Marche bölgesinin bazı şehirleri dahil Orta İtalya'nın tümünü ele geçirerek 1408'de Roma'yı fethetmiştir.¹¹⁴⁶ Onun bu yayılma faaliyeti Toskana bölgesine de sıçrayınca Floransalılar savunmaya geçtiler. (Visconti'ler de bu sırada kaos döneminde olduğu için Ladislao'nun önünde tek engel Floransa'ydı.)¹¹⁴⁷

1409'da Bologna kardinali Baldassare Cossa'nın çabasıyla Pisa'da toplanan konsil Anti-Papa olarak V. Alexander'ı seçmişti. Alexander İtalya'nın altını üstüne getiren Ladislao'yu aforoz edip önceki savaşlarda krallığını kaybeden II. Louis d'Anjou'yu İtalya'ya geri çağırdı.¹¹⁴⁸ Bunun üzerine II. Louis d'Anjou ordusuyla İtalya'ya gelip Toskanalılar (Floransa, Siena) ve Bologna kardinali Baldassare Cossa ile birleşmiş onların bu birleşik orduları Ladislao'nun ele geçirdiği Roma'yı geri almıştır.¹¹⁴⁹ Pisa'da Anti-Papa seçilen V. Alexander'ın erken ölümü nedeniyle Bologna kardinali Baldassare Cossa "XXIII. İohannes" adıyla yeni Anti-Papa seçilirken Ladislao'ya karşı savaşı yürütmeye devam eden II. Louis d'Anjou, Mayıs 1411'de aldığı Roccasecca galibiyetine rağmen devamındaki başarısızlıkları, ordusunda doğan

¹¹⁴⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 153; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 149-150

¹¹⁴⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 57; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 154; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 51

¹¹⁴⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 153; Ladislao 1408-14 yıllarında Perugia gibi Orta İtalya'nın pek çok kentinde uzun süre hâkim oldu: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 267; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 155; Ladislao Roma'yı fethetmesinden sonra unvanlarından birisine Roma Kralı payesini eklemiştir: Bkz. Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 156

¹¹⁴⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 170

¹¹⁴⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 57; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 159

¹¹⁴⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 57

kıtlık ve disiplinsizlik gibi nedenlerle Provans'a geri çekilmek zorunda kalmıştı.¹¹⁵⁰ Sonuç olarak Ladislao'nun bileği bükülemediğinden muhalifleri Ladislao'nun 1414'te ölmesiyle rahatlayabildiler. Onun döneminde krallık İtalya'daki topraklara en geniş yayılan devletlerden birisi olmuştur.

Ladislao'nun ölmesinden sonra kız kardeşi II. Giovanna krallığın başına geçmiştir.¹¹⁵¹ Bu sırada krallık ordusuna Cotignola kontu Muzio Attendolo Sforza ve genç oğlu Francesco Sforza da hizmet etmekteydiler.¹¹⁵² Valois-Anjou kolunun lideri II. Louis'nin Barcelona Ailesi'nden Aragonlu olan eşi Yolande ile evlenmesinden dolayı onun çocukları III. Louis ve Rene d'Anjou "Renato il Buono" Sicilya'daki Aragon Trinacria Krallığı'nı elde etmeyi düşündüler.¹¹⁵³ Trinacria Krallığı'nda son Barcelonalı kral olan II. Martin'in ölümünden sonra 24 Haziran 1412'deki Caspe Uzlaşması sonucu aynı zamanda Kastilya-Leon Krallığı'nı yöneten Trastamara Hanedanı'ndan krallar hem Aragon Krallığı'nın hem de Aragon Krallığı'na bağlı bölgelerin başlarına geçmişler Sicilya'daki Trinacria Krallığı da böylece Trastamaralı Aragon Krallarının mülkü olmuştur.¹¹⁵⁴ 1412-1416 yılları arasında Sicilya ve Aragon Kralı olan I. Ferdinando gibi onun oğlu kral V. Alfonso da (1416-1458) aynı babası gibi hem Sicilya hem de Aragon Kralı'ydı. Alfonso ilk başlarda Valois-Anjou'larının Sicilya'daki bu hak taleplerinden dolayı Napoli kraliçesi II. Giovanna'yla sıcak ilişkiler kurdu. Böylece II. Giovanna da

¹¹⁵⁰ Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 52; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 161-162; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 57

¹¹⁵¹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 153

¹¹⁵² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 58

¹¹⁵³ Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 7; bu nedenle 1412 tarihli Caspe Uzlaşması görüşmelerine Rene d'Anjou'nun kardeşi III. Louis d'Anjou da rakip aday olarak katılmıştı; Bkz. Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 217

¹¹⁵⁴ Mario del Treppo, "Aragon", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 590; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 154; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 53; T. N. Bisson, *Medieval Crown of Aragon*, s. 135-136

III. Louis d'Anjou'yu destekleyen Papa V. Martin ile kavgalı olduğundan rakibi III. Louis'ye karşı Alfonso'dan yardım isteyebilecekti.¹¹⁵⁵

Bu iş birliği doğrultusunda Giovanna, çocuğu olmadığından Aragonlu V. Alfonso'yu 1421'de evlat edinse de daha sonra papayla barışıp Alfonso'ya karşı harekete geçmeye karar verdi.¹¹⁵⁶ Alfonso da bu sırada Napoli'yi ele geçirme planları tasarlıyordu. Katalan donanmasının 1423'te Napoli'yi yağmalamasının ardından ikisinin arası açıldı ve karşılıklı olarak savaş hazırlıkları yapmaya başladılar.¹¹⁵⁷ Giovanna, Muzio Attendolo Sforza'yı kullanarak Alfonso'yu ilk çatışmada mağlup edip önceki rakibi Valois-Anjou'larından III. Louis'yi, onun da ölmesiyle Louis'nin kardeşi Rene d'Anjou'yu "Renato il Buono" varisi yaptı.¹¹⁵⁸ Alfonso ise karşılık olarak 1416'da Sant'Egidio Savaşı'yla Perugia ve pek çok Umbria kentinin signoresi olan Braccio da Montone'yi hizmetine almıştı.¹¹⁵⁹ Böylece II. Giovanna'nın tarafında Sforza, Alfonso'nun tarafında Braccio askerlerinin olduğu bir mücadele ortamı doğdu.¹¹⁶⁰ Buna karşın Braccio da Montone Aquila'ya saldırısıyla başlayan Aquila Savaşı'nda (1423-24) Francesco Sforza'ya yenildikten sonra yaşamını yitirmiştir.¹¹⁶¹ II. Giovanna'nın 1435'te ölmesiyle ardılı ilan ettiği III. Louis'nin kardeşi Rene d'Anjou (1435-1442) yeni Napoli kralı olmuştur.¹¹⁶² V. Alfonso ise aynı sene Taranto Prensi Giovanni Antonio Orsini del Balzo ile anlaşarak kendi ordularını Napoli Krallığı'nın Gaeta kentine saldırmaya

¹¹⁵⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 59; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 574

¹¹⁵⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 153; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 193-194; T. N. Bisson, *Medieval Crown of Aragon*, s. 142; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 575

¹¹⁵⁷ Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 575; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 59; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 53

¹¹⁵⁸ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 153; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 54

¹¹⁵⁹ Braccio da Montone 1416-24 yıllarında Perugia'nın signoresiydi. Onun ardından Kilise Devleti Perugia'ya egemen oldu: Bkz. Daniel Waley, Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, s. 267; 1416'da gerçekleşen Sant'Egidio Savaşı için Bkz. David Nicolle, G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, s. 27-28

¹¹⁶⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 59

¹¹⁶¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 59-60; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 22-23

¹¹⁶² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 222; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 153

yollamıştı.¹¹⁶³ Gaetalılar Filippo Maria Visconti'ye müracaat edip ondan yardım isteyince Filippo, Cenovalıları Gaeta'ya savunmaya göndermiştir.¹¹⁶⁴ 4 Ağustos 1435 tarihinde yapılan Ponza Deniz Savaşı'nda Cenova donanması Aragonluları mağlup etmiştir.¹¹⁶⁵ Savaş sırasında esir edilen Alfonso, Milano'ya getirilip Filippo Maria Visconti'nin huzuruna çıkarıldıktan sonra Filippo'ya Napoli'deki Anjou'ların güçlenmesi durumunda Milano dahil tüm yarımada'nın Fransa tehlikesine gireceğini söyleyerek onu uyarmış böylece Filippo Maria, Alfonso'yu serbest bırakmıştır.¹¹⁶⁶

Serbest kaldıktan sonra V. Alfonso daha güçlü bir biçimde Napoli Krallığı'na sefer başlattı. Bunun için daha önceden saldırdığı Gaeta'yı da kapsayan bir bölge olan Terra di Lavoro'ya saldırdı.¹¹⁶⁷ Francesco Sforza bu sırada Floransalıların desteğini alıp Alfonso'nun düşmanı Rene d'Anjou'ya yardım etmeye gidiyordu. Milano dükü Filippo Maria Visconti ise V. Alfonso'ya yardım etmeyi seçti. Çünkü 1435'te Filippo'nun Alfonso'yu serbest bırakmasının ardından iki kişi arasında dostluk doğmuştu. Visconti hizmetindeki condottiero Niccolo Piccinino'nun Romagna'daki faaliyetleri Sforza'nın yardım planlarını engelledi.¹¹⁶⁸ Lombardiya'da yapılan savaşların 1441'de tamamen sona ermesine yakın bir zamanda Napoli Krallığı'nda Rene d'Anjou ve V. Alfonso arasındaki devam eden mücadele İtalya'da yeniden savaş ortamını doğurdu.¹¹⁶⁹ V. Alfonso Napoli hariç Rene d'Anjou'dan her yeri aldıktan sonra 1438'de Napoli'yi de

¹¹⁶³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 223; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 56; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 206; T. N. Bisson, *Medieval Crown of Aragon*, s. 144

¹¹⁶⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 223

¹¹⁶⁵ Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 206; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 576

¹¹⁶⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 223; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 56; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 206; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 576

¹¹⁶⁷ Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 576

¹¹⁶⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 241

¹¹⁶⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 153; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 274; Rene d'Anjou, bu mücadelesinde en çok condottiero Jacopo Caldora'nın desteğini aldı: Bkz. Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 58; Caldora'nın 1439'da ölmesi Rene d'Anjou'yu savunmasız bırakmıştır: Bkz. Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 210

kuşatmaya başlamıştır.¹¹⁷⁰ Alfonso aynı zamanda Benevento'ya ve kendisine karşı baronlara destek veren Francesco Sforza'nın Marche bölgesindeki topraklarına saldırmayı planlıyordu.¹¹⁷¹ 1441'de imzalanan Cremona Barışı'nın ardından V. Alfonso rakibi Rene d'Anjou'ya Francesco Sforza'nın yardıma geleceğini bildiğinden dostu olduğu Filippo Maria Visconti'den Sforza'ya karşı müdahale etmesini istemişti.¹¹⁷² Milano dükü Filippo Maria, Papa Eugenius ile birebir görüşmesinde Sforza'ya karşı Kilise Devleti'nin Marche topraklarını yeniden elde etmesi gerektiğini söyledi. Bunu sağlamak için de Filippo kendi condottiero'su Niccolo Piccinino'yu Papa'ya yardım için tavsiye etti.¹¹⁷³ Papa Eugenius, Filippo Maria'nın bu tavsiyesine uyarak Papalık ordularını Piccinino'nun kuvvetleriyle birleştirip Marche bölgesine saldırmaya gönderdi. Bu sırada Castelnuovo Kalesi hariç Napoli kentini 1442'de ele geçirmeyi başaran V. Alfonso da Marche'ye kendi kuvvetleriyle geldi.¹¹⁷⁴ Floransa ve Venedik kuvvetleri Bologna'da Bentivoglio ailesinin Francesco Piccinino'yu bertaraf etmesini sağlamalarından sonra Sforza'ya destek vermeye gittiler.¹¹⁷⁵ Buna rağmen Alfonso'yu destekleyen Filippo Maria Visconti, Alfonso'nun rakibi Rene d'Anjou'yu yendiğini görünce savaşa artık gerek kalmadığını düşünerek Alfonso'yu Güney İtalya'ya geri dönmesi konusunda ikna etmişti.¹¹⁷⁶ Nitekim V. Alfonso uzun süren mücadelelerden sonra Castelnuovo Kalesini de 1443'te ele geçirerek Napoli'yi tamamen fethetmiştir.¹¹⁷⁷

¹¹⁷⁰ T. N. Bisson, *Medieval Crown of Aragon*, s. 144

¹¹⁷¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 274; Jane Black, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, s. 75

¹¹⁷² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 275

¹¹⁷³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 275

¹¹⁷⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 275

¹¹⁷⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 276

¹¹⁷⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 276; V. Alfonso ile Papa IV. Eugenius arasında Haziran 1443'te Terracina'da ayrıca bir barış yapıldı. Buna göre Papa Eugenius, Alfonso'nun krallığını tanıyor ve Aragonlulara Benevento ile Terracina bölgelerini bağışlıyordu. Bunun yanında her ikisi de Francesco Sforza'ya karşı ortak hareket etme sözü vermiştir: Bkz. Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 577

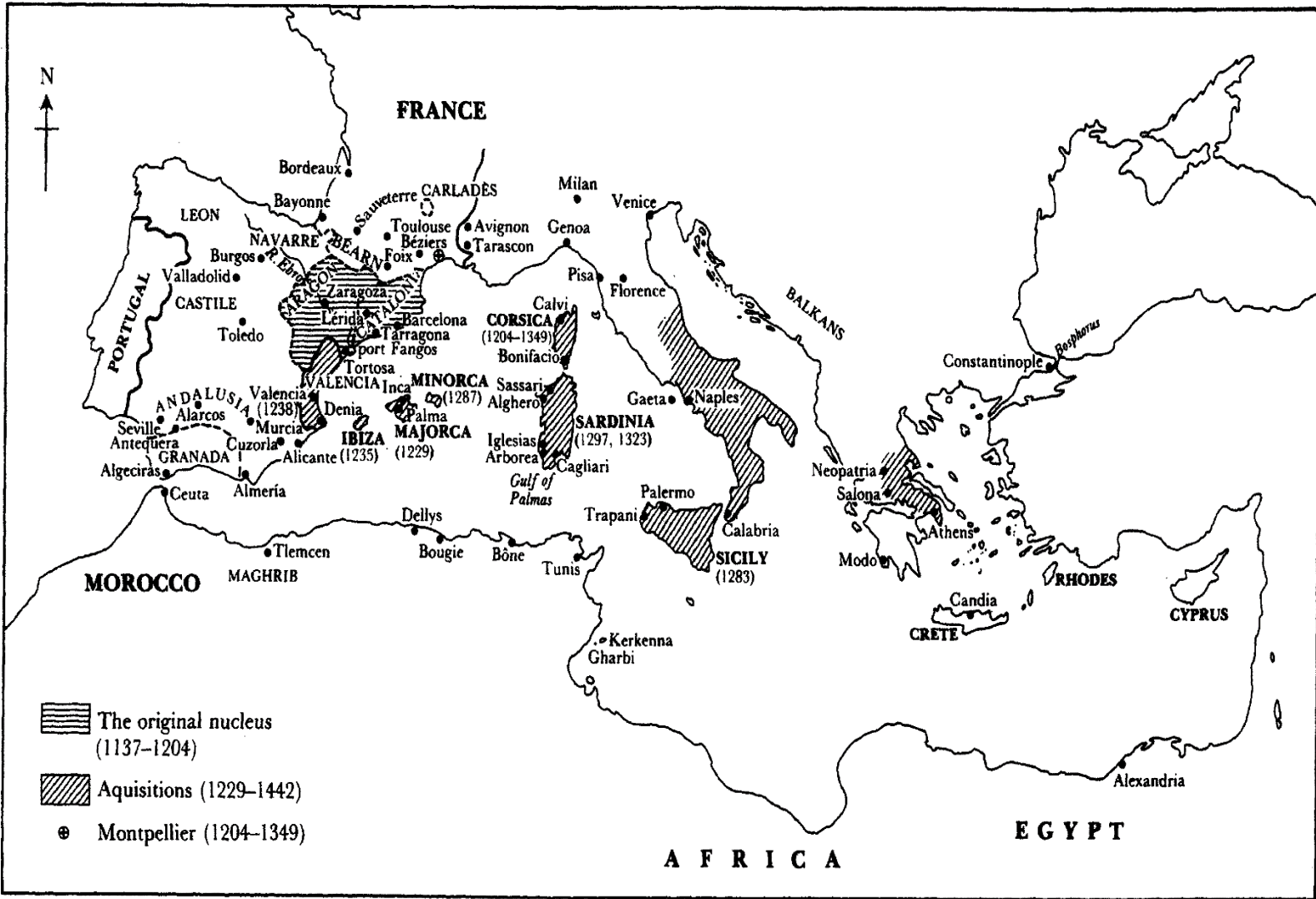
¹¹⁷⁷ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 153-154; Alfonso Napoli'yi 2 Haziran 1442'de resmen ele geçirdi: Bkz. Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 211; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Quinto, s. 1974-1075; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 577; Alfonso bunun ardından 26 Şubat 1443'te Castelnuovo'da kendi zafer anıtını diktirmiştir: Bkz. Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 66; T. N. Bisson, *Medieval Crown of Aragon*, s. 144; Rene d'Anjou

Alfonso böylece Rene d'Anjou'nun krallığına son vermiş ve 1442-1458 yılları arasında yeni Napoli kralı olmuştur. Sicilya ve Napoli'nin Aragon kralı sıfatıyla kendi hükümdarlığında birleşmesini sağlayan V. Alfonso, Napoli kentini de kendi saltanatında Aragon Krallığı'nın kraliyet başkenti haline getirmiştir.¹¹⁷⁸ Buna karşın Alfonso'nun 1458'de ölmesiyle bu birleşme ortadan kalkarak Napoli'yi 1501'e kadar Alfonso'nun oğulları ve torunları (Ferrante, II. Alfonso, II. Ferdinando, I. Federico) yönetirken Sicilya'yı Aragon kralı olan kardeşi II. Juan (1458-1479) ve onun oğlu Katolik lakaplı meşhur kral II. Ferdinando (1479-1516) yönetmişlerdir.

ise iktidarını kaybettikten sonra coşkuyla karşılandığı Floransa'ya geldikten sonra ülkesi Fransa'ya gitmiştir: Bkz. Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 275

¹¹⁷⁸ Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 230; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 577

Harita 13. Avrupa'da Aragon Mülkleri

vii. The Mediterranean Crown of Aragon (1137-1479)

Kaynak: Bisson, T. N., *Medieval Crown of Aragon*, Oxford University Press, Oxford & New York, 2000, s. 91

6.2.1. Napoli Krallığı'nda Aragon Hakimiyeti

V. Alfonso en iyi dostu haline gelen Milano dükü Filippo Maria'nın 1447'de ölümünden sonra Floransa'ya saldırmaya başlamıştır.¹¹⁷⁹ Alfonso Toskana'nın deniz kıyısındaki kenti Piombino'yu kuşatmaya başlayınca Floransalılar karadan Alfonso'yu kuşatmaya gelseler de aynı sırada Floransa gemileri yaptıkları saldırıda Aragon gemilerine mağlup olmuşlardır.¹¹⁸⁰ Alfonso bunun üzerine Floransalılara para karşılığında Piombino'yu kendisine vermelerini istemişti. Onun bu teklifi kabul edilmeyince yeniden harekete geçmek üzereyken ordusunda hastalık baş gösterdiği için geri çekilecektir.¹¹⁸¹ Francesco Sforza'nın Milano dükü olmasından sonra gelişen Sforza-Floransa ittifakına karşı Alfonso, 1450 yılında Venediklilerle ittifak kurarak cevap vermişti.¹¹⁸² Daha önce Floransalılara karşı yarım kalan savaş bu oluşan ittifaklarla yeniden doğmuştu. Alfonso'nun oğlu Ferrante, Toskana'da Foiano'yu kuşatarak ele geçirdikten Castellina'ya başarısız bir saldırıda bulunmuştur.¹¹⁸³ Floransalıların yardımına Alessandro Sforza (Francesco Sforza'nın kardeşi) gelip Floransalıların kaybettikleri her yeri geri almalarını ve Aragonluların geri çekilmelerini sağladı.¹¹⁸⁴ Floransalılar karşılık olarak V. Alfonso'yu dizginlemek için Fransa kralı VII. Charles'a elçi göndererek Alfonso'nun en büyük rakibi Rene d'Anjou'yu İtalya'ya getirttiler.¹¹⁸⁵ Floransalılar ve Sforza tarafından memnuniyetle karşılanan Rene d'Anjou

¹¹⁷⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 286

¹¹⁸⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 287; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 272

¹¹⁸¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 287-288; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 273; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 579

¹¹⁸² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 300

¹¹⁸³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 304-305

¹¹⁸⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 307

¹¹⁸⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 309; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 69-70

ele geçirdiği bazı yerlerden sonra Fransa'ya çekilerek yerine Lorraine dükü olan oğlu II. Jean d'Anjou'yu İtalya'ya getirtmiştir.¹¹⁸⁶

V. Alfonso 1454'te imzalanan Lodi Barışına dahil olmakla birlikte aynı zamanda Cenovalılara, Sigismondo Pandolfo Malatesta'ya ve Faenza signoresi Astorre Manfredi'ye saldırma niyetindedir.¹¹⁸⁷ Nitekim Pietro di Campofregoso yerine Adorno ailesinden birisinin Cenova doge'si olmasını istediği için 1456'da Cenova'ya saldırmıştı.¹¹⁸⁸ Alfonso bunun için yeni hizmetine giren Jacopo Piccinino'yu da düşmanı olduğu Sigismondo Pandolfo Malatesta'ya karşı harekete geçirdi.¹¹⁸⁹ Pietro di Campofregoso Aragonlulara karşı Fransa kralı VII. Charles'a başvurdu.¹¹⁹⁰ Bunun üzerine Charles, 1458'de Cenova'ya Rene d'Anjou'nun oğlu II. Jean d'Anjou'yu göndermeye karar verdi. II. Jean d'Anjou, V. Alfonso'nun vefat ettiği sene olan 1458'de Cenova'yı ele geçirip 1458-1461 yılları arasında sürecek Fransa yönetimini başlatırken kendisi de Cenova yöneticisi oldu.¹¹⁹¹ V. Alfonso'dan sonra Napoli kralı olan oğlu Ferrante (1458-1494) II. Jean d'Anjou'ya karşı Francesco Sforza'dan yardım istemek zorunda kaldı.¹¹⁹² Geçmişten bu yana Sforza'ların Anjoularla arası çok iyi olmasına rağmen Lodi Barışı'ndan sonra Aragonlular ve Sforza arasındaki evlilik sözleşmeleri ortamı yatıştırmış ve onu yardım isteğine yönlendirmişti. Bu sırada yeni Papa seçilen II. Pius (Eneo Silvio Piccolomini) Francesco Sforza'nun isteğiyle Ferrante'ye taç giyindirmiştir.¹¹⁹³ Cenova'daki işleri tamamlandıktan sonra II. Jean d'Anjou 1459

¹¹⁸⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 310; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 70

¹¹⁸⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 311

¹¹⁸⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 314

¹¹⁸⁹ Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 579-580

¹¹⁹⁰ Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 561; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 315

¹¹⁹¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 315; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 154; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 71-72; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 292, 279

¹¹⁹² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 315

¹¹⁹³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 316; Şubat 1459'da bir Papalık elçisi Ferrante'ye taç giyinme töreni için gönderildi: Bkz. Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 580

yılında Cenova'dan Güney İtalya'ya Aragonlu Ferrante'ye karşı savaşmaya gidecektir.¹¹⁹⁴

Pek çok kentin desteğini kazanan II. Jean d'Anjou aynı zamanda Ferrante'ye karşı komplo kuran (I. Baronlar Komplosu 1459-1462) Giovanni Antonio Orsini del Balzo gibi baronların yardımını alıyordu.¹¹⁹⁵ Papa II. Pius'tan ve Francesco Sforza'dan destek alan Ferrante ona karşı mücadelesini devam ettirebilmişti.¹¹⁹⁶ Fakat düşmanlarından Sigismondo Pandolfo Malatesta'yla barış yaptığı için bu durum Jacopo Piccinino'yu çok kızdırıp onun Aragon hizmetinden çıkmasına ve II. Jean d'Anjou'nun hizmetine girmesine neden oldu.¹¹⁹⁷ Ferrante, Aragon hizmetine Urbino signoresi Federico da Montefeltro'yu da aldıktan sonra II. Jean d'Anjou'ya karşı sefer başlatsa da 1460 yılında yapılan Sarno Savaşı'nda büyük bir mağlubiyet alarak Napoli ve birkaç yer dışında pek çok bölgeyi kaybetmiştir.¹¹⁹⁸ Fakat II. Jean'ın galibiyeti Napoli'yi almaması ve çok zaman kaybetmesi yüzünden kısa sürmüştür. Ferrante, Francesco Sforza ve Papa II. Pius'tan destek almaya devam ederken Cenova'da Fransa yönetimine karşı isyan doğmuştu.¹¹⁹⁹ Cenovalıların Fransa yönetimini tanımayıp 1461'de Prospero Adorno'yu doge seçmelerinden sonra başlayan isyanları II. Jean'ın babası Rene d'Anjou'nun ayaklanmayı bastırmak için gelmesine rağmen onlara yenilmesiyle başarıya ulaştı.¹²⁰⁰

¹¹⁹⁴ Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 73; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 316-317; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 154; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 293

¹¹⁹⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 317; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 154; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 294

¹¹⁹⁶ Francesco Sforza kardeşi Alessandro Sforza'yı ve yeğeni olan geleceğin ünlü condottiero'su Roberto Sanseverino d'Aragona'yı Ferrante'nin yardımına göndermiştir: Bkz. Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 73; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 294

¹¹⁹⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 317

¹¹⁹⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 317; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 73

¹¹⁹⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 318; Teofilo Ossian de Negri, *Storia di Genova*, s. 562

¹²⁰⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 318; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 74

Güney İtalya'da ise II. Jean d'Anjou ile Aragonlu Ferrante'nin orduları 1463'te savaşmak için Puglia bölgesindeki Troia'da karşı karşıya geldiler. Savaştan önce Aragon hizmetinden ayrıлып II. Jean d'Anjou'nun hizmetine giren Jacopo Piccinino'nun savaş sırasında yeniden Aragon hizmetine girmesi ve diğer nedenlerden dolayı II. Jean d'Anjou savaşı kaybedip Fransa'ya geri dönmüştür.¹²⁰¹ Savaş sırasında Sicilya ve bütün Aragon topraklarının kralı II. Juan (1458-68) Napoli tahtındaki yeğeni Ferrante'ye yardım aramak için Floransalılara dahi başvurmuştu.¹²⁰² Buna rağmen Floransalılar Sforzalar gibi yapmayıp geleneksel Anjou taraftarı politikalarını sürdürerek yardım etmeyeceklerini çünkü bu savaşın Aragonluların kendi mücadeleleri olduğunu belirttiler.¹²⁰³ Francesco Sforza 1466'da ölmeden önce Aragonlularla iyi ilişkilerini sürdürmeye devam etti. Lodi Barışı sonrasında Aragonlularla yaptığı evlilik sözleşmeleri neticesinde 1465 yılında Francesco Sforza kızı Ippolita Maria Sforza'yı Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso ile evlendirmişti.¹²⁰⁴ 1462'de Napoli'deki baronları itaat altına alan Napoli kralı Ferrante çeşitli kurnazlıklarla onları bertaraf etmeyi başardı. En önemli baronlardan Taranto prensi Giovanni Antonio Orsini del Balzo öldürülürken diğerleri de hapsedildiler.¹²⁰⁵ Ferrante daha sonra ünlü condottiero Jacopo Piccinino'yu ortadan kaldırmak istediği için Francesco Sforza'yla ortaklaşa bir gizli plan yaparak bir akşam yemeğinde onu öldürtmüştür.¹²⁰⁶

Ferrante 1467'de Bartolomeo Colleoni öncülüğündeki Ferrara ve Venedik ordularına karşı gerçekleşen Molinella Savaşı'nda Floransa ve Milano ile ittifak kurarak

¹²⁰¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 318; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 75; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 295-297

¹²⁰² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 318-319

¹²⁰³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 319

¹²⁰⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 333; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 299

¹²⁰⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 333; 1464'te Ferrante'ye karşı bütün muhalif baronların direnişi sona ermiştir: Bkz. Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 75; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 296

¹²⁰⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 334; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 75

Floransalıların yardımına oğlu II. Alfonso'yu göndermişti.¹²⁰⁷ Buna karşın 1470'ten itibaren ittifak dengeleri yeniden değişmiştir; Papa IV. Sixtus'un Floransalı Medici ailesi ile düşmanlığı sonucunda Papalık, Floransa'ya karşı Aragonlularla müttefik olma kararı verdi.¹²⁰⁸ Bir tarafta Floransa-Milano-Venedik ittifakı kurulurken onlara karşı Papalık-Napoli-Siena ittifakı kurulup bu ittifakın komutanlığına 1474'te Kilise Devleti hizmetine giren Urbino signoresi Federico da Montefeltro getirilecektir.¹²⁰⁹ 1478'de Floransa'daki Medicilere karşı Pazzi Komplosu'nun sonuçsuz kalması üzerine Papa IV. Sixtus ve Napoli Krallığı Floransa'ya saldırmaya başlamışlardı. Toskana bölgesine gelen birleşik Napoli Krallığı ve Papalık kuvvetleri Chianti'ye geldiler.¹²¹⁰ Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso ile Urbino signoresi Federico da Montefeltro'nun komuta ettiği diğer bir ordu da Castellina'yı kuşatmaya başladı.¹²¹¹

Floransa'nın müttefiki Bona di Savoia'yı Prospero Adorno isyanını çıkartarak meşgul eden Napoli ve Kilise Devleti, Cenova'daki mücadeleyi Battista Fregoso'nun kazanmasıyla Lunigiana'ya kaçan Roberto Sanseverino d'Aragona ile diğerlerini Floransa'ya karşı yeniden kullanıp onları Pisa'ya saldırmaya gönderdiler.¹²¹² Venedik'ten aldıkları destekle Pisa'daki işgalcileri kovan Floransalıların savaşın cephesini Perugia'ya doğru değiştirmek istemeleri üzerine Napoli ve Papalık kuvvetleri de ikiye ayrılıp bir kısmı Perugia'ya yönelmişti.¹²¹³ Poggibonsi'de yer alan Floransa birlikleri komutanlarının birbiriyle anlaşamayıp ülkelerine dönmelerinin ardından Siena'da bulunan Ferrante'nin oğlu II. Alfonso, boşta kalan Poggibonsi'ye gelip Floransa birliklerine saldırarak onların kaçmasını sağladı. Alfonso Poggibonsi'de aldığı

¹²⁰⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 347-349.

¹²⁰⁸ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 360.

¹²⁰⁹ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 146; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 331; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 361.

¹²¹⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 385-387.

¹²¹¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 387.

¹²¹² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 388; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 59.

¹²¹³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 390.

bu galibiyetten sonra stratejik önemi olan Colle Val d'Elsa'yı kuşatmaya başladı.¹²¹⁴ Floransa birlikleri II. Alfonso'ya karşı San Gimignano'ya kadar gelip Napoli birliklerini rahatsız etseler de Alfonso sonunda Colle Val d'Elsa'yı almayı başarmıştır. Zor durumda kalan Floransalılar hava şartlarının kötüleşmesinden dolayı Napoli kralının ateşkes teklifi kabul etmek zorunda kaldılar.¹²¹⁵ Bu ateşkes sırasında Lorenzo de Medici pek çok kişi gibi yenişemediği Napoli Krallığı'yla dostluk kurmayı düşündü.¹²¹⁶ Lorenzo bunun için 5 Aralık 1479'da Floransa'dan ayrılıp Napoli kralı Ferrante'yle görüşmek için yola çıkmıştır.¹²¹⁷ Lorenzo Napoli Krallığı'na geldiği zaman kral Ferrante tarafından saygıyla karşılandı. Kral Ferrante ile kısa sürede dost olan Lorenzo de' Medici, Napoli Krallığı ile bir barış anlaşması yaptı.¹²¹⁸ Antlaşmaya göre Napoli Krallığı Floransa'dan aldığı toprakları iade edecek buna karşılık olarak Ferrante'nin oğlu II. Alfonso'ya altmış bin florin ödenecekti.¹²¹⁹ Venedik ve Papalık bu yeni ittifaktan dolayı oldukça tepkiliydiler. Tam yeniden bir savaş doğmak üzereyken aynı sene 1480'de Osmanlı ordularının Napoli Krallığı'na ait Puglia bölgesindeki Otranto'yu ele geçirmesi İtalya'daki tüm dikkatleri buraya çekmişti.¹²²⁰ Napoli kralı Ferrante Siena'da bulunan oğlu II. Alfonso'yu hemen Napoli Krallığı'na çağırarak zorunda kaldı.¹²²¹ Sultan II. Mehmed'in ölümüyle aynı sene 1481'de Napoli Krallığı'nın

¹²¹⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 393.

¹²¹⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 394.

¹²¹⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 394; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 332.

¹²¹⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 395; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 583; Ferrara kroniğinde Ferrara markisi Ercole d'Este'nin Lorenzo'ya Napoli Krallığı'yla müzakere yapmasını tavsiye ettiği belirtilir: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 61.

¹²¹⁸ Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 332.

¹²¹⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 397.

¹²²⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 397-398; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 335-336; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 62-64; Gedik Ahmet Paşa (Acmet) Otranto'yu 21 Ağustos tarihine kadar kuşattıktan sonra ele geçirmeyi başardı: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 64; Otranto 10 Eylül'de Ferrante'nin oğlu Calabria dükü II. Alfonso tarafından geri alınmıştır: Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 66.

¹²²¹ Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 336; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 64; Napoli Krallığı Otranto meselesiyle tek başına ilgilenmek zorunda kalmıştı. Papalık ve Macaristan Krallığı'nın gönderdikleri savunma yardımı Otranto'nun geri

Otranto'yu geri almasının ardından İtalya'da yeni ittifaklar oluştu. Bir tarafta Papalık-Venedik-Siena ve Cenova ittifakı kurulurken diğer tarafta Milano-Floransa-Napoli ve Bologna ittifakı kurulmuştur.¹²²²

Napoli kralı Ferrante döneminde yaşanan bir diğer önemli gelişme de 1482-84 yılları arasında gerçekleşen Ferrara Savaşı'dır. Papa IV. Sixtus'un Napoli-Floransa ittifakının oluşmasından dolayı Venediklilere yakınlaşması bu savaşı İtalya geneline yaymıştı.¹²²³ Napoli kralı Ferrante ilk olarak Venediklilere karşı oğlu II. Alfonso'yu Tronto Nehrinin ötesine geçirterek Ferrara markisi Ercole d'Este'nin yardımına yolladı.¹²²⁴ Alfonso birlikleriyle Orta İtalya'dan geçmek isterken Papalıktan izin alamaması nedeniyle Floransa ve Napoli kuvvetleri Papalığa saldırmaya karar verdiler.¹²²⁵ Bu amaçla Napoli Kralı Ferrante oğlu II. Alfonso'yu Roma'ya saldırmaya gönderdi.¹²²⁶ Roma'daki Colonna ailesi de Alfonso'nun desteğini alarak şehre zarar vermeye başlamışlardı.¹²²⁷ Papalık buna karşı Venediklilere rica ederek condottiero Roberto Malatesta'nın Papalık hizmetine girmesini sağladı.¹²²⁸ Roberto'nun Kilise hizmetine girdiğini duyan II. Alfonso ona meydan okuyup Roma kentinin dışında savaşmaya davet etmişti. 1482 yılında yapılan Campomorto Savaşı'nda Kilise Devleti ordularını yöneten Roberto Malatesta, II. Alfonso'ya bağlı Napoli Krallığı ordularını mağlup etmeyi başarmıştır.¹²²⁹ Venediklilerin yayılmaya devam ettikleri sırada karşı

alınmasından sonra çok geç gelmiştir: Bkz. Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 583.

¹²²² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 401.

¹²²³ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 402; Michael Mallett, "The northern Italian states", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 567; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 583.

¹²²⁴ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 402.

¹²²⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 402-403.

¹²²⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 403; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 583; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 70.

¹²²⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 403.

¹²²⁸ Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 71; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 403-404.

¹²²⁹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 403-404; Ambrogio Levati, *Storia d'Italia*, Tomo VI, s. 206; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 71; P. J. Jones, *The Malatesta of Rimini and the Papal State*, s. 250; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 117; Calabria dükü II.

ittifak komutanı Urbino signoresi Federico da Montefeltro'nun 10 Eylül'de Bologna'da ölmesi üzerine yerine oğlu Guidobaldo da Montefeltro komutanlığa geçmiştir.¹²³⁰ Venediklilerin bu kadar çok yayılmalarına Papa Sixtus daha fazla tepkisiz kalamayıp sonunda Venedik'le oluşturduğu birlikten çıkararak 1483'te Napoli-Floransa-Milano'yla beş yıllığına bir birlik oluşturdu.¹²³¹ Venediklilerin Ferrara surlarına kadar gelmesi nedeniyle Floransa ve Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso'nun birlikleri Venedik'e karşı Ferrara'yı savunmaya gittiler.¹²³²

Venedik başkomutanı Roberto Sanseverino d'Aragona'nın Milano'da karışıklık yarattığı sırada Mantova markisi I. Federico Gonzaga'yla birlikte Ferrante'nin oğlu II. Alfonso, karşılık olarak Venedik egemenliğinde bulunan Bergamo, Brescia ve Verona'ya girip buraları yağmalamıştır.¹²³³ Savaş tarafların birbiriyle yenişememesiyle uzamaya başladı; Venedikliler Lorraine dükü II. Rene d'Anjou'yu hizmetlerine aldıktan sonra onun Fransa'ya geri dönmeye karar vermesiyle zayıflarken Anti-Venedik birliğinde de Mantova markisi I. Federico Gonzaga'nın ölmesinin ardından II. Alfonso ile Ludovico Sforza arasında kavga doğmuştur.¹²³⁴ Çünkü Alfonso kızı Isabella d'Aragon ile sözlenmiş müstakbel damadı Gian Galeazzo Sforza'nın Milano'da tek hâkim olmasını, Ludovico Sforza'nın ona karışmamasını istemektedir.¹²³⁵ 7 Ağustos 1484'te Bagnolo Barışı imzalanıp taraflar arasında sükunet sağlanmak üzereyken, 11

Alfonso, Otranto'yu kurtardığı sırada maiyetine aldığı Osmanlı askerleri sayesinde Papalık kuvvetlerine esir düşmekten kurtulmuştur: Bkz. Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 404.

¹²³⁰ Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 72; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 404.

¹²³¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 405; Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 118.

¹²³² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 405.

¹²³³ Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 75; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 406.

¹²³⁴ Michael Mallett and Christine Shaw, *the Italian Wars, 1494-1559*, s. 10; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 75-76; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 407; II. Rene d'Anjou'nun Venedik hizmetine giriş süreci için Bkz. Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 74.

¹²³⁵ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 407; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 77.

Ağustos 1484'te Papa seçilen VIII. Innocentus ile Napoli Krallığı ilişkileri Innocentus göreve başlar başlamaz kötüleşip iki devlet arasında bir savaş doğmasına neden oldu.

Napoli Krallığı hakimiyetinde olan Abruzzo bölgesindeki Aquila kentinde çıkan bir karmaşa bu savaşı doğurmuştur.¹²³⁶ Aquila'da bulunan Montorio kontu Pietro Lalle Camponeschi Napoli kralı Ferrante tarafından davet edildikten sonra 1485 yılında hapsedilince tüm Aquila kentlileri ayaklanıp Napoli Krallığı komutanı Antonio Concinello'yu öldürdüler. Aquilalıları Kral Ferrante'nin tepkisinden çekindikleri için Papa VIII. Innocentus'un himayesine girmek istediler.¹²³⁷ Papa Innocentus bunu kabul edip aynı sene 1485'te ünlü condottiero Roberto Sanseverino d'Aragona'yı hizmetine almıştı. Innocentus bununla beraber tutuklanan Montorio kontunun çevresindekileri de Napoli Krallığı'na karşı ayaklandırmış ve Ferrante'ye karşı Lorraine dükü II. Rene d'Anjou'yu İtalya'ya yeniden davet etmişti.¹²³⁸ Kral Ferrante'ye karşı baronların ayaklanması II. Baronlar Komplosu (1485-86) olarak da geçmektedir.¹²³⁹ Bu baronların başında Altamura Prensi Pirro del Balzo ve Salerno Prensi Antonello Sanseverino bulunuyordu.¹²⁴⁰ Napoli kralı Ferrante, Floransa ve Milano'dan ayaklanmanın bastırılması için yardım istemek zorunda kaldı. Floransalıların gönderdikleri destekle Napoli Krallığı orduları iki kısma ayrılıp Napoli kralı Ferrante'nin oğlu II. Alfonso'nun orduları Floransa ordularıyla birleştiler.¹²⁴¹ Diğer Napoli ordusu da Baronlara karşı koymak amacıyla harekete geçip onları en sonunda yenmeyi başarmıştır. Bunun sonunda 11 Ağustos 1486'da Napoli kralı Ferrante'nin kuzeni Aragon kralı Katolik II. Ferdinand aracılığıyla barış imzalanıp Cenova hariç tüm İtalyan devletlerinin katıldığı

¹²³⁶ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 414.

¹²³⁷ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 414; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 154; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 82.

¹²³⁸ Michael Mallett and Christine Shaw, *the Italian Wars, 1494-1559*, s. 10; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 414; Margaret L. Kekewich, *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, s. 76; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 342-343.

¹²³⁹ Marco Pellegrini, *Le guerre d'Italia 1494-1530*, s. 13; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 154; Alan Ryder, "the papal states and the kingdom of naples", *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, s. 585.

¹²⁴⁰ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 414.

¹²⁴¹ Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 414-415.

bir Barış Ligi (II. Barış Ligi) kurulmuştur.¹²⁴² Buna rağmen barıştan sonra da siyasi kriz sürmüştür; Napoli kralı Ferrante kendisine komplo kuran ve Papalıkla anlaşılan diğer baronlardan Francesco Coppola ve Antonello Petrucci'yi çocuklarıyla birlikte acımasızca ortadan kaldırmış, Papa VIII. Innocentus da 1489'da Ferrante'yi azledilmiş ilan ederek Fransa Kralı VIII. Charles'a Napoli Krallığı'nı ele geçirmesini teklif etmiştir.¹²⁴³

Ferrante'den sonra krallık Calabria dükü olan oğlu II. Alfonso'ya (1494-1495) geçse de baronlar bu dönemde yeniden güç kazandılar.¹²⁴⁴ Kayınpederi Ferraralı Ercole d'Este ile müttefik olan yeni Milano dükü Ludovico Sforza, Fransa kralı VIII. Charles'ı İtalya'yı işgal etmeye davet etmişti.¹²⁴⁵ Böylece başlayan İtalya Savaşları'nda (1494-1559) Valois Hanedanından Fransa kralları VIII. Charles ve XII. Louis, Valois-Anjou'larının son kralı Rene d'Anjou'nun mirasını sahiplenerek İtalya'ya geldiler ve 1495 ile 1501-4 yıllarında Napoli'ye hâkim oldular.¹²⁴⁶ Onlara karşı II. Alfonso'nun ardılları II. Ferdinando (1495-6)¹²⁴⁷ ile I. Federico (1496-1501)¹²⁴⁸ mücadele etmekteydiler. Aragon ve Sicilya Kralı "Katolik" II. Ferdinando (1479-1516) amcası V. Alfonso'nun krallığını sahiplenerek 1502-1503 yıllarındaki seferleriyle Napoli Krallığı'nı ele geçirmiştir.¹²⁴⁹ Aragonlu Katolik Ferdinando ve Kastilya kraliçesi Isabel'in kızları olan III. Giovanna, Habsburglu imparator I. Maximilian'ın oğlu Filip'le evliydi.¹²⁵⁰ Onların bu evliliğinden geleceğin büyük imparatoru V. Karl, Aziz Matthias

¹²⁴² Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi*, s. 415; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 347; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 85.

¹²⁴³ Michael Mallett and Christine Shaw, *the Italian Wars, 1494-1559*, s. 10; Niccolo Machiavelli, *Floransa'da Komplolar...*, s. 415; Pietro Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, s. 348-351; Ludovico Antonio Muratori, *Annali d'Italia*, Volume Sesto, s. 85, 94.

¹²⁴⁴ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 154.

¹²⁴⁵ Marco Pellegrini, *Le guerre d'Italia 1494-1530*, s. 23-24; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 148.

¹²⁴⁶ A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 159, 175-176.

¹²⁴⁷ II. Alfonso, 1495'te tahtı oğlu II. Ferdinando'ya bıraksa da Ferdinando fazla direnemeyip kaçmıştır: Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 158-159; VIII. Charles'ın yenilgisinden sonra Alfonso'nun oğlu II. Ferdinando yeniden Napoli'ye egemen oldu: Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 161.

¹²⁴⁸ "Federico 1501'de krallığı bırakıp Ischia adasına kaçtı.": Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 176.

¹²⁴⁹ David Abulafia, "Sicily", *Medieval Italy*, s. 1036; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 177.

¹²⁵⁰ Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 175.

günü 24 Şubat 1500 tarihinde dünyaya gelmiştir.¹²⁵¹ V. Karl annesi III. Giovanna'dan sonra Napoli ve Sicilya'nın (1516-1556) tek hükümdarı olmuştur.¹²⁵² Karl aynı zamanda Sforza ailesinden temsilci kalmaması üzerine Milano Dukalığı'nı da 1535'te Habsburg mülkü yapmış ve Karl'ın oğlu II. Filip Milano dükü olmuştur.¹²⁵³ Böylece Napoli, Sicilya ve Milano, V. Karl'ın hakimiyetinde toplanmış, Karl'ın 1558'de ölümünden sonra da oğlu II. Filip'in (1556-1598) hükümrانlığında bu üç bölge İspanya İmparatorluğu sınırlarına girerek Habsburg İspanya'sının parçası konumuna gelmiştir.¹²⁵⁴

¹²⁵¹ Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 175; Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 101.

¹²⁵² Oscar Browning, *The Age of Condottieri*, s. 255; A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 199.

¹²⁵³ Claudia Baldoli, *İtalya Tarihi*, s. 103.

¹²⁵⁴ İtalyanlar bu periyoda "Dominazione Spagnola: İspanyol Hakimiyeti" adını vermektedir. Napoli, Sicilya ve Milano yanında Sardinya Adası ve Toskana'da bulunan Presidi ya da Garnizon Devleti de İspanya hakimiyeti altındadır: Bkz. A. Savelli, *İtalya Tarihi*, s. 230.

SONUÇ

XI. ve XII. yüzyıllardan itibaren komünlerle başlayan, signoria yönetimleriyle devam eden ve prenslik-dukalık yönetimleriyle sona eren İtalya kent idaresi monarşik bir yapıya evrilmiştir. Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'na bağlı yarı bağımsız kimliklere sahip olan komünler özerkliklerini yönetim ve yargı erklerinde elde ettikleri imtiyazlarla kazanmışlardı. Bunun ardından XII. yüzyılın sonu ve XIII. yüzyılın başında I-II. Lombardiya Liglerini kurarak imparatorluk otoritesine açıkça meydan okudular.

XIII. ve XIV. yüzyıllarda gerçekleşen Guelf-Ghibellin mücadeleleri sırasında Benevento (1266) ve Tagliacozzo (1268) yenilgilerine rağmen imparatorluk, Ghibellin kentlerini desteklemek ve Guelf Anjou taraftarı kentlere zarar vermek adına İtalya'ya pek çok sefer düzenlemiştir. Kilise Devleti İtalya'daki hegemonyasını sağlamlaştırma amacıyla imparatorluğa karşı çoğunlukla Anjou'larla ittifak kurmayı seçmiştir. Guelf taraftarı İtalyan kentleri için de Papalık İtalya'nın özgürleştiricisi, kentlerin koruyucusu konumundaydı.

İmparatorluk ve Papalık-Anjou güçleri arasında rekabeti yansıtan bu savaşlar İtalyan kentlerinde de hizipleşmeleri doğurmuş, ilk başta soylu oligarşisi niteliğinde olan komünler 1250'den sonra halk gruplarının güçlenmeleriyle yeni iç çatışmalara sahne olmuştur. Söz konusu hizipleşmeleri çözmek adına getirilen "Podesta" ya da "Capitano, Capitano del Popolo" makamları signoria yönetimlerinin basamak taşlarıydılar. Denizci cumhuriyetlerde ise bu sürecin aksine sadece belirli zengin tüccar ailelerin iktidarda olduğu Burjuva oligarşileri varlığını sürdürmüştür.

Signoreler Ortaçağ İtalya tarihinin önemli bir kısmını oluştururlar. XIII. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak XIV. ve XV. yüzyıllarda İtalya'nın pek çok kentinde yönetime geldiler. Signoreleri kent ve kırsal merkezli olarak iki kısma ayırmak

mümkündür. Nitekim bazıları kırsalda kalelere sahip olup aynı zamanda kentlere de egemendiler. Kent merkezli signoreler köken olarak çeşitli meslek kollarından gelebiliyorlardı. Bunlar arasında en bilinenlerden Medici ailesi bankacılık faaliyetlerinde yer alan bir aileydi.

İmparatorluk ve Anjou rekabetinin yerini XIV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Milano, Floransa ve Venedik kentlerinin yayılma periyodu almıştır. Toskana ve çevresinde yayılan Floransa, Kilise Devleti topraklarını da tehdit etmeye başladığı zaman Papalık ve Floransa arasında yaşanan Sekiz Aziz Savaşı (1375-78) patlak vermiştir. Venedikliler ise XV. yüzyılın başında Veneto bölgesinde pek çok kenti elde ederek diğer devletlerle mücadele içine girmişlerdir. Bu süreçte Milano'da Visconti'ler Ortaçağ İtalyası'ndaki en geniş yayılma faaliyetlerinden birisini göstermişlerdir. Onlara tepki olarak doğan Lombardiya Savaşları (1423-1454) İtalya'daki siyasi yapılanmayı tamamen değiştirmiştir.

Orta İtalya'da ise Kilise Devleti, Avignon Papalığı sonrasında kentlerdeki otoritesini yeniden sağlamlaştırma çabasına girmiş, bu amaçla Forli'de Ordelauffi'ler gibi yerel signoria yönetimlerine karşı yoğun bir seferberlik başlatmıştır. Aslında 1350'lerde kardinal Egidio Albornoz öncülüğünde başlayan bu seferberlik kısmen başarıya ulaşmıştı. Rodrigo Borgia'nın (VI. Alexander) ve II. Giulio'nun (Giuliano della Rovere) papalıklarında Kilise Devleti kaybettiği toprakların büyük çoğunluğuna yeniden hâkim olabilmıştır.

Avignon Papalığı sonrası Katolik dünyasında yaşanan Şizma, İtalyan devletlerinin siyasetini de etkilemiştir. Özellikle Napoli Krallığı'nda Valois Anjou'ları ve Draç Anjou'ları arasındaki taht kavgası Şizmadaki papaların aktif rol oynamalarıyla alevlenmiştir. Taht kavgasından sonra oluşan statüko, XV. yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren Aragonlu V. Alfonso'nun Güney İtalya'da önemli bir güç olarak kendisini

göstermesiyle değişime uğramıştır. Alfonso'nun Napoli'ye 1442'de kesin biçimde egemen olmasından sonra Anjou ve Aragon savaşları XV. yüzyılın sonuna kadar devam etmiştir. Aragonlular bu rekabette tamamen galip gelseler de Aragon krallarına karşı Anjou'lar muhalif baronların yanında yer aldılar.

Baronların varlığı Güney İtalya'da parçalanmış bir yapıya neden olmuştur. Bu durum aynı zamanda Napoli Krallığı için merkezi bir yönetim kurulmasını ve kentlerin kırsal karşısında baskınlık kazanmasını engellemiştir.

1454'te Lombardiya Savaşları'nın sonlanmasıyla İtalya'da uzun bir barış dönemine girilmiştir. Buna rağmen condottiero Bartolomeo Colleoni'den dolayı başlayan savaş (1467), Pazzi Komplosu sonrasında oluşan savaş (1478-79), Ferrara Savaşı (1482-1484) ve Napoli ile Papalık arasındaki savaş (1485-86) bu barış dönemini çoğu defa sekteye uğratmıştır. Ortaçağ İtalyası çalkantılı bir dönemin ardından İtalya Savaşları'na (1494-1559) dâhil olmuştur.

Harita 14. XV. Yüzyılda İtalya Haritası

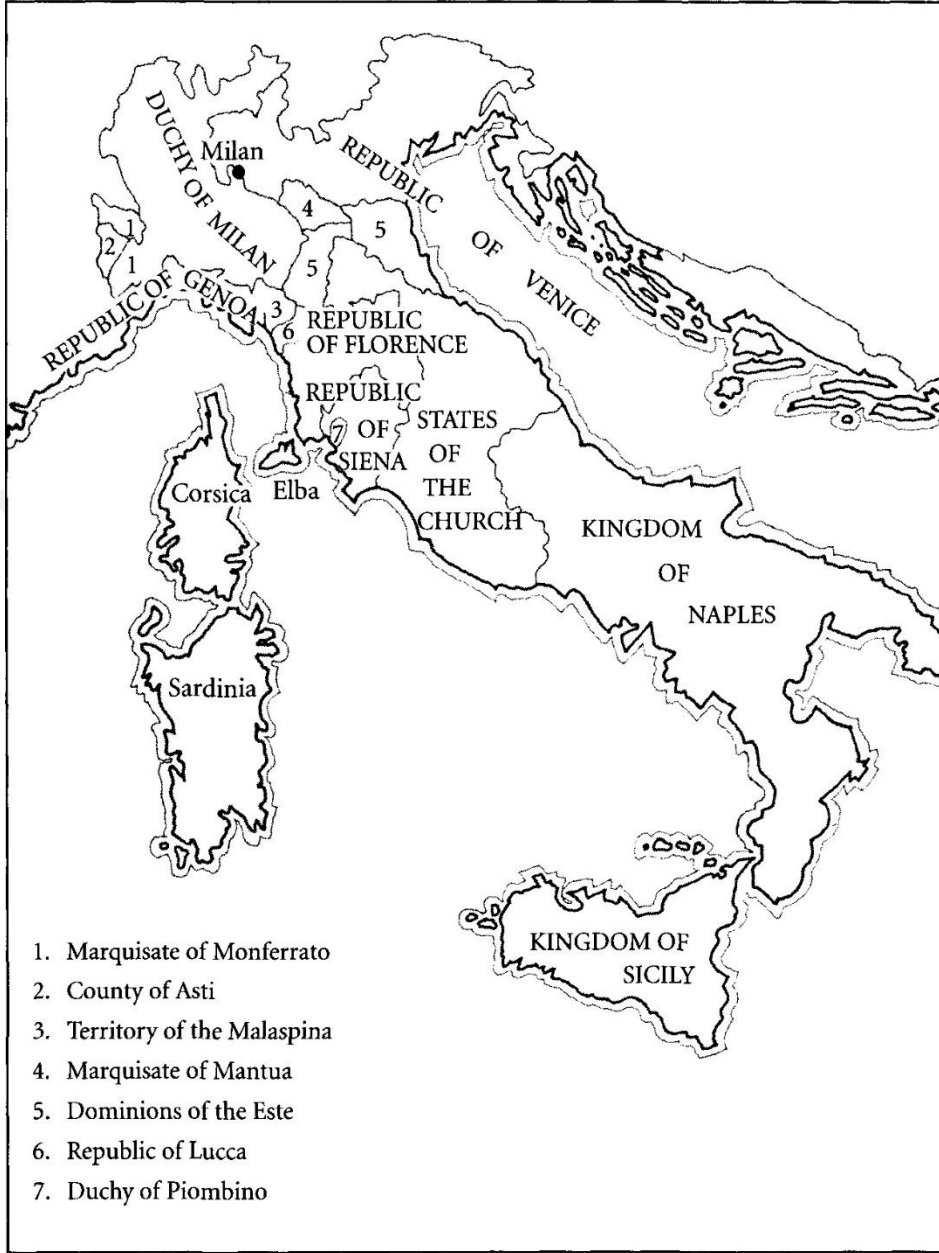

Kaynak: Allmand, Christopher (Ed.) *The New Cambridge Medieval History*,

Volume VII, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2006, s. 548 (Michael

Mallett, The Northern Italian States) (Map 11, Italy)

Harita 15. Yüzyılın Yarisında İtalya

Map 2 Italy in the mid-fifteenth century

Source: Brian Pullen, *Early Renaissance Italy* (Allen Lane, London, 1973), p. 344.

Kaynak: Najemy, John M. (Ed.), *Italy in the Age of Renaissance 1300-1550*, The Short Oxford History of Italy, Oxford University Press, Oxford-New York, 2004, s. 308

KAYNAKÇA

Abulafia, David (Ed.), *The New Cambridge Medieval History*, Volume V, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2008.

Allmand, Christopher (Ed.), *The New Cambridge Medieval History*, Volume VII, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2006.

Baldoli, Claudia, *İtalya Tarihi*, (Çev. Eylem Çağdaş Babaoğlu), Feylesof Kitap, İstanbul, 2018.

Barbero, Alessandro, *I signori condottieri*, in *Signorie cittadine nell'Italia comunale*, a cura di J.-C. Maire Vigueur, Roma, Viella, 2013, s. 229-241.

Basso, Enrico, *Genova un Impero sul Mare*, Consiglio Nazionale delle Ricerche Istituto sui Rapporti Italo-Iberici, Cagliari, 1994.

Belgrano, Luigi Tommaso, *Annali Genovesi di Caffaro e de' Suoi Continuatori dal 1099 al 1293*, Vol. 1, Tipografia del R. Istituto Sordo-Muti, Genova, 1890.

Bennassuti, G., *Storia degli Scaligeri Signori di Verona*, Dalla Tipografi adi Paolo Libanti, Verona, 1826.

Bent, J. Theodore., *Genoa-How the Republic Rose and Fell*, C. Kagen Paul & Pater Noster Square, London, 1881.

Bisson, T. N., *Medieval Crown of Aragon*, Oxford University Press, Oxford & New York, 2000.

Black, Jane, *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, Oxford University Press, Oxford-New York, 2009.

Bratchel, M. E., *Medieval Lucca and the Evolution of the Renaissance State*, Oxford University Press, Oxford & New York, 2008.

Brown, Horatio. F., *Venice an Historical Sketch of the Republic*, Second Edition Revised, Rivington Percival & Co. King Street Covent Garden, London, 1895.

Browning, Oscar, *Guelphs and Ghibellins A Short History of Medieval Italy from 1250-1409*, Methuen & Co. 18 Bury Street, W.C., London, 1893.

Browning, Oscar, *The Age of Condottieri, a Short History of Medieval Italy from 1409-1530*, Methuen & Co. 36 Essex Street, W.C., London, 1895.

Caferro, William, *John Hawkwood an English Mercenary in Fourteenth Century Italy*, Johns Hopkins University Press, Baltimore, 2006.

Caggese, Romolo, *Roberto d'Angio e I Suoi Tempi*, Volume Primo, R. Bemporad & Figlio Editori, Firenze, 1922.

Canale, Michele Giuseppe, *Storia Civile Commerciale e Letteraria dei Genovesi*, Volume Secondo, Presso Gio. Grondona Q. Giuseppe Editore Libraio, Genova, 1844.

Canale, Michele Giuseppe, *Nuova Istoria della Repubblica di Genova*, Volume Primo, Felice Le Monnier, Firenze, 1858.

Cantu, Cesare, *Storia di Milano*, Tipografi Guglielmini, Milano, 1859.

Caro, Georg, *Genoa e La Supremazia sul Mediterraneo*, Vol. 1, Societa Ligure di Storia Patria, Genova, 1974.

Caro, Georg, *Genoa e La Supremazia sul Mediterraneo*, Vol. 2, Societa Ligure di Storia Patria, Genova, 1974.

Castagnetti, Andrea, *I da Romano e la loro ascesa politica (1074-1207)*, in Nuovi studi ezzeliniani, voll. 2, Roma, 1992, I, s. 15-39.

Castagnetti, Andrea, *Profilo dei marchesi estensi (secoli XI-XIII)*, in Studi di Storia per Luigi Ambrosoli, Verona, 1993, s. 1-5.

Cavallotti, Giuseppe, *Notizie Istoriche Relative a Francesco Sforza*, Dalla Tipografia di Giacomo Pirola, Milano, 1829.

Colenuccio, Pandolfo, *Compendio de le Istorie del Regno di Napoli*, a Cura di Alfredo Saviotti, Gius. Laterza & Figli Tipografi-Editori-Librari, Bari, 1929.

Cozzi, Gaetano- Michael Knapton, *La Repubblica di Venezia nell'eta moderna: Dalla guerra di Chioggia al 1517*, UTET, Torino, 1986.

Dean, Trevor, *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002.

De Sismondi, J. C. L., *History of the Italian Republics*, Carey, Lea, & Blanchard, Philadelphia, 1835.

De Negri, Teofilo Ossian, *Storia di Genova*, Bergogli Libri, Milano, 1974.

Eco, Umberto (Ed.), *Ortaçağ Şatolar, Tüccarlar, Şairler* (Çev. Leyla Tonguç Basmacı) 3. Cilt, Alfa Yayınları, İstanbul, 2016.

Epstein, Steven, *Genoa & the Genoese, 958-1528*, University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1996.

Fanucci, Giovanni, B., *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell'Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Primo, Presso Francesco Pieraccini con Approvazione, Pisa, 1817.

Fanucci, Giovanni B., *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell'Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Secondo, Presso Francesco Pieraccini con Approvazione, Pisa, 1818.

Fanucci, Giovanni B., *Storia dei Tre Celebri Popoli Marittimi dell'Italia, Veneziani, Genovesi e Pisani e delle loro Navigazioni e Commerci nei Bassi Secoli*, Libro Terzo, Presso Francesco Pieraccini con Approvazione, Pisa, 1821.

Gallenga, Antonio, *History of Piedmont*, Vol. 1, Chapman and Hall, 193, Piccadilly, London, 1855.

Gallenga, Antonio, *History of Piedmont*, Vol. 2, Chapman and Hall, 193, Piccadilly, London, 1855.

Gamberini, Andrea (Ed.), *A Companion of Late Medieval Milan*, Brill, Leiden-Boston, 2014.

Gatto, Ludovico, *Storia di Roma nel Medioevo*, New Compton & Editori-Biblioteca de il Messaggero, Prima Edizione, Roma, 2004.

Giannone, Pietro, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume III, Per Borroni e Scotti, Tipografi, Librai e Fonditori di Caratteri, Milano, 1845.

Giannone, Pietro, *Storia Civile del Regno di Napoli*, Volume IV, Per Borroni e Scotti, Tipografi, Librai e Fonditori di Caratteri, Milano, 1846.

Gregorovius, Ferdinando, *Storia della Citta di Roma nel Medio Evo dal Secolo V al XVI*, Prima Traduzione Italiana Sulla Seconda Edizione Tedesca dell'Avv. Renato Manzato, Volume V, Giuseppe Antonelli, Venezia, 1874.

Gregorovius, Ferdinando, *Storia della Citta di Roma nel Medio Evo dal Secolo V al XVI*, Prima Traduzione Italiana Sulla Seconda Edizione Tedesca dell'Avv. Renato Manzato, Volume VI, Giuseppe Antonelli, Venezia, 1875.

Grillo, Paolo, *Vercelli nella Crisi del Ducato Visconteo (1402-1416)* Da "Vercelli fra Tre e Quattrocento": atti del sesto Congresso storico vercellese: Vercelli, Aula Magna dell'Università A. Avogadro, "Cripta dell'Abbazia di S. Andrea": 22-23-24 novembre 2013 / a cura di Alessandro Barbero.

Hutton, Edward, *The Cities of Romagna and Marches*, Methuen & Co. Ltd. 36 Essex Street W.C, London, 1913.

Jones, Michael (Ed.), *The New Cambridge Medieval History*, Volume VI, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2006.

Jones, P. J., *The Malatesta of Rimini and the Papal State*, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 1974.

Kekewich, Margaret L., *The Good King Rene of Anjou and 15th Century Europe*, Palgrave MacMillan, New York, 2008.

Kelly, Samantha, *New Solomon Robert of Naples (1309-1343) and Fourteenth-Century Kingship*, The Medieval Mediterranean, Brill, Leiden-Boston, 2003.

Kelly Wray, Shona, *Communities and Crisis Bologna During the Black Death*, Brill Academic Publishers, 2009.

Kinder, Hermann -Werner Hilgemann, *Dünya Tarihi Atlası* (Çev. Leyla Uslu), I. Cilt, ODTÜ Yayıncılık, Ankara, 2006.

Kleinhenz, Christopher (Ed.), *Medieval Italy*, Routledge, New York, 2004.

Larner, John, *The Lords of Romagna Romagnol Society and the Origins of the Signorie*, Palgrave Macmillan, 1965.

Levati, Ambrogio, *Storia d'Italia*, Tomo VI, Vedova di A. F. Stella e Giacomo Figlio, Milano, 1842.

Luscombe, David - Jonathan Riley-Smith (Eds.), *The New Cambridge Medieval History*, Volume IV, Part II, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2006.

Machiavelli, Niccolò, *Floransa'da Komplolar ve Karşı Komplolar Tarihi: Istorie Florentine*, (Çev. A. Berna Hasan) Özne Yayınları, İstanbul, 2001.

Mallett, Michael - Christine Shaw, *The Italian Wars, 1494-1559*, Routledge, New York, 2014.

Mascanzoni, Leardo, *Muzio attendolo da Cotignola, capostipite degli Sforza*, A stampa in "Nuova Rivista Storica", Anno LXXXIX, Gennaio-Aprile 2005, Fascicolo I, s. 55-82 © dell'autore.

Mascanzoni, Leardo, *The Italian "Crusade" against Francesco Ordelaffi (1356-1359) Lord of Forlì and how it is perceived in the Chronicles*, Testo per il Convegno Internazionale Diversity of Crusading, Ninth Quadriennial Conference of the SSCLE, Odense, 27 June-1 July 2016, s. 1-5.

Montanelli, Indro - Roberto Gervaso, *Storia d'Italia 476-1250*, Volume I, RCS Libri S.p.A., Milano, 2006.

Montanelli, Indro - Roberto Gervaso, *Storia d'Italia 1250-1500*, Volume II, RCS Libri S.p.A., Milano, 2006.

Muratori, Ludovico Antonio, *Annali d'Italia Dal Principio dell'Era Volgare Sino all'Anno 1750*, Volume Quinto, Quinta Edizione Veneta, Dal Privilegiato Stabilimento Nazionale di Giuseppe Antonelli Ed., Venezia, 1846.

Muratori, Ludovico Antonio, *Annali d'Italia Dal Principio dell'Era Volgare Sino all'Anno 1750*, Volume Sesto, Quinta Edizione Veneta, Dal Privilegiato Stabilimento Nazionale di Giuseppe Antonelli Ed., Venezia, 1846.

Murphy, David - Graham Turner, *Condottiere 1300-1500: infamous Medieval mercenaries*, Osprey, 2007.

M. Ady, Cecilia, *A History of Milan under the Sforza*, Methuen & Co. 36 Essex Street W.C. London, 1907.

Najemy, John M., *A History of Florence 1200-1575*, Blackwell Publishing, Oxford, 2006.

Nicolle, David - G. A. Embleton, *Italian Medieval Armies 1300-1500*, Men-at-Arms Series, Osprey Military, 1995.

Noyes, Ella, *Story of Milan*, J. M. Dent & Co. Aldine House, 29 and 30 Bedford Street, Covent Garden W.C., London, 1908.

Pellegrini, Marco, *Le guerre d'Italia 1494-1530*, Il Mulino, Universale Paperbacks, Bologna, 2009.

Rao, Riccardo, Dal comune alla corona: l'evoluzione dei beni comunali durante le dominazioni angioine nel Piemonte sud-occidentale, in *Gli Angiò nell'Italia nord-occidentale (1259-1382)*, a cura di R. Comba, Milano 2006, s. 139-160.

Reuter, Timothy (Ed.), *The New Cambridge Medieval History*, Volume III, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2006.

Ricotti, Ercole, *Storia delle Compagnie di Ventura in Italia*, Giuseppe Pomba e Comp. Editori, Torino, 1844.

Romanin, Samuel, *Storia Documentata di Venezia*, II. Edizione, Tomo IV, Giusta Fuga Editore, Venezia, 1913.

Savelli, A., *İtalya Tarihi*, (Çev. Galip Kemal Söylemezoğlu), Cilt 1, Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1940.

Torti, Alessandro, *Storia di Genova dalle Origini al 1190*, Orti di Carignano, Genova, 1997.

Verona, Agostino, *Storia della Monarchia di Savoia*, Unione Tipografia-Editrice, Torino, 1859.

Verri, Pietro, *Storia di Milano*, con la continuazione di Pietro Custodi, Edizioni Sansoni, Firenze, 1963.

Villani, Giovanni, *Nuova Cronica*, a cura di G. Porta, Fondazione Pietro Bembo/Guanda, Parma, 1991.

Villari, Pasquale, *I Primi Due Secoli della Storia di Firenze*, vol. 2, Editore G. C. Sansoni, Firenze, 1894.

Waley, Daniel - Trevor Dean, *İtalyan Şehir Cumhuriyetleri*, (Çev. Hamit Çalışkan), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014.

ÖZET

Kuzey İtalya'da XI. yüzyılın başından itibaren komün yönetimleri doğmaya başlamıştır. Komünler Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'na bağlı yarı özerk kimliğe sahip kent devletleriydiler. XII.-XIII. yüzyıllarda komünler kurdukları çeşitli ittifaklarla imparatorluk egemenliğine meydan okudular. Papalık da onların bu mücadelesine destek vermekteydi. XIII. ve XIV. yüzyıllarda Guelf-Ghibellin savaşlarının doğmasıyla İtalyan komünleri kendi aralarında yeni ittifak sistemleri kurmuşlardır.

Mevcut savaşlar İtalyan kentlerinde iç çatışmaları tetiklemiş podesta ve capitano makamlarının ardından signoria yönetimlerinin kurulmasına neden olmuştur. Otokratik özellik taşıyan signoreler XIV.-XV. yüzyıllarda Kuzey ve Orta İtalya'nın neredeyse her kentinde iktidara geldiler. Papalık kendi egemenlik bölgesinde bu yerel signorelere karşı büyük bir seferberlik yürütmüştür.

XIII. yüzyılın sonundan XV. yüzyılın ikinci çeyreğine kadar Napoli Krallığı'nda Anjou'lar yönetimdeydiler. Sicilya'da ise Trinacria Krallığı'nı yöneten Katalanlar XV. yüzyılın ilk çeyreğine kadar varlıklarını sürdürdüler. Buna rağmen Trastamara Hanedanı, 1412'de gerçekleşen Caspe Uzlaşması'yla hem Sicilya'nın yeni hâkimi olmuş hem de Aragon Krallığı'nın yönetimine geçmiştir. Trastamara'lardan olan kral V. Alfonso 1442-3'te Napoli Krallığı'nı fethetmeyi başarmıştır. Alfonso'dan sonra burada onun ardılları başa geçmişlerdir. Anjou'lar ve Aragonlular arasındaki rekabet XV. yüzyılın sonuna kadar belirli aralıklarla devam etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu, Komünler, Signoreler, Guelf, Ghibellin, Napoli, Sicilya, Anjou, Aragon, Trastamara, Caspe Uzlaşması, V. Alfonso

ABSTRACT

Beginning from the early 11th century, Northern Italy witnessed the rise of communes. They were semi-autonomous city states dependent to Holy Roman Empire. In the 12th and 13th centuries the communes began to establish various alliances and challenge the sovereignty of Holy Roman Empire. They had support from the Papal states in their struggles against Imperial hegemony. In the 13th and 14th centuries communes established new alliance systems between themselves with beginning Guelph-Ghibellin Wars. At the turmoil of these wars, internal conflicts were triggered between these newly emerging cities. These later brought about the establishment of signoria governments following the rank of podesta and capitano (captain).

The highest ruling class, which were named “Signori” had autocratic traits and came to power in 14th and 15th centuries almost every cities of Northern and Central Italy. Papal states had executed a great campaign against these local signori in their papal territories. From the end of 13th century to second quarter of 15th century, Naples Angevins had been rulers in the Kingdom of Naples and Catalans in the Kingdom of Trinacria (Sicily) maintained their existences until the first quarter of 15th century. However Trastamara Dynasty with the Compromise of Caspe which occurred in 1412, passed the government of the Kingdom of Aragon and became new sovereign of Sicily. King Alfonso V who was from the Trastamara’s had succeed to conquest the Kingdom of Naples in 1442-3. His successors became rulers after him. The rivalry between these two powers of Angevin and Aragon lasted for very long times until the end of 15th century with some intervals.

Keywords: Holy Roman Empire, Communes, Signori, Guelph, Ghibellin, Naples, Sicily, Naples Angevins, Aragon, Trastamara, Compromise of Caspe, Alfonso V

EKLER

EK-1: Listeler

Kutsal Roma-Germen İmparatorları I

Saksonya Hanedanı

- Heinrich I (919-936)
- Otto I (936-973)
- Otto II (973-983)
- Otto III (983-1002)
- Heinrich II (1002-1124)

Salian (Frankonya) Hanedanı

- Konrad II (1024-1039)
- Heinrich III (1039-1056)
- Heinrich IV (1056-1106)

Supplinburg Hanedanı

- Lothar II (1125-1137)

Hohenstaufen Hanedanı

- Konrad III (1138-1152)
- Friedrich I, Barbarossa (1152-1190)
- Heinrich VI (1190-1197)
- Philip (1198-1208)

Welf Hanedanı

- Otto IV (1198-1214)

Hohenstaufen Hanedanı

- Friedrich II (1215-1250)

Kaynak: Kleinhenz, Christopher (Ed.) *Medieval Italy*, Routledge, New York, 2004

Rakip İmparatorlar

- Heinrich (VII, 1220-1235)
- Heinrich Raspe (1246-1247)
- William of Holland (1247-1256)
- Conrad IV (Conradin, 1250-1254)

Büyük Fetret Devri

- Richard (1257-1272)
- Alfonso (Alfonso X of Castile, 1257-1275)

Habsburg Hanedanı

- Rudolf I (1273-1291)

Nassau Hanedanı

- Adolf (1292-1298)

Hapsburg Hanedanı

- Albert I (1298-1308)

Luxembourg Hanedanı

- Heinrich VII (1308-1313)

Habsburg Hanedanı

- Friedrich (Avusturya Dükü Friedrich III, 1314-1326)

Wittelsbach Hanedanı

- Ludwig IV (1314-1346)

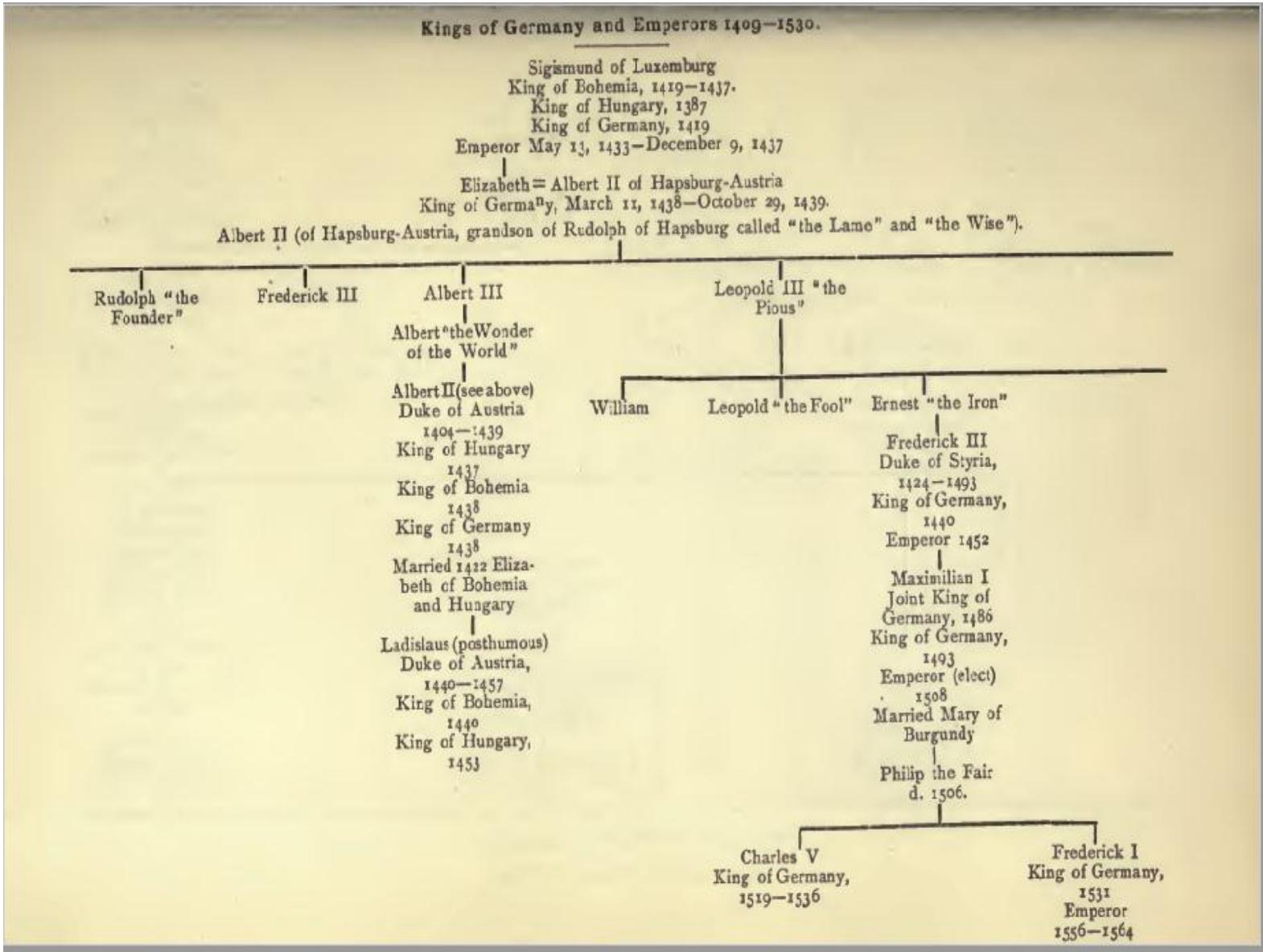
Luxembourg Hanedanı

- Karl IV (1355-1378)

Kaynak: Kleinhenz, Christopher (Ed.) *Medieval Italy*, Routledge, New York,

2004

Kutsal Roma-Germen İmparatorları II

Kaynak: Browning, Oscar. *The Age of Condottieri, a Short History of Medieval Italy from*

1409-1530, Methuen & Co. 36 Essex Street, W.C., London, 1895, s. 253

Papalar Listesi I

Gregory VII (1073-1085)
Victor III (1086-1087)
Urban II (1088-1099)
Paschal II (1099-1118)
Gelasius II (1118-1119)
Calixtus II (1119-1124)
Honorius II (1124-1130)
Innocent II (1130-1143)
Celestine II (1143-1144)
Lucius II (1144-1145)
Eugenius III (1145-1153)
Anastasius IV (1153-1154)
Hadrian IV (1154-1159)
Alexander III (1159-1181)
Lucius III (1181-1185)
Urban III (1185-1187)
Gregory VIII (1187)
Clement III (1187-1191)
Celestine III (1191-1198)
Innocent III (1198-1216)
Honorius III (1216-1227)
Gregory IX (1227-1241)
Celestine IV (1241)

Kaynak: Kleinhenz, Christopher (Ed.) *Medieval Italy*, Routledge, New York,

2004

Papalar Listesi II

POPES.

193

POPES (1250 A.D.—1409 A.D.).

INNOCENT IV. (Fiesco). June 24, 1243—December 7, 1254.
ALEXANDER IV. (da Segni). December 27, 1254—May 25, 1261.
URBAN IV. (de Court Palais). August 29, 1261—October 2, 1264.
CLEMENT IV. (Fulcodi). February 6, 1265—November 29, 1268.
GREGORY X. (Visconti). October 1, 1271—January 10, 1276.
INNOCENT V. February 21—June 22, 1276.
HADRIAN V. (Fiesco). July 12—August 17, 1276.
JOHN XXI. September 13, 1276—May 10, 1277.
NICOLAS III. (Orsini). November 25, 1277—August 22, 1280.
MARTIN IV. (de Brie). February 22, 1281—March 28, 1285.
NICOLAS IV. (Masci). February 15, 1288—April 4, 1292.
CELESTINE IV. (da Morrone). July 5—December 13, 1294.
BONIFACE VIII. (Gaetani). December 24, 1294—October 11, 1303.
BENEDICT XI. (Bocasio). October 23, 1303—July 7, 1304.
CLEMENT V. (de Goth). June 5, 1305—April 20, 1314.

IN AVIGNON.

JOHN XXI. (de Vese). August 7, 1316—December 3, 1334.
BENEDICT XII. (Fournier). December 20, 1334—April 25, 1342.
CLEMENT VI. (de Beaufort). May 7, 1342—December 6, 1352.
INNOCENT VI. (d'Albret). December 18, 1352—September 12, 1362.
URBAN V. (de Grisac). September 28, 1362—December 19, 1370.
GREGORY XI. (de Beaufort). December 30, 1370—March 27, 1378.
CLEMENT VII. (Roger, Comte de Genevois). September 21, 1378—
September 16, 1394.
BENEDICT XIII. (da Luna). September 28, 1394—July 26, 1417.

IN ROME.

URBAN VI. (Prignani). April 6, 1378—October 15, 1389.
BONIFACE IX. (Tomaselli). November 2, 1389—October 1, 1404.
INNOCENT VII. (de' Meliorati). October 17, 1404—November 6, 1406.
GREGORY XII. (Corrario). November 30, 1406—June 5, 1409.
ALEXANDER V. (Filargi). June 26, 1409—May 3, 1410.

N

Kaynak: Browning, Oscar. *Guelphs and Ghibellins A Short History of Medieval Italy*

from 1250-1409, Methuen & Co. 18 Bury Street, W.C., London, 1893, s. 193

Papalar Listesi III

250

APPENDIX

Popes.

1409 A.D.—1530 A.D.

- Alexander V (Filargi) June 26, 1409—May 3, 1410.
John XXII (Cossa) May 17, 1410—May 29, 1415.
Martin V (Colonna) November 11, 1415—February 21, 1421.
Clement VIII (Mugnos) 1424—July 26, 1429.
Eugenius IV (Condolmieri) March 3, 1431—February 23, 1447.
Felix V (Amadeus VIII, Duke of Savoy) November 5, 1439—April 7, 1449.
Nicholas V (of Sarzana) March 6, 1447—March 24, 1455.
Calixtus III (Borgia) April 8, 1455—August 8, 1458.
Pius II (Piccolomini) August 19, 1458—August 15, 1464.
Paul II (Barbi) August 30, 1464—July 28, 1471.
Sixtus IV (della Rovere) August 9, 1471—August 12, 1484.
Innocent VIII (Cibo) August 29, 1448—July 25, 1492.
Alexander VI (Lenzuoli-Borgia) August 11, 1492—August 18, 1503.
Pius III (Todeschini-Piccolomini) September 22, 1503—October 18, 1503.
Julius II (della Rovere) November 1, 1503—February 21, 1513.
Leo X (Medici) March 11, 1513—December 1, 1521.
Hadrian VI (Boyens) January 9, 1522—September 24, 1523.
Clement VII (Medici) November 19, 1523—September 25, 1534.

Kaynak: Browning, Oscar. *The Age of Condottieri, a Short History of*

Medieval Italy from 1409-1530, Methuen & Co. 36 Essex Street, W.C., London, 1895,

s. 250

Fransa Kralları I

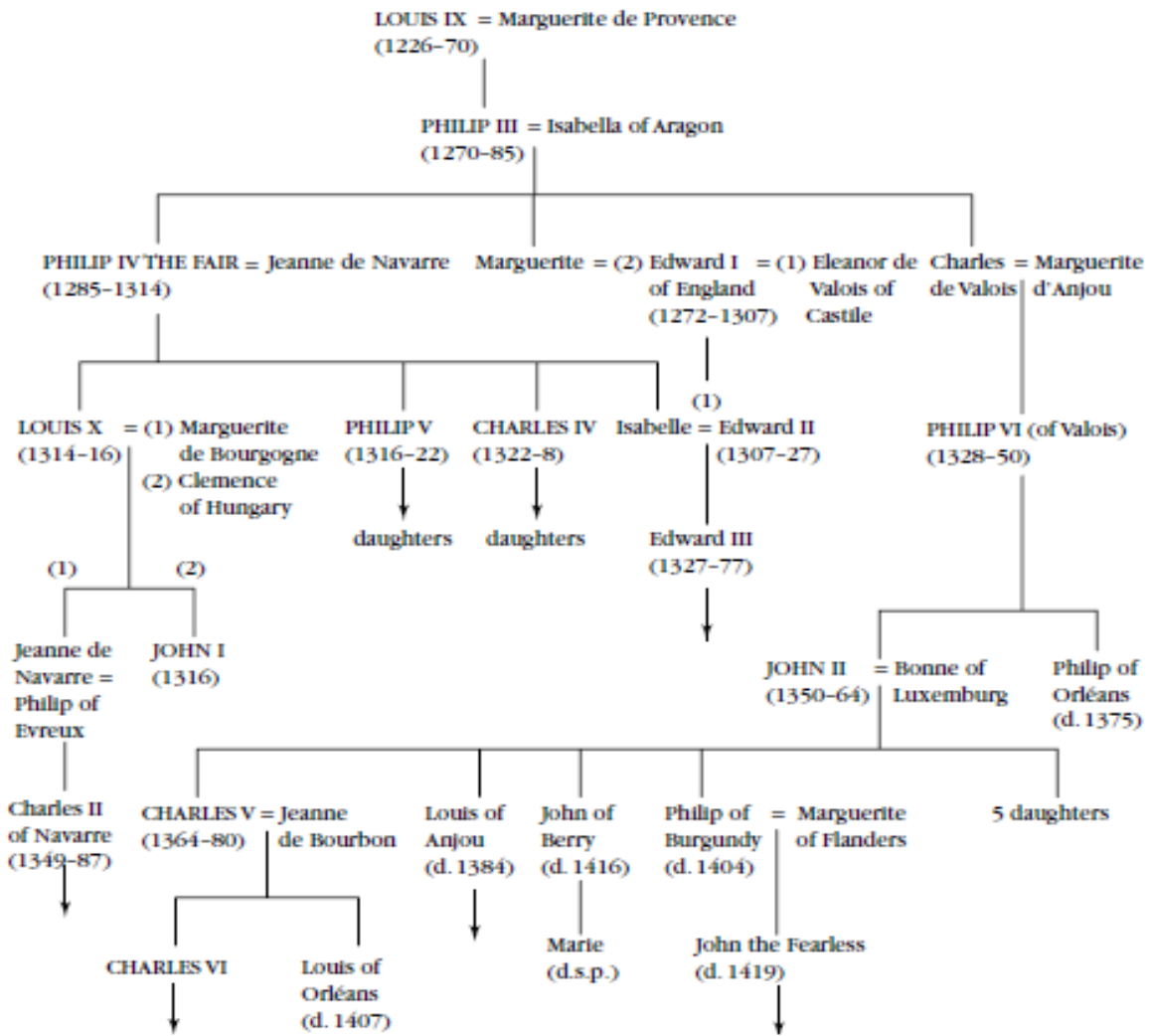

Table 2 The later Capetians and early Valois kings of France

Kaynak: Jones, Michael (Ed.) *The New Cambridge Medieval History*, Volume

VI, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2006, s. 887

Fransa Kralları II

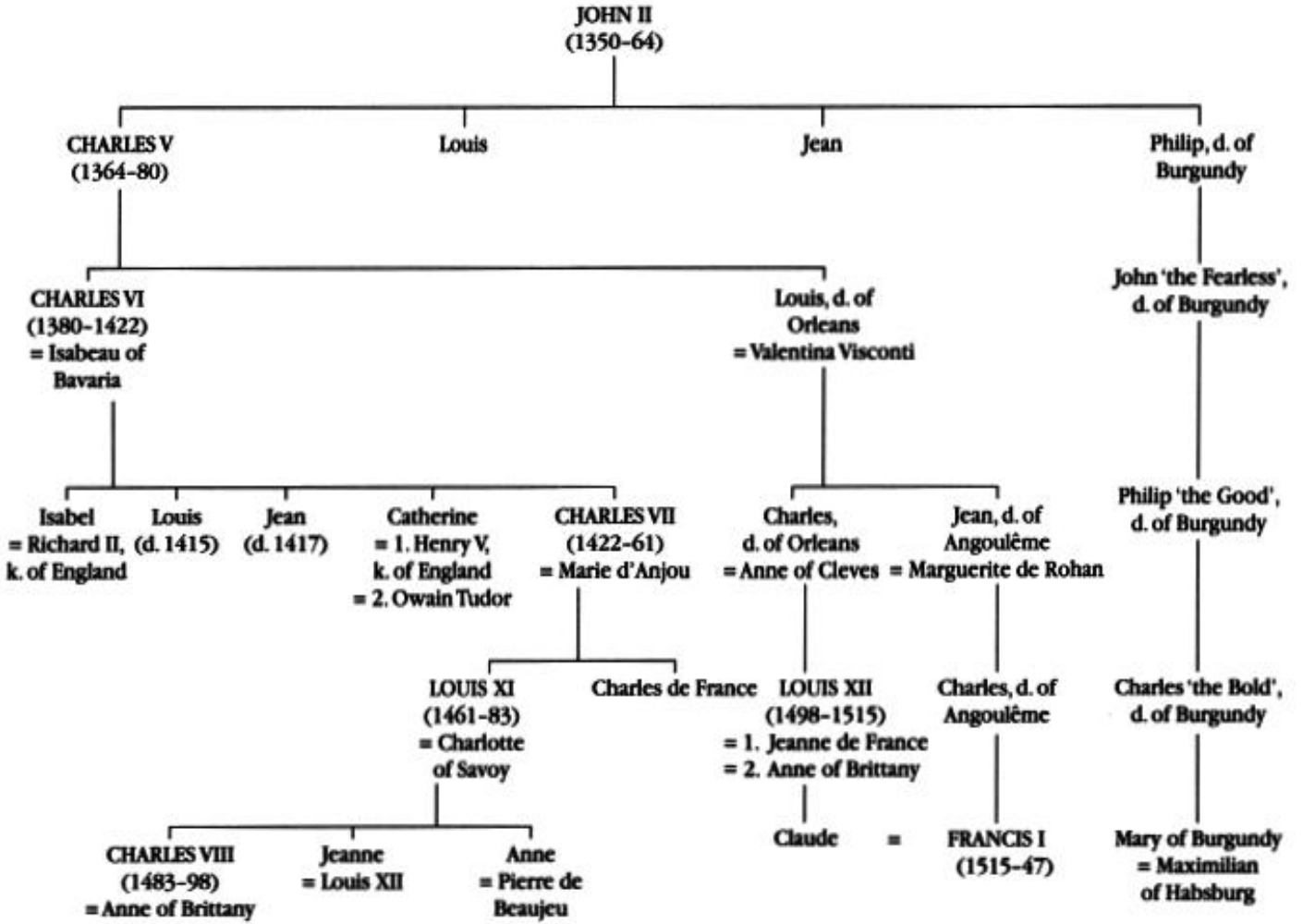

Table 1 The French succession (including the dukes of Burgundy)

Kaynak: Allmand, Christopher (Ed.) *The New Cambridge Medieval History*,

Volume VII, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 2006, s. 842

Milano'nun Hükümdarları

Matteo Visconti I 1287–1302
Guido della Torre 1302–11
Matteo Visconti I 1311–22
Galeazzo Visconti I 1322–27
Azzone Visconti 1329–39
Luchino Visconti 1339–49
Giovanni Visconti, archbishop of Milan 1339–54
Matteo Visconti II 1354–55
Galeazzo Visconti II 1354–78
Bernabo Visconti 1354–85
Giangaleazzo Visconti 1378–1402
Giovanni Maria Visconti 1402–12
Filippo Maria Visconti 1412–47
Francesco Sforza I 1450–66
Galeazzo Maria Sforza 1466–76
Giangaleazzo Sforza 1476–94
Ludovico Maria Sforza, 'il Moro' 1494–99
Louis XII, king of France 1499–1500
Ludovico Maria Sforza, 'il Moro' 1500
Louis XII, king of France 1500–12
Massimiliano Sforza 1512–15
Francis I, king of France 1515–21
Francesco Sforza II 1521–35

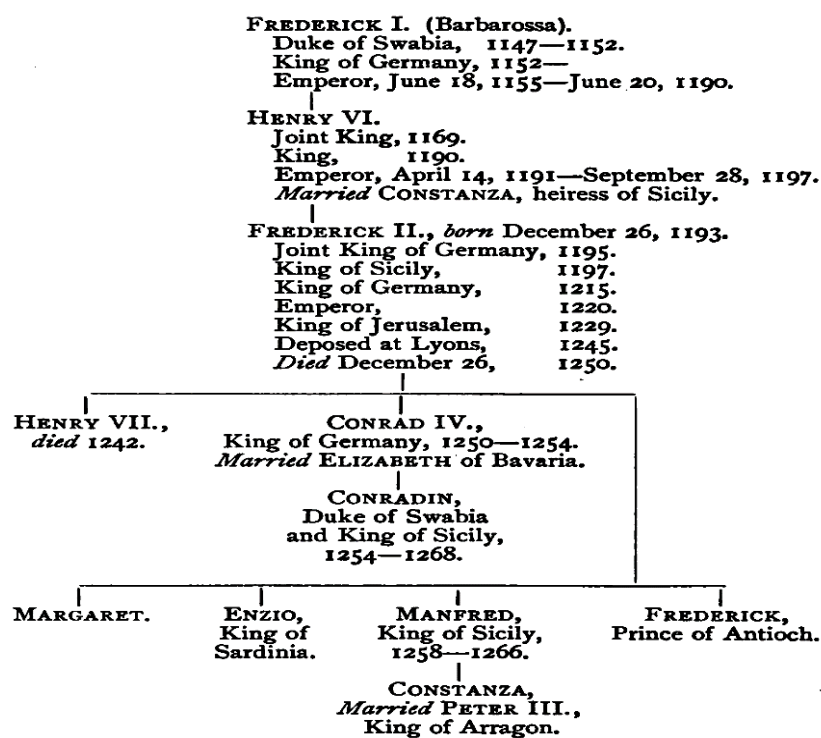
Kaynak: Black, Jane. *Absolutism in Renaissance Milan Plenitude of Power under the Visconti and the Sforza 1329-1535*, Oxford University Press, Oxford-New York, 2009, (Rulers of Milan, 1287-1535)

EK-2: Soyağaçları

Hohenstaufen (Svevia) Hanedanı

THE HOHENSTAUFFEN EMPERORS. 197

THE HOHENSTAUFFEN EMPERORS.

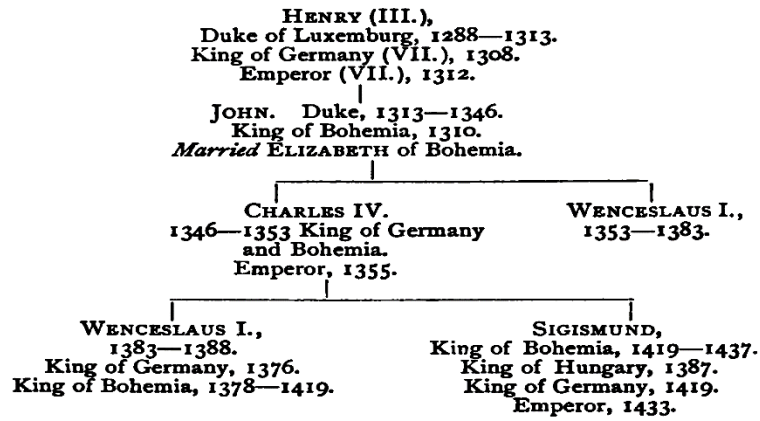
Kaynak: Browning, Oscar. *Guelphs and Ghibellins A Short History of*

Medieval Italy from 1250-1409, Methuen & Co. 18 Bury Street, W.C., London, 1893, s.

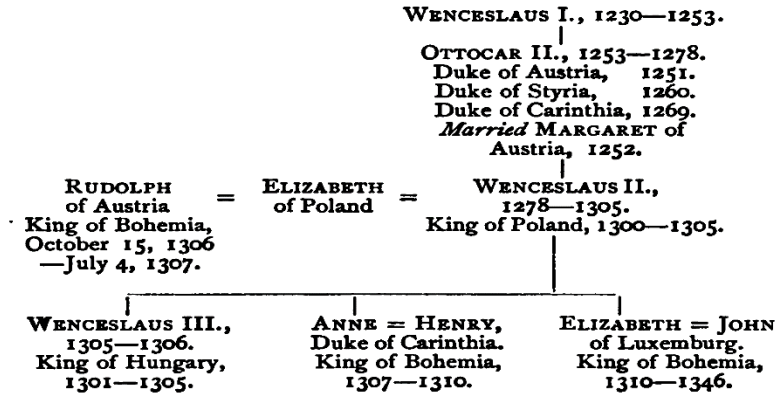
Bohemya ve Lüksemburg Hanedanları

HOUSE OF LUXEMBURG—KINGS OF BOHEMIA. 195

HOUSE OF LUXEMBURG.

KINGS OF BOHEMIA.

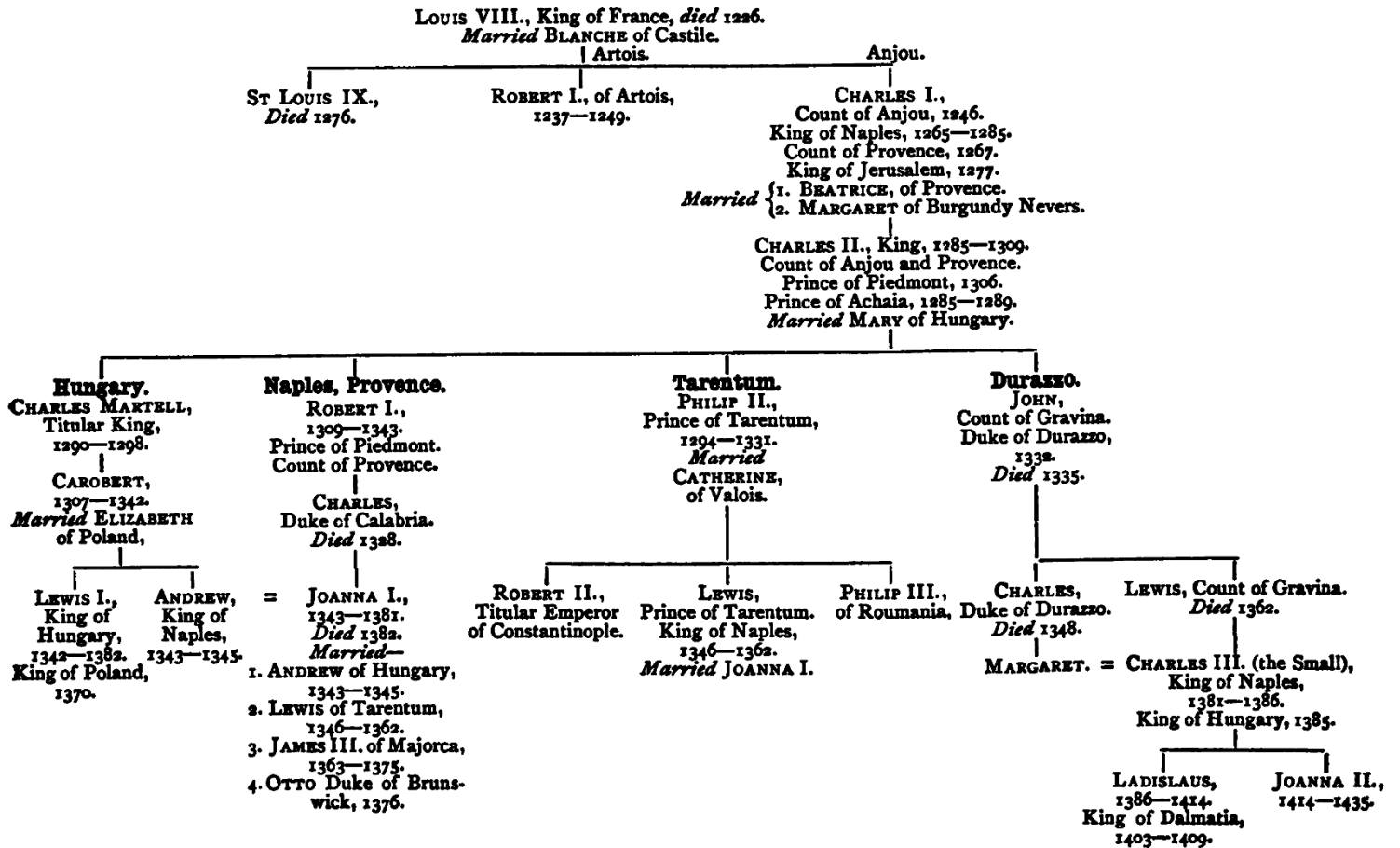

Kaynak: Browning, Oscar. *Guelphs and Ghibellins A Short History of Medieval Italy*

from 1250-1409, Methuen & Co. 18 Bury Street, W.C., London, 1893, s. 195

Napoli'de Anjou'lar

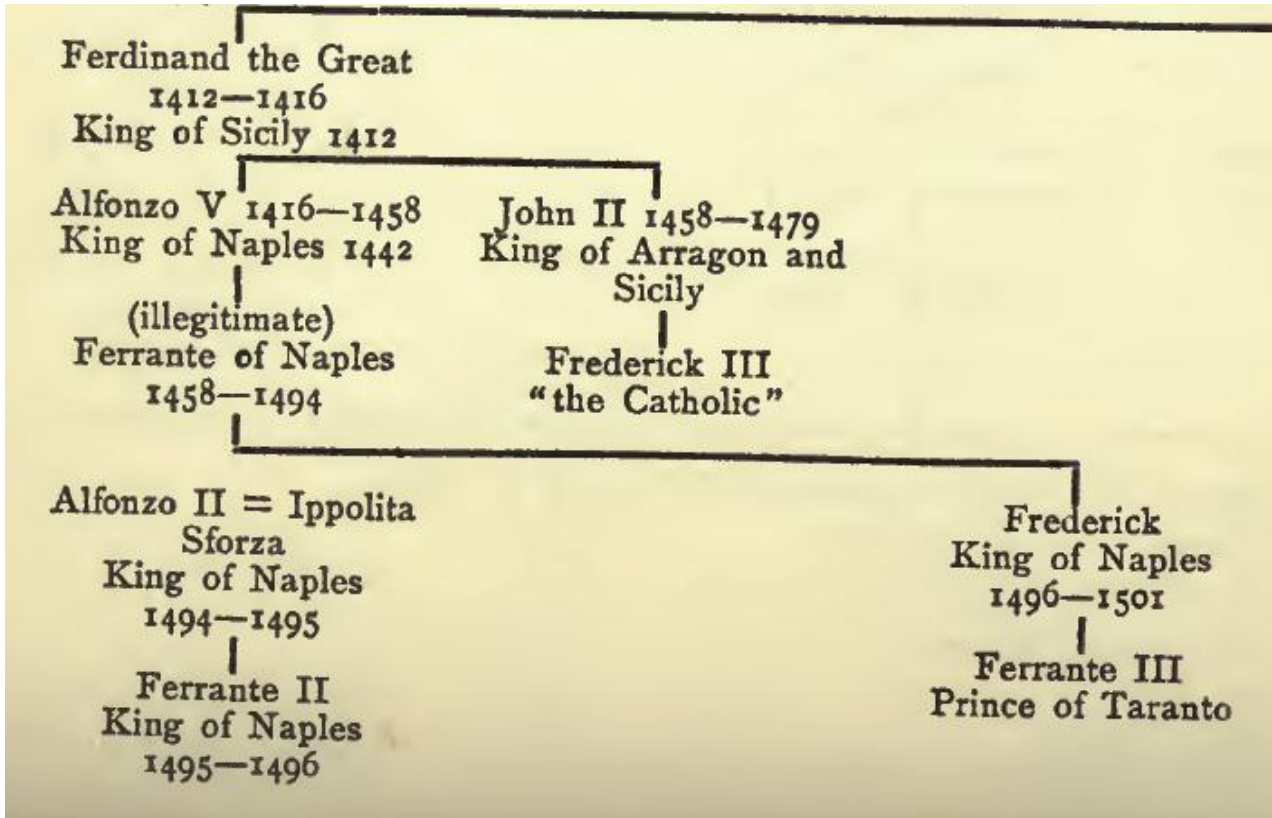
ANGEVIN KINGS OF NAPLES.

Kaynak: Browning, Oscar. *Guelphs and Ghibellins A Short History of Medieval Italy*

from 1250-1409, Methuen & Co. 18 Bury Street, W.C., London, 1893, s. 199

XV. Yüzyılda Napoli'de ve Sicilya'da Aragonlu Trastamara Ailesi

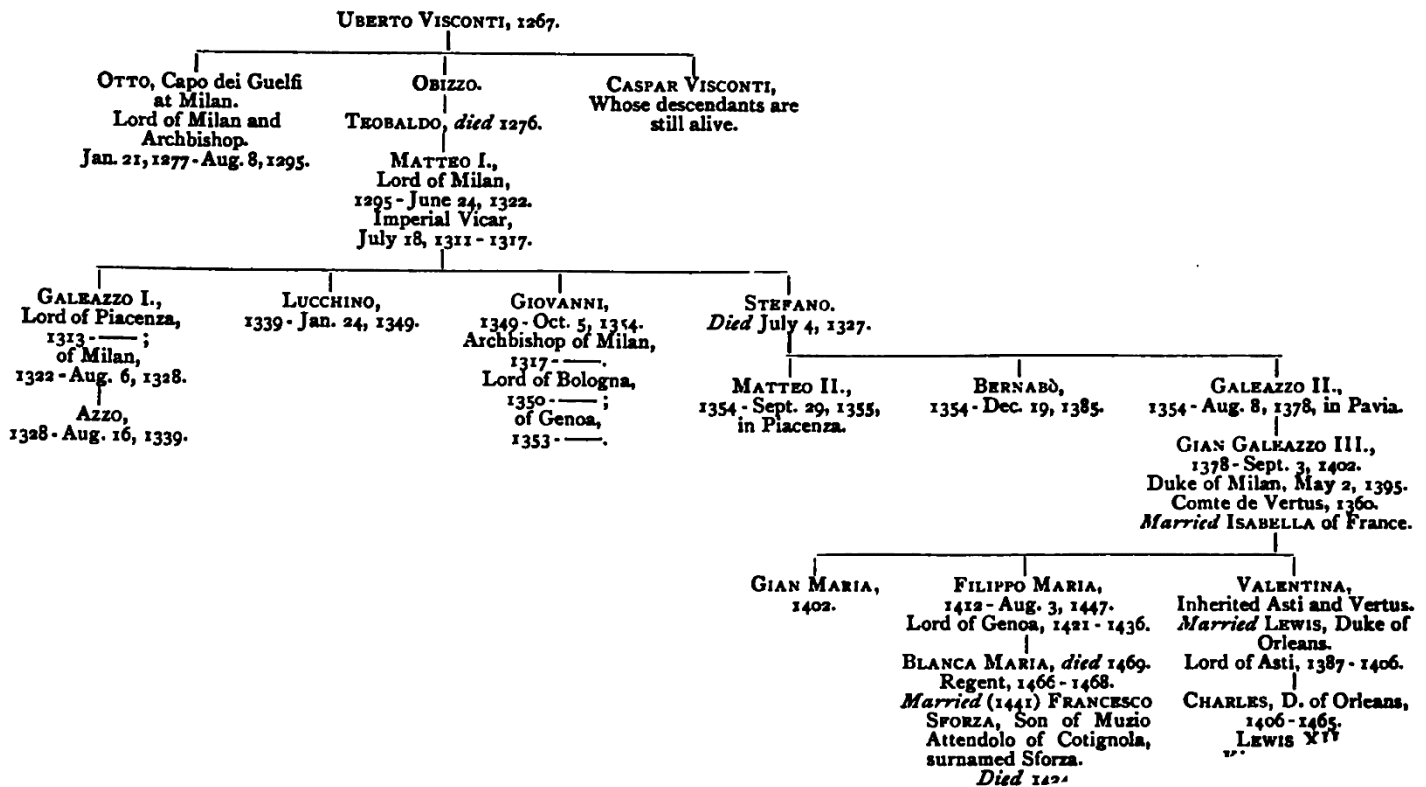

Kaynak: Browning, Oscar. *The Age of Condottieri, a Short History of Medieval Italy*

from 1409-1530, Methuen & Co. 36 Essex Street, W.C., London, 1895, s. 254

Milano'da Viscontiler

DUKES OF MILAN.

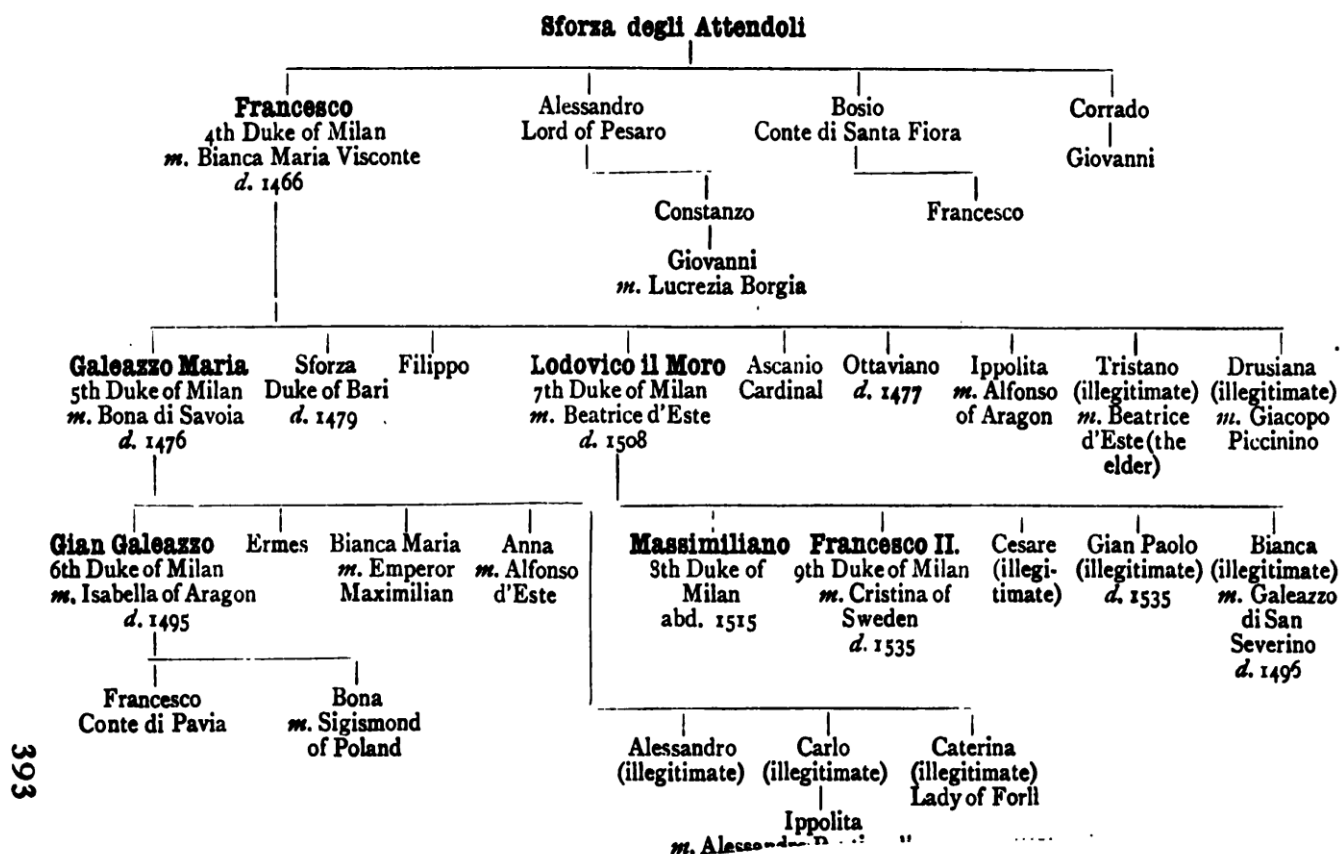

Kaynak: Browning, Oscar. *Guelfs and Ghibellins A Short History of Medieval Italy*

from 1250-1409, Methuen & Co. 18 Bury Street, W.C., London, 1893, s. 200

Milano'da Sforzalar

TABLE OF THE SFORZA

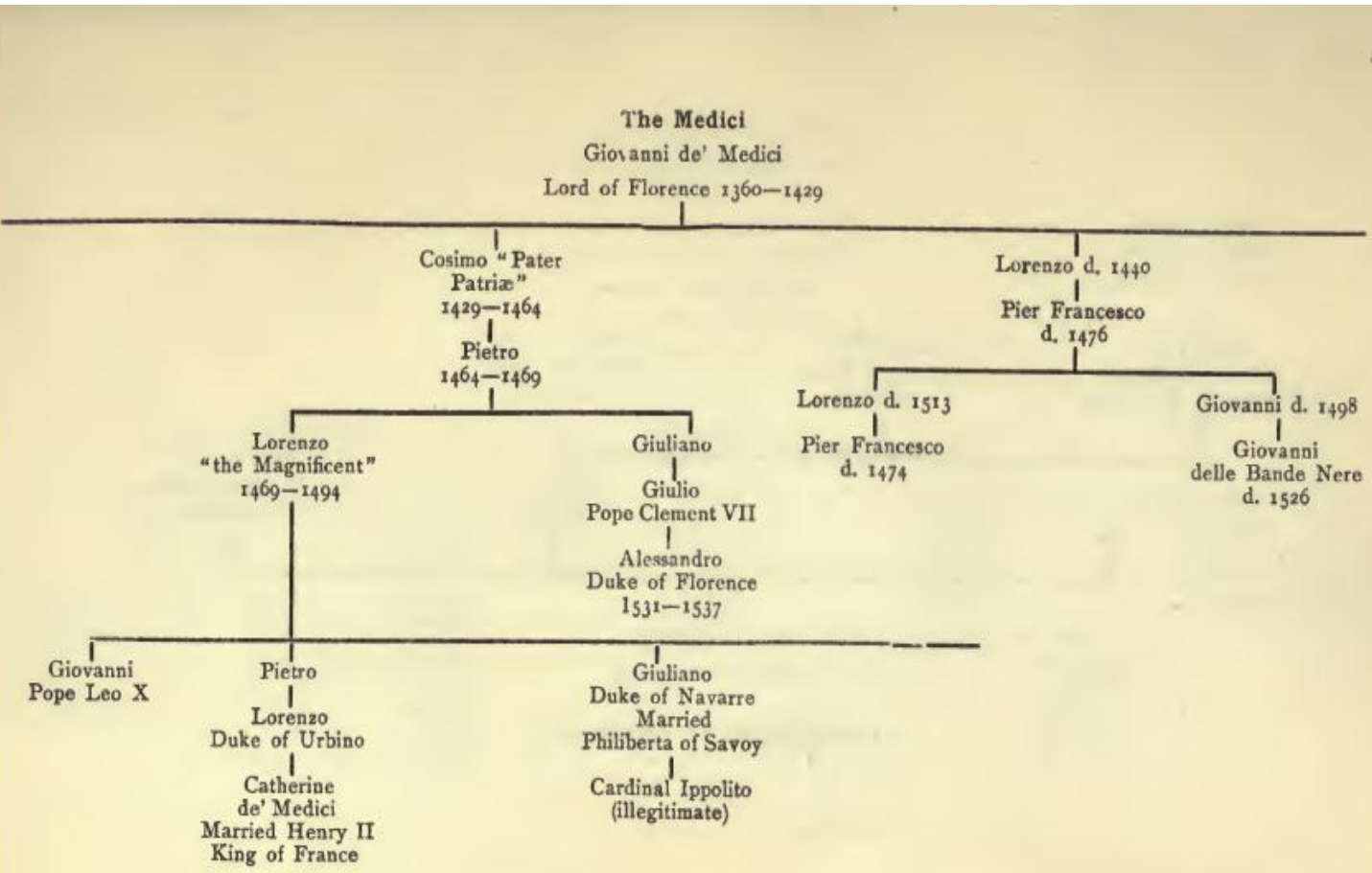

393

Kaynak: Noyes, Ella. *Story of Milan*, J. M. Dent & Co. Aldine House, 29 and

30 Bedford Street, Covent Garden W.C., London, 1908, s. 393

Floransa'da Medici Ailesi

APPENDIX

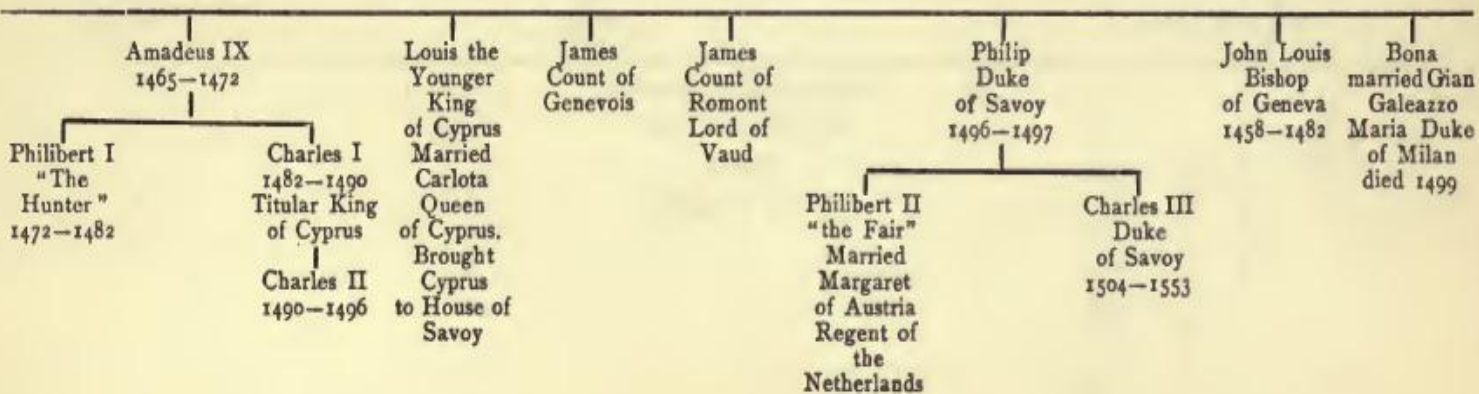
259

Kaynak: Browning, Oscar. *The Age of Condottieri, a Short History of Medieval Italy from 1409-1530*, Methuen & Co. 36 Essex Street, W.C., London, 1895, s. 259

Savoia Dukaları

The Dukes of Savoy.
 Amadeus VIII Count (1st Duke)
 resigned
 1391-1434
 Bought Genevois 1401 Duke 1417
 Inherited Piedmont 1418
 Pope Felix V 1439-1449
 resigned 1451
 |
 Louis the elder
 1434-1465
 Married Anne Princess of Cyprus

APPENDIX

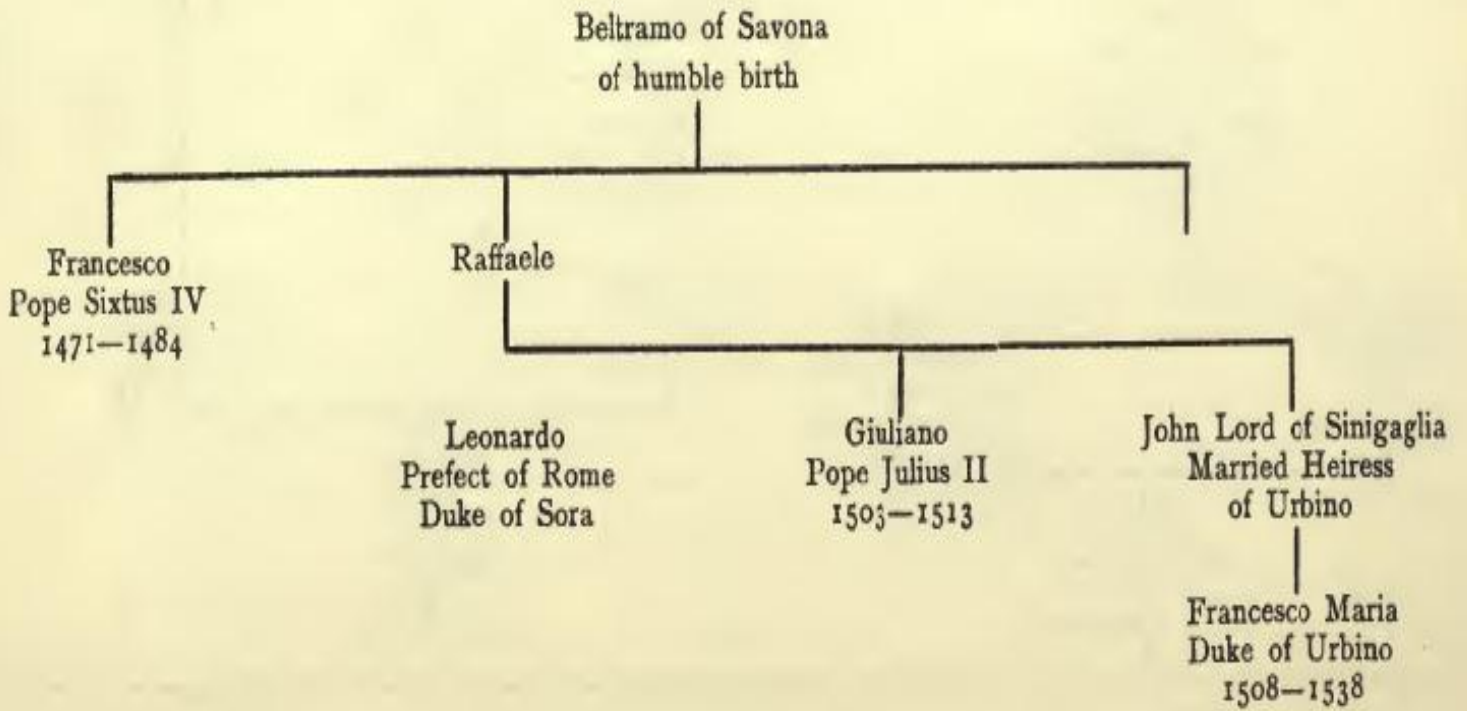
261

Kaynak: Browning, Oscar. *The Age of Condottieri, a Short History of Medieval Italy*

from 1409-1530, Methuen & Co. 36 Essex Street, W.C., London, 1895, s. 261

Della Rovere Ailesi

The family of della Rovere.

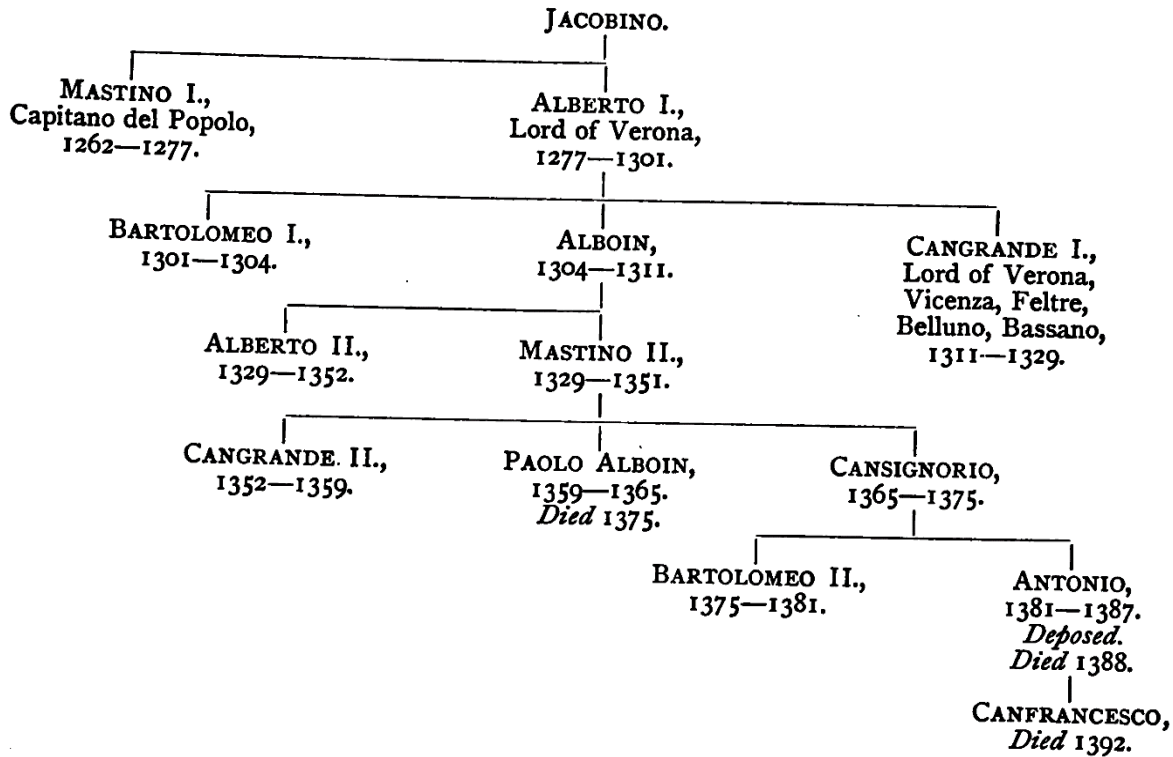

Kaynak: Browning, Oscar. *The Age of Condottieri, a Short History of Medieval Italy*

from 1409-1530, Methuen & Co. 36 Essex Street, W.C., London, 1895, s. 260

Verona'da Scaligeri Ailesi

THE SCALIGERS (DELLA SCALA).

THE SCALIGERS.

201

Kaynak: Browning, Oscar. *Guelphs and Ghibellins A Short History of Medieval Italy*

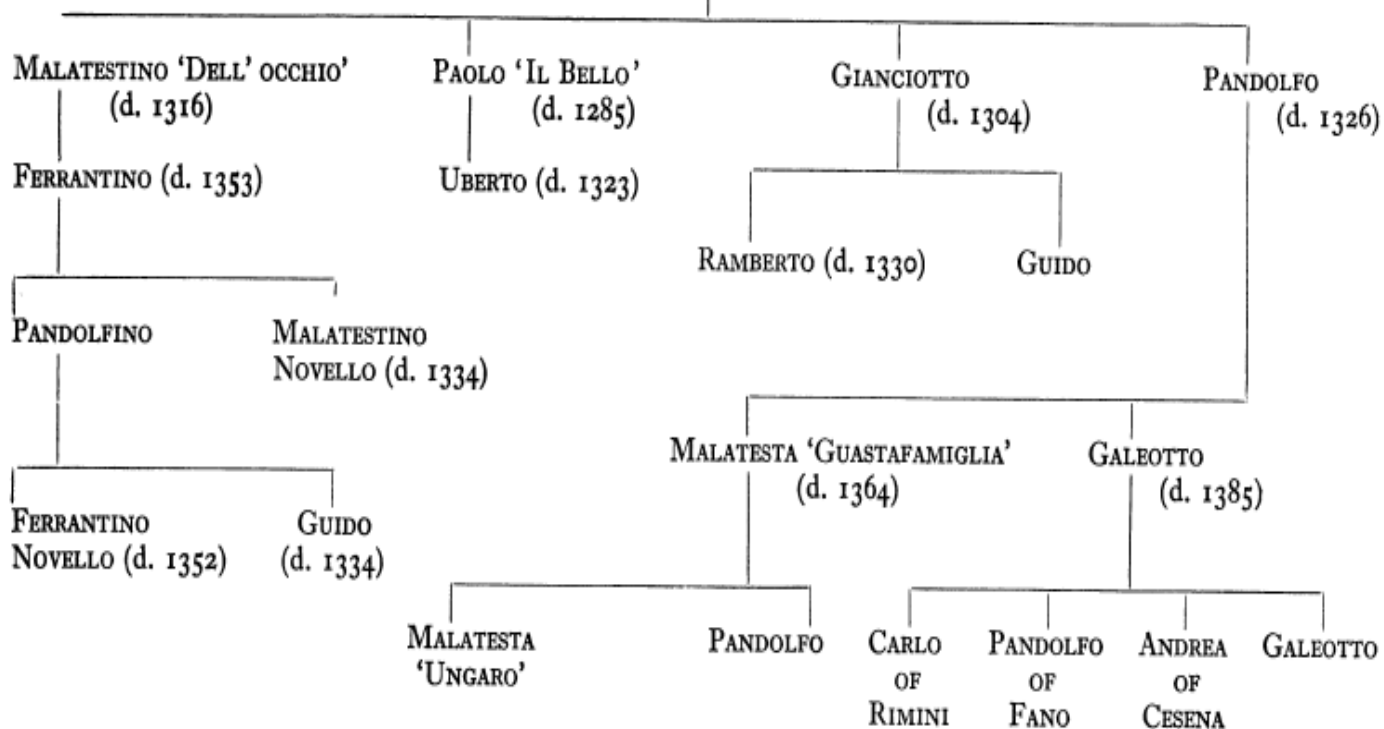
from 1250-1409, Methuen & Co. 18 Bury Street, W.C., London, 1893, s. 201

Riminili Malatesta Ailesi

THE MALATESTI

MALATESTA DALLA PENNA (d. 1248)

MALATESTA DA VERUCCHIO (d. 1312)

Genealogical Tables

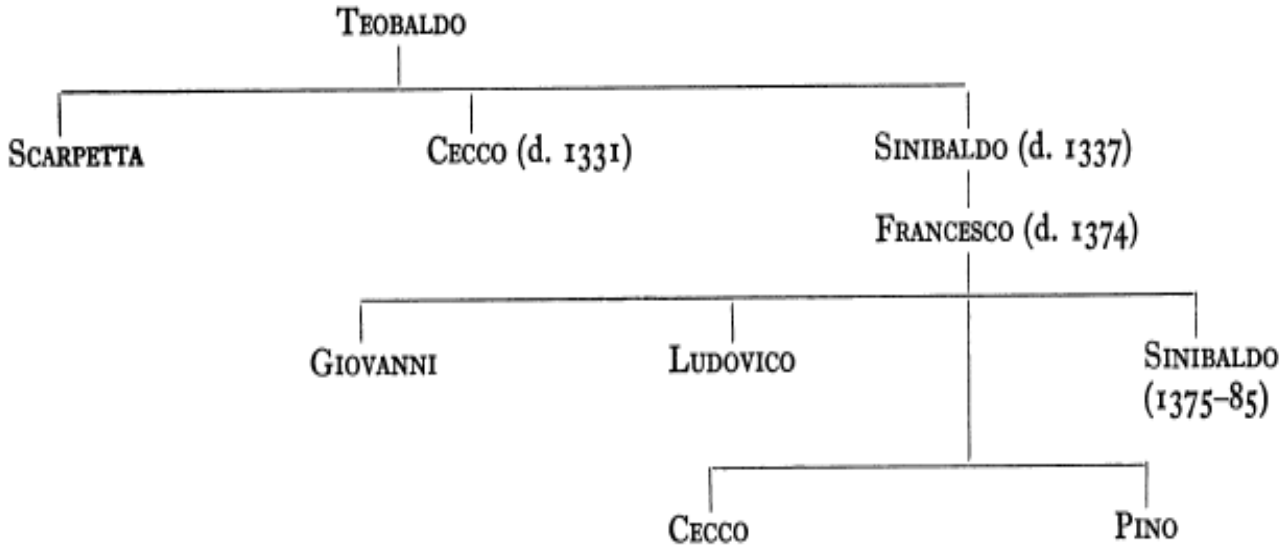
243

Kaynak: Larner, John. *The Lords of Romagna Romagnol Society and the*

Origins of the Signorie, Palgrave Macmillan, 1965, s. 243

Forlil Ordelafl Ailesi

THE ORDELAFFI

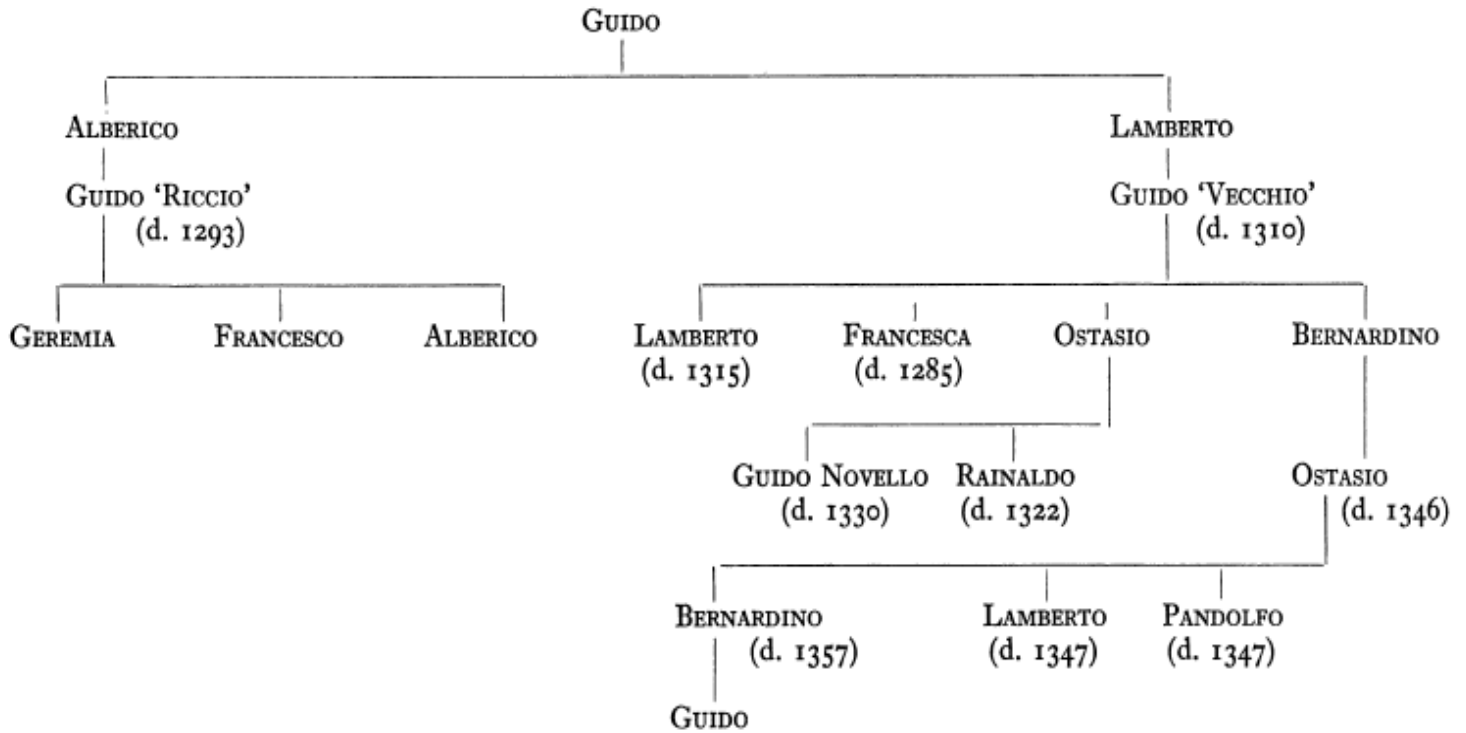

Kaynak: Larner, John. *The Lords of Romagna Romagnol Society and the Origins of the*

Signorie, Palgrave Macmillan, 1965, s. 244

Ravennalı Da Polenta Ailesi

THE DA POLENTA

Kaynak: Larner, John. *The Lords of Romagna Romagnol Society and the Origins of the*

Signorie, Palgrave Macmillan, 1965, s. 242

Estensi Ailesi

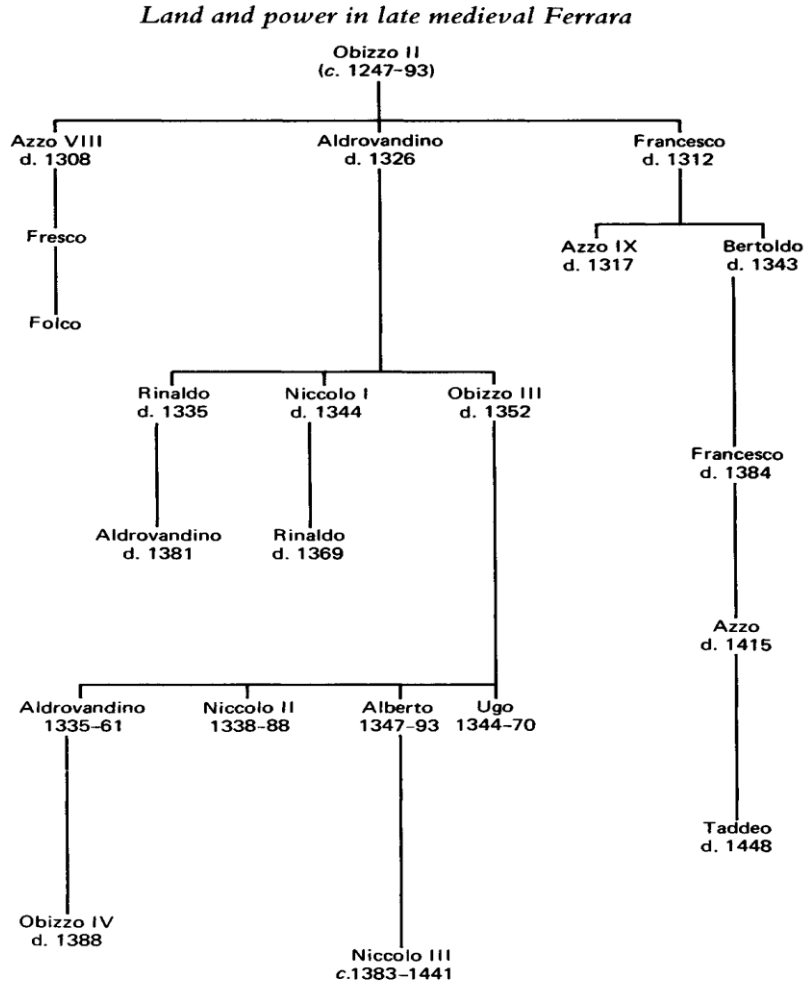

Fig. 1 Simplified genealogical table of the Este family

Kaynak: Dean, Trevor. *Land & Power in Late Medieval Ferrara The Rule of the Este 1350-1450*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002, s. 52

ÖZGEÇMİŞ

11 Eylül 1994 tarihinde Ankara’da dünyaya geldi. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Ankara’da tamamladı. 2012 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih bölümünü kazandı. 2014-2015 öğrenim yılında Latin Dili ve Edebiyatı bölümünde Çift Anadal yaptı. 2015-2016 öğrenim yılında “Erasmus” Öğrenci Değişimi Programı kapsamında İtalya’da Venedik Ca’ Foscari Üniversitesi’nde (Universita di Ca’ Foscari) dersler aldı. 2016’da Lisans programından mezun oldu. 2017-2018 öğrenim yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim dalı Ortaçağ Tarihi bilim dalında tezli yüksek lisans eğitimine başladı.